

การเมืองและความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

: กรณีศึกษาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก

POLITICS AND CONFLICTS OF LOCAL ADMINISTRATION : A CASE STUDY OF
ONE MUNICIPALITY IN THE EASTERN REGION

ภาคนิพนธ์

ของ

กัญญาณัฐ พานทอง

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มีนาคม 2558

การเมืองและความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
: กรณีศึกษาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก
POLITICS AND CONFLICTS OF LOCAL ADMINISTRATION : A CASE STUDY OF ONE
MUNICIPALITY IN THE EASTERN REGION

ภาคินิพนธ์
ของ
กัญญาณัฐ พานทอง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มีนาคม 2558

ใบรับรองภาคนิพนธ์

เรื่อง

การเมืองและความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษา
เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก

Politics and Conflicts of Local Administration : A Case Study of
One Municipality in the Eastern Region

กัญญาณัฐ พานทอง

คณะกรรมการสอบภาคนิพนธ์

ประธานสอบภาคนิพนธ์

(ดร.หิกรบ เตียรอำ)

ประธานที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

(ดร.นัครบ เตียรอำ)

กรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชชนต์ ประดิษฐศิลป์)

กรรมการสอบภาคนิพนธ์

(ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว)

ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชชนต์ ประดิษฐศิลป์)

วันที่...20...เดือน...ธันวาคม...พ.ศ...2558

กัญญาณัฐ พานทอง. (2558). การเมืองและความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ภาคนิพนธ์ ropic.ม. (การปกครองท้องถิ่น). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

คณะกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

นักรบ เกียรธำ ropic.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)

ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ropic.ด. (รัฐศาสตร์)

กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก่อรูป ปัจจัยที่มีผลและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิธีการศึกษาใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กรณีศึกษา 4 กรณี การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่าการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลในปี 2542 เป็นหลัก ปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้งทางการเมือง ได้แก่ ปัจจัยด้านผลประโยชน์ ปัจจัยด้านบุคลิกภาพทางการเมือง ปัจจัยด้านการแข่งขันตำแหน่ง และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ส่วนแนวทางในการจัดการแก้ไขความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เหมาะสมและได้รับการยอมรับมากที่สุด ได้แก่ แนวทางการไกล่เกลี่ยประนีประนอม

คำสำคัญ : การเมืองท้องถิ่น ความขัดแย้งท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Kanyanut Pantong. (2015). **Politics and Conflicts of Local Administration : A Case Study of One Municipality in the Eastern Region.** Independent Study, M.P.A. (Local Government).
Chanthaburi : Rambhai Barni Rajabhat University.

Advisory Committee

Nakrob Tianam D.P.A. (Public Administration)

Chairman

Associate Professor Chaiyon Praditsil Ph.D.(Political Science)

Member

Abstract

The objectives of this research were to study the formation, the factors, and the resolution of the political conflicts of one municipality in the eastern region. The method used in this study was a qualitative research. The data were collected by documentary research, the in-depth interview, and the participatory observation. The results were found that the formation of the political conflicts were occurred from the change of the small local organization to the municipality in 1999. The factors impacted the political conflicts were the interest, the political personality, the election competition and the information perception. The appropriate and recognized resolution was negotiation and compromise.

Keyword : Local Politics, Local Conflict, Local Government

กิตติกรรมประกาศ

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือให้คำแนะนำอย่างดี จาก ดร.นักรบ เถียรอำ ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ และดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว กรรมการที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ตลอดจนคณาจารย์สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่กรุณา ร่วมให้กำลังใจและให้คำแนะนำเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยและให้ความร่วมมือในการ ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี รวมทั้งที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูล หลักทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและให้โอกาสผู้วิจัยได้ทำภาคนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากภาคนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแต่ บิดา มารดา ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยจิตคารวะ

กัญญาณัฐ พานทอง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ประโยชน์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
สมมติฐานในการวิจัย	10
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
ความขัดแย้งทางสังคม.....	13
ความหมายความขัดแย้งทางสังคม.....	13
ประเภทของความขัดแย้งทางสังคม.....	18
คุณลักษณะและความสำคัญของความขัดแย้งทางสังคม	22
พลวัตของความขัดแย้งทางสังคม	25
กระบวนการจัดการความขัดแย้งทางสังคม.....	26
ประโยชน์และโทษของความขัดแย้งทางสังคม	30
ปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้งทางสังคม.....	32
การบริหารจัดการความขัดแย้งทางสังคม	34
การปกครองส่วนท้องถิ่น	38
ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น	38
วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น	40
ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น	40
เศรษฐศาสตร์การเมือง.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
วิธีวิทยาการวิจัยแนวกรณีศึกษา.....	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
การเก็บรวบรวมข้อมูล	50
การตรวจสอบข้อมูล	51
การบริหารงานวิจัยในภาคสนาม	52
การวิเคราะห์ข้อมูล	53
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	54
บริบทการศึกษาของเทศบาลของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	54
การก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	65
สรุปวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้งทางการเมือง จากกรณีศึกษาการก่อรูปความ ขัดแย้งทางการเมือง ของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	91
การจัดการความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	100
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	108
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	108
สรุปผลการศึกษา	108
อภิปรายผลการศึกษา	111
ข้อเสนอแนะ	113
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	121
ภาคผนวก ก แนวการสัมภาษณ์เจาะลึก	122
ภาคผนวก ข แนวการสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานชุมชน	125
ภาคผนวก ค พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542	127
ภาคผนวก ง พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496	130
ประวัติย่อผู้วิจัย	136

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 บัญชีรายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก	50
2 แสดงวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเทศบาลตำบล แห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	65

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิด.....	10
2 แบบพฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อเกิดความขัดแย้ง.....	35

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองโดยเป็นการกระจายอำนาจรัฐรวมศูนย์ จากส่วนกลาง และจัดสรรแบ่งปันอำนาจที่จำเป็นและมีความสำคัญทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย เป็นหน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้นๆ เลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีอำนาจอิสระในการบริหารจากรัฐได้ในระดับหนึ่งตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด การบริหาร การปกครองมีภาระหน้าที่อย่างมากมาในการบริหารประเทศให้ประชาชนได้รับความสุข และความ สะดวกสบายในการดำรงชีวิต อีกทั้งความมั่นคงแห่งชาติทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มีหน้าที่สำคัญในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน เช่น การคมนาคมขนส่ง การสาธารณสุข การศึกษา สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2550 : 12)

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นข้างต้น ได้รับการบรรจุในรัฐธรรมนูญปี 2540 และปี 2550 โดยสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้การกระจายอำนาจเป็นวาระสำคัญ รวมถึงเป็น การเสริมสร้างประชาธิปไตยและมีการเข้ามามีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการปกครองท้องถิ่น ที่มีหน้าที่ คอยปกครองดูแล บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนให้มีความเจริญ ก้าวหน้า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล มีสถานะเป็นนิติบุคคล โครงสร้างการบริหารงานราชการ ตามกฎหมายของเทศบาลนั้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วยฝ่ายผู้บริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546 กำหนดเทศบาลทุกประเภทต้องมี นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล โดยต้องมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน โดยตรง และ บริหารงานราชการอยู่ดำรงตำแหน่งได้สมัยละ 4 ปี ซึ่งเป็นไปตามนโยบายการกระจายอำนาจโดยที่ เทศบาลทุกแห่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ก่อให้เกิด ผลสำเร็จหรือประสบความสำเร็จล้มเหลวขึ้นอยู่กับปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่และบทบาทของสภา เทศบาลในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารเป็นสำคัญ และจะสามารถแก้ปัญหาพื้นฐาน ของท้องถิ่น ได้ (พระราชบัญญัติเทศบาล. 2546 : 15)

การกระจายอำนาจมักถูกกล่าวถึงอยู่เสมอว่าเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งที่ดีที่ต้องมี แต่หาก พิจารณาจากข้อถกเถียงในเชิงวิชาการ และจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง การกระจายอำนาจก็มี จุดอ่อนหรือข้อเสียเช่นเดียวกันกับการรวมศูนย์อำนาจ ดังนั้น เพื่อให้มองเห็นถึงข้อถกเถียงที่แวดล้อม เรื่องการกระจายอำนาจได้อย่างรอบด้าน จึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ถึงด้านลบของการกระจายอำนาจ

ซึ่งในที่นี้เห็นว่า การกระจายอำนาจมีข้อเสียอยู่ด้วยกัน 4 ประการ (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. 2554 : 24) ดังนี้

1. ด้านการเมือง การกระจายอำนาจอาจนำไปสู่ภาวะของความไร้เอกภาพและเสถียรภาพในทางการเมืองได้ ดังเช่น กรณีของรัฐเดี่ยว การกระจายอำนาจที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นแรงผลักดันไปสู่ความเป็นสหพันธรัฐ ส่วนประเทศที่เป็นสหพันธรัฐอยู่แล้ว ความเป็นเอกภาพก็อาจจะน้อยลงไปอีก นอกจากนี้ ในกลุ่มประเทศที่ความเป็นเอกภาพมีต่ำอยู่แล้ว เช่น ประกอบไปด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มทางศาสนา ที่มีความแตกต่างกันและขัดแย้งกันอยู่แล้ว การกระจายอำนาจอาจทำให้เกิดความไร้เอกภาพในทางการเมืองได้

2. ด้านการคลัง การกระจายอำนาจที่มากเกินไป อาจนำไปสู่ความไร้เสถียรภาพในการคลังของประเทศได้ เนื่องจากเมื่อสัดส่วนทางการคลังในภาคสาธารณะส่วนใหญ่อยู่ในระดับท้องถิ่น ก็เป็นการยากที่รัฐบาลกลางจะกำหนดทิศทางและควบคุมระบบการคลังของประเทศโดยรวมได้ และหากการใช้จ่ายของท้องถิ่นต่างๆ ปราศจากวินัยทางการคลัง เช่น การใช้จ่ายอย่างเกินตัว ขณะที่ความสามารถในการจัดเก็บรายได้มีต่ำ ดังที่เคยเกิดขึ้นในประเทศแถบละตินอเมริกา ก็จะสร้างปัญหาและเกิดภาวะความไร้เสถียรภาพต่อระบบการคลังของประเทศเป็นอย่างมาก

3. ด้านความเสมอภาค การกระจายอำนาจยิ่งมากเท่าไร นำไปสู่ความแตกต่างและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างพื้นที่หรือท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ง่าย ทั้งในทางเศรษฐกิจ การคลัง คุณภาพชีวิต การบริการสาธารณะ เป็นต้น เนื่องจากอำนาจในทางการเมืองและการจัดทำบริการสาธารณะ ตลอดจนทรัพยากรทางการบริหาร ขึ้นอยู่กับศักยภาพของท้องถิ่นแต่ละแห่ง ความแตกต่างและไม่เท่าเทียมกันระหว่างท้องถิ่นจึงเกิดขึ้น

4. ด้านปัญหาการใช้ทรัพยากร เมื่อแต่ละชุมชนต่างก็มีความเป็นอิสระในกรอบของการใช้ทรัพยากรภายในประเทศอาจมีแนวโน้มที่จะเป็นไปอย่างไร้ประสิทธิภาพ เพราะพื้นที่แต่ละแห่งต่างก็ใช้ทรัพยากรไปตามความต้องการและความจำเป็นของตน อันจะนำไปสู่สถานะต่างคนต่างทำ ทรัพยากรจึงถูกใช้อย่างกระจัดกระจายและไร้ทิศทาง การระดมทรัพยากรจากส่วนต่าง ๆ ของประเทศเพื่อเป้าหมายร่วมกัน เช่น การสร้างความเติบโตให้กับระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ ก็จะเกิดขึ้นได้ยาก

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่เป็นปัญหาและมีจุดอ่อน ที่ได้นำเสนอมาทั้ง 4 ประการ ยังไม่เท่าความขัดแย้งทางการเมืองท้องถิ่นในตัวอย่าง เช่น กรณีการใช้อำนาจการต่อสู้แข่งขันในตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งมีการใช้บทบาทอำนาจที่เกินขอบเขตหน้าที่และตามกฎหมายที่กำหนด ทำให้มีการแข่งขันที่มุ่งหมายถึงการทำร้ายถึงขั้นบาดเจ็บและเสียชีวิตในสังคมหรือแม้แต่การแย่งชิงผลประโยชน์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการแย่งชิงทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างไม่เป็นธรรม โดยใช้อำนาจทางการเมืองที่ฉ้อฉล รวมถึงความขัดแย้งในเรื่องของบุคลิกภาพแต่ละบุคคลที่มีผลต่อทางการเมือง

ความต่างในทางความคิดเป็นสิ่งที่ดีในระบบประชาธิปไตย แต่ความคิดเห็น ก่อให้เกิดแก่ประโยชน์ ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม จะนำพาความขัดแย้งสู่องค์กรในที่สุดมาตั้งแต่อดีตผู้ปัจจุบันยากต่อการ แก้ไขปัญหา ความขัดแย้งอีกประการหนึ่งที่เกิดปัญหาตามมา คือ การรับรู้ที่แตกต่างกันระหว่าง คู่ขัดแย้งทางการเมือง อาทิ การเข้าถึงข้อมูลและโอกาสความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลที่แตกต่างกัน จนเป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง ได้ระหว่างทั้งสองฝ่ายก็เป็นไปได้เช่นเดียวกัน

จากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ภายใต้แนวคิดของการทำให้ หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ สามารถทำงานใกล้ชิดต่อประชาชนมากที่สุดในการ บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้เป็นที่ไปตามความต้องการของประชาชน ตามเจตนารมณ์ของการปกครองใน ระบบประชาธิปไตยโดยแท้จริง จากกรอบนโยบายตามกฎหมาย พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ นโยบายการกระจายอำนาจนั้นส่งผลกระทบทั้งในเชิงบวกและลบ ในแง่ของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่กรอบข้อบังคับของกฎหมายกำหนดให้ผู้บริหารองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ต้องได้มาจากการเลือกตั้งเท่านั้น จากผลกระทบของแนวนโยบายการกระจายอำนาจสู่ ท้องถิ่นนี้เอง พบว่าในทางปฏิบัตินำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง อันเนื่องมาจากการแย่งชิง ผลประโยชน์ในท้องถิ่น การจัดสรรตำแหน่งทางการเมืองและการรับประมุขงานด้านสาธารณสุขปกศ – สาธารณูปการ เป็นต้น นำไปสู่ความขัดแย้งรุนแรง ถึงขนาดประสังค์ร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สินซึ่งกัน และกัน ปราบกฏการณ์ดังกล่าวมีมิติของเหตุการณ์ต่างๆที่มุ่งต่อชีวิตของนักการเมืองท้องถิ่น อันเกี่ยวเนื่องมาจากความขัดแย้งด้านต่างๆพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

วันที่ 10 พฤษภาคม 2554 เกิดเหตุคนร้ายชิงรถจักรยานยนต์ประกบยิงอาวุธสงคราม 5 นัด ใส่รถยนต์โตโยต้า คัมรี่ สีบรอนซ์เงิน เลขทะเบียน ชล 7777 กรุงเทพมหานคร ของ ประชา ประสพดี ผู้สมัคร ส.ส.สมุทรปราการ พรรคเพื่อไทย กลางถนนสุขสวัสดิ์ เอื้องหน้าห้างสรรพสินค้าบี๊กซ์ สาขา พระประแดง ต.บางฝ้าง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ กระสุน 2 นัด โดนเข้าที่ไหล่ซ้ายของ “ประชา” จนถูกห้ามเข้าห้องไอซียูก่อนฟื้นจิตอันตรายในเวลาต่อมา (“ประกบยิง ส.ส.ประชา”. 2554 : 8)

วันที่ 22 พฤษภาคม 2554 เกิดเหตุมีคนร้ายกราดยิงปืนอาแก้า หัวกระสุนปืน 22 แม็กนัม สีบรอนซ์ทอง เลขทะเบียน กจ 7364 พระนครศรีอยุธยา บริเวณหมู่ 5 ต.โผงเผง อ.ป่าโมก เป็นผลให้ วิโรจน์ คำสนิท อายุ 44 ปี นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลโผงเผง อ.ป่าโมก หัวคะแนนสำคัญของ สมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล ที่ปรึกษาหัวหน้าพรรคชาติไทยพัฒนา เสียชีวิตก่อนถึงโรงพยาบาลเพราะ ทรพิษบาดแผลไม่ไหว ส่วนพรเพ็ญ คำสนิท อายุ 41 ปี ภรรยา ที่นั่งอยู่กับสามี ถูกยิงเข้าที่บริเวณ แขนขวา กระสุนฝังใน แต่รอดตายมาได้ (“เด็ดหัวคะแนน เสียชื่อ”. 2554 : 14)

วันที่ 29 พฤษภาคม นิมิต แก้วกำพล อายุ 36 ปี นายองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขวาง หัวคะแนนใหญ่ของประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ เกษนาพรประชาดีไทยพัฒนา ถูกยิงด้วยอาวุธปืนขนาด .38 เข้าที่สี่ข้างด้านซ้าย 2 นัด จนเสียชีวิตกาลานรับซื้อข้าวเปลือกของสหกรณ์ผู้นำจันหว่าไต้ หมู่บ้าน สันถนนวน หมู่ 12 ต.จันหว่าไต้ อ.แม่จัน จ.เชียงราย ในเบื้องต้นพนักงานสอบสวนชี้ว่าเกิดจากปัญหา ขัดแย้งในการทำธุรกิจการรับซื้อข้าว ไม่เกี่ยวข้องการเมือง (“ซุ่มยิงหัวคะแนนประดิษฐ์”. 2554 : 9)

กรณีดังเช่นที่ได้กล่าวมานั้น โดยภาพรวมของปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองได้แผ่ขยายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ภายใต้วิถีทางการเมืองที่ผู้บริหารท้องถิ่นมีข้อจำกัดในการ เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ต้องมาจากกระบวนการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน

สำหรับเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งได้มีการยกฐานะในปี พ.ศ. 2542 ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย โดยผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรงเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีการเรียนรู้อะบบการปกครองประชาธิปไตยมากขึ้น ขณะเดียวกันก่อให้เกิดวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาเป็นเวลาหลายปี โดยส่วนใหญ่ปัญหาทางการเมืองของเทศบาลที่มีการจัดตั้งในรูปแบบใหม่ จะเกิดความขัดแย้งทางการเมืองในระดับความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้นของกลุ่มที่มีผลประโยชน์ทางการเมืองและกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง มีเป้าหมายเป็นการส่วนตัว โดยส่วนตัวในด้านบุคลิกภาพส่วนบุคคลมีผลในทางการเมืองที่มุ่งเป้าหมายในลักษณะของคนเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็เช่นเดียวกัน ผู้วิจัยพบว่า ศึกษาในกรณีสะท้อนปัญหาทางสังคม อันเป็นผลพวงของการก่อรูปความขัดแย้ง จากความขัดแย้งส่วนบุคคลพัฒนาไปสู่ความขัดแย้งทางสังคม และกลับกลายเป็นความขัดแย้งทางการเมืองในที่สุด สำหรับการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปรากฏการณ์ความขัดแย้ง อันนำไปสู่การประทุร้ายในชีวิตและทรัพย์สินแก่กันและกัน สามารถสรุปประมวลเหตุการณ์ได้ดังต่อไปนี้

กรณีศึกษาแรกเป็นการแข่งขันทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารและสมาชิกเทศบาลโดยการต่อสู้แข่งขันในตำแหน่งผู้บริหารของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากความต้องการที่การเมืองอำนาจทางการเมืองเป็นสาเหตุให้

นาย ก.นามสมมุติ และภรรยา เสียชีวิตที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2542 โดยไม่ทราบสาเหตุของการเสียชีวิตทั้งสองสามีภรรยา เป็นกรณีศึกษาของการรับรู้ข้อมูลที่แตกต่างกันทำให้นาย ก.นามสมมุติ เข้าไม่ถึงข้อมูลที่เริ่มมีการแข่งขันสมาชิกสภาเทศบาล ที่ต่างฝ่ายต่างแบ่งอำนาจทางการเมืองโดยแสวงหาผลประโยชน์จากการโหวตคะแนนจากสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งผลการเปลี่ยนแปลงสุขภาพเป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผลกระทบต่อการเมืองอำนาจทางการเมืองของข้าราชการเมืองเดิม (เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง. 2557 : 14)

กรณีศึกษาที่สอง นาย บ.นามสมมติ อายุ 58 ปี กำนันตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถูกลอบสังหารในครั้งนี้ได้ทราบบาดเจ็บสาหัส เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2548 ในรถดีเม็กซ์ อีซูซุ สีเขียว หมายเลขทะเบียน 9797 ขณะกำลังเดินทางกลับจากการตรวจพื้นที่ตามภารกิจในหมู่ที่ 4 ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นเขตการปกครองท้องที่ ที่มีรถเก๋งสีแดงดำตามประกบ แต่ไม่ได้ลงใจว่าเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด จุดเกิดเหตุที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คนร้ายสบโอกาสลงมือสังหาร นาย บ.นามสมมติ ได้รับบาดเจ็บสาหัส สาเหตุปมสังหารเป็นที่รู้กันอยู่ ทั้งเรื่องการเมือง เรื่องฆ่าล้างแค้น ส่วนตัวอันเกี่ยวเนื่อง มาจากเรื่องขัดแย้งผลประโยชน์ธุรกิจรับเหมา ภายในเทศบาลมีความเกี่ยวพันอำนาจทางการเมือง จนเกิดความเชื่อทางอุดมการณ์ และระบบอุปถัมภ์ทางการเมือง ทำให้ถูกลอบสังหารโหดในครั้งนี้ โดยจากคำบอกเล่า (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กรณีศึกษาที่สามก็เช่นเดียวกัน เกิดขึ้นคล้ายกันในช่วงเวลาไม่ถึง 1 ปี นาย ข.นามสมมติ แต่มาเปลี่ยนชื่อและนามสกุลใหม่ มาเป็น นาย ฉ.นามสมมติ ได้ถูกลอบสังหารวันที่ 17 สิงหาคม 2549 ซึ่ง พ.ต.ต.คมสัน นาในบุญ พนักงานสอบสวน สภ.ต.ปากน้ำประแสร์ อ.แกลง จ.ระยอง รับแจ้งเหตุ ยิงกันตายบริเวณสวนทุเรียน ติดกับถนนชากขุนวิเศษเขาถ้ำ หมู่ 3 ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลังรับแจ้งจึงรีบไปดูตรวจสอบพร้อมด้วย พ.ต.อ.ธน ยุติธรรมดำรง รอง ผบ.ภ.จ.ระยอง พ.ต.ท.จิระวุฒิ ตัณฑศรี รอง ผกก.หน.สภ.ต.ปากน้ำประแสร์ หน่วยกู้ภัยแกลง และแพทย์เวร โรงพยาบาลแกลงจุดเกิดเหตุ อยู่ห่างถนนเข้าไปเล็กน้อยโดยมีต้นไม้ปลูกทำเป็นรั้วกั้นตลอดแนวถนน พบศพ นาย ฉ. นามสมมติ อายุ 56 ปี สมาชิกสภาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สภาพศพนอนหงาย สวมเสื้อเชิ้ตแขนยาว สีขาว นุ่งกางเกงยีน ตรวจสอบพบบาดแผลถูกยิงด้วยกระสุนปืนอาเก่าที่หัวไหล่ซ้าย 1 นัด สีข้างด้านซ้าย 1 นัด หน้าท้อง 1 นัด ราวนมซ้าย 1 นัด รวม 4 นัด ห่างจากศพราว 4 เมตร พบปลอกกระสุนตกอยู่ 5 ปลอก นอกจากนี้ ยังพบหัวกระสุนฝังในดิน 1 หัว และฝังอยู่ที่ต้นมะขามอีก 1 หัว เก็บไว้เป็นหลักฐาน สอบสวนนาย สร. นามสมมติ อายุ 54 ปี เพื่อนผู้ตายที่อยู่ในเหตุการณ์ก่อนเกิดเหตุผู้ตายกลับจากไปงานฅาปนกิจศพเพื่อน ส.ท.คนหนึ่งที่ป่วยเป็นมะเร็งตาย จากนั้นได้มาชวนตนให้มาช่วยกันลากเอารถแบ็กโฮเล็กที่ให้คนงานมารับเหมาวางท่อประปาบริเวณถนนสายดังกล่าวกลับบ้าน โดยผู้ตายขับรถปิกอัพอีซูซุ แล็บ สีขาว ทะเบียน ป-1988 ระยอง โดยมีตนนั่งข้าง เมื่อมาถึงผู้ตายบอกให้ตนลงไปใช้ตะขอรถลากที่ใช้บรรทุกรถแบ็กโฮเล็กมาต่อกับช่องเกี่ยวท้ายรถปิกอัพด้าน พ.ต.อ.ธน ยุติธรรมดำรง รอง ผบ.ภ.จ.ระยอง กล่าวภายหลังตรวจสอบที่เกิดเหตุว่า สาเหตุปมสังหารก็เป็นที่ยู่งกันอยู่ว่ามาเรื่องอะไร ทั้งเรื่องการเมือง เรื่องฆ่าล้างแค้นอันเกี่ยวเนื่องมาจากคดีที่กำนันคนหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถูกยิงบาดเจ็บขณะนี้ยังคงรักษาตัวอยู่ และเรื่องขัดแย้งผลประโยชน์ธุรกิจรับเหมา คาดว่าคนร้ายน่าจะมาจากคนเดียว เนื่องจากพยานระบุว่าไม่ได้ยินเสียงรถ โดยก่อนเกิดเหตุมีปืนน่าจะรู้ว่าผู้ตายมาเอารถแบ็กโฮจึงแอบดักรออยู่ในสวน สบโอกาสผู้ตายเดินไปปีศาจาวะจึงลงมือสังหาร สำหรับ

ผู้ตายเดิมชื่อนาย ช.นามสมมุติ แต่มาเปลี่ยนชื่อและนามสกุลใหม่ และยังเป็นคนสนิทของ พ.ต.อ. พณาเจือเพ็ชร ฤกษ์นระราช ส.ว. เกิดจากการแย่งผลประโยชน์ทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (“ซุ่มยิงคนสนิท พณาเจือเพ็ชร”. 2549 : 19)

กรณีศึกษาที่สี่ เกิดเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2551 นาย น. นามสมมุติ อายุ 57 ปี รองนายกเทศมนตรี คูแลฝ้ายโยธา เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร.ต.อ.พงษ์รัก เหล่าภักดี ร้อยเวร สภ.ปากน้ำประแสร์ อ.แกลง จ.ระยอง รับแจ้งมีเหตุใช้อาวุธปืนยิงกันบริเวณริมถนนสุขุมวิท หน้าสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แห่งหนึ่ง หลักกิโลเมตรที่ 281-282 หมู่ 7 ต.กองดิน รดผู้ตายเสียหลักพุ่งลงร่องน้ำหน้าสำนักงานการประปาภูมิภาคแห่งหนึ่ง หลังได้รับรายงานรีบเดินทางมาดูที่เกิดเหตุพร้อมด้วย พ.ต.อ.ชาติชาย แดงเอี่ยม รอง ผบ.ภ.จ.ระยอง ในที่เกิดเหตุพบรถยนต์กระบะเก็บบี้อีซูซุ สีน้ำเงิน ทะเบียน บจ 1090 ระยอง ถูกยิงประตูด้านคนขับรวม 5 รู กระสุนทะลุข้างซ้ายกระจกหน้ากระจกข้างแตกละเอียด พบปลอกกระสุนปืนอาก้า 1 ปลอก ตกอยู่ที่บ่อดิน ส่วนที่บริเวณถนนพบปลอกกระสุนปืนอาก้าตกอยู่จำนวน 7 ปลอก ท่ามกลางชาวบ้านที่ทราบข่าวมา พล.ต.ต.ภูมिरา ได้เดินเข้าไปดูสภาพรถพบศพ นาย น. นามสมมุติ อายุ 57 ปี รองนายกเทศมนตรี นามสมมุติ คูแลฝ้ายโยธา ถูกยิงด้วยอาวุธปืนอาก้าอันเสียชีวิตอยู่ในรถ สภาพศพสวมใส่ชุด อปพร.ภายในรถพบอาวุธปืนขนาด 11 มม.ของผู้ตาย 1 กระบอก พร้อมแมกกาซีนบรรจุกระสุนเต็มแมกอีก 1 อัน เจ้าหน้าที่มูลนิธิพร้อมเจ้าหน้าที่กองวิทยากรตำรวจภูธร จ.ระยอง ได้นำศพออกมานอกรถตรวจกระสุนพบบริเวณเหนือข้อมือขวาถูกยิงจนห้อยร่องแรงหวิดขาด บริเวณชายโครง 1 นัด ราวนมขวา 1 นัด พล.ต.ต.ภูมिरา กล่าวว่า ในเบื้องต้นทราบว่าคนร้ายมีไม่ต่ำกว่า 3 คน ใช้รถกระบะขับตามประกบรถยนต์ นาย น.นามสมมุติ ผู้ตาย ขณะเลี้ยวออกมาจากซอยข้างโรงงานน้ำยาง ขึ้นถนนสุขุมวิท คนร้ายขับตามมาห่างๆ มาถึงหน้า อบต.แห่งหนึ่ง คนร้ายขับแซงประกบรถผู้ตาย คนร้ายนั่งอยู่กระบะหลังทราบว่ามี 2 คน ใช้อาวุธปืนอาก้ายิงใส่รถ นาย น.นามสมมุติ เป็นรูพรุน ทำให้รถผู้ตายเสียหลักพุ่งลงร่องน้ำริมถนน ส่วนรถคนร้ายก็เสียหลักลงไปข้างทางเช่นเดียวกัน คนร้ายถอยหลังรถขึ้นมาตามไปยิงซ้ำอีก 3 นัด แล้วขับหลบหนีไปทาง จ.จันทบุรี ส่วนสาเหตุยังไม่ทราบแน่ชัด แหล่งข่าวกล่าวว่า นาย น. นามสมมุติ กำลังจะเดินทางไปเปิดอบรมโครงการ อปพร.ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง ระหว่างทางถูกคนร้ายขับรถสะกดรอยตามอย่างโหดเหี้ยม มีปัญหาขัดแย้งกับผู้รับเหมารายหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี หลังสุดมีปัญหาขัดแย้งกันเองในกลุ่มเดียวกันที่เป็นฝ่ายบริหารอย่างรุนแรง พัวพันคดียิง ส.จ.คนหนึ่งในพื้นที่ และเตรียมตั้งทีมลงสมัครชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรีของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเหลือเวลาเพียงปีเศษ แข่งกับนายกเทศมนตรีคนปัจจุบัน (“ยิงโหดหน้าสำนักงานเทศบาล”. 2551 : 2)

จากปรากฏการณ์ทางการเมืองและความขัดแย้งของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มที่จะขยายวงกว้าง อีกทั้งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่การศึกษาในเชิงวิชาการ

อันเกี่ยวกับการก่อรูปของพัฒนาการความขัดแย้ง ปัจจัยสาเหตุสำคัญอันเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง รวมตลอดถึงแนวทางในการจัดการความขัดแย้ง ยังไม่มีเพียงพอต่อการนำไปสู่หนทางดังกล่าว กรณีดังกล่าวสะท้อนออกมาให้เห็นถึงกระบวนการและพัฒนาการของความขัดแย้ง ซึ่งความขัดแย้งของทางการเมืองนี้เอง เป็นตัวบั่นทอนหรือเป็นเครื่องจุดรั้งสังคมท้องถิ่นไม่ให้เจริญก้าวหน้าไปได้ และหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างทันท่วงทีอาจจะก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงตามมาได้ภายหลัง ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาว่าพัฒนาการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมือง เกิดขึ้นมาอย่างไร มีสาเหตุปัจจัยใดบ้างที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นมา และมีแนวทางการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างไรบ้าง ขณะเดียวกันผู้วิจัยหวังว่าอย่างน้อยข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยเล่มนี้ จะเป็นข้อมูลสำคัญในการพิจารณาเพื่อเสนอแนวทางหรือมาตรการในการเยียวยาการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นแห่งอื่น ๆ ไปประยุกต์ใช้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเมืองและความขัดแย้งของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่า มีประโยชน์ดังนี้

1. ผลการศึกษาเป็นกรณีตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงเชิงของกระบวนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นที่ยังไม่ได้มีกล่าวขวัญในวงวิชาการ ผลกระทบดังกล่าวที่ความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสมควรได้รับการทบทวนถึงกลไกและกระบวนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นที่เหมาะสม
2. ผลการศึกษาที่ได้รับจากการวิจัย จะเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดแนวทางการพัฒนาทางการเมืองในระดับท้องถิ่นต่อไปในอนาคตที่มีความขัดแย้ง ซึ่งสามารถจัดการด้วยวิธีการแบบสันติวิธี และมีมติดกาที่ยอมรับในท้องถิ่น

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ขอบเขตในด้านพื้นที่ของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาในพื้นที่ของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประกอบด้วยหมู่บ้านจำนวน 8 หมู่บ้าน

2. ขอบเขตในด้านเวลาของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะเริ่มศึกษาตั้งแต่การยกฐานะเทศบาล เป็นเทศบาล เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวเริ่มพบ ปรากฏการณ์ของการก่อรูปความขัดแย้ง เรื่อยมาทางการเมืองของเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีการดำรงอยู่ของความขัดแย้ง จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) ที่งานวิจัยนี้สิ้นสุดลง

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-informants) และการสัมภาษณ์ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral History) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันกับแนวทางการเมืองท้องถิ่น ในเขตพื้นที่เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีประสบการณ์ทางการเมืองท้องถิ่น ทั้งที่เป็นผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งล้วนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อีกทั้งเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องที่ทำการวิจัยได้เป็นอย่างดีทั้งสิ้น

4. ขอบเขตด้านเนื้อหา

สำหรับเนื้อหาในการศึกษาที่ผู้วิจัยวางเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบไปด้วย การศึกษาเรื่องของการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมือง ปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง แนวทางในการจัดการความขัดแย้งของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์เบื้องต้นไว้ดังนี้

1. **ปัจจัยทางการเมือง** หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ ตำแหน่ง และผลประโยชน์ โดยอำนาจของรัฐ ในรูปของนโยบาย เพื่อใช้อำนาจตามธรรมชาติที่ขับเคลื่อนสามารถเกิดความเปลี่ยนแปลง

2. **ความขัดแย้ง** หมายถึง รูปแบบที่พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความไม่เห็นด้วยและการต่อต้านปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เป็นไปได้ทั้งการพูด การทำ และการคิด

3. **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** หมายถึง องค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เป็นนิติบุคคลบริหารจัดการในแต่ท้องถิ่น ให้การบริการสาธารณะ มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ สามารถมีทรัพย์สิน มีงบประมาณ มีอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน รวมทั้งมีบุคลากร ตลอดจนจนถึงผู้บริหาร และสภาที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน

4. **บุคลิกภาพ** หมายถึง ลักษณะของแต่ละบุคคลที่มีจุดยืนต่างกัน กระทำตามแบบแผนตามความคิดของตน มีอิทธิพลในสังคม รวมถึงกระบวนการทางการเมือง ตลอดจนการใช้อำนาจก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดทางหนึ่ง

5. **ปัจจัยความขัดแย้งในค่านิยมทางการเมือง** หมายถึง มาจากการสะสมหลายครั้งจนเกิดเป็นความแตกแยกต่อการกระทำของมนุษย์ของคนแต่ละรุ่นที่แตกต่างกันด้วยความคิดและวิสัยทัศน์ อาจแสดงออกด้วยทางพฤติกรรม เช่น มีค่านิยมในระดับครอบครัว ศาสนา วัฒนธรรม ภาษา ทำให้เกิดความขัดแย้งในสังคมได้

6. **การต่อสู้แข่งขันในตำแหน่งทางการเมือง** หมายถึง การแข่งขันลงสมัครรับเลือกตั้งโดยตรงตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง โดยประชาชนมีส่วนร่วมเป็นผู้ตัดสินในระบอบประชาธิปไตย

7. **การแข่งชิงผลประโยชน์** หมายถึง การต่อสู้แข่งขันทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งเป็นการช่วงชิงผลประโยชน์ในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและอาจจะอยู่ในรูปแบบของกิจกรรมและโครงการต่างๆ เช่น รูปแบบการประมูลแข่งขัน การเอื้อประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ฯลฯ

8. **การรับรู้ที่แตกต่างระหว่างคู่ขัดแย้ง** หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้รับความรู้สึกและจากสิ่งเร้าที่ความรู้ ผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ออกมาเป็นด้านความรู้ ในด้านชีวิตการทำงาน เป็นการรับรู้ที่ผิดจากข้อเท็จจริง โดยเกิดจากอคติทำให้เกิดระหว่างคู่ขัดแย้ง

9. **ปัจจัย** หมายถึง มูลเหตุด้านต่างๆ หรือเหตุที่เป็นทางให้เกิดผลที่นำมาซึ่งความขัดแย้งทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลตำบลที่มีจัดตั้งใหม่

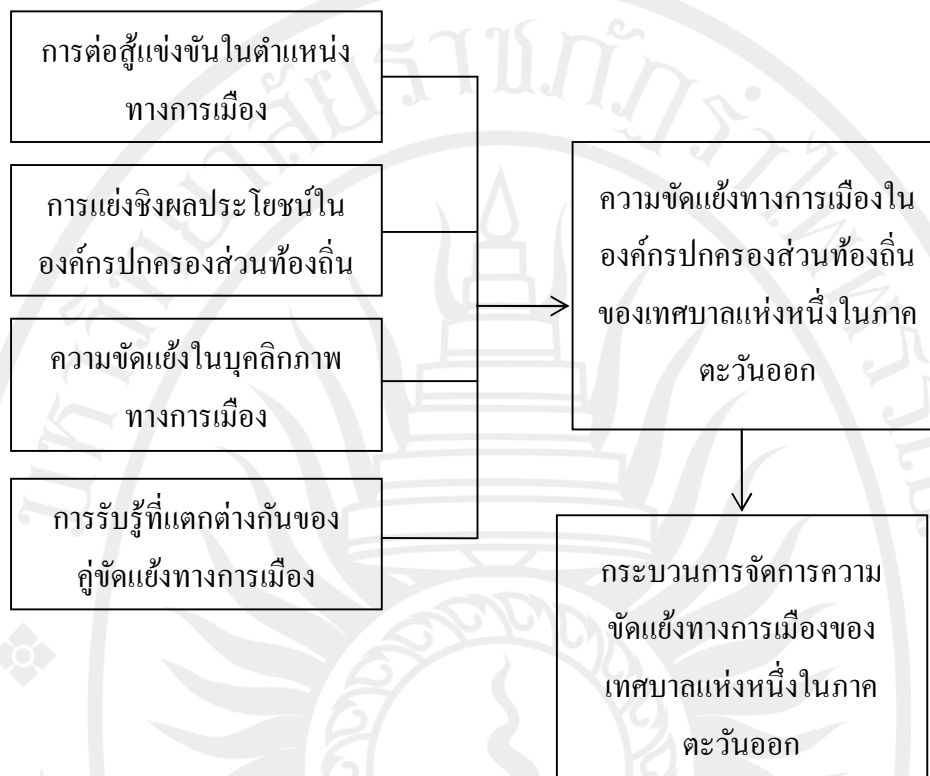
10. **สมานฉันท์** หมายถึง การอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข รวมถึงการแบ่งปันผลประโยชน์หรือทรัพยากรต่างๆ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบใหม่ของเทศบาลตำบลอย่างเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย

11. **กลุ่มอำนาจท้องถิ่น** หมายถึง กลุ่มทุนขนาดใหญ่ที่สามารถกุมอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นหรือการคุมฐานทางเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่ของจังหวัด อำเภอ เกิดพลังการขับเคลื่อนในประเด็นสาธารณะให้มีการเปลี่ยนแปลง

12. **ชนชั้นนำท้องถิ่น** หมายถึง กลุ่มของผู้ที่มีตำแหน่งทางการเมืองกับผู้ที่ทรงอิทธิพลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวิถีชีวิตแยกตัวออกไปจากวิถีชีวิตของชุมชนจากกระบวนการแตกตัวทางสังคม (Social Differentiation)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสำรวจองค์ความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสามารถกำหนดตัวแบบการวิเคราะห์ดังภาพ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

จากภาพประกอบ สามารถอธิบายถึงปัจจัยทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมที่มีความขัดแย้งกันของกลุ่มการเมือง 3 กลุ่มจนนำไปสู่ความแตกแยกในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก

สมมติฐานในการวิจัย

จากตัวแบบสามารถนำมาวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐาน ได้ดังต่อไปนี้

1. การต่อสู้แข่งขันในตำแหน่งทางการเมืองมีผลต่อทางการเมืองและความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ การต่อสู้ช่วงชิงอำนาจในระหว่างกลุ่มคน 2 กลุ่มที่มุ่งหวังชัยชนะและศักดิ์ศรีของตนเองและพวกพ้อง โดยการสร้างสถานการณ์หรือข่มขู่ เพื่อเป็นเครื่องมือในการทำลายคู่ต่อสู้ทางการเมือง จึงอาจเป็นปัจจัยความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การแย่งชิงผลประโยชน์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีผลต่อทางการเมืองและความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ การเข้ามารับตำแหน่งของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในเมืองท้องถิ่น เพื่อจะหวังใช้อำนาจทางการเมือง อำนาจความสะดวกในการสร้างผลประโยชน์แก่ส่วนตนและพรรคพวกของตนเองโดยการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ยังรับเอานโยบายการพัฒนาของภาครัฐนำมาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง เพื่อใช้เป็นฐานคะแนนเสียงของตนเอง เป็นต้น

3. ความขัดแย้งในบุคลิกภาพในทางการเมือง ที่มีผลต่อทางการเมืองและความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ การเมืองเป็นการร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อส่วนรวม แต่กลับนำมาเป็นเป้าหมายแห่งความสำเร็จของแต่ละกลุ่มแต่ละบุคคล ที่มีความรู้ความสามารถในการขับเคลื่อนที่แตกต่างกันออกไป ย่อมมีแนวคิดและวิถีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้เกิดเป็นคลื่นใต้น้ำเพื่อรอโอกาสของแต่ละกลุ่มหรือบุคคลได้เช่นกัน

4. การรับรู้ข้อมูลที่แตกต่างกันระหว่างของกลุ่มขัดแย้งทางการเมือง ที่มีผลต่อทางการเมืองและความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างเวลาต่างสถานที่ และโอกาสเข้าถึงข้อมูลไม่ตรงกับข้อมูลดั้งเดิมได้เช่นเดียวกัน ซึ่งข้อมูลมาจากแหล่งเดียวกัน แต่การตีความหมายของข้อมูลที่แตกต่างกัน ไม่ตรงกัน ทำให้ทั้งสองฝ่าย หรือ กลุ่มขัดแย้ง เกิดการเข้าใจผิดระหว่างกัน จนอาจเป็นสาเหตุของความขัดแย้งในระดับหนึ่งได้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์หลัก คือ การศึกษาถึงการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความขัดแย้ง ศึกษาการก่อรูป สาเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง และศึกษาแนวทางมาตรการในการจัดการความขัดแย้ง ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มนักการเมืองในท้องถิ่น ในการเข้ามาบริหารของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ผู้วิจัยจึงเริ่มต้นด้วยการศึกษา การสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับความขัดแย้ง ว่ามีการพัฒนาการก่อรูปอันนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองอย่างไร เหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งคืออะไร มีรูปแบบความขัดแย้งอย่างไร เพราะเหตุใดจึงต้องจัดการความขัดแย้ง และจัดการด้วยวิธีอะไร และอย่างไร

ดังนั้นการสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย สามารถกำหนดแนวทางสรุปเป็นหัวข้อต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. ความขัดแย้งทางสังคม
 - 1.1 ความหมายความขัดแย้งทางสังคม
 - 1.2 ประเภทของความขัดแย้งทางสังคม
 - 1.3 คุณลักษณะและความสำคัญของความขัดแย้งทางสังคม
 - 1.4 พลวัตของความขัดแย้งทางสังคม
 - 1.5 กระบวนการจัดการความขัดแย้งทางสังคม
 - 1.6 ประโยชน์และโทษของความขัดแย้งทางสังคม
 - 1.7 ปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้งทางสังคม
 - 1.8 การบริหารการจัดการความขัดแย้งทางสังคม
2. ปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 2.1 ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 2.2 วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 2.3 ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เศรษฐศาสตร์การเมือง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความขัดแย้งทางสังคม

ความหมายความขัดแย้งทางสังคม

ความขัดแย้ง มาจากภาษาอังกฤษว่า “Conflict” มาจากภาษาละตินว่า “Configure” แปลว่าการต่อสู้ (Fight) การทำสงคราม (Warfare) ความไม่ลงรอย หรือเข้ากันไม่ได้ (Incompatibility) การขัดแย้งกันและกัน หรือการเป็นปรปักษ์ (Opposition) หมายถึง “การที่บุคคลสองคน กลุ่มคนมีความคิดเห็น ความเชื่อ ความต้องการ ไม่เหมือนกัน โต้แย้ง หรือโต้เถียง และดิ้นรน ต่อสู้ และการแข่งขันกัน” (Lawrence. 1973 : 68)

ดูบริน (Dubrin. 1984 : 45) ให้ความหมายไว้ว่า ความขัดแย้ง คือ การเป็นปรปักษ์ต่อกันอย่างเปิดเผยของบุคคล หรือกลุ่มซึ่งมีเป้าหมายที่จะทำลายล้างคู่ต่อสู้

เจมส์ โค และคณะ (2002 : 2) เห็นว่า “ความขัดแย้ง หมายถึง การต่อสู้กัน หรือการแข่งขันกันระหว่างความคิด ความสนใจ หรือผลประโยชน์ มุมมอง รสนิยม ค่านิยม แนวทาง ความชอบ อำนาจ สถานภาพ ทรัพยากร” ซึ่งความขัดแย้งในลักษณะนี้อาจเกิดขึ้นในบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือขัดแย้งกับบุคคลอื่น หรือระหว่างคนใดคนหนึ่งกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือหลายๆกลุ่มของบุคคลหรือนิติบุคคล หรือระหว่างกลุ่มบุคคลหลายคนที่อยู่ในกลุ่มหนึ่งกับอีกกลุ่มหนึ่ง หรืออีกหลายๆกลุ่มของบุคคล

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 137) ให้ความหมายของคำว่า “ขัดแย้ง” หมายถึง “ไม่ลงรอยกัน” นอกจากนั้นได้อธิบายคำว่า ขัด หมายถึง ไม่ทำตาม ฝ่ายอื่น ขัดไว้ และให้ความหมายคำว่าแย้ง หมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน ต้านไว้ ทานไว้ ดังนั้นจึงพอเห็นได้ว่า ความขัดแย้งประกอบด้วยอาการ ทั้งขัดทั้งแย้งนั่นคือ แต่ละฝ่ายนอกจากไม่ทำตามกันแล้วยังต่อต้านเอาไว้อีกด้วย

วิลเลียม (William. 2004 : 45) ได้ให้ความหมายของความขัดแย้งไว้ 3 ความหมาย ดังนี้ ความหมายแรก ความขัดแย้ง หมายถึง ความขัดแย้งที่มีรากฐานเกี่ยวกับผลประโยชน์ อันมาจากความต้องการ และความปรารถนาของมนุษย์ ความหมายที่สองหมายถึงการที่มีจุดยืน ไม่ตรงกัน ขัดกัน โดยมีเรื่องของผลประโยชน์ที่แฝงอยู่ในจุดยืนนั้น เกิดจากการที่ต่างคนต่างต้องการสิ่งเดียวกัน ส่วนความหมายที่สาม คือ การแก่งแย่งชิง “อำนาจ” ทั้งนี้การสร้างความร่วมมือกันนั้นเป็นวิธีการสำคัญที่จัดการกับความขัดแย้ง จากความหมายความขัดแย้ง หมายถึง การไม่เข้าใจกัน มีจุดยืน และมีอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน มีเป้าหมายในผลประโยชน์ที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน พร้อมแสดงออกในวิธีต่างในพฤติกรรม

วันชัย วัฒนศัพท์ (2550 : 2) ความขัดแย้งเป็นการต่อสู้กันหรือการแข่งขันระหว่างความคิด ความเห็น ความสนใจ หรือผลประโยชน์ มุมมอง รสนิยม ค่านิยม แนวทางความชอบ อำนาจ สถานภาพ ทรัพยากร ฯลฯ

ซุง และเมกกินคอน (Chung and Meggincon. 1981 : 24) ได้กล่าวไว้ว่า ความขัดแย้งคือการดิ้นรนต่อสู้เพื่อความต้องการความปรารถนาความคิด ความสนใจของบุคคล ที่ไปด้วยกันไม่ได้ ความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต้องเผชิญกับเป้าหมาย ที่ไม่สามารถทำให้ทุกฝ่ายพอใจ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 79) เห็นว่า ความขัดแย้งหมายถึงบุคคล 2 ฝ่ายหรือมากกว่า มีข้อมูล ค่านิยม ความคิดเห็น และความรู้สึกที่แตกต่างกันความขัดแย้ง คือ การต่อสู้ ชนง-แพ้ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ หรือขัดกันระหว่างผลประโยชน์ที่ต่างกัน

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542 : 141) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความขัดแย้ง (Conflict) คือสภาพของความไม่ราบรื่นที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล หรือระหว่างกลุ่ม เนื่องจากมีความต้องการ หรือผลประโยชน์ขัดแย้งกันและไม่สามารถตัดสินใจ หรือหาข้อตกลงร่วมกันได้

พรนพ พุกกะพันธ์ (2544 : 162) ได้ให้แนวคิดให้กว้างขวางโดยพัฒนาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในการบูรณาการทางสังคมขึ้น โดยมีแนวคิดดังต่อไปนี้

1. ความขัดแย้งกับกลุ่มอื่นนำไปสู่การสร้างเอกลักษณ์และการสร้างความเข้มแข็ง
2. ความขัดแย้งในบางครั้งช่วยรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มได้ โดยยอมให้ระบายความกดดันออกไป
3. ความขัดแย้งจริงมีจุดประสงค์ ความขัดแย้งไม่จริงมุ่งลดความตึงเครียด
4. ความขัดแย้งเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมนรูปแบบหนึ่งเกิดขึ้นได้ในสภาพที่มีปฏิสัมพันธ์
5. ความสัมพันธ์กันอย่างไรก็ดีจะมีความขัดแย้งเช่นเดียวกับมีสันติภาพ
6. ความสัมพันธ์มีมาก อารมณ์พฤติกรรมจะมากขึ้นตามไปด้วย
7. ความขัดแย้งบางครั้งนำไปสู่การขจัดเหตุผลของความขัดแย้งออกไป และยืนยันความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายใหม่
8. ความสัมพันธ์ที่ไม่แข็งแรงอาจถดถอยจากความขัดแย้ง และในความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งบ่อยครั้งที่แสดงถึงความขัดแย้ง
9. ความขัดแย้งกับกลุ่มภายนอกทำให้เกิดความกลมเกลียว การรวมอำนาจ การเคลื่อนย้ายทรัพยากร
10. ความขัดแย้งกับกลุ่มภายนอกยิ่งเพิ่มมากขึ้น ความอดทนต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนภายในจะลดลง
11. ความต้องการที่จะมีความสามัคคีภายในกลุ่ม บ่อยครั้งจะนำกลุ่มไปขัดแย้ง
12. การแสดงสัญลักษณ์ของกลุ่มยิ่งมากเท่าใดความเป็นศัตรูกับกลุ่มอื่นย่อมเพิ่มขึ้น
13. ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายต่าง ๆ จะนำไปสู่การขยายความสัมพันธ์ การสร้างบรรทัดฐานอย่างใหม่และยืนยันบรรทัดฐานเดิม รวมถึงการเพิ่มการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสังคม

14. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มบางครั้งเป็นการกระทำที่ปรารถนาให้อีกกลุ่มรวมตัวกัน
15. ความขัดแย้งเป็นการทดสอบอำนาจ
16. ความขัดแย้งนำไปสู่กระบวนการรวมตัวกัน และแสวงหาพันธมิตร

วันชัย วัฒนศัพท์ (2550 : 3) มนุษย์เราคำรงชีพประจำวันควบคู่ไปกับปัญหาความขัดแย้งไม่ว่าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง ที่อาจจะเกิดขึ้นมากน้อยต่างกันในแต่ละบุคคลแต่ละองค์กร ความขัดแย้ง (Conflict) มีทั้งเป็นประโยชน์ และไม่มีประโยชน์ หากไม่ทำความเข้าใจและบริหารไม่ดี ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์เราต้องเข้าใจและคิดว่าเป็นเรื่องธรรมชาติเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ トラบโดที่ยังมีชีวิตและดำรงชีพร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ได้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับการขัดแย้งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. แนวประเพณีนิยม (Traditional View) แนวคิดนี้ได้แพร่หลายในช่วงปี ค.ศ.1930 -1948 แนวคิดนี้มีความเชื่อว่า ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นสิ่งเลว มองในแง่ลบเห็นว่าเป็นความรุนแรงไม่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร เห็นควรให้หลีกเลี่ยงหรือกำจัดให้หมดไป ซึ่งถือว่าแนวคิดที่ได้กล่าวตามแนวประเพณีนิยมนี้ ความขัดแย้งเป็นแนวคิดเดิม ความขัดแย้งเป็นสิ่งชั่วร้าย หากใครก่อให้เกิดก็จะถูกมองในแง่ลบเป็นตัวเจ้าปัญหา

2. แนวพฤติกรรม (Behavioral View) แนวคิดนี้ได้แพร่หลายในช่วงปี ค.ศ.1949-1975 ตามแนวคิดนี้ ความขัดแย้งเกิดขึ้นตามธรรมชาติหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความขัดแย้งไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งชั่วร้ายเสมอไป อาจจะแปรสภาพให้กลายเป็นพลังงานบวกได้ บุคลากรทุกคนต้องการเข้าใจว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติ และหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น สมควรที่ยอมรับ และทำความเข้าใจ แปรวิกฤตให้เป็นโอกาส หรือทุกคนต้องมองให้เป็นปัญหา และพยายามลดระดับของความขัดแย้งให้อยู่ในระดับที่สามารถควบคุมได้

3. แนวคิดปฏิสัมพันธ์ (Interaction View) แนวคิดนี้เป็นแนวคิดปัจจุบัน คิดว่า ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่จะทำให้กลุ่มทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นไม่ให้หยุดอยู่กับที่ ตื่นตัว กระตือรือร้น ประเมินตนเอง และมีความคิดสร้างสรรค์ ความขัดแย้งไม่ใช่จะดีหรือเลวทั้งหมด ขึ้นอยู่กับแบบของความขัดแย้ง ซึ่งเราต้องแยกความขัดแย้งที่เชิงสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ และความขัดแย้งที่ไม่เป็นประโยชน์ออก

จากแนวคิดทั้ง 3 กลุ่มนี้ สามารถสรุปได้ 2 กลุ่ม คือ แนวคิดเดิมกับแนวคิดปัจจุบัน โดยมีนักวิชาการที่สนับสนุนแนวคิดเดิม คือ Max Weber และ Frederick Taylor ที่มีความคิดเห็นตรงกันว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ เป็นการทำลายล้าง ทำให้ผลการปฏิบัติงานมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ทำให้เกิดความเฉื่อยชาและไม่สร้างสรรค์ โดยคิดหาวิธีแก้ปัญหาคือความขัดแย้ง กล่าวคือ มีการออกกฎระเบียบกระบวนการที่เข้มงวด เพื่อที่จะให้ความขัดแย้งหมดไป สำหรับแนวคิดใหม่นั้น มีความคิดเห็นว่าความขัดแย้งเป็นธรรมชาติ หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ปรับการระดับให้เหมาะสม อาจจะทำให้มีการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นได้ องค์กรมีความเจริญ

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ (2545 : 15) ได้แบ่งแนวคิดเรื่องความขัดแย้งไว้ 4 แนวคิดดังนี้

1. แนวคิดแบบดั้งเดิมหรือแนวคิดประเพณีนิยม (Traditional Perspective) ได้รับความนิยมในช่วง ค.ศ. 1930 -1948 แนวคิดนี้มองความขัดแย้งเป็นสิ่งไม่ดี ทำให้เกิดผลลบต่อองค์การอยู่เสมอ เช่น ทำให้คนบาดหมางกันพูดหรือสื่อสารกันไม่รู้เรื่อง จนเป็นเหตุทำลายความร่วมมือในองค์กรได้ ดังนั้น ผู้บริหารควรหลีกเลี่ยงและต้องกำจัดให้หมดไป จึงจะถือว่าเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถ
2. แนวคิดแบบพฤติกรรมศาสตร์ หรือด้านมนุษยสัมพันธ์ (Behavioral or Human Relation Perspective) แนวคิดนี้เกิดในช่วง ค.ศ.1940 -1975 แนวคิดนี้ไม่เห็นด้วยกับแบบดั้งเดิมโดยเห็นว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ จึงควรยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งในองค์การ ซึ่งผู้บริหารควรทำให้ความขัดแย้งกลายเป็นพลังสร้างสรรค์และเกื้อกูลการปฏิบัติงาน แม้ว่าบางครั้งความขัดแย้งจะนำมาซึ่งปัญหา แต่มันกลายเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความโต้แย้งในกลุ่มต่าง ๆ ทำให้เกิดกลยุทธ์ใหม่ๆ มาเพื่อแก้ไขความขัดแย้งแบบนั้นๆ อีกจนมีนวัตกรรมเกิดขึ้น ความขัดแย้งจะก่อประโยชน์แก่ผู้บริหารได้เพราะจะช่วยให้ทราบปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นทำให้เข้าใจสาเหตุของปัญหาทำให้วิเคราะห์ได้ตรงประเด็นมากขึ้น ในแนวคิดเชิงพฤติกรรมศาสตร์จึงเห็นว่าผู้บริหารไม่ควรหลบเลี่ยงที่จะเผชิญกับความขัดแย้ง แต่ควรหาทางลดและควบคุมให้เหมาะสมจะได้กระตุ้นพลังสร้างสรรค์ให้องค์กรเจริญและอยู่รอดได้
3. แนวคิดแบบนักปฏิสัมพันธ์ (Interactionist Perspective) แนวคิดนี้มองความขัดแย้งในเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น และยังมองว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อช่วยกระตุ้นให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เชื่อว่าจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจึงควรทำให้ความขัดแย้งอยู่ในระดับที่พอเหมาะ จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้คนมีความกระตือรือร้น มีใจทำงานตามคำสั่งเหมือนหุ่นยนต์เท่านั้น ความขัดแย้งยังทำให้องค์กรเกิดการพัฒนาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การจัดการความขัดแย้งให้เหมาะสมจึงเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหาร
4. แนวคิดสมัยใหม่ (Emerging Perspective) แนวคิดนี้เกิดเมื่อต้นศตวรรษ 1980 เป็นยุคที่การบริหารงานแบบญี่ปุ่นได้แผ่อิทธิพลต่อการบริหารไปทั่วโลก ความขัดแย้งเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้เนื่องจากปัจเจกบุคคลทั่วไปล้วนแต่มีข้อบกพร่อง คงไม่มีใครสมบูรณ์แบบ แต่ความสามัคคีปรองดองทำให้เกิดความสงบสุขได้ แนวคิดนี้เชื่อว่าการจัดการกับความขัดแย้ง ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและคำนึงถึงเอกภาพขององค์การ มักใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติ ซึ่งมีจุดแข็งกว่าแนวทางของชาวอเมริกัน โดยเฉพาะในเรื่องความรัก ความสามัคคีและจงรักภักดีต่อกลุ่มและต่อองค์การ ทำให้สามารถสร้างทีมงานเข้มแข็งและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอันจะนำไปสู่ความได้เปรียบในด้านการแข่งขันได้

บาร์นาร์ด (Barnard, 1968 : 145) ได้เขียน ไว้ในหนังสือ The Functions of the Executive ไว้ว่า "ความขัดแย้ง" นั้นเกิดจากการมีมาตรฐาน หรือมีหลักการงานที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ เกิดการครอบงำ จากการใช้อำนาจหรือใช้อิทธิพลเข้ามาต่อรองให้ฝ่ายตนอยู่เหนือกว่า พบว่าความขัดแย้งในการทำงานของปัจเจกบุคคล (Conflict of Code) เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ยากและส่งผลสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การทำงานหยุดชะงัก (Paralysis of Action) เพราะเกิดความเครียดเต็ม ไปด้วยอารมณ์ขุ่นมัว จนทำให้คับข้องใจส่งผลให้ขาดความสามารถในการตัดสินใจและขาดความเชื่อมั่นใน ตนเองตามมา
2. การมุ่งทำงานตามมาตรฐานอันหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของคนอื่น ทำให้เกิดความไม่สบายใจ รู้สึกผิด ทำให้คนอื่นไม่พอใจและขาดความเชื่อมั่นตนเองได้
3. เมื่อมีความขัดแย้งต้องมีการแก้ไข เกิดการปรับปรุงระบบการทำงาน ทำให้เปลี่ยนระบบการทำงานบ่อยๆ อาจทำให้คนสับสนจนปรับตัวไม่ทัน เพราะต้องเรียนรู้ใหม่หลายครั้ง ประสบการณ์เดิมๆ ก็ใช้ไม่ได้ ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจต่อพนักงานได้ แม้แต่หลักการงานที่ผ่านการกลั่นกรองมาเป็นอย่างดีแล้วก็ย่อมจะพบกับปัญหาได้เสมอ เพราะคนในองค์กรมีความแตกต่างด้านความรู้ความสามารถ ทักษะ ทักษะ การรับรู้ และที่สำคัญคือความแตกต่างด้านจริยธรรม ทำให้ “ความขัดแย้ง” กลายเป็นเรื่องที่ยากจะหลีกเลี่ยงได้ และแนวคิดของบาร์นาร์ด นี้จะเห็นว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในองค์กรนั้น จะส่งผลด้านลบต่อการบริหารองค์การเป็นสำคัญ และบาร์นาร์ดก็ยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เสมอ แม้แต่จะได้เตรียมการวางแผนจัดการไว้ล่วงหน้า

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเป็นสถานการณ์ที่กระทำของฝ่ายหนึ่งไปขัดขวาง หรือสกัดกั้นการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง ในการที่จะบรรลุเป้าหมายของเขา หรือบุคคลที่มีความแตกต่างในค่านิยม แนวคิด วิธีการ เป้าหมาย แย่งชิงในการใช้ทรัพยากรเกินขีดจำกัด ทำให้องค์กรเจริญและมีความเสื่อมถอยเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในสังคมเนื่องจากปัจเจกบุคคลทั่วไปล้วนแล้วแต่มีข้อบกพร่อง คงไม่มีใครสมบูรณ์แบบ แต่ความสามัคคีปรองดองทำให้เกิดความสงบสุขได้

ผู้วิจัยเข้าใจว่า การให้คำนิยามในลักษณะนี้ เป็นการมองในหลายมิติด้วยกัน ทั้งในแง่รัฐศาสตร์ที่มองประเด็นเรื่องอำนาจ ในแง่การเมืองที่มองประเด็นเรื่องการตัดสินใจในเชิงนโยบายสาธารณะ และในแง่ของสังคมวิทยาที่กลุ่มคนในสังคมอาจกระทบกระทั่งกัน เกี่ยวกับผลประโยชน์และอุดมการณ์

จากคำนิยามที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าความขัดแย้งของบุคคลเกิดจากการที่บุคคลต้องตัดสินใจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่การเลือกนั้นอาจเต็มใจเลือกหรือจำใจเลือก ความขัดแย้ง

ระหว่างบุคคลเป็นสถานการณ์ที่กระทำของฝ่ายหนึ่งไปขัดขวาง หรือสกัดกั้นการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง ในการที่จะบรรลุเป้าหมายของเขา หรือการที่บุคคลที่มีความแตกต่างในค่านิยม ความสนใจ แนวคิด วิธีการ เป้าหมาย ต้องมาติดต่อกัน ทำงานด้วยกัน หรืออยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน โดยที่ความแตกต่างนี้เป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกันหรือไปด้วยกันไม่ได้

ประเภทของความขัดแย้งความขัดแย้งทางสังคม

เกิดจากสภาพทางจิตใจ อารมณ์ หรือพฤติกรรม จากสภาพทางจิตใจ อารมณ์ หรือพฤติกรรม เป็นความไม่ลงรอยกันระหว่างความต้องการของบุคคล อาจเกิดขึ้นภายในจิตใจไปถึงหน่วยงาน

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542 : 143) ได้แบ่งประเภทของความขัดแย้งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความขัดแย้งภายในตนเอง (Self Conflicts) ความขัดแย้งภายในจะเกิดขึ้นเมื่อต้องการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งจากสิ่งที่มีให้เลือกสองอย่างหรือมากกว่าสองอย่าง ซึ่งจะให้ผลที่แตกต่างกันไป จึงเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้นในสิ่งที่ต้องตัดสินใจเลือกนั้น ความขัดแย้งนี้อาจเนื่องมาจากความต้องการภายใน ขัดแย้งกันเองหรือเกิดจากความต้องการภายนอกทั้ง สองอย่างขัดแย้งกัน หรือเกิดจากความต้องการภายในกับความต้องการภายนอกขัดแย้งกันก็ได้ ความขัดแย้งภายในตนเองที่เกิดขึ้นนี้ แบ่งออกได้ 3 ประเภทคือ

1.1 การขัดแย้งแบบดึงดูด – ดึงดูด (Approach – Approach Conflict) เป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่ง 2 สิ่ง หรือมากกว่า 2 สิ่งขึ้นไป ซึ่งเป็นความต้องการของบุคคลนั้นพอๆ กันแต่มีความจำเป็นต้องตัดสินใจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะเลือกสิ่งใด จึงเกิดเป็นความขัดแย้งในลักษณะที่เรียกว่า “รักพี่เสียดายน้อง”

1.2 ความขัดแย้งแบบหลีกเลี่ยง – หลีกเลี่ยง (Avoidance – Avoidance Conflict) โดยเป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งที่จะต้องเลือก 2 สิ่ง หรือมากกว่า 2 สิ่งขึ้นไปซึ่งบุคคลมีความไม่ชอบพอๆ กันแต่จำเป็นต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ จึงเกิดเป็นความขัดแย้งในลักษณะที่เรียกว่า “หนีเสือปะจระเข้”

1.3 ความขัดแย้งแบบดึงดูด – หลีกเลี่ยง (Approach – Avoidance Conflict) โดยเป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมกันในลักษณะของการผสมผสานระหว่างความพึงพอใจกับสิ่งที่ต้องการจะหลีกเลี่ยงซึ่งมีอยู่ในขณะเดียวกันทำให้เกิดความขัดแย้งในลักษณะที่เรียกว่า “อยากจะทำแต่กลัวเสียหน้า” ผลของความขัดแย้ง ทำให้เกิดความเครียด (Stress) ความวิตกกังวล (Anxiety) และความคับข้องใจ (Frustration) ซึ่งมีผลกระทบต่อทั้ง สุขภาพกายและสุขภาพจิต และส่งผลกระทบต่อ งาน วิธีชีวิตและสังคมต่อไป ซึ่งทำให้บุคคลจำเป็นต้องปรับตัว ปรับวิธีการคิดและอื่นๆ เช่น ตัดสินใจให้เร็วขึ้น อย่ให้ความเครียดติดค้างอยู่นาน พิจารณาส่งต่างๆ ด้วยความมีสติอย่างรอบคอบ ปรึกษา

หรือกับบุคคลที่ไว้เนื้อเชื่อใจได้ ตลอดถึงการหากิจกรรมอื่นๆ ทำเพื่อคลายเครียด หรือเพื่อให้หลุดพ้นจากความกังวลใจ หรือความเสียดายอันเกิดจากการที่ได้ตัดสินใจไปแล้วนั้น

2. ความขัดแย้งภายในกลุ่ม (Intragroup Conflict) เมื่อบุคคลมีความแตกต่างกันทางด้านต่างๆ เช่น ภูมิหลัง ความต้องการ ทักษะคิด ความคิดเห็น ค่านิยม ตลอดถึงบุคลิกภาพมาพบปะกัน มีปฏิสัมพันธ์กันก็เป็นที่ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้น

3. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (Intergroup Conflict) เป็นสภาพการณ์ที่แต่ละกลุ่มมีความต้องการ ความคิดเห็น ทักษะคิด ค่านิยม ตลอดถึงวัฒนธรรมเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มขึ้น

วิชัย แหวนเพชร (2543 : 194) ได้แบ่งประเภทของความขัดแย้งไว้ 2 ประเภทคือ

1. ความขัดแย้งโดยการแข่งขัน ในสถานการณ์ของการแข่งขัน ทุกฝ่ายยังมีความสัมพันธ์กันอยู่ เนื่องจากยอมอยู่ภายใต้กฎระเบียบร่วมกัน เมื่อทุกฝ่ายต้องการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของฝ่ายตนกัน ไม่ได้จึงเกิดการแข่งขัน เพื่อบรรลุเป้าหมายของฝ่ายตนที่ตกลงกันไม่ได้จึงเกิดการแข่งกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การแข่งขันจะสิ้นสุดลงเมื่อทำให้เกิดผู้แพ้และผู้ชนะที่แท้จริง ความแข่งขันชนิดนี้เราจะเห็นอยู่เสมอๆ เช่น การแข่งขันกีฬา ทุกฝ่ายมุ่งจะเอาชนะซึ่งกันและกันให้ได้มากกว่า

2. ความขัดแย้งโดยการทำลาย เกิดขึ้นเมื่อทุกฝ่ายหรือทั้ง สองฝ่ายไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบหรือกติกาที่ได้ตกลงไว้แล้วแต่ต้น จึงไม่มุ่งที่จะเอาชนะกันโดยวิธีการแข่งขันกันเลยตั้งแต่ต้น แต่มุ่งที่จะเอาชนะกันโดยวิธีการทำลาย ทำอันตรายแก่ฝ่ายตรงข้ามให้ราบคาบ ที่ต้องฉกฉวยโอกาสเฉพาะหน้าให้ได้รวดเร็วหรือมากที่สุด ซึ่งอยู่ภายใต้บรรยากาศของความเครียด ความโกรธและความกลัว ทุกฝ่ายที่ต้องต่อสู้กันจะไม่สนใจหรือคำนึงถึงว่า “เหตุผล” แต่จะกระทำหรือมีพฤติกรรมทุกอย่างอะไรก็ได้ที่มุ่งจะให้ฝ่ายของตนบรรลุเป้าหมาย ที่จะทำให้ฝ่ายตรงข้ามพ่ายแพ้อย่างเฉียวเท่านั้น

กมลรัตน์ ธนัประภัสร์ (2545 : 48) ได้แบ่งประเภทของความขัดแย้งในองค์การออกเป็น 5 ประเภทดังต่อไปนี้

1. ความขัดแย้งภายในบุคคล เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่งไม่แน่ใจว่าตนได้คาดหวังให้ปฏิบัติงานอะไร เมื่อข้อกำหนดของงานขัดแย้งกับความต้องการของงานเอง หรือเมื่อบุคคลถูกคาดหวังว่าต้องทำได้มากกว่าที่รู้สึกว่าจะทำได้ทำให้มีความกดดัน ความขัดแย้งประเภทนี้มักมีอิทธิพลต่อการตอบสนองของบุคคล ซึ่งสามารถมีปฏิกิริยาต่อความขัดแย้งภายในองค์การในทางที่เกิดผลเสียขึ้นได้

2. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากความแตกต่างของบุคลิกภาพเกิดจากแรงกดดันที่เกี่ยวข้องกับบทบาทในองค์การ

3. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่ม เป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับแนวทางที่บุคคลปฏิบัติต่อแรงกดดันต่าง ๆ เพื่อให้มีการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่มที่ตั้งขึ้นมา

4. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มภายในองค์การเดียวกัน ความขัดแย้งประเภทนี้มักจะเป็นความขัดแย้งระหว่างลำดับชั้น ตำแหน่ง ความขัดแย้งทางด้านหน้าที่การงาน

5. ความขัดแย้งระหว่างองค์การ ความขัดแย้งประเภทนี้มักถูกพิจารณาว่าเป็นความขัดแย้งประเภทที่ต้องการ เพราะเมื่อมีความขัดแย้งประเภทนี้เกิดขึ้นก็จะมีการแข่งขัน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของแต่ละองค์การให้ดีขึ้น สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บัญชีร แก้วส่อง (2545 : 124) ได้แบ่งประเภทของความขัดแย้งไว้ 4 ประเภท คือ

1. ความขัดแย้งในเป้าหมาย (Goal Conflict) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลไม่พอใจในผลงานของบุคคลอื่น

2. ความขัดแย้งในเรื่องแนวคิด (Cognitive Conflict) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีแนวความคิด หรือความคิดเห็นแตกต่างจากบุคคลอื่น

3. ความขัดแย้งในเรื่องความรู้สึก (Affective Conflict) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีความรู้สึกหรืออารมณ์แตกต่างจากบุคคลอื่น

4. ความขัดแย้งในเรื่องพฤติกรรม (Behavior Conflict) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในองค์การสามารถแบ่งออกได้ 6 ประเภท ตามระดับความขัดแย้งจากบุคคลถึงองค์การ ดังนี้

ประเภทที่ 1 ความขัดแย้งภายในตัวบุคคล (Intrapersonal Conflict) หมายถึง ความขัดแย้งภายในตัวบุคคลเกิดขึ้นเนื่องจากความไม่เป็นไปตามเป้าหมายหรือการไม่แน่ใจการกระทำของตนเองว่ามีความสามารถเพียงพอหรือไม่ หรือเกิดความสับสนวุ่นวายในสถานการณ์นั้น ๆ จนไม่สามารถตัดสินใจ ความขัดแย้งภายในตัวบุคคลสามารถแบ่งออกเป็น 3 ชนิด

1. Approach – Approach Conflict คือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากบุคคลต้องเลือกทำสิ่งใดในระหว่างตัวเลือกที่มีมากกว่า 1 ตัว และทุกตัวเลือกเป็นสิ่งที่จะทำให้ผลทางบวก เช่น การตัดสินใจเลือกทำงานหนึ่งใน 2 งาน ซึ่งทั้งสองงานต่างให้ผลประโยชน์และน่าสนใจเท่ากัน

2. Avoidance – Avoidance Conflict คือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากจะต้องเลือกทางเลือกทางใดทางหนึ่งจากทางเลือกสองทางหรือมากกว่าขึ้นไป ซึ่งทางเลือกต่างๆ เหล่านี้ต่างก็ได้ผลที่ไม่น่าพอใจ เช่น จะต้องเลือกว่าต้องอยู่คอนโดมิเนียมในเมือง หรือขับรถจากบ้านที่นอกเมืองเข้ามาทำงานในตัวเมือง

3. Approach – Avoidance Conflict คือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากจะต้องเลือกทำในสิ่งที่เป็นทั้งผลทางบวกและผลทางลบ เช่น จะเลือกทำงานในตำแหน่งที่ดีแต่ที่ทำงานตั้งอยู่ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จะต้องย้ายที่อยู่และไม่มีโรงเรียนที่ดีสำหรับบุตรและธิดา

ประเภทที่ 2 ความขัดแย้งระหว่างบุคคล (Interpersonal Conflict) หมายถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลเนื่องจากความไม่เห็นด้วยในเรื่องราว การกระทำหรือจุดประสงค์ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเกิดขึ้นส่วนใหญ่มีผลมาจากความแตกต่างของบุคคลในด้านการรับรู้ พื้นฐานการศึกษา และครอบครัว ตลอดจนสถานภาพ ความขัดแย้งชนิดนี้จะเป็นสิ่งสกัดกั้นบุคคลให้มีการติดต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทที่ 3 ความขัดแย้งภายในกลุ่ม (Intragroup Conflict) หมายถึงความขัดแย้งของสมาชิกภายในกลุ่มที่เกิดจากความไม่เห็นด้วย เนื่องจากแนวคิดต่างกัน ดังนั้นเมื่อสมาชิกสรุปผลจากข้อมูลเดียวกันโดยสรุปต่างกันจึงทำให้เกิดความขัดแย้ง ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น Substantive Conflict ผลของความขัดแย้งแบบนี้จะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ดีขึ้นและมีการตัดสินใจ ส่วนความขัดแย้งที่อยู่บนรากฐานของการตอบสนองทางอารมณ์ต่อสถานการณ์นั้นๆ อาจเรียกได้ว่า Affective Conflict ซึ่งความขัดแย้งแบบนี้อาจเป็นผลมาจากการที่มีรูปแบบและบุคลิกภาพที่ไม่เข้ากัน

ประเภทที่ 4 ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (Intergroup Conflict) หมายถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่ม เช่น ความขัดแย้งของแผนกบัญชีและแผนกวิจัย กลุ่มสหภาพแรงงานและคณะกรรมการประณีประนอม ถ้าปรากฏว่าไม่สามารถตกลงแก้ปัญหาได้ ความขัดแย้งชนิดนี้มักจะนำไปสู่การแข่งขัน และเกิดผลในแง่ของการชนะ – แพ้

ประเภทที่ 5 ความขัดแย้งในองค์กร (Intra Organizational Conflict) ความขัดแย้งภายในองค์กรสามารถแบ่งออกได้ 4 ชนิด

1. Vertical Conflict เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง ซึ่งมีความขัดแย้งในด้านวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้งานสำเร็จ
2. Horizontal Conflict เป็นความขัดแย้งกันระหว่างแผนกในระดับเดียวกันหรือผู้บริหารในระดับเดียวกัน เช่น การแย่งชิงทรัพยากร
3. Line – staff Conflict เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ปฏิบัติงานประจำกลุ่มที่ทำงานในลักษณะสายงานและทีมงาน
4. Role Conflict เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการกำหนดบทบาทที่ไม่ชัดเจนหรือไม่มี การกำหนดบทบาทหรือรับรู้บทบาท ทำให้เกิดความไม่เข้าใจและทำงานความสัมพันธ์

ประเภทที่ 6 ความขัดแย้งระหว่างองค์กร (Inter Organizational Conflict) หมายถึง ความขัดแย้งระหว่างองค์กรที่ต้องใช้ทรัพยากรร่วมกันหรือลูกค้ากลุ่มเดียวกัน มีการแข่งขันหรือความ

สัมพันธ์ว่าจะเกิดปฏิสัมพันธ์ในแง่ใด ถ้ามีการขัดแย้งสูงจะมีผลต่อความพยายามขององค์กรที่เข้าควบคุมแหล่งทรัพยากร รักษาสมดุลของส่วนแบ่งตลาด มีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา และอาจมีการติดต่อเจรจากับองค์กรนั้นๆ เพื่อแก้ไขความขัดแย้ง

1. ความขัดแย้งต่อตนเอง (Individual Conflict) เป็นความขัดแย้งที่บุคคลมีต่อการกระทำของตนเอง แบ่งออกเป็น

1.1 รักที่เสียดายน้อง (Approach - approach Conflict) เป็นความต้องการหรือพอใจทั้งสองอย่าง แต่เลือกได้เพียงอย่างเดียว

1.2 หนีเสือปะจระเข้ (Avoidance - avoidance Conflict) เป็นความรู้สึกที่ไม่ต้องการไม่ปรารถนาทั้ง 2 อย่าง แต่ต้องเลือก 1 อย่าง

1.3 เกลียดตัวกินไข่ (Approach - avoidance Conflict) คือมีทั้งสิ่งที่พอใจไม่พอใจอยู่ร่วมกัน จำเป็นต้องเผชิญหน้าทั้ง 2 อย่างในเวลาเดียวกัน

2. ความขัดแย้งในองค์กร (Organizational Conflict) เมื่อคนแต่ละคนมาอยู่ร่วมกัน และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน จะมีความคิดเห็นต่างกัน มีวิธีการคิดที่ไม่เหมือนกัน ค่านิยมอคติ การรับรู้ผลประโยชน์ เกิดจากการแบ่งทรัพยากรและงบประมาณมีจำนวนจำกัด หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงเทคนิคในการทำงาน ความแตกต่างในหน้าที่การทำงาน ล้วนเป็นสาเหตุที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งได้ทั้งสิ้น

3. ความขัดแย้งระหว่างองค์กร (Inter Organization Conflict) เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างองค์กรกับองค์กรหรือระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม เช่น ผลประโยชน์ขัดกัน

จากค่านิยมต่างๆ ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าประเภทของความขัดแย้งมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน กล่าวคือ ขัดแย้งภายในบุคคล ขัดแย้งระหว่างบุคคล ขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่ม ขัดแย้งระหว่างกลุ่มภายในองค์กรเดียวกัน และขัดแย้งระหว่างองค์กร ที่อยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน มีความคิดที่แตกต่างกัน ในเรื่องของค่านิยม เป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกันหรือไปด้วยกันไม่ได้

คุณลักษณะและความสำคัญของความขัดแย้งทางสังคม

เมื่อก้าวถึง “การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี” ตามที่ได้กล่าวถึง ประเด็นหนึ่งซึ่งผู้วิจัยมองว่าจำเป็นต้องวิเคราะห์อย่างยิ่งก็คือ คุณลักษณะทั่วไปซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะพิเศษของความขัดแย้ง ซึ่งการกระทำความเข้าใจเกี่ยวกับ คุณลักษณะของความขัดแย้งจะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการจัดการความขัดแย้ง จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับประเด็นนี้ ทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับคุณลักษณะและความสำคัญของความขัดแย้งดังต่อไปนี้ ดาห์เรนดอร์ฟ (Dahrendorf. 1968 : 125)

1. ความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของมนุษย์และสังคม

คุณลักษณะความขัดแย้งว่ามีลักษณะสอดคล้องกับสังคมทุก ๆ สังคมเปลี่ยนแปลงได้ ทุกขณะ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงมีอยู่ตลอดเวลาทุก ๆ สังคม โดยเกิดความขัดแย้งได้ทุกขณะ การขัดแย้งจึงมีอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการมองในลักษณะนี้ดูประหนึ่งว่าจะยอมรับความจริงเกี่ยวกับสังคมที่มียุคคล้ายคลึงกับสิ่งมีชีวิตกับพระพุทธศาสนาตามกฎแห่งอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา ที่มองว่าสรรพสิ่งไม่เที่ยง (อนิจจัง) คงอยู่จะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาอันเป็นการมองตามระนาบเดียวกัน ในสภาพเดิมตลอดเวลาไม่ได้ (ทุกขัง) และไม่มีส่วนไหนที่เป็นแก่นยืนอยู่ (อนัตตา)

ความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมดา และพึงรำลึกในสังคม ซึ่งมนุษย์มีสามารถที่จะหลีกเลี่ยงข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ จะเห็นว่าธรรมชาติของความขัดแย้งในลักษณะนี้ มีอยู่และดำรงอยู่ภายในตัวของมนุษย์เอง รวมไปถึงการที่มนุษย์ปฏิสัมพันธ์กับบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องครอบครัว การทำงาน เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ซึ่งการเข้าไปเกี่ยวข้องกับลักษณะดังกล่าวในฐานะที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social Animal) ย่อมเป็นเรื่องยากที่จะหลีกเลี่ยงความขัดแย้งได้ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ การที่นักคิดกลุ่มนี้เสนอว่า อย่ามองความขัดแย้งด้วยมายาคติเพราะในความเป็นจริงแล้ว ความขัดแย้งก็สะท้อนนัยในเชิงบวกเอาไว้ด้วยเช่นกัน ฉะนั้น การที่คนเราคิดเห็นต่างกันเป็นเรื่องปกติธรรมดา ไม่จำเป็นต้องเป็นศัตรูกัน

2. ความขัดแย้งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

เจมส์ โค เป็นผู้เสนอแนวคิดนี้ โดยเขามองว่า ความเห็นที่ขัดแย้ง ความแตกต่างในด้านความคิด ในค่านิยม ในรสนิยม มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้เราแสวงหาความชัดเจน และพัฒนาไปสู่การพูดคุย และพัฒนาไปสู่การพูดคุย และการทำความเข้าใจกัน ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับคำพูดบางประโยคที่ว่า ที่ใดไม่มีปัญหา ที่นั่นไม่มีความก้าวหน้า อันเป็นการสร้างโอกาสที่เกิดจากวิกฤติการณ์ของความขัดแย้งเพื่อพัฒนาสิ่งที่ขัดแย้งกัน ไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกมากยิ่งขึ้น จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยมองว่า บางครั้งความเปลี่ยนแปลงได้นำไปสู่ความขัดแย้งตามกฎ (อนิจจัง) สาเหตุที่มองเช่นนี้เพราะความเปลี่ยนแปลง (อนิจจัง) เป็นตัวบีบบังคับ หรือกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้ง (ทุกขัง) และหลังจากนั้น ความขัดแย้งจึงนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในเชิงความคิด หรือการกระทำของมนุษย์

ความขัดแย้งก่อให้เกิดพลังงาน เจมส์ โค ที่พยายามจะชี้ให้เห็นโดยอ้างหลักสรีระวิทยาที่ว่า ความขัดแย้งทำให้ร่างกายของเรานั้นหลั่งสารแอดรีนาลิน (Adrenalin) ออกมา และทำให้เราเกิดอารมณ์ จนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพลังงานที่มีอยู่ในร่างกายของเราให้กลายเป็นบวกได้ แต่ถึง

กระนั้น สิ่งที่เขาต้องตระหนักรู้ก็คือ ในเมื่อความขัดแย้งก่อให้เกิดพลังงานในเชิงบวกได้ และเพราะเหตุใดความขัดแย้งจะก่อให้เกิดพลังงานในเชิงลบไม่ได้ด้วยเหตุนี้เขาจึงเสนอว่า ให้แปลความขัดแย้งไปในทิศทางที่สร้างสรรค์ แต่ก็เกิดคำถามอีกว่าประเด็นนี้ได้อยู่ที่แปลหรือไม่ แต่จะแปลอย่างไร จึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตัวเองและสังคม

ไพศาล วงศ์วรสิทธิ์ (2533 : 37) ได้นำเสนอประเด็นนี้เอาไว้ที่น่าสนใจว่า แต่ละฝ่ายมีส่วนถูกไม่มากก็น้อย ไม่มีใครที่จะผูกขาดสัมฤทธิ์ธรรมโดยอ้างว่าตนเป็นฝ่ายถูกแต่ผู้เดียว โดยเขาให้เหตุผลว่า ความจริงนั้น มีความซับซ้อน มีหลายรูปลักษณะ หลายด้าน และหลายแง่ เขามองว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งนั้นเป็นเพราะมองความจริงจากคนละด้าน ซึ่งการนำเสนอของเขามีทำที่สอดคล้องกับประเด็นเรื่อง “ตาบอดคลำช้าง” ที่พระพุทธเจ้าได้ชี้ให้เห็นว่าการที่นักคิดต่าง ๆ ทะเลาะวิวาทกัน เพราะตีประเด็นความจริง (ตามความคิดของเขา) กันไปคนละด้าน แต่สิ่งนั้นพระพุทธเจ้ามิได้มองว่าเป็นความจริงแท้แต่เป็นความจริงปลอม

อย่างไรก็ตาม การมองการของไพศาล วงศ์วรสิทธิ์ ก็ได้ทำให้เราได้ประจักษ์ในสังคมแบบ “พหุนิยม” ที่จำเป็นต้องยอมรับ หรือเป็นการเปิดรับความจริงของข้อมูล และข่าวสารของกลุ่มคนต่างๆ มากยิ่งขึ้น จะเห็นว่าสังคมเป็นสังคมแห่งประชาธิปไตยไม่ได้ถ้าหากขาดกระบวนการที่สนับสนุนแบบ “พหุนิยม”

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2548 : 35) ได้ชี้ให้เห็นว่า สังคมประชาธิปไตยนั้นต้องดึงทุกกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามา ซึ่งท่านเรียกสังคมแบบนี้ว่า “Inclusive Society” ซึ่งแตกต่างจากสังคมแบบ “Exclusive Society” ที่พยายามผลักทุก ๆ กลุ่ม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องออกไป ซึ่งการกระทำในลักษณะนี้ทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น

จอร์จ ซิมเมล (George Simmel. 1971 : 247) จัดได้ว่าเป็นต้นแบบของแนวคิดนี้ โดยเขาได้นำเสนอว่า ความขัดแย้งเป็นรูปแบบหนึ่งของการปฏิสังสรรค์ที่เห็นรูปได้อย่างชัดเจน ซึ่งการปฏิสังสรรค์ดังกล่าวจะทำให้สังคมเกิดความกลมเกลียวและเป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้น

การมองความขัดแย้งในเชิงปฏิสังสรรค์นี้ ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเกิดจากการไหลเวียนของกระแสความคิด และการกระทำของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในสังคมที่เกิดความขัดแย้งกัน แต่เมื่อใดที่บุคคลเหล่านี้ได้สร้างเวทีขึ้นมาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ย่อมทำให้เกิดความสามัคคีกันระหว่างกันมากยิ่งขึ้น แต่ตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะไหลเวียนเป็นไปในเชิงบวกก็คือ อำนาจ ผลประโยชน์ ความต้องการ เป็นต้น สอดรับกันหรือไม่ หากสิ่งเหล่านี้เกิดภาวะ “ไม่สมนัย” ย่อมเป็นการยากที่จะทำให้สังคมเป็นสังคมแห่ง “ปฏิสังสรรค์”

เมื่อก้าวโดยสรุปแล้ว เห็นว่าคุณลักษณะของความขัดแย้ง อาจจะเป็นไปในแง่บวกหรือลบก็ได้ แต่ประเด็นสำคัญก็คือ เราจะแปรความขัดแย้งเชิงลบเป็นบวกได้อย่างไร อย่างไรก็ตามประเด็น

ที่น่าสนใจก็คือ การที่บุคคลบางคน หรือบางกลุ่มมีแนวคิดของการปฏิเสธความขัดแย้ง สิ่งที่น่าสนใจก็คือ เพราะเหตุไรเขาจึงต้องปฏิเสธ หรือไม่ยอมรับความขัดแย้ง

ลอว์เลนซ์ (Lawrence. 1973 : 75) ได้ให้ข้อสังเกตว่า การปฏิเสธความขัดแย้งมักมาจากฐานความคิดที่ว่า ความขัดแย้งเป็นบ่อนทำลายเสถียรภาพทางสังคม ซึ่งทัศนเช่นนี้มักอิงอยู่กับความคิดที่ว่าความสัมพันธ์ทางสังคมปกติจะดำรงอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือกัน ถ้าหากขัดแย้งเกิดขึ้นก็จะทำให้เกิดการเสียระบบ ผู้สนับสนุนแนวคิดนี้จะพบว่า การจัดการความขัดแย้งเป็นเรื่องยากตั้งนั้นทางออกคือ การรักษาสถานภาพเดิมเอาไว้ และไม่สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างได้

พลวัตของความขัดแย้งทางสังคม

การวิเคราะห์ “พลวัต” หรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการของความขัดแย้งนี้ ผู้วิจัยมองว่า มีนักคิดและนักปฏิบัติกรหลายกลุ่มด้วยกัน ที่พยายามนำเสนอวัฏจักร หรือพัฒนาการของความขัดแย้งมาใช้ ด้วยเหตุนี้ ช่องว่างของการวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยคือการมองความ ขัดแย้งแบบหยุดนิ่งขาดการประเมิน การเคลื่อนตัวไปของความขัดแย้งความยากลำบากประการหนึ่งที่ถูกมองข้าม ไปในการแก้ไขความขัดแย้งคือการเปลี่ยนรูปและลักษณะของความขัดแย้ง ในขณะที่มีการพยายามแก้ไขปัญหากันอยู่ สิ่งที่มีมักจะคาดไม่ถึงก็คือวิธีการที่ใช้แก้ปัญหานั้นเอง อาจเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งได้หรือเป็นส่วนที่ทำให้ความขัดแย้งเปลี่ยนรูปร่างไปทำให้ยากแก่การหาทางออก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจพลวัตของความขัดแย้ง เพื่อให้สามารถประเมินได้ว่าสถานการณ์ความขัดแย้งหนึ่ง ๆ นั้น โดยได้มีการศึกษาถึงพลวัตของความขัดแย้งไว้หลายแนวทาง ด้วยกัน ดังนี้ (Lawrence. 1973 : 9)

1. กลุ่มที่หนึ่งมีความเห็นว่าความขัดแย้งเป็นกระบวนการทางวิภาษวิธีที่มีการเปลี่ยนผ่านจากสถานภาพหนึ่งไปสู่อีกสถานภาพหนึ่ง แนวความคิดแบบ มาร์ก ซักเคอร์เบิร์ก จะอ้างถึงความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดกระบวนการปฏิวัติที่คลี่คลายไปสู่สังคม ที่ปราศจากความขัดแย้งโดยสิ้นเชิง เมื่อไม่มีผลประโยชน์ของชนชั้นหลงเหลืออยู่อีก หรืออาจเป็นกระบวนการวิภาษวิธีแบบคานธี ที่เห็นว่าความขัดแย้งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสภาวะของการปราศจากความจริงไปสู่การค้นหาความจริง แต่คานธีไม่ได้เสนอว่าในที่สุดแล้วความขัดแย้งจะหายไป ทั้งนี้เพราะความขัดแย้งในตัวของมันเองเป็นกระบวนการแสวงหาความจริง และความจริงโดยสมบูรณ์นั้น ไม่มีทางค้นพบได้ ดังนั้นความขัดแย้งจึงยังคงเกิดขึ้นต่อไปประเด็นสำคัญคือ ในกระบวนการแสวงหาความจริงนั้นไม่มีผู้ชนะ-ผู้แพ้ แต่จะเป็นการสังเคราะห์ความจริงร่วมกันระหว่างคู่ขัดแย้ง

2. กลุ่มที่สอง อธิบายพลวัตของความขัดแย้งว่ามีลักษณะที่เป็นวงจรที่มีการพัฒนา และมีการเคลื่อนผ่านสู่ช่วงระยะต่าง ๆ ตามลำดับขั้น โดยคริสเบิร์ก ได้เสนอแบบการวิเคราะห์วงจรความ

ขัดแย้ง เริ่มจากการมีการก่อตัวของเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ขัดแย้งกันและผ่านมาสู่การตระหนักรู้ ในวัตถุประสงค์ที่ขัดแย้งกัน จากนั้นจะเคลื่อนผ่านเข้าสู่กระบวนการเร่งหรือขยายตัวความขัดแย้ง กระบวนการลดความขัดแย้ง และกระบวนการสลายตัวของความขัดแย้งซึ่งผลที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะ กลายมาเป็นความขัดแย้งขึ้นมาใหม่ พัฒนาเป็นวงจรความขัดแย้งอีกครั้งได้

จากการศึกษา “พลวัต” ของความขัดแย้งดังกล่าวนี้ จะเห็นว่าการเกิดขึ้นของรูปแบบ ความขัดแย้งอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจทำให้เราได้มองเห็น “ถึงซากปรักหักพัง” หรือ “ความล้มเหลว” ในบางประการ ในอดีตถึงปัจจุบันที่สะท้อนออกมาจากแนวคิด

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมองว่า การจัดการรอบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการ และวัฏจักรของความ ขัดแย้ง ย่อมถือได้ว่ามีส่วนสำคัญ ในการช่วยเหลือตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ที่เกิดความขัดแย้งตาม สถานการณ์ อาจจะทำให้เกิดความยุ่งยากในการแก้ไขปัญหาที่อาจลุกลามไปสู่ความขัดแย้งในด้าน มิติอื่นๆ

กระบวนการของความขัดแย้งทางสังคม

เมื่อก้าวถึงกระบวนการของความขัดแย้งจะเริ่มต้นจากสถานการณ์ ความขัดแย้ง โดยมัก ประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อม บุคคล พฤติกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ภาพรวมของ สถานการณ์ความขัดแย้ง

กระบวนการความขัดแย้งตามแนวคิดของแนวคิดของ ฟิลเลอร์ ได้เสนอกระบวนการของ ความขัดแย้งแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

1. สภาพการณ์ก่อนเกิดความขัดแย้ง เป็นลักษณะของสภาพที่อาจปราศจากความขัดแย้ง แต่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง
2. ความขัดแย้งที่รับรู้ได้ เป็นการรับรู้สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นของฝ่ายต่างๆ ว่ามีความขัดแย้ง เกิดขึ้น
3. ความขัดแย้งที่รู้สึกได้ เป็นความรู้สึกว่าบุคคลเกิดความขัดแย้งขึ้น โดยอาจมีความรู้สึกว่า ถูกคุกคาม ถูกเกลียดชัง กลัวหรือไม่ไว้วางใจ
4. พฤติกรรมที่ปรากฏชัด เป็นการแสดงออกของบุคคลเมื่อรับรู้ หรือรู้สึกว่ามี ความขัดแย้ง เกิดขึ้น อาจแสดงความก้าวร้าว การแข่งขัน การโต้เถียงหรือการแก้ปัญหา
5. การแก้ปัญหาหรือระงับความขัดแย้ง เป็นการทำให้ความขัดแย้งสิ้นสุดลง อาจทำให้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชนะไป
6. ผลจากการแก้ปัญหา เป็นผลที่เกิดขึ้นตามมาภายหลังจากการแก้ปัญหความขัดแย้งแล้ว กระบวนการของความขัดแย้ง เริ่มต้นจากสถานการณ์ของความขัดแย้ง ประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อม บุคคล พฤติกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกระบวนการของความขัดแย้ง ดำเนินการอย่างมีพลวัต

ที่ต่อเนื่องโดยแบ่งออกเป็น 5 ระยะได้แก่ 1) ก่อตัวของการต่อต้านหรือความไม่ลงรอยที่รุนแรงพอ 2) ฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับรู้ถึงความขัดแย้ง 3) ตั้งใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง 4) พฤติกรรมที่แสดงออกมามีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การก่อตัวของการต่อต้านหรือความไม่ลงรอยที่รุนแรงพอ (Potential Opposition or Incompatibility) กระบวนการขัดแย้งในขั้นนี้ปรากฏมีเงื่อนไขต่างๆ ที่แสดงว่ามีโอกาสเกิดความขัดแย้งขึ้น โดยอาจไม่ใช่ทุกเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งโดยตรง ซึ่งได้แก่เงื่อนไขในด้านการสื่อความหมาย ด้านโครงสร้างและด้านที่เป็นตัวแปรส่วนบุคคล

1. ด้านการสื่อความหมาย (Communication) จากการศึกษาพบว่า คำแต่ละคำสามารถตีความหมายได้กว้างทั้งความหมายโดยตรงและความหมายแฝงที่เข้าใจกันเฉพาะกลุ่ม (Jargon) นอกจากนี้การมีข้อมูลที่ไม่เพียงพอ หรือลักษณะของน้ำเสียงที่ใช้ในการสื่อสารอาจทำให้การแปลความหมายของถ้อยคำผิดเพี้ยนไป เป็นมูลเหตุหนึ่งให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ความสามารถในการเข้าใจความหมายของคำที่แต่ละคนมีแตกต่างกันนั้นเกิดจากการศึกษาหรือการฝึกอบรม การเลือกที่จะรับรู้ และการขาดข้อมูล ที่เกี่ยวกับผู้อื่นอย่างเพียงพอ ความขัดแย้งค่อยก่อตัวขึ้นตามลำดับถ้ามีการสื่อสารที่น้อยหรือมากเกินไปและไม่ถูกกาลเทศะการเลือกใช้ช่องทางในการสื่อสารที่ไม่เหมาะสมก็สามารถสร้างความขัดแย้งได้เช่นกัน การที่ข้อมูลถูกปรุงแต่งหรือถูกบิดเบือนเพื่อวัตถุประสงค์ส่วนตัวของบางคนเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งได้ง่ายเช่นกัน

2. ด้านโครงสร้าง (Structure) ผลการวิจัยพบว่า ขนาด (Size) และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของกลุ่ม เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น กล่าวคือ เมื่อกลุ่มมีขนาดใหญ่ และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางมากขึ้นยังมีโอกาสขัดแย้งมากขึ้น ส่วนอายุของการทำงานกับความขัดแย้งมักผกผันกัน กล่าวคือ คนหนุ่มสาวที่มีอายุการทำงานน้อยมีแนวโน้มที่จะขัดแย้งมากและลาออกจากงานสูงบุคคลที่มีความทะเยอทะยานในการแสวงหาความรับผิดชอบมักจะกระตือรือร้นทำให้เกิดกระทบกระทั่งกับผู้อื่นได้ง่าย เพราะต้องต่อสู้แย่งชิงทรัพยากรและหน้าที่การทำงานเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การที่กลุ่มต่างๆภายในองค์กรมีเป้าหมายของกลุ่มต่างกัน เช่น ฝ่ายจัดซื้อถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขเวลาในการจัดซื้อ ฝ่ายการตลาดมุ่งให้ขายสินค้าออกไปโดยเร็ว จึงต้องมีการเพิ่มค่าใช้จ่าย ฝ่ายควบคุมคุณภาพต้องการเน้นการปรับปรุงคุณภาพให้สินค้าได้มาตรฐาน ฝ่ายการผลิตมุ่งเน้นเรื่องความมีประสิทธิภาพ การดำเนินการเพื่อรักษายอดตัวเลขการผลิตให้ได้ตามเป้าหมาย เป็นต้น เป้าหมายที่แตกต่างกันของกลุ่มเช่นนี้ เป็นเหตุให้เกิดการขัดแย้งได้เช่นกัน มีความเชื่อแม้จะไม่ชัดเจนเลยทีเดียวว่า แบบผู้นำที่มุ่งการควบคุมและสอดส่องการทำงานของผู้อื่นอย่างใกล้ชิดมีแนวโน้มเพิ่มความขัดแย้งได้มากขึ้น ผลงานวิจัยยังพบว่าการเข้ามีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับการมีความขัดแย้ง

เพราะการมีส่วนร่วมกระตุ้นให้เกิดความแตกต่างกันมากขึ้น ระบบการให้ความดีความชอบจึงเป็นเหตุสำคัญของการขัดแย้ง เพราะผู้ได้รับพิเศษต้องแข่งขันข้อยกเว้นจากส่วนที่ผู้อื่นคาดหวังเช่นกัน นอกจากนี้การที่กลุ่มจำเป็นต้องอาศัยพึ่งพาจากกลุ่มอื่นจึงจะทำให้งานของตนสำเร็จ แต่ผลงานที่สำเร็จกลับเป็นสาเหตุหนึ่งของความขัดแย้ง

3. ด้านที่เป็นตัวแปรส่วนบุคคล (Personal Variables) ได้แก่ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่เกี่ยวกับระบบค่านิยม แนวทัศนคติและความคิด ตลอดจนคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพล้วนเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งได้มาก ดังจะเห็นความขัดแย้งระหว่างประเทศเพราะเรื่องเชื้อชาติ หรือสิทธิความเชื่อทางศาสนาที่ต่างกัน ในองค์กรก็เช่นกันลองนึกถึงใครสักคนที่เราไม่ชอบ เมื่อผู้นั้นเสนอความเห็นขึ้น เรามักจะไม่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ อาจรู้สึกรำคาญสุมเสียด วิธีการพูด ตลอดจนกิริยาท่าทางต่าง ๆ ที่เป็นบุคลิกภาพของคนนั้น เมื่อต้องร่วมทำงานด้วย โอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งย่อมมีมากขึ้น

ระยะที่ 2 ระยะรับรู้ถึงความขัดแย้ง (Cognition and Personalization) เมื่อฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งทราบและผูกใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะที่ 1 แล้ว ก็จะทวีความรู้สึกที่ต่อต้านและความไม่ลงรอยอย่างชัดเจนมากขึ้น แต่ละสาเหตุที่กล่าวมาแล้วถ้าฝ่ายหนึ่งรับรู้และตระหนักว่าจะต้องมีผลกระทบกับตนก็จะเกิดความขัดแย้งขึ้น อย่างไรก็ตามการรับรู้ถึงความขัดแย้งในระยะนี้อาจยังไม่ลงลึกถึงตัวบุคคลก็ได้ ตัวอย่างเช่น นาย ก. อาจตระหนักดีว่าตนกับนาย ข. มีข้อโต้แย้งที่ไม่เห็นด้วยอย่างรุนแรงระหว่างกันอยู่บ่อย แต่นาย ก. ไม่กังวลทุกขั้วร้อนเก็บมาคิดแต่อย่างใด จึงไม่ส่งผลใดๆ ต่อความรักใคร่ชอบพอกับนาย ก. เคยมีต่อนาย ข. แต่อย่างใดทั้งสิ้น จึงเป็นขั้นความขัดแย้งที่รับรู้ (Perceived Conflict) ส่วนอีกระดับหนึ่งคือ การรับรู้ความขัดแย้งที่มีอารมณ์เกี่ยวข้องด้วย (Felt Conflict) กล่าวคือ จะเกิดอารมณ์ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการขัดแย้งนั้นจนเกิดภาวะวิตกกังวลใจ มีความตึงเครียด ข้องคับใจ และอาจถึงขั้นเป็นปฏิปักษ์ต่อกันก็ได้

ระยะที่ 3 ตั้งใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งกับความขัดแย้ง (Intentions) เป็นขั้นตอนที่เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายรับรู้ และมีความรู้สึกด้านอารมณ์ต่อปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก็จะพยายามหาทางแก้ปัญหาคือหาหรือยุติข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะเป็นการหาทางเลือกในการบริหารจัดการกับความขัดแย้ง การแข่งขัน (Competing) เป็นวิธีการแก้ความขัดแย้งที่มีฝ่ายหนึ่งพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ฝ่ายตนได้รับผลประโยชน์มากที่สุดโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือพยายามแสดงให้คนอื่นเห็นว่าความเห็นหรือข้อสรุปของตนถูกต้อง หรือพยายามชี้ชวนให้ผู้อื่นเห็นว่าใครคือผู้ควรได้รับคำตำหนิจากปัญหาที่เกิดขึ้นการร่วมมือ (Collaborating)

เป็นวิธีการที่บุคคลมุ่งที่เป้าหมายตนเองและให้ความร่วมมือต่อการแก้ปัญหา โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งต่างพยายามตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายให้ได้มากที่สุด การผ่อนปรนเป็นวิธีที่ทำให้ทุกฝ่ายแก้ปัญหาด้วยการมองหาจุดต่างมากกว่าการเปลี่ยนประเด็นหลักที่เป็นเป้าหมายของแต่ละฝ่ายซึ่งได้แก่การหาข้อยุติที่ทุกฝ่ายเป็นผู้ชนะ (Win – win Solution) สามารถบรรลุเป้าหมายของตนและทั้งเป็นที่ยอมรับเชิงเหตุผลของทั้งสองฝ่าย

การหลีกเลี่ยง (Avoiding) เป็นวิธีที่บุคคลผู้นั้นยอมรับว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น และต้องการถอนตัวออกหรือยอมรับการเก็บกดจากความขัดแย้งนั้น ตัวอย่างของการหลีกเลี่ยงรวมถึง พยายามแสดงความเฉยเมินต่อความขัดแย้งและหลบหลีกการเผชิญหน้ากับบุคคลที่ตนขัดแย้งการยินยอม (Accommodating) เป็นวิธีการที่ฝ่ายหนึ่งพยายามเอาใจต่อคู่กรณี โดยการคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้นั้นเหนือผลประโยชน์ตนเองกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เพื่อเห็นแก่มิตรภาพอันดีงามต่อกัน ฝ่ายหนึ่งยินดีที่จะเป็นผู้เสียสละเป้าหมายของตนเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายของคู่กรณี ยอมรับสนับสนุนความคิดเห็นของผู้อื่นแม้จะต้องเก็บความคิดเห็นของตนไว้ก็ตาม หรือยอมให้อภัยแก่คนฝ่าฝืนกฎกติกาโดยยอมรับผลใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำเช่นนั้น ไว้เอง

การประนีประนอม (Compromising) เป็นวิธีการที่แต่ละฝ่ายต่างยินยอมที่จะเสียบางส่วนที่ตนต้องการ ทำนองเสียกันคนละส่วนเพื่อเป็นการรอมชอมต่อกัน ในการประนีประนอมจึงไม่มีผู้ชนะหรือผู้แพ้อย่างชัดเจน เป็นการปันส่วนสิ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างเท่าเทียมกัน โดยยอมรับว่าข้อยุติที่ได้ไม่อาจสร้างความพอใจแก่ทั้งสองฝ่ายได้อย่างเต็มที่ร้อยเปอร์เซ็นต์ตามที่ต้องการเพื่อแก้ความขัดแย้งนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่ายซึ่งไม่คงที่แน่นอน แต่อาจเปลี่ยนแปลงวิธีใหม่ได้เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเกิดมองปัญหาในมุมมองใหม่ หรือต้องเผชิญกับปฏิกิริยาโต้ตอบทางอารมณ์อย่างรุนแรงจากอีกฝ่ายหนึ่ง

ระยะที่ 4 พฤติกรรมที่แสดงออก (Behavior) คนส่วนมากคิดว่า ความขัดแย้งที่แท้จริงอยู่ในขั้นนี้ เพราะเป็นระยะที่ความขัดแย้งถูกแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถเห็นได้ชัดเจน เช่น การใช้วาจา การกระทำ และการตอบโต้กลับด้วยวิธีต่างๆ จากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเนื่องจากความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ทั้งก่อให้เกิดผลเสียและก่อให้เกิดผลดีที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ดีต่องานและองค์กร ดังนั้น ความขัดแย้งใดที่เป็นไปเพื่อการทำลาย ก็ควรได้รับการแก้ไข แต่ความขัดแย้งใดที่จะนำไปสู่การพัฒนาสร้างสรรค์ก็ควรได้รับการกระตุ้นให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษา คำว่า “กระบวนการ” ของความขัดแย้งดังกล่าวจะเห็นว่า เกิดก่อตัว เป็นขั้นเป็นตอนตามระยะที่จะแสดงออกมา โดยการก่อตัวของการต่อต้าน การรับรู้ถึงความขัดแย้ง ที่ตั้งใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งก่อให้เกิดผลเสียและก่อให้เกิดผลดีที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์

ถึงกระนั้น ผู้วิจัยมองว่า กระบวนของความขัดแย้ง มีการก่อรูปเป็นขั้นเป็นตอนเสมือน “ภูเขาน้ำแข็ง” สองส่วนที่อยู่ภายในที่มีความแตกต่างกันอาจไม่สามารถวัดได้และรับรู้ถึงความรุนแรงของความขัดแย้งที่แสดงออกทางพฤติกรรมโดยมีตั้งใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

ประโยชน์และโทษของความขัดแย้งทางสังคม

เมื่อได้กล่าวถึงผลดีของความขัดแย้งไว้ว่า ความจริงแล้วความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และเมื่อเกิดขึ้นก็จะนำไปสู่ความก้าวหน้า หรือเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ เพราะจะเกิดแนวคิดที่สามขึ้นมา ซึ่งเหนือกว่าสองแนวคิดที่ขัดแย้งกันอยู่ ดังนั้น ความขัดแย้งจึงเสมือนเป็นการบังคับให้มนุษย์แสวงหาความคิดที่ใหม่ขึ้นเสมอ ซึ่งเป็นผลดีต่อองค์กร เพราะจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ และเปิดโอกาสให้มนุษย์ตรวจสอบความสามารถของตนเองอยู่เสมอ ผลดีของความขัดแย้ง พรนพ พุกกะพันธุ์ (2544 : 276) นำเสนอไว้ดังนี้

1. ทำให้องค์กรไม่หยุดนิ่งไม่เฉื่อยชาเป็นพลังกระตุ้นบุคคลให้มีผลการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น
 2. ทำให้เกิดการแสวงหาแนวทาง หรือแนวคิดใหม่ ๆ เพิ่มความคิดสร้างสรรค์ เพื่อป้องกันและแก้ไขความขัดแย้ง จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง นำไปสู่การค้นพบความคิดริเริ่มใหม่ๆ
 3. ทำให้คนเราได้สำรวจและตรวจสอบความคิดของตนเอง และตรวจสอบพฤติกรรมกลุ่ม กระตุ้นให้เกิดการแสวงหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใหม่ๆ เกิดการปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงาน และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริหารต้องเตรียมการระมัดระวังว่า ปัญหาคืออะไร ใครเกี่ยวข้องกับ และจะแก้ปัญหานั้นได้อย่างไร จึงเกิดการ “สร้างแรงจูงใจใฝ่สำเร็จ” (ในธรรมะของพุทธศาสนา เรียกว่า “ธมฉันทะ”)
 4. เป็นการตรวจสอบ และประเมินความสามารถของคนอยู่เสมอ พยายามสร้างผลการปฏิบัติที่สูงขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบมนุษย์ จากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดการคิดอย่างรอบคอบและช่วยให้บุคคลคอยระวังปัญหาเพื่อหาทางป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น ความขัดแย้งจึงมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้มนุษย์ต้องพัฒนาอยู่ตลอดเวลา
 5. เมื่อมีความขัดแย้งจากภายนอกจะส่งผลกระทบต่อให้เกิดความกลมเกลียวภายในองค์กร เพื่อแข่งขันกับคนอื่น และกลุ่มอื่น ๆ บางครั้งความขัดแย้งภายในกลุ่ม มักจะทำให้เกิดผู้นำกลุ่มขึ้น เพื่อเป็นตัวกลางในการจัดการกับความขัดแย้ง และทำให้สังคมนั้นมีระเบียบแบบแผน จนกลายเป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรขึ้นมาด้วยกัน หรือกล่าวได้ว่า ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ทำให้เกิดการสร้างเอกลักษณ์ในกลุ่มขึ้นมาแล้ว มีการกำหนดบทบาทสถานกลุ่ม
- ผลเสียของความขัดแย้งมีลำดับดังต่อไปนี้

1. คนทำงานหมดกำลังใจ ท้อแท้ เบื่อหน่ายส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง และเมื่อเกิดความเครียด สุขภาพกาย และใจทรุดโทรม เป็นสาเหตุของการเจ็บป่วยทางร่างกายและจิตใจได้

2. เกิดการบั่นทอนมิตรภาพระหว่างเพื่อนร่วมงานหรือความบาดหมางกับผู้บังคับบัญชา ทำให้ขาดความร่วมมือทำให้เสียเวลาที่มีค่าในการทำงานไป

3. บรรยากาศความเชื่อใจหมดไป เกิดความระแวงกันขึ้น ทำลายความสมานฉันท์ ทำให้การทำงานเป็นทีมพบกับความล้มเหลวได้ และอาจมีการใช้เล่ห์เหลี่ยมเข้าทำหั่นกันได้ จนกลายเป็นเรื่องเล็กเป็นเรื่องใหญ่เพราะความขัดแย้งอย่างหนึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งอย่างอื่นๆ อีกได้

4. เสียเวลา เสียทรัพยากร ขาดหรือเกิดการบิดเบือนข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ เกิดความเลื่อมใสในการบริหาร ทำให้สูญเสียโอกาสในการแข่งขัน และทำให้องค์กรไร้เสถียรภาพได้

5. ทำให้คนดีมีความสามารถต้องออกจากองค์กรไป ส่งผลให้อัตราการเข้าออกของพนักงานสูง ทำให้องค์กรต้องเสียเวลา เสียงบประมาณในการจ้างและพัฒนาคนใหม่มาแทน

6. เมื่อความขัดแย้งกลายเป็นความรุนแรง ทำให้ต่างฝ่ายต่างมุ่งเอาชนะกัน ถกเถียง หรือวิวาทกัน จนละเลยการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ได้กำหนดไว้จากที่กล่าวมาข้างต้น ความขัดแย้งทำให้เกิดผลดีและผลเสียได้ ทั้งเป็นการสร้างสรรค์และทำลาย ผลในทางสร้างสรรค์ ความขัดแย้งจึงเสมือนเป็นการบังคับให้มนุษย์แสวงหาความคิดที่ใหม่ขึ้นเสมอ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อองค์กร เพราะจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ และเปิดโอกาสให้มนุษย์ตรวจสอบความสามารถของตนเองอยู่เสมอ ดังนั้นความความขัดแย้งทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อหาข้อมูลหาเหตุผลมาหักล้างเพื่อหาข้อยุติที่มีประโยชน์ต่อองค์กร

ผลความขัดแย้งในทางบวกมีสำคัญตามลำดับดังต่อไปนี้

1. นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ เกิดรูปแบบการทำงานใหม่ๆ มีผลงานใหม่

2. ทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดแรงจูงใจในการทำงาน และพบแนวทางในการทำงานได้ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ก่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม

4. ทำให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป้าหมายเดิมขององค์กรที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง

5. สมาชิกในองค์กรได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

6. องค์กรมีการปรับตัวให้เข้ากับความปลอดภัยในสังคมได้อย่างต่อเนื่อง

7. มีการเลือกตัวแทนที่เข้มแข็ง มีความรู้ ความสามารถเป็นผู้นำ

8. ได้มีการระบายข้อขัดแย้งระหว่างบุคคล หรือกลุ่มซึ่งเก็บกดไว้เป็นเวลานาน

9. ทำให้เกิดแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์กับองค์กร หรือทำให้เกิดคุณภาพในการตัดสินใจ

10. ทำให้ลดความตึงเครียดในองค์กรได้ ทำให้ความสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กรดีขึ้น

11. ทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในองค์กรดีขึ้น ขอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักปรับตัว และการประสานงานร่วมกัน

ผลของความขัดแย้งในทางลบมีสำคัญตามลำดับดังต่อไปนี้

1. นำไปสู่ความตึงเครียด
2. ทำให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรและเวลามากขึ้น
3. ทำให้เกิดการแบ่งเป็นพรรคเป็นพวก
4. มุ่งเอาชนะกันมากกว่าที่จะมองถึงผลกระทบ ต่อเป้าหมายขององค์กร โดยส่วนรวม
5. นำไปสู่ความยุ่งเหยิง และไร้ซึ่งเสถียรภาพขององค์กร

จากคำกล่าวพอสรุปเป็นแนวทางการจัดการความขัดแย้งที่ทำให้เกิดผลดีเป็นการสร้างสรรค์ใหม่ๆ เป็นเอกลักษณ์ในกลุ่ม ผลเสียเป็นทำลายสร้างความน่าสะพรึงกลัวยิ่งนัก คือ “การสร้างความเกลียดชังจากมือที่มองไม่เห็น” เป็นต้น ดังนั้นความขัดแย้งทำให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คิดอย่างรอบคอบ และช่วยให้บุคคลคอยตรวจสอบปัญหาดังกล่าว

ปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้งทางสังคม

เมื่อก้าวถึงเหตุปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้ง ได้มีนักคิดหลายคนได้นำเสนอประเด็น ข้อมูลเหล่านี้ไว้อย่างมากมาย ฉะนั้น เพื่อให้ข้อมูลเป็นระบบ มีความรัดกุมและชัดเจนมากขึ้นผู้วิจัยนำเสนอโดยการมองถึงปัจจัยที่มีผลความขัดแย้ง ดังนี้

ประภัสสร เดชาภิณช์ (2543 : 34) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้งไว้ดังนี้

1. การมีความเห็นไม่ตรงกันของแบบ (Personality Clash) ความขัดแย้งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการที่ต่างฝ่ายต่างมีความเชื่อมั่นในเหตุผลของตัวเอง หรือความยึดมั่นในหลักวิชา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้จึงเป็นความขัดแย้งที่ค่อนข้างรุนแรงและต้องการการตัดสินใจ
2. ความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน (Misunderstanding) ความขัดแย้งแบบนี้เกิดขึ้นจากการเข้าใจความหมายของอีกฝ่ายหนึ่งผิดไป ทั้งที่บางทีทั้งสองฝ่ายอาจมีวัตถุประสงค์เหมือนกันหรือคล้ายกัน สาเหตุของความขัดแย้งในลักษณะนี้อาจก่อให้เกิดการลุกลามใหญ่ได้แม้กระทั่งบุคคลที่อยู่ในกลุ่มหรือในพวกเดียวกัน
3. ความไม่เชื่อถือนันเป็นส่วนตัว (Cognitive and Personalized) ความขัดแย้งแบบนี้ไม่มีเหตุผลที่ต้องหักล้างกัน เป็นเพียงความไม่เชื่อฝีมือกัน เมื่อเปรียบเทียบความขัดแย้งในลักษณะอื่นๆ แล้ว แบบนี้จะทำความเข้าใจยากที่สุดเพราะคู่กรณีมักไม่เข้าใจกัน
4. ความแตกต่างกันในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (Goal Oriented) ความขัดแย้งกันแบบนี้ไม่เหมือนความขัดแย้งแบบความเห็นไม่ลงรอยกันเพราะมีเป้าหมายหลายอย่างและมีวิธีบรรลุเป้าหมายนั้นต่างกัน

วันชัย วัฒนศัพท์ (2542 : 7) ได้อธิบายถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความขัดแย้งทางสังคม โดยแบ่งออกเป็น 5 ปัจจัยด้วยกัน คือ

1. ปัญหาความสัมพันธ์ หมายถึง สิ่งที่เราเห็นหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆ ในสภาพของความขัดแย้งนั้น ทำให้ลักษณะของกลุ่มเปลี่ยนไปจากสาเหตุของประวัติของสัมพันธ์ภาพ อารมณ์ที่รุนแรง การรับรู้ที่ผิดพลาดและลักษณะตายตัว การสื่อสารที่ไม่ดีหรือการสื่อสารที่บกพร่อง พฤติกรรมที่ไม่สร้างสรรค์ซ้ำแล้วซ้ำอีกทำให้เกิดปัญหาในความสัมพันธ์จนนำไปสู่ความขัดแย้ง
2. ค่านิยมที่แตกต่างกัน เป็นระบบของความเชื่อที่นำเราไปสู่การตัดสินใจว่าจะอะไรดี หรือเลว อะไรถูกหรือผิด ซึ่งความแตกต่างในค่านิยมไม่จำเป็นที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งเสมอ
3. ปัญหาด้านข้อมูล ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นเมื่อมีข้อมูลมากหรือน้อยเกินไปเกี่ยวกับ เรื่องที่เราจะต้องตัดสินใจ มีการแปลผลของข้อมูลผิดพลาดและข้อสรุปที่ไม่ถูกต้อง มีความเห็นที่แตกต่างกันไป ข้อมูลและวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลที่แตกต่างกันก็นำไปสู่ความขัดแย้งได้
4. ปัญหาด้านโครงสร้าง โครงสร้างเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดไว้แล้ว ปัญหาด้านโครงสร้าง บางอย่างจะเกี่ยวข้องกับทรัพยากร กฎระเบียบ บทบาท ภูมิศาสตร์ ระยะเวลา กระบวนการและระบบ ราชการที่ใช้อยู่ ซึ่งโครงสร้างเหล่านี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น
5. ความต้องการหรือผลประโยชน์การแข่งขันกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์หรือความต้องการต่างๆ ที่มีอยู่ไม่จำกัดกับปริมาณของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดก็นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งได้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2540 : 71) ได้กล่าวว่าสาเหตุของความขัดแย้งไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งภายในบุคคล ความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือความขัดแย้งในองค์กร อาจสรุปได้ว่ามีสาเหตุมาจาก 4 F คือ ความกลัว (Fear) การใช้กำลัง (Force) ความเป็นธรรม (Fair) และทุน (Fund) โดยมีดังนี้

1. ความกลัว (Fear) ความกลัวเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งของความขัดแย้งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต เป็นปัจจัยที่มีอำนาจมากเพราะเกิดได้อย่างฉับพลัน คนที่กลัวไฟฟ้า เมื่อเห็นสายไฟก็จะเกิดความกลัวทั้ง ๆ ที่กลัวอาจไม่เกิดขึ้นเลย ความกลัวเป็นแรงผลักดันทำให้เกิดสิ่งอื่นๆ ความขัดแย้งที่รุนแรงขนาดต้องรบกันระหว่างประเทศ เกิดเพราะความกลัวที่ถูกกลบหลู่ ศักดิ์ศรี กลัวจะขายหน้า กลัวจะถูกหาว่าไม่เข้มแข็งจริง ความขัดแย้งอาจลดได้ด้วยการเจรจา แต่ก็กลัวที่ต้องเจรจา จึงทำให้ความขัดแย้งสิ้นสุดลงไม่ได้ ในวงการศึกษ ความกลัวต่างๆ นานา เช่น กลัวจะไม่สมหวัง กลัวจะไม่ได้สองชั้น กลัวจะไม่ได้ตำแหน่ง กลัวจะถูกจับผิด กลัวจะไม่ได้รับการเลือกตั้ง เป็นต้น ความกลัวทำให้คนขาดเหตุผล ทำให้การรับรู้ผิดพลาด ทำให้การสื่อสารบิดเบือน สิ่งเหล่านี้ต่างก็เป็นสาเหตุของความขัดแย้งทั้งสิ้น

2. การใช้กำลัง (Force) ถ้าไม่มีการใช้กำลังก็อาจไม่มีความขัดแย้ง เราจะเห็นได้ว่าการใช้กำลังเป็นการจุดระเบิดของความขัดแย้งที่รุนแรง กำลังในที่นี้มีได้หมายถึงกำลังทางกาย ทางอาวุธ

เท่านั้น แต่หมายรวมถึงกำลังทางคุณธรรม กำลังทางอารมณ์ การจะให้การร่วมมือหรือไม่ร่วมมือ การอนุมัติหรือไม่อนุมัติ การจะให้ความช่วยเหลือหรือไม่ให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น กำลังทำให้เกิดความเจ็บปวดทั้งแก่บุคคลและแก่ระบบ การใช้กำลังเป็นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้ง

3. ความเป็นธรรม (Fair) เมื่อบุคคลมีความรู้สึกว่า ตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรมในการเลื่อน ลด ปลด ย้าย การมอบหมายงาน การสั่งการ การพิจารณาความดีความชอบ การปฏิบัติงาน โอกาสที่จะก้าวหน้า การบรรลุเป้าหมายส่วนตัว ฯลฯ บุคคลนั้นจะเกิดความขัดแย้ง อาจเกิดความขัดแย้งในตนเองกับเพื่อน กับผู้บังคับบัญชา กับหน่วยงาน เมื่อใดที่บุคคลหรือองค์การรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรมความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น ประเด็นที่ต้องพิจารณาให้รอบคอบต่อเมื่อเขาได้สิ่งที่เขาควรได้รับความเป็นธรรมเกิดจากความพอใจของคน ต่างคนต่างมองเห็น และยากที่จะหามาตรฐานสากล ซึ่งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายในการวัดความเป็นธรรม ความเป็นธรรมก็เหมือนกับความงามขึ้นอยู่กับสายตาผู้ดู

4. ทุน (Fund) ทุนในที่นี้หมายถึงทรัพยากรในการบริหารซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ การจัดการ การบริหารในปัจจุบันนี้ทรัพยากรมีไม่เพียงพอ แต่ละคนหรือแต่ละหน่วยงานจำเป็นต้องแข่งขันกัน เพื่อจะได้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด จะช่วยให้ตนหรือหน่วยงานบรรลุเป้าหมายการแข่งขันเพื่อให้ได้ทรัพยากรเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งของความขัดแย้ง

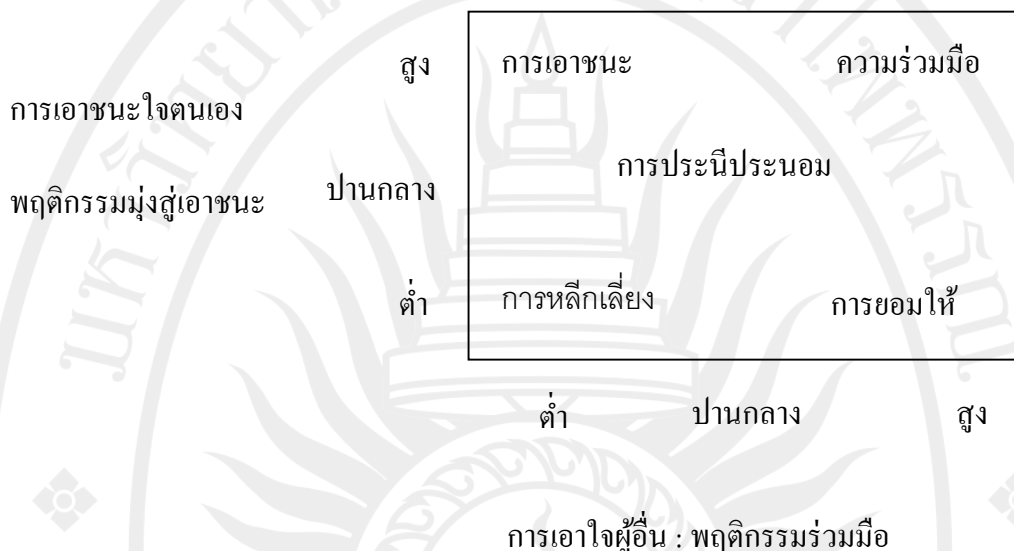
การบริหารจัดการความขัดแย้งทางสังคม

การบริหาร (Administration) มีรากศัพท์จากภาษาละติน “Administatrac” หมายถึง ช่วยเหลือ (Assist) หรืออำนาจการ (Direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “Minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2540 : 27) ได้เสนอแบบของการจัดการกับความขัดแย้ง โดยจำแนกแบบของพฤติกรรมเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับความขัดแย้งจะมีพฤติกรรมแบบแสดงออกมา คือ

1. พฤติกรรมความร่วมมือ (Cooperativeness) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อให้ผู้อื่นมีความพอใจ
2. พฤติกรรมมุ่งเอาชนะ (Assertiveness) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อให้ตนเองมีความพอใจ

กรอบแนวคิดทั้งสองมิติและพฤติกรรมที่แสดงออก 3 ลักษณะ คือ ต่ำ ปานกลาง และสูง
 จำแนกพฤติกรรมของบุคคล เมื่อเผชิญหน้ากับความขัดแย้งออกเป็น 5 แบบ ดังภาพ

ภาพประกอบ 2 แบบพฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อเกิดความขัดแย้ง

จากภาพ แบบของพฤติกรรมที่อาจแสดงออกเมื่อมีความขัดแย้ง อธิบายได้ดังนี้
 พฤติกรรมที่แสดงออกในสถานการณ์ขัดแย้งจะมี 5 แบบ คือ การเอาชนะ (Competition)
 การร่วมมือ (Collaboration) การประนีประนอม (Compromising) การหลีกเลี่ยง (Avoiding) และการ
 ยอมให้ (Accommodation)

1. การเอาชนะ (Competition) เป็นการแสดงพฤติกรรมมุ่งเอาชนะในระดับสูงและแสดง
 พฤติกรรมร่วมมือในระดับต่ำ เป็นพฤติกรรมที่เน้นการเอาใจตนเอง มุ่งชัยชนะของตนเองเป็นประการ
 สำคัญ โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์หรือความสูญเสียของผู้อื่น พฤติกรรมที่แสดงออก มุ่งที่การแพ้ชนะ
 โดยอาศัยอำนาจจากตำแหน่งหรือสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ แสดงการคุกคาม ข่มขู่หรือแม้แต่การ
 อ้าระเบียบเพียงเพื่อจะให้ได้ประโยชน์ และได้ชัยชนะในที่สุด เข้าทำนองที่ว่า ถ้าไม่รบก็ไม่ชนะ
2. การร่วมมือ (Collaboration) เป็นการแสดงพฤติกรรมมุ่งเอาชนะในระดับสูงและแสดง
 พฤติกรรมร่วมมือในระดับสูงด้วย เป็นการมุ่งที่จะเอาชนะ และขณะเดียวกันก็ให้ความร่วมมือ ทั้งแก่
 ตนเองและบุคคลอื่น การร่วมมือเป็นพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามกับการหลีกเลี่ยง พฤติกรรมลักษณะนี้
 เป็นความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาที่มุ่งจะให้เกิดขึ้น-ชนะทั้งสองฝ่ายเข้าทำนองที่ว่า สองหัว
 ดีกว่าหัวเดียว

3. การประนีประนอม (Compromising) เป็นการแสดงพฤติกรรมมุ่งเอาชนะและแสดงพฤติกรรมร่วมมือในระดับปานกลาง เป็นจุดยืนระหว่างกลางของมิติการเอาใจตนเองและมิติการเอาใจผู้อื่น เป็นแบบของการเจรจาต่อรองที่มุ่งจะให้ทั้งสองฝ่ายมีความพอใจบ้างเป็นลักษณะที่หากได้บ้างก็ควรจะยอมเสียบ้าง หรือในลักษณะที่มาพบกันครึ่งทาง พฤติกรรมการประนีประนอมนั้นทั้งสองฝ่ายมีความพอใจมากกว่าพฤติกรรมการหลีกเลี่ยง แต่ทั้งสองฝ่ายมีความพอใจน้อยกว่าพฤติกรรมในความร่วมมือ

4. การหลีกเลี่ยง (Avoiding) เป็นการแสดงพฤติกรรมมุ่งเอาชนะในระดับต่ำ และแสดงพฤติกรรมร่วมมือในระดับต่ำด้วย เป็นการไม่สู้ปัญหา และไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหา ไม่สนใจความต้องการของตนเองและความสนใจของผู้อื่น แสดงอาการหลีกเลี่ยงปัญหา เนื้อหาและไม่สนใจความขัดแย้งที่เกิดขึ้น พยายามทำตัวอยู่เหนือความขัดแย้งโดยเชื่อว่าความขัดแย้งลดลงเมื่อเวลาผ่านไป โดยมีปัจจัยต่างๆเข้ามาช่วยแก้ไขตามธรรมชาติ ข้อเสียของพฤติกรรมในการหลีกเลี่ยงก็คือ ความขัดแย้งบางอย่างอาจรุนแรงขึ้นจนกระทั่งไม่อยู่ในวิสัยที่จะแก้ไขได้ แต่ถ้าหากสถานการณ์ขัดแย้งไม่รุนแรงและไม่อยู่ในเวลาที่วิกฤต การแสดงพฤติกรรมหลีกเลี่ยงต่อความขัดแย้งอาจมีประโยชน์บ้าง พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงมีลักษณะคล้าย ๆ กับการเฉยไว้แล้วจะดีเอง

5. การยอมให้ (Accommodation) เป็นการแสดงพฤติกรรมมุ่งเอาชนะในระดับต่ำและแสดงพฤติกรรมร่วมมือในระดับสูง เป็นพฤติกรรมที่เน้นการเอาใจผู้อื่น เป็นผู้เสียสละ ปล่อยให้ผู้อื่นดำเนินการไปตามที่เขาชอบ แม้เราจะไม่เห็นด้วยก็ตาม การยอมให้เป็นพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามกับการเอาชนะ ผู้ที่แสดงพฤติกรรมการยอมให้นอกจากจะเป็นผู้เสียสละแล้วยังเป็นผู้ที่ไม่ต้องการให้เกิดความบาดหมางใจระหว่างบุคคล หากความขัดแย้งเกิดจากการแข่งขันเพื่อจะได้ทรัพยากรที่มีจำกัดแล้ว หัวหน้าที่แสดงพฤติกรรมยอมให้ นั่น ลูกน้องมักจะไม่ชอบและมีความขุ่นเคืองเพราะไม่มีทรัพยากรมากพอที่จะปฏิบัติงานให้ได้ดีได้ พฤติกรรมการยอมให้กับภานิตที่ว่าเอาไม่ตรีชนะศัตรู หรือแพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร

วิศิษฐ์ วังวิญญู (2552 : 21) ได้กล่าวถึงในเรื่องการจะยอมรับกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีเหตุผลดังนี้คือ

1. เราเป็นมนุษย์ด้วยกัน
2. เราต้องการกันและกัน
3. เราไม่สามารถเห็นสิ่งต่างๆ ทั้งหมดได้

โดยตามลำพังที่จะดำรงความอยู่หรืออยากเห็น ในกันและกันโดยที่เราจะรับรู้ว่าเป็นผู้ไม่เต็ม ยังต้องการความช่วยเหลือจากกันและกัน และยังควรตระหนักว่าเราต้องการความช่วยเหลือจากกันและกัน ที่ช่วยให้เราเป็นผู้รับฟังที่ดียิ่งขึ้น เพราะอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ของการสนทนาที่ดีคือ

เราสูญเสียสมรรถในการฟัง เรายุ่งเกิน เรามั่นใจเกิน เราเครียดเกิน เราไม่มีเวลาพอที่จะฟัง ฯลฯ โดยมีเวลาคิดและมองย้อนดูสิ่งต่างๆ ซึ่งจะเกี่ยวกับการฟัง โดยทั่วไปเรามักรีบเร่งในการทำอะไรต่างๆ เช่น รีบตัดสินใจโดยปราศจากการคิดใคร่ครวญ การสนทนาทำให้เรากลับมาค้นพบความสุขจากการได้คิดร่วมกัน เพราะเป็นวิถีทางธรรมชาติที่มนุษย์ใช้ความคิดร่วมกัน ลักษณะสำคัญคือ การปล่อยให้เสียงและความเป็นตัวตนทั้งหมดของผู้อื่นเข้ามาในตน ดังคำกล่าวที่ว่า “การรับฟังอย่างใส่ใจด้วยความปรารถนาดีนั้นสามารถเยียวยาและบำบัดความทุกข์ของผู้คนได้อย่างน่าอัศจรรย์ คนจำนวนไม่น้อยทุกข์เพราะความอัดอั้นตันใจ โจมตีตนเองด้วยความรู้สึกผิด จมดิ่งอยู่ในความเศร้าโศกและวิตกกังวล หรือแพศนาใจด้วยความคับแค้น อารมณ์เหล่านี้จุดเขาไปสู่ถ้ำที่มีดทึบจนแทบจะหาทางออกไม่เจอ แต่เมื่อใดก็ตามที่มีใครสักคนฟังเขาอย่างใส่ใจ ย่อมช่วยให้อารมณ์ที่อัดแน่นหมกหมิ่นได้ระบายออกไป เปิดที่ว่างให้กับความรู้สึกใหม่สดเข้าไปแทนที่ เปรียบเสมือนลำแสงที่สาดส่องในถ้ำมืด ทำให้ชีวิตมีความหวังมากขึ้น

ศักดิ์ไทย สุรกีจาวร (2545 : 38) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

1. การสร้างเป้าหมายร่วมกัน มุ่งให้คนมีการพึ่งพาอาศัยกัน ทำให้คนหันหน้ามาช่วยกัน ทำให้เป้าหมายนั้นสัมฤทธิ์ผลเกิดขึ้นจริง
2. การเปลี่ยนแปลงด้านตัวแปรของมนุษย์ โดยการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ความคิดทัศนคติของบุคคลให้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องดีขึ้น ด้วยวิธีการเพิ่มทักษะมนุษย์สัมพันธ์ และการนำวิธีการฝึกอบรมมาใช้ เพื่อให้กลุ่ม/บุคคล ที่มีความขัดแย้ง มีความเข้าใจอันดีมากขึ้นซึ่งช่วยลดความขัดแย้งลงได้
3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างขององค์กร โดยการปรับเปลี่ยนสมาชิกในการทำงานจะช่วยส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้ ศึกษา ทำความเข้าใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น
4. การเพิ่มทรัพยากร สาเหตุความขัดแย้งประการหนึ่ง คือ การแย่งชิงทรัพยากรที่มีอยู่ แนวคิดนี้จะเพิ่มปริมาณของทรัพยากรให้เป็นที่เพียงพอต่อความต้องการของทั้งสองฝ่ายก็จะช่วยลดความขัดแย้งหายไป แต่วิธีนี้มีข้อจำกัดที่ทำได้ยาก เพราะปัจจัยเรื่องทรัพยากร ตัวเงิน วัสดุ

อรุณ รักรธรรม (2536 : 24) ถือว่าทฤษฎีการเมือง เป็นเรื่องของการศึกษาค้นคว้าที่มีระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับสิ่งอันเป็นสาธารณะ ครอบคลุมถึงกิจกรรมทั้งหมด ระบบการเมืองจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะนำไปสู่การบรรลุความสุขของมนุษย์ ดังนั้น การที่มนุษย์เราเป็นสมาชิกของระบบการเมืองกับการทำตนเป็นคนดีย่อมจะช่วยให้สามารถบรรลุถึงความสุขได้มาก ระบบการเมืองหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยกลุ่มและความสัมพันธ์ทางการเมืองต่างๆ เกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ หรือการปกครอง โดยมีความสามารถในการพึ่งตนเอง

การรวมกลุ่มของบุคคลเกิดขึ้น โดยจะมีผู้นำซึ่งเรียกว่า ผู้ก่อตั้ง (Entrepreneur Organizer) ที่ชักชวนให้คนเข้าร่วม โดยมีผลประโยชน์เป็นแรงจูงใจ ซึ่งผลประโยชน์ดังกล่าวนี้ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ (Robbins. 1974 : 45)

1. ผลประโยชน์ทางวัตถุ เช่น งาน เงิน ภาษา ชื่อของลูก
2. การให้ความรู้สึกใกล้ชิดอารมณ์ เช่น การสังสรรค์และการมีเพื่อนจากการเข้าร่วมกลุ่ม
3. การมีจุดมุ่งหมาย คือ ได้รับการพึงพอใจในอุดมการณ์

จากการศึกษา “การบริหารจัดการ” ของความขัดแย้ง ดังกล่าว เห็นว่า พฤติกรรมที่แสดงออกในสถานการณ์ขัดแย้ง มี 5 แบบ คือ การเอาชนะ (Competition) การประนีประนอม (Compromising) การร่วมมือ (Collaboration) การหลีกเลี่ยง (Avoiding) และการยอมให้ (Accommodation)

ถึงอย่างไร ผู้วิจัยมองว่าการบริหารจัดการความขัดแย้งนั้น ย่อมมีความสำคัญในการช่วยเหลือสังคมให้เกิด สิ่งที่มีคุณค่าของสังคม เป็นไปในทิศทางที่ตนเดียวกัน อย่างเหมาะสม หรือการดำรงอยู่ภายใต้เงื่อนไขระเบียบต่างๆของกฎหมาย

การปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเองที่มีความสำคัญกันอย่างมากเป็น เครื่องจักรที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจหน้าที่ มีทรัพยากร มีกฎเกณฑ์เพียงพอที่จะสร้างบ้านเมืองของตนเอง

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

โกวิท พวงงาม (2550 : 34) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นหมายถึง องค์การที่อาณาเขตที่แน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

แฮร์ริส (Harris. Online. 2554) ได้กล่าวไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นหมายถึง การปกครอง ซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่น ได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครอง ส่วนท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนเองจะสามารถที่จะใช้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง หรือส่วนภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้การเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2547 : 9) ได้ให้นิยามการปกครองส่วนท้องถิ่นเอาไว้ว่า เป็นการให้คน ในท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองกันเองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า คือการปกครองตนเองโดยประชาชน ในท้องถิ่น ซึ่งแนวคิดนี้มีพื้นฐานของหลักการกระจายอำนาจการปกครอง(Decentralization) หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจการปกครองอื่น ๆ ที่ไม่ใช่องค์กรส่วนกลางจัดทำบริการสาธารณะบางอย่าง ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ

1. การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านี้มีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเมืองพัทยา

2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองนั้น ๆ ก็จะกลายเป็นสภาพอิทธิพลโดยเองเป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่ค่าแตกต่างกันออกไปตามลักษณะ ความเจริญ และความสามารถของประชาชนท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้กับหน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงเหมาะสม

3. หน่วยการปกครองจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมาย แบ่งได้ตาม 2 ประเภทคือ

3.1 หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือข้อระเบียบบังคับต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่เพื่อบังคับใช้กับประชาชนในท้องถิ่น เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับ เป็นต้น

3.2 สิทธิเป็นหลักการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คืออำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

4. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และมีสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือเป็นแบบมหานคร คือ กรุงเทพมหานครจะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหาร สภากรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น จากแนวคิดที่ว่านี้ ประชาชนในท้องถิ่นท้องถิ่นที่รู้ปัญหาและวิสัยทัศน์ของตนเองอย่างแท้จริง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงานเพื่อให้สมเจตนาธรรมและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและอยู่ภายใต้การควบคุมประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนั้นยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจในระบบกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

จากที่ได้กล่าวมาในแนวคิดทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง รากฐานระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ในอดีตสู่ปัจจุบันของการอยู่กัน ในสังคม ทุกสังคมมีความไม่เท่าเทียมกันทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ เกิดการครอบงำในสังคม เพราะว่าการมีผลประโยชน์มีอำนาจเหนือจะกดขี่ผู้ด้อยกว่าเสมอในสังคม

วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น (สมคิด เลิศไพฑูรย์. 2547 : 12)

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งทางด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ
2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบบประชาธิปไตยแก่ประชาชน

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น (สมคิด เลิศไพฑูรย์. 2547 : 13)

1. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย
2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล
3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน
4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ
5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง และการบริหารของประเทศในอนาคต
6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น ควรจะต้องพิจารณาถึงกำลังเงินกำลังงบประมาณ กำลังคน กำลังความสามารถของอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ และหน้าที่ความรับผิดชอบควรเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากเกินกว่าภาระ หรือเป็นนโยบายซึ่งรัฐบาลต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งประเทศ ไม่ควรมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการ เช่น งานทะเบียนที่ดิน การศึกษาในระดับอุดมศึกษา การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินการ มีข้อพิจารณา ดังนี้
 - 6.1 เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น
 - 6.2 เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง
 - 6.3 เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ด้านนี้มีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่นมาก เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุข จัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา เป็นต้น

6.4 เป็นงานที่เกี่ยวกับพาณิชย์ท้องถิ่น เป็นงานที่หากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเองอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควรจะเป็น เช่น จัดให้มีโรงจมน้ำ การจัดตลาดและงานต่าง ๆ ที่มีรายได้ โดยสามารถเรียกค่าบริการจากประชาชน

เศรษฐศาสตร์การเมือง

เศรษฐศาสตร์และการเมือง (Economics and Politics) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาเศรษฐศาสตร์และการดำเนินการทางการเมือง โดยที่วิชาเศรษฐศาสตร์หมายถึงวิชาที่ว่าด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์มีเป้าหมายที่ต้องการให้มนุษย์อยู่ในฐานะที่เป็นปัจเจกชนบรรลุซึ่งอรรถประโยชน์สูงสุด หรือถ้าหากเป็นสังคมก็คือทำให้สังคมได้รับสวัสดิการสูงสุด แต่ถ้าหากเป็นพุทธเศรษฐศาสตร์มีเป้าหมายที่จะให้มนุษย์มีความสุข ถ้าหากเป็นสังคมก็คือทำให้สังคมมีสันติสุข ส่วนการเมืองเป็นเรื่องของกระบวนการ ที่พยายามดำเนินการให้ได้มาซึ่งอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในการตัดสินใจ หรือใช้อำนาจในการตัดสินใจเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การเมืองในที่นี้คือกระบวนการ หรือกิจกรรมที่ต้องมีการลงมือกระทำไม่ใช่แนวคิดทางทฤษฎี ดังนั้นเศรษฐศาสตร์และการเมือง จึงเป็นการนำเอาความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ไปผสมกับกิจกรรมทางการเมือง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการวิเคราะห์ของวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยไม่ปล่อยให้เกิดขึ้นพลังขับเคลื่อนจนแนวคิดดังกล่าวเป็นความจริงในที่สุด เพราะพลังดังกล่าวจะก่อตัวและขับเคลื่อนได้ อาจจะต้องใช้เวลานานมาก จนไม่ทันที่จะป้องกันหรือตั้งรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ปริชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (2523 : 46) เสนอแนวคิดและกรอบการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง เป็นลักษณะร่วมกันเศรษฐศาสตร์การเมืองที่หลากหลาย

1. การวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมืองเน้นที่การวิพากษ์ (Critical) เพราะการวิเคราะห์ดังกล่าวเท่ากับการเป็นการปฏิเสธ หรือไม่ยอมรับต่อการอธิบายปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่ในสังคม โดยต้องเน้นให้มีการตั้งคำถามต่อข้อสรุปต่าง ๆ ที่เราได้รับตกทอดมาจากอดีต ในกระบวนการนี้เป็นการคัดของปลอมออกจากความจริง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการแยกปรากฏการณ์ออกจากเนื้อแท้ซึ่งในที่สุดแล้ว การวิพากษ์อย่างถึงที่สุดก็จะนำไปสู่ความจริงที่เป็นแก่นแท้ ที่ซ่อนเร้นอยู่เบื้องหลังของปรากฏการณ์ที่เรามองไม่เห็น

2. การวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมืองที่เน้นการวิเคราะห์แบบเป็นองค์รวม (Holistic or Totality) เพราะการวิเคราะห์นี้จะไม่ได้ให้ความสำคัญหลักที่ปัจเจกชน หากเน้นที่ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลต่าง ๆ ตัวแปรที่ใช้วิเคราะห์จึงไม่ใช่ตัวแปรที่เป็นนามธรรม เช่น ระดับราคา อัตราดอกเบี้ย ฯลฯ โดยจะมองที่มนุษย์เป็นหลัก ดังนั้นการศึกษาแนวเศรษฐศาสตร์การเมืองจะพยายามเน้นและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาของสังคม ทั้งสังคมที่เป็นหน่วยรวม โดยมุ่งไปที่ความสัมพันธ์

ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ ของสังคมที่ซ้อนทับกันอยู่อย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านศาสนาและอุดมการณ์ทั้งนี้เนื่องจากว่าปัจจัยต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจและระบบสังคม ล้วนมีความเกี่ยวพันร้อยรัดกันเป็นระบบ ซึ่งหากเราเน้นวิเคราะห์ ปัญหาเศรษฐกิจให้อยู่ในขอบแคบ ๆ เฉพาะเรื่องเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว โดยไม่เชื่อมโยงไปถึงปัจจัย อื่น ๆ ในสังคม เราก็ไม่อาจเข้าใจระบบทั้งหมดได้ และที่สำคัญมากไปกว่านั้นคือ เราจะไม่สามารถ อธิบายได้ว่า ทำไมปัญหาทางเศรษฐกิจหลายเรื่องจึงยังดำรงอยู่ได้ ทั้งที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิต ของผู้คนในสังคมอย่างมากมาย

3. การวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมืองที่เน้นการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ (Historical Analysis) เพราะการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เป็นที่ยืนยันแก่เราได้เป็นอย่างดีว่าสังคมมีพัฒนาการ มีการเคลื่อนไหว และมีการเปลี่ยนแปลง หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า มีพลวัต (Dynamic) มิใช่สังคม ที่หยุดนิ่งอยู่กับที่ (Static)

4. การวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมืองที่เน้นการวิเคราะห์ที่ความขัดแย้งและการ ขัดกัน (Conflict and Contradiction) การวิเคราะห์ดังกล่าวเท่ากับการปฏิเสธเรื่องความสมดุลหรือความ ราบเรียบของระบบสังคม แต่หากเชื่อว่า พัฒนาการของระบบสังคมนั้นเกิดจากพลังผลักดันที่มีลักษณะ เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง และการต่อสู้ระหว่างปัจจัยที่ขัดแย้งกัน การวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์ การเมืองชี้ให้เห็นว่า ในท่ามกลางกระบวนการพัฒนาการของระบบสังคมที่เป็นอยู่นั้น มีความขัดแย้ง เกิดขึ้นในลักษณะใดบ้าง ความขัดแย้งสามารถแก้ไขได้ภายในระบบสังคมหรือไม่ หรือเป็นปัญหา ในเชิงโครงสร้าง มีปัญหาอะไรบ้างที่เราไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งเหล่านี้ได้อีกต่อไป และทำไม พัฒนาการสังคมแบบถอนรากถอนโคนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นความสัมพันธ์ในเศรษฐศาสตร์การเมือง

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2555 : 4) ได้ให้แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง มี 4 ประการ กล่าวคือ

1. เน้นสนใจวัฒนธรรมให้มากขึ้น เศรษฐศาสตร์การเมืองปัจจุบันเน้นที่เศรษฐกิจ ชนชั้น และรัฐ ควรสนใจเรื่องวัฒนธรรม รวมทั้งความเชื่อศาสนาและศิลปะ บทบาทของวัฒนธรรมต่อระบบ การเมืองและระบบเศรษฐกิจในโลกสมัยใหม่ เมื่อคนเราเจริญขึ้นพ้นจากเพียงเรื่องทำมาหากิน เราจะ สนใจมากขึ้น เรื่องคุณค่าความหมาย ศักดิ์ศรี และความเป็นมนุษย์ จากเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นเรื่องวัตถุ อยู่มากไปสู่เรื่องนามธรรม อีกทั้งวัฒนธรรมเป็นวงเขตที่ไม่ต้องใช้อำนาจเป็นเรื่องการจูงใจ สมครใจ และประทับใจการศึกษาวัฒนธรรมของเศรษฐศาสตร์การเมืองจะต่างจากการศึกษาวัฒนธรรมแบบเดิม คือเราจะศึกษาวัฒนธรรมโดยสัมพันธ์กับการเมืองและการผลิต ไม่ใช่วัฒนธรรมที่เป็นแต่เรื่องสวยงาม ลอยออกจากสังคม แต่ขณะเดียวกันวัฒนธรรมที่เราศึกษาและเน้น มีโลกอุดมคติเป็นศักยภาพเป็นหน่อ อยู่ภายใน เป็นยูโทเปียของสังคม ซึ่งจะเป็นแรงบันดาลใจต่อผู้คน โดยเฉพาะเยาวชน

2. ความสนใจโครงสร้างส่วนล่างสุดของรูปสังคมเศรษฐกิจ (Socio - economic Formation) คือธรรมชาติแวดล้อม นิเวศวิทยา (Ecology) สภาพภูมิศาสตร์และทรัพยากร หลังยุคอุตสาหกรรม มนุษย์คิดแต่จะกระทำต่อธรรมชาติ แต่ธรรมชาติรวมถึงพืชและสัตว์ที่อยู่แวดล้อมก็เปลี่ยนแปลง สำคัญมาก เกิดปัญหาโลกร้อน ป่าถูกทำลาย เรื่องอย่างนี้เศรษฐศาสตร์การเมืองต้องสนใจมีพื้นที่ให้ เรื่องธรรมชาติแวดล้อมทั้งที่เป็นวัตถุและชีวิตถึงที่สุดแล้ว มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ แนวคิด สีเขียว (Green) น่าจะได้รับการพิจารณามากขึ้นในเศรษฐศาสตร์การเมือง สังคมเศรษฐกิจนอกจาก ถูกกำกับโดยวัฒนธรรมแล้ว ยังดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมหนึ่ง คือภูมิศาสตร์และทรัพยากรด้วยวิชา เศรษฐศาสตร์การเมืองในเมืองไทยจะต้องคิดถึงสภาพแวดล้อมธรรมชาติและภูมิศาสตร์ของไทย

3. ความสนใจระบบแบบเครือข่าย (Network) สังคมสมัยใหม่หลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม องค์กรจะมีแนวโน้มเป็นระบบสำนักงาน (Bureaucracy) คือแบ่งงานกันทำอย่างเป็นระบบ แล้วมา ประสานงานเหล่านั้นภายใต้ลำดับชั้นของสายการบังคับบัญชาส่วนกลาง พยายามจัดตามเหตุตามผล และเป็นกลไก เปรียบองค์กรกลายเป็นเครื่องจักรลำดับชั้นการบังคับบัญชาทำให้ระบบสำนักงาน โนม์เอียงสู่ระบบเผด็จการ ผู้คนยึดติดและหาทางออกโดยการสร้างเครือข่ายโดยสมัครใจ และใน ระยะเวลาหลังสื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ก็สนับสนุนให้ทำเช่นนั้นได้ โลกสมัยปัจจุบันจึงเป็นโลกของ เครือข่าย (Network) คู่ขนานไปกับโลกของระบบสำนักงาน (Bureaucracy) อีกทั้งเครือข่ายมีหลายมิติ ซ้อนกันได้ด้วย จึงมีพลังมากขึ้นเป็นลำดับแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืององค์กรแนวราบอยู่แล้ว เพราะองค์กรชนิดนี้เกิดขึ้นโดยสมัครใจ เป็นของผู้คนสามัญและเป็นประชาธิปไตย วิชาเศรษฐศาสตร์ การเมืองวิจารณ์องค์กรแนวตั้งมาตลอดไม่ว่าจะเป็นแนวตั้งตามระเบียบประเพณีคือระบบศักดินา หรือแนวตั้งโดยการกระจุกตัวของทุน คือระบบทุนนิยม ทั้งระบบศักดินาและระบบทุนนิยมเป็น แนวตั้งทั้งนั้น ทั้งในแง่วัตถุและอำนาจเศรษฐศาสตร์การเมืองควรสนใจ

4. มโนภาพ (Concept) สำคัญบางมโนภาพของเศรษฐศาสตร์การเมืองอาจต้องปรับปรุง มโนภาพรัฐ (State) มโนภาพชนชั้น (Class) อาจต้องลดความสำคัญลง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจองค์ความรู้ทางด้านผลการศึกษาที่ตรงหรือใกล้เคียงกับหัวข้อในการวิจัย พบว่า มีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

จิรพงษ์ โชติอัครนิษฐ์ (2552 : 44) ศึกษาสาเหตุของความขัดแย้ง และแบบแผนของการ บริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสำนักงานเทศบาลตำบลโคกโพธิ์ ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุส่วนใหญ่ ของความขัดแย้งได้แก่ เรื่องการติดต่อสื่อสารในการทำงาน อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน เป้าหมาย ส่วนตัวของแต่ละคนและวิธีการทำงานที่ต่างกัน ค่านิยม ทักษะ ทักษะ ประสิทธิภาพ อำนาจแฝงหรือ

อิทธิพลของบุคคล รูปแบบการปกครอง สายบังคับบัญชา การขาดวิญญูณในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน พื้นฐานการศึกษาที่แตกต่างกัน ระบบผลตอบแทนที่ไม่ยุติธรรมและผลประโยชน์ส่วนตัวขัดกัน ระบบโครงสร้างของราชการ ธรรมชาติของอาชีพที่แตกต่างกัน การบังคับบัญชาในด้านการปฏิบัติงาน ทรัพยากรมีน้อย และจำกัด รวมถึงความแตกต่างของคน และจากการศึกษาพบอีกว่าการบริหารความขัดแย้งทั้งหมดมี 16 แนวทาง โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จากการศึกษาพบว่า กลุ่มที่ 1 เห็นว่าการแก้ไขปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่มหรือทีมเกลี้ยกล่อมให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจพอใจ การใช้วิธีการต่อรองระหว่างคู่กรณีทุกฝ่าย จัดหาทรัพยากรเพิ่มขึ้นเพื่อสนองความต้องการให้ข้อมูลที่มีประโยชน์แก่กันและกัน การประนีประนอมพบกันครึ่งทาง หาเป้าหมายร่วมกันแต่แรกในการทำงานร่วมกัน หรือเรียกมาเผชิญหน้ากันพูดคุยกันให้เข้าใจ ใช้หลักการประชุมประจำเดือนร่วมกัน ส่งเข้าหลักสูตรการฝึกอบรมนอกหน่วยงาน และการจัดการฝึกอบรมกันภายในหน่วยงาน กลุ่มที่ 2 เห็นว่าการกลบเกลื่อนเรื่องของความขัดแย้งต่าง ๆ การแก้กฎหมายหรือคำสั่งโดยผู้บังคับบัญชาเบื้องบนและให้หน่วยเหนือขึ้นไปอีกจัดการแก้ไขปัญหา และกลุ่มที่ 3 ไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนหน้าที่เสียใหม่ให้ทุกคนพอใจและใช้หลักแยกด้วยการปกครอง ผลการวิจัย พบว่าความขัดแย้งมีทุกองค์กรทุกหน่วยงานซึ่งเป็นการไม่เข้าใจกัน ขาดการมีส่วนร่วม ขาดมนุษยธรรม มุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวมากขึ้นปัจจุบัน

ศุภกร อิมวัฒน์กุล (2553 : 44) กรณีศึกษาสาเหตุความขัดแย้งในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาสาเหตุความขัดแย้งพร้อมทั้งศึกษาแนวทางในการจัดการความขัดแย้งในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของความขัดแย้งในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีทั้งสิ้น 13 สาเหตุ โดยสามารถมาเรียงลำดับจากสาเหตุที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมส่วนตัว
2. สายการบังคับบัญชาที่ต่างระดับกัน
3. การพึงพาการทำงาน
4. ความชัดเจนในบทบาทหน้าที่
5. โครงสร้างที่ขึ้นต่อกัน
6. ผลประโยชน์ส่วนตัว
7. ค่านิยม ทักษะคติ ความเชื่อ
8. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
9. การตั้งเป้าหมาย

10. พื้นฐานการศึกษา/อบรม
11. ปัจจัยบริหารที่ขาดแคลน
12. การเมืองท้องถิ่น
13. การประสานงานภายในองค์กร

วิธีการจัดการความขัดแย้งในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลใช้วิธีการบริหารความขัดแย้งในลักษณะดังนี้ การประชุมชี้แจง ปฐมนิเทศ การปรับความเข้าใจ การทำขั้นตอนการดำเนินงาน การทำคำสั่งมอบหมายงาน การกำหนดโครงสร้างให้ชัดเจนโดยใช้ระบบคุณธรรมในการพิจารณา กำหนดค่านิยมร่วมกัน ร่วมกันค้นหาเป้าหมายร่วม การส่งเข้าอบรม จัดหาปัจจัยบริหาร เสริมสร้างจริยธรรมการเมือง

วารภรณ์ พรหมสุวรรณ (2555 : 34) เพื่อศึกษา ความขัดแย้งทางการเมืองในองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมืองในองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และเสนอแนะแนวทางแก้ไขความขัดแย้งทางการเมืองในองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีลักษณะความแตกต่างหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ในความหลากหลายทำให้เกิดความขัดแย้งต่อการอยู่ร่วมกัน 2) ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในระดับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ปัญหาเรื่องงบประมาณที่ดินทำกิน ป่าชุมชน อำนาจ/หน้าที่ ความขัดแย้งในระดับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ปัญหาในพื้นที่การเกษตร แนวเขตหมู่บ้าน มลพิษในชุมชน วัฒนธรรมประเพณี 3) สาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ผลประโยชน์ อุดมการณ์ที่ต่างกัน ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ แข่งชิงทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด ค่านิยมและความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี 4) แนวทางแก้ไขความขัดแย้งทางการเมืองในองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีประนีประนอม การสร้างความสมานฉันท์ด้วยการปรองดอง เจรจาไกล่เกลี่ย และการแก้ปัญหาาร่วมกัน 5) วิธีการจัดการความขัดแย้งในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลใช้วิธีการบริหารความขัดแย้งในลักษณะดังนี้ การประชุมชี้แจง ปฐมนิเทศ การปรับความเข้าใจ การทำขั้นตอนการดำเนินงาน การทำคำสั่งมอบหมายงาน การกำหนดโครงสร้างให้ชัดเจน ใช้ระบบคุณธรรม

ในการพิจารณา กำหนดค่านิยมร่วมกัน ร่วมค้นหาเป้าหมายร่วม การส่งเข้าอบรม จัดหาปัจจัยบริหาร และเสริมสร้างจริยธรรมการเมือง

สรุปได้ว่า แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ความขัดแย้งเป็นความรู้สึกที่ไม่ดี มีความคับข้องใจ ที่ทุกคนไม่ปรารถนาจะให้เกิดขึ้น แต่ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในสังคม แต่ถ้าในองค์การปราศจากความขัดแย้ง องค์การจะไม่มีความสำเร็จก้าวหน้าเนื่องจากคิดไปทิศทางเดียวกัน คำกล่าวของเหมาเจ๋อตง ที่กล่าวว่า“ไม่มีสิ่งใดที่ไม่มี ความขัดแย้ง ไม่มี ความขัดแย้งก็ไม่มีโลก” ซึ่งปัจจัยเหล่านี้สามารถนำไปกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในแง่ที่เป็นการแสวงหาความรู้ใหม่(Originality) ซึ่งตั้งอยู่บนฐานความจริงที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ (Empirical Evidence) เกี่ยวกับการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองว่ามีการพัฒนาการการก่อรูปอันนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองอย่างไร เหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งคืออะไร มีรูปแบบความขัดแย้งอย่างไร เพราะเหตุใดจึงต้องจัดการความขัดแย้ง และจัดการด้วยวิธีอะไรและอย่างไร เพื่อเข้าถึงกระบวนการที่เกิดขึ้นดังกล่าว มีฐานะตั้งอยู่บนการวิเคราะห์สภาพความเป็นจริงทางสังคม ดังนั้นการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง การเมืองและความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้วิจัย จึงมีการกำหนดขั้นตอนในการวิจัยร่วมกันใน 5 กรณี ดังนี้

1. วิธีวิทยาการวิจัยแนวกรณีศึกษา
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การตรวจสอบข้อมูล
4. การบริหารงานวิจัยในภาคสนาม
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีวิทยาการวิจัยแนวกรณีศึกษา

วิธีวิทยาในการศึกษาผลงานเรื่องการเมืองและความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพแนวกรณีศึกษา (Case Study Approach) โดยที่ผู้วิจัยจะเลือกใช้พื้นที่เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้เป็นหน่วยในการศึกษาพัฒนาการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมือง สาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้ง และแนวทางในการจัดการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น การที่ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีวิทยาการวิจัยแนวกรณีศึกษาที่ตำบลแห่งหนึ่งนั้น เพราะเป็นกรณีศึกษาที่ช่วยตอบคำถามวิจัยหลักและวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่ค่อนข้างรุนแรง โดยมีสาเหตุปัจจัยหลายด้านที่เป็นองค์ประกอบของความขัดแย้งทางการเมือง เช่น ปัจจัยด้านผลประโยชน์ ปัจจัยด้านการแข่งขันตำแหน่ง ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่าง เป็นต้น อย่างไรก็ตามวิธีวิทยาการวิจัยแนวกรณีศึกษา ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษาเรื่องการเมืองและความขัดแย้งทางการเมือง ของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งนี้ ผู้วิจัยมิได้ใช้กรณี

ศึกษาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในฐานะที่เป็นพื้นที่เฉพาะ แต่ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้กรณีศึกษาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อสะท้อนคำถามวิจัยหลัก และการแสวงหาความจริงเพื่อนำไปสู่คำตอบตามวัตถุประสงค์ ให้เห็นภาพชัดเจนขึ้นในลักษณะของการศึกษากรณีเล็กๆ (Micro) สามารถเป็นตัวแทนในการอธิบายเข้ากับกรณีใหญ่ๆ (Macro) ได้ การใช้วิธีวิทยาแนวกรณีศึกษานี้จะช่วยให้ผู้วิจัย สามารถเจาะลึกถึงข้อมูลตลอดจนสามารถสืบค้นและรวบรวมรายละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้ศึกษาเรื่องการเมืองและความขัดทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การเลือกกรณีศึกษา

การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case – study Research) เป็นการศึกษาที่เจาะลึกสาระในรายละเอียดตลอดช่วงเวลาของกรณีใดกรณีหนึ่งเกี่ยวกับปัจเจกชนหนึ่งคน กลุ่มหนึ่งกลุ่ม องค์การหนึ่งองค์การ ขบวนการทางสังคมหนึ่งขบวนการ เหตุการณ์หรือพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง วิธีวิทยาการวิจัยกรณีศึกษามีประโยชน์เนื่องจากการเป็นการศึกษาที่ช่วยเชื่อมโยงข้อมูลในระดับจุลภาค ไปสู่ระดับมหภาคโดยอาศัยตรรกะในเชิงอุปนัย (Inductive Logic) คือการสรุปจากรูปธรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะไปสู่ข้อสรุปนามธรรมทั่วไป

การเลือกกรณีศึกษาในรายงานวิจัยนี้ ใช้แนวคิดการเลือกตัวอย่างในเชิงคุณภาพ (Qualitative Sampling) มาเป็นหลัก การเลือกตัวอย่างเชิงคุณภาพในตรรกะในการกำหนดกรณีศึกษาที่เป็นตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive or Purposeful Sampling) กล่าวคือ เป็นการศึกษาที่เลือกกรณีศึกษาที่ให้ข้อมูลมากพอสำหรับการศึกษาในเชิงลึก (Information - rich Case for Study in Depth) หมายความว่า เป็นกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยสามารถเรียนรู้ประเด็นต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อวัตถุประสงค์การวิจัย การเลือกตัวอย่างเชิงคุณภาพแตกต่างจากตรรกะในการกำหนดตัวอย่างเชิงปริมาณ (Quantitative Sampling) ที่มุ่งเลือกตัวอย่างให้มีความเป็นตัวแทนของประชากร (Representative of the Population) โดยใช้การสุ่มตัวอย่าง (Random of Probability Sampling) เพื่ออนุมานจากกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ไปสู่ประชากรที่กว้างขึ้น (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. 2555 : 179)

ในการวิจัยเชิงคุณภาพที่เรียกว่า ทฤษฎีจากฐานราก (Grounded Theory) ทฤษฎีจากฐานรากเป็นการพัฒนาทฤษฎีจากข้อมูลพรรณนาแบบเรื่องเล่า (Narrative Data) ที่ผ่านกระบวนการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและนำมาวิเคราะห์ในเชิงอุปนัย (Inductive Analysis) อันจะนำไปสู่การแสวงหาแบบแผนร่วมกัน การพัฒนาทฤษฎีจากฐานรากดังกล่าวตั้งอยู่หลักความสามารถในการโยกย้ายข้อสรุปเชิงทฤษฎี (Transferability) ซึ่งหมายถึงการนำข้อสรุปเชิงทฤษฎีแบบฐานราก จากผลการวิจัยเชิงอนุมาน ไปอนุมานจากบริบทพื้นที่วิจัยที่ทำอยู่ ไปสู่บริบทพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

การเลือกกรณีตัวอย่างพื้นที่เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ พิจารณาโดยใช้การเลือกตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด (Criteria Sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างตามที่มีผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ หลักเกณฑ์ของตำบลในการศึกษาถึงรูปแบบของการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมือง สาเหตุปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง และแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง รวมทั้งหมด มี 4 กรณี ซึ่งได้แก่

กรณีที่ 1 การเลือกกรณีการเสียชีวิตของ นาย ก. นามสมมติ สมาชิกสภาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 การนำกรณีศึกษานี้มาใช้สำหรับการศึกษานี้เพื่อชี้ให้เห็นว่ากรณีดังกล่าว เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาจากปัจจัยที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงสุขภาพ ได้มีการยกฐานะเป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ อาจเกิดการเข้าใจไม่ถึงข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ที่แบ่งฝ่ายต่างไม่ยอมซึ่งกันและกันในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองทำให้เกิดความต้องการได้ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลด้วยกันด้วยกันทั้งสองฝ่าย

กรณีที่ 2 การเลือกกรณีขัดแย้งทางการเมืองเป็นกรณีศึกษา ได้แก่ กรณีที่นาย บ. นามสมมติ อดีตกำนันตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ถูกลอบยิงได้รับบาดเจ็บสาหัส เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นว่าปัจจัยของการแย่งชิงตำแหน่งทางการเมืองเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี ตำแหน่งรองเลขานุการนายกเทศมนตรี ปัจจัยที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงสุขภาพ ได้ยกฐานะเป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เป็นสาเหตุปัจจัยสำคัญอันนำไปสู่เส้นทางของความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้

กรณีที่ 3 การเลือกกรณีการขัดผลประโยชน์และผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นกรณีศึกษา ได้แก่ กรณีที่ นาย ข. นามสมมติ หรือ นาย ฉ. นามสมมติ เป็นสมาชิกสภาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นนักธุรกิจและผู้รับเหมาก่อสร้างในเขตพื้นที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ต่อมาถูกลอบสังหารจนเสียชีวิต เป็นกรณีศึกษาเป็นกรณีที่มีผู้วิจัยจะนำมาศึกษา เพื่อให้เห็นถึงการได้ประโยชน์ การเสียประโยชน์ การได้ประโยชน์อย่างไร การเสียประโยชน์อย่างไร การได้ประโยชน์เมื่อใด การเสียประโยชน์เมื่อใด และเพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น เพื่อให้เห็นเป็นที่ประจักษ์

กรณีที่ 4 การเลือกกรณีการลอบสังหาร นาย น. นามสมมติ สมาชิกสภาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เสียชีวิตเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ผู้วิจัยจะใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งทางการเมืองเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ อันมีสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีจากการเปลี่ยนแปลงสุขภาพ เป็นการยกฐานะเป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีฐานมาจากด้านบุคลิกภาพความเป็นตัวตนของการมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันนี้เอง นำมาซึ่งการประทุษร้ายร่างกายร้ายแรงถึงการเอาชีวิตแก่กันและกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้โดยใช้กระบวนการและวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ โดยมีแนวทางสำหรับการปฏิบัติการอันนำไปสู่การเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร เอกสารที่จะใช้ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1.1 เอกสารขั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ระเบียบระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางราชการ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต โดยมีการศึกษาความเป็นมา แนวคิดทฤษฎีและข้อมูลสถิติจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของงานวิจัย

1.2 เอกสารชั้นรอง (Secondary data) เป็นเอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ คือตำราทางวิชาการ บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของการวิจัย

2. การสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – structured or Guided Interview) โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นเครื่องมือในรูปแบบต่างๆ คือ

2.1 การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการใช้นิเวศสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยกำหนดการผู้ที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Key-informant) ผู้วิจัยเลือกที่ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ โดยอาศัยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-informants) เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการเมืองและผู้ที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการเมือง สำหรับรายนามของผู้ให้สัมภาษณ์แบบเจาะลึก ปรากฏรายชื่อตามตาราง 1 บัญชีรายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักข้างล่างนี้

ตาราง 1 บัญชีรายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล
1. นาย ดร. นามสมมุติ	ผู้เชี่ยวชาญการเมืองท้องถิ่น
2. นาย พ. นามสมมุติ	ปลัดเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง
3. นาย ถ. นามสมมุติ	ปราชญ์ชุมชนผู้มีความรู้ในเรื่องวิจัยดี
4. นาย ต. นามสมมุติ	ผู้นำทางการเมืองอย่างเป็นทางการ
5. นาย ง. นามสมมุติ	ผู้กว้างขวางทางการเมือง
6. นาย ศ. นามสมมุติ	ผู้เคยดำรงตำแหน่งบริหารทางการเมือง
7. นาย บ. นามสมมุติ	ผู้เคยดำรงตำแหน่งปกครองท้องถิ่น

2.2 การสัมภาษณ์ประวัติศาสตร์คำบอกเล่า (Oral History) จะมุ่งรวบรวมข้อมูลเพื่อ นำข้อมูลมาอ้างอิงและอธิบายประเด็นต่าง ๆ ของงานวิจัยโดยผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าไปหาข้อมูลในพื้นที่ (Field Research) และการสัมภาษณ์จากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลหลัก (Key-informant) ได้แก่ ผู้อาวุโสที่รู้เรื่องเกี่ยวกับหัวข้อวิจัยอย่างดีได้แก่

2.2.1 นายประจักษ์ ใจผ่อง นักประวัติศาสตร์ชุมชน

2.2.2 นางสาวน มะลิลา ทายาทตระกูลคั้งเดิมรุ่นเหลน

2.3 การสังเกตการณ์ เป็นรูปแบบการเก็บข้อมูลเสริมวิธีการอื่นๆ โดยใช้ประสาทสัมผัส ทั้งห้า การศึกษาครั้งนี้แบ่งตามกระบวนการวิธีการสังเกต ได้ 2 ประเภท คือ

2.3.1 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participative Observation) คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมเรียนรู้พัฒนารูปแบบของกระบวนกรให้มีความสอดคล้องกับท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับต่างๆ ตั้งแต่การเข้าร่วมประชุม การตั้งประเด็น การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเกตการณ์พฤติกรรมของสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม

2.3.2 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participative Observation) คือ การที่ผู้วิจัยสังเกตการณ์จากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในฐานะของผู้สังเกตการณ์แต่ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์จริง

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้หลักการสามเส้า (Triangulation) โดยใช้วิธีการดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้น จะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล

1.1. การตรวจสอบแหล่งเวลา หมายถึง การตรวจสอบข้อมูลในช่วงเวลาที่ต่างกันเพื่อให้ทราบว่าข้อมูลที่ได้รับในช่วงเวลาต่าง ๆ นั้นเหมือนกันหรือไม่

1.2. การตรวจสอบแหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กัน จะเหมือนกันหรือไม่

1.3. การตรวจสอบแหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลเหมือนเดิมหรือไม่

2. การเปรียบเทียบจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี (Methodological Triangulation) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น

ใช้สังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร หรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หรืออาจซักถามผู้ให้ข้อมูลหลังจากสรุปผลการศึกษา เพื่อความแน่นอนว่าข้อสรุปนั้นเที่ยงตรงตามความเป็นจริงหรือไม่

3. การเปรียบเทียบจากการใช้ทฤษฎีแนวคิดหลาย ๆ ชุด (Theory Traingulation) คือ การตรวจสอบว่าผู้วิจัยสามารถใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมตีความข้อมูลแตกต่างกันได้มากน้อยเพียงใด

4. การเปรียบเทียบจากทัศนะจากนักวิจัยหลาย ๆ ท่าน (Investigators Traingulation) เป็นการสะท้อนความคิดเห็นของนักวิจัยหลาย ๆ ท่าน เพื่อชี้ให้เห็นถึงความคิดเห็นที่เหมือนหรือแตกต่างของข้อมูลและรายงานการวิจัยแต่ละชิ้น

การบริหารงานวิจัยในภาคสนาม

1. การเข้าสู่พื้นที่วิจัย ในการที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ในพื้นที่วิจัยนั้น ผู้วิจัยจะต้องพิจารณาและปฏิบัติตัวดังนี้

1.1 การเตรียมตัวเข้าสู่สนามหรือพื้นที่วิจัย ก่อนจะเข้าไปสัมภาษณ์หรือสังเกตการณ์ ผู้วิจัยได้อ่านเอกสารเกี่ยวกับบุคคลและทำความเข้าใจเรื่องที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลระดับหนึ่งแล้ว เพื่อให้การเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัยสามารถลงลึกในรายละเอียดได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยจะต้องจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับช่วยเก็บข้อมูล ได้แก่ เทปบันทึกเสียง โดยการบันทึกนั้นจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทุกครั้ง และกล้องถ่ายรูปดิจิทัลสำหรับถ่ายบรรยากาศพื้นที่วิจัย เช่น ภาพถ่ายการสัมภาษณ์ระหว่างผู้ศึกษาวิจัย กับผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Key-informants) อันจะยังผลให้เป็นหน่วยในการช่วยเตือนความจำได้อีกวิธีทางหนึ่ง เป็นต้น

1.2 การแนะนำตัวเอง โดยผู้วิจัยจะทำการแนะนำตัวเอง ด้วยการอธิบายว่า เป็นใครมาจากไหน ทำไมจึงเลือกมาทำวิจัยในพื้นที่ของเทศบาลตำบลแห่งนี้ โดยจะบอกถึงวัตถุประสงค์และผลที่ตามมาจากการวิจัย

2. การสร้างความไว้วางใจ (Rapport) ในการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น เป็นเรื่องของมิตรจิตมิตรใจ การผูกมิตรไมตรีจนกระทั่งผู้ให้ข้อมูลมีความไว้วางใจในตัวผู้วิจัย ผู้วิจัยจะสร้างความไว้วางใจให้ชาวบ้าน และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพร้อมที่จะให้ข้อมูล บางครั้งอาจอาศัยการขอความอนุเคราะห์ให้บุคคลในพื้นที่ ซึ่งชาวบ้านเชื่อถือพามาพบและทำความรู้จักด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นกันเอง ทั้งนี้รวมไปถึงกลุ่มอื่น เช่น กลุ่มนักรบการเมือง กลุ่มข้าราชการ กลุ่มนักธุรกิจ และกลุ่มอื่น ๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย

3. การเข้าร่วมกิจกรรม เมื่อมีกิจกรรมของชุมชนหรือของชาวบ้าน ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของพื้นที่วิจัยด้วยเสมอ เช่น การจัดงานทำบุญวันสงฆ์ทำปีเก่า ต้อนรับปีใหม่ การจัดงานทอดผ้าป่าสามัคคี การประชุมสัมมนาของผู้นำชุมชน เป็นต้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยจะเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-informants) หรือผู้ที่รู้เรื่องนั้น ๆ ดี จะสัมภาษณ์ด้วยการสนทนาซักถามอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่ต้องการ เช่น สาเหตุของความขัดแย้ง เงื่อนไขกึ่งกลางที่ทุกฝ่ายน่าจะรับได้ และแนวทางอันเป็นจุดเริ่มต้นของหนทางสู่การสร้างความสัมพันธ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งหมายถึงการกระทำต่อกันระหว่างบุคคล ผู้วิจัยจะใช้การสังเกตแบบสังเกตโดยตรง (Direct Observation) หรือการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คือการเฝ้าดูพฤติกรรมทางสังคม โดยที่ผู้วิจัยมิได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือร่วมกระทำในเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยเฝ้าดูอยู่ เช่น การจับกลุ่มวิพากษ์ทางการเมืองท้องถิ่นของกลุ่มคอกการเมือง เป็นต้น

จากนั้น ผู้วิจัยจะใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม คือ การเฝ้าดู โดยที่ผู้วิจัยเข้าไปเกี่ยวข้องกับหรือมีส่วนกระทำในเหตุการณ์นั้น ๆ เช่น การเข้าร่วมสัมมนากับชาวบ้านการประชุมของผู้นำชุมชน โดยผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของชาวบ้าน รวมถึงผู้นำชุมชน และจดบันทึกที่ผู้วิจัยได้รับรู้และพบเห็นในขณะนั้นเพื่อกันลืม

5. การสรุปข้อมูล ในขั้นนี้จะเป็นกระบวนการของการตกผลึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การอ่านเอกสาร การประชุมสัมมนาและการสังเกตการณ์ต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลที่ได้เหล่านี้ถือเป็นขั้นข้อมูลอิ่มตัว (Data Saturation) เพื่อนำมาวิเคราะห์โดยใช้หลักการตีความ (Interpretive Analysis) ในขั้นต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพที่ใช้ในงานวิจัยนี้จะเป็นการตีความในลักษณะต่าง ๆ ตามลำดับเหตุการณ์ทางสังคม โดยอาศัยกรอบแนวคิดวิเคราะห์ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง ในการวิเคราะห์ในครั้งนี้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. การตีความเพื่อจัดกลุ่มข้อมูล (Grouping) คือในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการจำแนกวิเคราะห์ตามประเด็นคำถามการวิจัยส่วนการตรวจสอบข้อมูลและผลการศึกษาใช้วิธีการสนทนาหาข้อมูลของผลการศึกษาเบื้องต้นจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ในองค์กรและผู้เกี่ยวข้อง

2. การตีความในเชิงเหตุและผล ในลักษณะการวิเคราะห์ความเป็นเหตุและความเป็นผล โดยการหาสาเหตุหลัก สาเหตุรอง และสาเหตุประกอบที่จะทำให้เกิดผลในปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อการเมืองในเทศบาลตำบลที่ทำการศึกษา

3. การวิเคราะห์แบบการเปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่าง พร้อมทั้งผลดีและผลเสียของขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลที่ทำการศึกษา และองค์กรอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสถานะใกล้เคียงกัน

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลงานวิจัยเรื่อง การเมืองและความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อตอบคำถามหลักของการวิจัยครั้งนี้ให้ชัดเจน มีหลักฐานเชิงประจักษ์ (Empirical Evidence) และเพื่อการตอบให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจะแบ่งหัวข้อในการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 4 หัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

1. บริบทการศึกษาของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. การก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. สรุปวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้งทางการเมือง จากกรณีศึกษาการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. การจัดการความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บริบทการศึกษาของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การศึกษาเรื่องราวอันเป็นที่มาของปัญหาต่าง ๆ ที่มีมาตั้งแต่อดีต ก่อนการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น และช่วงตั้งแต่เริ่มการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยเห็นว่าการถอดบทเรียนเพื่อนำไปสู่การคลี่คลายปัญหา กรณีความขัดแย้งทางการเมืองในพื้นที่ของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องการศึกษาเพื่อให้เกิดความชัดเจน และเป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ถึงความเป็นมา ในบริบทของการศึกษาด้านต่าง ๆ เนื่องจากการศึกษาแนวประวัติศาสตร์ มีฐานความเชื่อที่ว่า สาเหตุมักจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ทั้งดีและไม่ดีเสมอ ในทำนองเดียวกันหลักเศรษฐศาสตร์การเมืองมีพื้นฐานความเชื่อที่ว่า สังคมเป็นตัวกำหนดชะตาชีวิตคน ด้วยหลักคิดดังกล่าวจึงนำไปสู่การเชื่อมโยงที่ว่าอดีตเป็นที่มาของปัจจุบัน และปัจจุบันก็มักส่งผลสู่ออนาคตอยู่เสมอ ดังนั้นการที่จะศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษามิติต่าง ๆ ซึ่งเชื่อมร้อยกัน กับเอกสารทางประวัติศาสตร์ อันเป็นการบันทึกที่เกิดจากเรื่องเล่าที่มีการเล่าขานกันต่อ ๆ กันมา สามารถสรุปได้ว่า สภาพบริบททางเศรษฐกิจ การเมืองสังคม และวัฒนธรรมของตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยุคก่อนการกระจายอำนาจหรือเรียกว่ายุคดั้งเดิมนั้น จากการศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์ และการเล่าเรื่องจากความทรงจำของผู้อาวุโสชุมชนที่เล่าขานสืบทอดต่อกันมา เป็นเพียงหมู่บ้านทุ่งนาป่าเขา ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้อาวุโสในชุมชนที่ว่า

“ในอดีตมีความสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ใหญ่ มีทรัพยากรทางธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา หางของป่าและการประมงชายฝั่งทะเล”

การคมนาคมจะใช้การเดินทางโดยทางน้ำเป็นหลักโดยอาศัยเรือเมล์หรือเรือใบ ส่วนทางที่ใช้สัญจรทางบกก็มีบ้างแต่ค่อนข้างลำบาก ต้องอาศัยเกวียน ถนนที่สามารถเดินทางจากอำเภอมายังตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ยังไม่มีภูมิประเทศส่วนใหญ่ยังเป็นป่ารกทึบ ด้วยเหตุผลนี้การเดินทางติดต่อกันระหว่างเมือง จำเป็นต้องอาศัยพาหนะประเภทเรือเป็นหลักและทางเดินเท้าเป็นหลัก

เอกสารบันทึกความทรงจำทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า

“เมื่อก่อนสมัยปู่ย่าตายาย ความลำบากไม่ต้องพูดถึงจะไปไหนมาไหนแต่ละที่ใช้เวลาเป็นอาทิตย์ ต้องเดินอย่างเดียว ถึงอาศัยอยู่ใกล้ทะเลใกล้น้ำก็เถอะ เพราะนาน ๆ จึงจะมีเรือมาสักลำ ส่วนใหญ่ก็เป็นเรือใบ ไม่มีเครื่องยนต์ ไม่ใช้น้ำมันเหมือนสมัยนี้ ใช้แรงลมธรรมชาติพัดไปอย่างเดียว ถึงที่หมายตอนไหนก็ตอบไม่ได้”

คำสัมภาษณ์เบื้องต้นสอดคล้องและเป็นไปในทางเดียวกันกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยรุ่นพ่อของผม หมู่บ้านอุดมสมบูรณ์มาก ท่ามกลางธรรมชาติสัตว์ป่า ดิน น้ำ ป่าของกินในป่าเต็มไปหมด” (นาย ถ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

จากประสบการณ์การดำเนินชีวิต ซึ่งอยู่ในความทรงจำของผู้อาวุโสที่เป็นทายาทรุ่นหลานเกี่ยวกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชน อันสามารถโยงสู่บทสรุปด้านความหมายของชื่อหมู่บ้านไว้อย่างสอดคล้อง น่าเชื่อถือ และมีเหตุผล โดยหลายท่านให้แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ชื่อหมู่บ้านมีที่มาจากการนำดินมาดำเป็นกระสุนดินปืนในสมัยที่พระเจ้าตากสิน ทำศึกบุกตีเมืองจันทน์ และมีภูเขาซึ่งมีลักษณะคล้ายวงช้างที่หมอบราบทอดยาวหลายกิโลเมตร เชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านจึงเป็นที่มาของชื่อตำบลแห่งนี้มาจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะทางภูมิโนเวศน์เป็นพื้นที่ราบลุ่ม การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในอดีตเป็นพื้นที่เขียวอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ และมีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ ประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ประมาณ 18 กิโลเมตร ตั้งอยู่บนชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับกับที่ดอนและเนินเขา มีป่าไม้น้อยใหญ่ ส่วนมากเป็นสวนยางพารา ทุเรียน สวนเงาะ เป็นต้นและพืชไร่ก็จะมีปลูกมันสำปะหลัง ปลูกสับปะรด ปลูกถั่ว ฯลฯ (นาย ถ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้อาวุโสชุมชน จากการศึกษาด้านเศรษฐกิจชุมชนมีข้อค้นพบว่า ประชาชนที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ

เกษตรกรรมเช่นทำนา ทำไร่ หาของป่า และทำการประมงชายฝั่งทะเล ซึ่งล้วนเป็นการผลิตเพื่อการยังชีพทั้งสิ้นนอกจากนี้ ยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อไว้ใช้งานเช่น เลี้ยงโค (วัว) เลี้ยงกระบือ (ควาย) เอาไว้ช่วยเหลือแรงงานคนในขั้นตอนการไถนา ลากจูงเกวียนในการขนย้ายสิ่งของ หรือเลี้ยงไก่บ้านพันธุ์พื้นเมืองไว้สำหรับทำอาหาร เป็นต้น เรียกได้ว่าเป็นการผลิตเพื่อการยังชีพและเพื่อการแลกเปลี่ยนภายในชุมชนอันเป็นการสืบทอดต่อกันเรื่อยมาแต่ครั้งพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ควบคู่กับการประมงจับสัตว์น้ำทะเลมาบริโภคเป็นอาหาร สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อก่อนแต่ยก้าวก้าวออกไปหลังบ้านก็ได้ปูปลามากินแล้ว เงินไม่ค่อยสำคัญแทบจะต้องไม่ใช้เงินเหมือนสมัยนี้” (นาย ถ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กรณีดังกล่าวนี้เป็นลักษณะเช่นเดียวกันกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อก่อนคนแถวนี้ยังไม่รู้จักการขายหรือก ทำได้มาก็เก็บไว้กินใช้ในครัวเรือน เงินทองก็ไม่จำเป็นเพราะไม่รู้จักจะไปซื้ออะไร เนื่องจากระบบการซื้อขายยังไม่มี มีคนก็ต้องรีบเข้านอนปลาทะเลที่หามาได้ก็ต้องตากแดดหรือหมักเป็นปลาเ้าเอาไว้กินนาน ๆ ค่าแรงงานไม่ต้องจ้างเพราะในอดีตอาศัยพลังการผลิตที่สำคัญคือ ใช้พลังงานของคนและวัวควายเป็นหลัก ไม่มีมลพิษ น้ำใสสะอาด อากาศก็บริสุทธิ์” (นาง ห. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สอดคล้องกับประวัติศาสตร์เรื่องเล่าที่อยู่ในความทรงจำของทายาทตระกูลดั้งเดิมรุ่นเหลน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อก่อนบ้านใครมีเงิน มีทองจะต้องขูดหลุมฝังเอาไว้ กลัวเสือ โน่น เสือนี่จะปล้นบ้านเรา แต่เสือแต่ละคนจะคอยให้ความช่วยเหลือเรา จะคอยมาเตือนว่าให้ระวังจะมีคนมาปล้นจีบ้านของเราเอง แต่ก็ชอบมีคนมาอ้างซื้อเสือเสมอ” (นาง ว. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ในระบบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเอกชนยังไม่เกิดขึ้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว ชาวบ้านมีการถือครองที่ดินทำกินอย่างเป็นทางการเป็นสัดส่วนมาก่อนหน้านี้แล้ว ทั้งนี้เพราะสภาพวิถีชีวิตชุมชนยังคงเป็นชุมชนแบบดั้งเดิมที่มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา ศึกษาเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ดำเนินชีวิตต่อ ๆ กันเรื่อยมา ตั้งแต่สมัยพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย หรืออาจเรียกว่า ชุมชนของคนโบราณ ที่มีเอกลักษณ์การอยู่อาศัยรวมกันแบบสามัคคี รักใคร่กลมเกลียว เสมือนญาติพี่น้องสายโลหิตเดียวกัน ตำบลแห่งนี้เป็นสังคมชุมชนที่มีแต่ความเมตตา โอบอ้อมอารี มีการช่วยเหลือเกื้อกูลเต็มไปด้วยบรรยากาศของการปรองดอง มีการให้อภัยแก่กันและกันได้ด้วยดีเสมอมา

ส่วนการทำนาได้มีการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อยังชีพเพื่อการแลกเปลี่ยน กล่าวคือการผลิตไว้กินไว้ใช้ในครัวเรือน ที่สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“กินเหลือแล้วค่อยนำไปแลกเปลี่ยนกัน”

ด้วยวิถีทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อการยังชีพ โดยมีการอาศัยทรัพยากรธรรมชาติแบบสมดุลภายในชุมชน จึงไม่เคยมีปรากฏการณ์แย่งชิงผลประโยชน์ขึ้นมาเลยแม้แต่ครั้งเดียว ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“บ้านไหนทำนาก็ทำนาค้าอย่างเดียว บ้านไหนทำสวนก็ทำสวนกันไป บ้านทำกะป็น้ำปลา ก็เอามาแลกเปลี่ยนกัน แต่สมัยนี้ไปตลาดอย่างเดียว” (นาง ว. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

นอกจากนี้แล้วผลการศึกษายังมีข้อค้นพบว่า ในด้านบริบททางสังคมชาวบ้านส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ โดยเมื่อถึงวันพระหรือวันธรรมสวนะ ชาวบ้านจะหยุดพักการทำงานแล้วเตรียม หุงหาข้าวปลาอาหาร ไปทำบุญที่วัดใกล้บ้าน ซึ่งจากประสบการณ์ที่ได้จากการลงพื้นที่ศึกษา มีข้อค้นพบว่า มีการตั้งวัดอยู่ในบริเวณใจกลางชุมชน ด้วยปัจจัยดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ว่าวัดเป็นองค์กรทางศาสนา ที่มีส่วนสำคัญในการหล่อหลอม ชัดเกล้า สั่งสอนหลักธรรมะตามแนวทางของสมเด็จพระสัมมาสัมมาพุทธเจ้า ทำให้ชาวบ้านแห่งนี้ เป็นผู้มีความจิตใจงดงาม มีเมตตาธรรม โอบอ้อมอารี ในอดีต

ดังนั้นสังคมของชุมชน ซึ่งเป็นบริบทของการศึกษา จึงมีสภาพเป็นสังคมชุมชนที่มีแต่ความสุขสงบ ร่มเย็น อยู่ร่วมกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย มักมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเต็มที่ ด้วยความสุจริตใจเสมือนมีความเป็นญาติสนิทมิตรสหาย และหากเกิดมีปัญหาความขัดแย้งใด ๆ ขึ้นมาภายในชุมชน ชาวบ้านก็สามารถหันหน้าเข้าหากัน จนพูดคุยไกล่เกลี่ยกันได้ทุกครั้ง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อก่อนวัดมีงานประจำปีชาวบ้านจะให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือร่วมแรงกัน หัววันก็ หัววัน หยุดทำงานช่วยงานวัดก่อน เดียวนี้ขอโทษที ต้องจ้างอย่างเดียว” (นาง ว. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ส่วนการศึกษาบริบทด้านการเมืองการปกครอง นั้นยังไม่ปรากฏภาพความขัดแย้งทางสังคมการเมืองการปกครองชัดเจนเท่าใดนัก ทั้งนี้อาจเนื่องจากสภาพชุมชนยังคงมีประชากรอยู่อาศัยน้อยมาก ที่มีเรื่องราวอันเป็นมาตั้งแต่อดีตดั้งเดิม ก่อนการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วงเริ่มการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น และช่วงของการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ให้เกิดความชัดเจนและเป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ถึงความเป็นมาและความเป็นไปของตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากหลักคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองมีฐานความเชื่อที่ว่า อดีตกาลจะเป็นที่มาของปัจจุบัน และปัจจุบันก็มักส่งผลสู่ออนาคตอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้เองการศึกษา ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาในสังคม จึงจำเป็นต้องศึกษาจากการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการเชื่อมโยงทางด้านเศรษฐกิจ ทางการเมือง ทางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานของตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยแนวทางการคลี่คลายประวัติศาสตร์ ในการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมที่มีมาแต่ครั้งอดีตกาลอย่างลึกซึ้ง และเริ่มมีการปรับเปลี่ยน

บริบททางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสังคมอย่างเห็นได้ชัด มาตั้งแต่ช่วงการกระจายอำนาจการปกครองลงสู่ท้องถิ่น หลังจากการกระจายอำนาจการปกครองมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ขณะที่การต่อสู้ทางการเมือง นักการเมืองเองก็มีพลวัตการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจควบคู่ไปกับผลประโยชน์ และเมื่อผลประโยชน์กับอำนาจขัดกัน ก็ย่อมนำมาซึ่งความขัดแย้งอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบัน สุดท้ายที่หลีกเลี่ยงได้ สำหรับการนำเสนอให้เห็นถึงสภาพของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อมุ่งเป้าหมายที่ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทก่อนการกระจายอำนาจการปกครองมีลักษณะอย่างไร ศึกษาการก่อรูปความขัดแย้งเริ่มก่อตัวขึ้นเมื่อไร และการดำรงอยู่ของความขัดแย้งในองค์กรปกครองท้องถิ่นมีมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจะแบ่งช่วงตอนของการศึกษาออกเป็น 3 ช่วงใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. ช่วงก่อนการยกฐานะเป็นเทศบาลของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 - 2542
2. ช่วงหลังการยกฐานะเป็นเทศบาลของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 - 2546
3. ช่วงการเลือกตั้งนายบริหารเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 - 2557

ช่วงก่อนการยกฐานะเป็นเทศบาลของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 – 2542

การเปลี่ยนแปลงของบริบททางประวัติศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ในช่วงปี พ.ศ. 2536 – 2542 การก่อรูปทางการเมืองและความขัดแย้งของตำบลแห่งหนึ่งในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีข้อค้นพบว่า การมีพื้นฐานมาจากด้านเศรษฐกิจ ที่มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันของผู้มีบทบาทอำนาจของ 5 ตระกูลใหญ่ ที่มีบทบาทสำคัญภายในตำบล โดยมีพฤติกรรมที่อยู่เหนือกฎหมาย ชักจูง โน้มน้าว อาศัยอำนาจทางการเมือง มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการขับเคลื่อนในพัฒนาการเปลี่ยนแปลงชุมชนในตำบล ตระกูลหลัก ๆ ได้แก่ตระกูล ชก. ตระกูล กพ. ตระกูล บร. ตระกูล คม. และตระกูล วป. ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่าโครงสร้างอำนาจทางการเมือง สำหรับการวิเคราะห์การก่อรูปโครงสร้างทางการเมืองนั้น ผู้วิจัยชี้ให้เห็นถึงเส้นทางการสะสมทุนของแต่ละกลุ่ม โยงใยกับเส้นทางการเข้าสู่การเมือง และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ จนตกผลึกเป็นโครงสร้างอำนาจในที่สุด โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

ด้านเศรษฐกิจการเมืองของตำบลในช่วง พ.ศ. 2536 – 2542 นั้นเป็นช่วงการของพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งในตำบลกองดินมี ตระกูล กพ. เดิมเป็นตระกูลแซ่ตัน ถือได้ว่าเป็นคนจีนที่มาจากประเทศจีน ต่อมาได้ทำมาหากินมีทายาทได้เปลี่ยนนามสกุลเป็น กพ. มีบทบาทสำคัญใน

การสะสมทุนในชั้นเบื้องต้น ได้แก่ พ่อค้าตระกูล กพ. (นาย ช. นามสมมติ) ได้มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับตระกูลของ นาย ค. (นามสมมติ) เป็นลูกพี่ลูกน้องกันซึ่งทั้ง 2 ตระกูลนี้ มีเชื้อสายจีนหนีตายมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ มาทางเรือ มาขึ้นที่ท่าเรือแล้วนั้น ได้มาตั้งรกรากที่บ้านสุขไพรวณในภาคตะวันออกเฉียง

โดยสถานภาพทางสังคมแล้วนั้น ตระกูล กพ. มีฐานะเป็นนายทุนท้องถิ่น ที่เติบโตจากในกระแสพ่อค้าของตำบล ดังนั้นในปี พ.ศ. 2523 ทำให้ตระกูล กพ. กับตระกูล ชก. ได้มาทำธุรกิจโรงงานขนาดย่อม “โรงงานทอผ้าแม่เฮงท้อและแม่มาลีสองพี่น้อง” จนมีความเจริญก้าวหน้าร่ำรวยมาก ทำให้คน 2 ตระกูลรักใคร่และได้มีโอกาสก้าวเข้าสู่วงการเมืองดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยก่อนเตี้ยแกขยันกวนขนมคนเดียว ขายเอง ส่งเองเก่งมาก จนแกร่รวยจนทุกวันนี้”

ความสัมพันธ์กับคนใน ตระกูล บร. ซึ่งเป็นคนเก่าแก่ของตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง ทำให้ลูกที่มีความสนิทชิดเชื้อตามมาแต่ สมัยเรียนหนังสือ โรงเรียนสุไพรวณ ซึ่งตระกูลทั้ง 5 ตระกูลเป็นมีฐานะดีที่ชาวบ้านยอมรับนับถือในอดีต ซึ่งครอบครัวได้ร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมาตลอด จนทำให้มีการสะสมทุนทางสังคม มีอำนาจที่ไม่เป็นทางการ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เตี้ย เขาเป็นเจ้าของอวาสมาก่อน เขาชอบทำบุญถือศีล เอาขนมไปแจกกันกิน รู้จักคนเยอะ เตี้ยมีพวกมากเป็นคนรุ่นเก่าเยอะ” (นาง สว. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สำหรับตระกูลที่มีบทบาททางการเมืองการปกครองท้องถิ่นในขณะนั้น ได้แก่ ตระกูล ชก. โดยที่ตัวแทนของครอบครัวที่มี นาย ค. (นามสมมติ) ได้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 6 ตำบลแห่งหนึ่งในยุคสมัย กำนัน มน. (นามสมมติ) นั้นยังมีบทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่น การเมืองการปกครองของตระกูล คม. เดิมทีมาจาก ตระกูล คด. เนื่องจากว่าตระกูล คด. นั้นมีอาชีพสีเทา “นักเลง มาเฟียท้องถิ่น” มาอย่างต่อเนื่อง แต่พอมาถึงรุ่นลูกได้เปลี่ยน นามสกุลมาใช้ คม. แทน เนื่องจากการเป็น “นักเลง มาเฟียท้องถิ่น” มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ของตระกูล คม. นั้น มีทุนทางสังคมมาจากการการเมือง บรรพบุรุษได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ตระกูล คม. ได้มีความสัมพันธ์กับ วป. ที่มีความสัมพันธ์กันมาแต่บรรพบุรุษด้วยการสะสมทุนทางการเมืองมายาวนานแล้วนั้น ตั้งแต่ในอดีต สมัย พ.ศ. 2500 เรื่อยมาถึง พ.ศ. 2536 - 2542

โดยสถานภาพทางสังคมแล้วตระกูล คม. มีฐานะเป็นนายทุนท้องถิ่น ที่เติบโตในกระแสของการพัฒนาเศรษฐกิจของตำบล เมื่อมีการเปิดเส้นทางถนนสุขุมวิท บางนา - ตราด ทำให้ตระกูล คม. ได้มาทำธุรกิจสัมปทานโรงโม่หินร่วมกับผาอริย์ มีความเจริญก้าวหน้าทำให้ตระกูล คม. กับ ตระกูล วป. ได้มีโอกาสก้าวเข้าสู่วงการเมืองของ ตระกูล คม. ใน พ.ศ. 2536 เรื่อยมา

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ คนในตระกูลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น มีบทบาททางการเมืองการปกครองที่สำคัญในระดับตำบลมาก่อนหน้านี้มาแล้วนั้น จนเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ซึ่งใน

คนเหล่านี้มีฐานการสะสมมาจากเศรษฐกิจมาในอดีตจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้คนตระกูลเหล่านั้นได้สืบทอดการเป็นทายาทการเมือง ในลักษณะของการพัฒนาจากวิถีการผลิต มาเป็นเศรษฐกิจแบบการผลิตเพื่อการยังชีพควบคู่กับการผลิตเพื่อขาย ทั้งนี้มีปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ คือการก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตามชาติตะวันตก และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานประเภทต่าง ๆ สภาพการเปลี่ยนแปลงบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงทางการปกครองโครงสร้างทางการปกครองอีกรูปแบบ โดยมีข้อค้นพบว่าการเปลี่ยนแปลงจากจุดนี้เอง กลายเป็นจุดเริ่มต้นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในสถานะทางสังคม

เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจจะต้องคำนึงถึงด้านการคมนาคม มีข้อค้นพบว่าความเจริญทางวัตถุเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาก ในส่วนของราชการมีการจัดสรรงบประมาณลงท้องถิ่นและท้องถิ่น

การคมนาคมเน้นการก่อสร้างถนนให้มีความสะดวกสบายขึ้น จากสภาพเดิมเป็นทางเกวียนทางควาย มีพลวัตการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแบบไม่หยุดยั้ง จนเป็นถนนลูกรังทุกเส้นทาง และต่อมาไม่นานจากถนนลูกรังก็ได้รับการพัฒนาจนกระทั่งกลายเป็นทางราดยางมะตอย และถนนคอนกรีตเพิ่มมากขึ้น ทำให้การดำเนินวิถีชีวิตของคนในชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป

ในด้านการติดต่อค้าขายก็มีพ่อค้าแม่ขาย นำสินค้าภายใต้บริการทั้งเงินสดและเงินผ่อนเข้ามายังชุมชนตำบลแห่งนี้อย่างรวดเร็ว ส่วนในด้านสาธารณสุขรูปแบบต่อเนื่องเรื่อยมาอย่างรวดเร็ว ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยก่อน คนไหนรวย ๆ ก็รวยเหลือเกิน คนไหนที่จนก็ไม่มีอะไรเอาเสียเลย หาเช้ากินค่ำ อยู่ไปวัน วัน” (นาง ว. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ในระบบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน เริ่มออกเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินทำกินเป็นโฉนดให้ชาวบ้านมีอย่างเป็นสัดส่วนมาแล้ว เริ่มนำที่ดินไปจำนองกับธนาคาร และได้แปลงทรัพย์สินให้เป็นทุนในการประกอบอาชีพของในตำบลแห่งนี้ในภาคตะวันออก ทำให้เป็นโอกาสของคนตระกูลใหญ่ ตั้งตัวเป็นนายทุนเงินกู้รายใหญ่ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนเราสมัยนี้ ชอบสบาย ชายที่ดินกิน ชอบเป็นลูกจ้างเขา ไม่รู้ว่าที่ดินพ่อแม่เขาถากถางมาอย่างยากเย็น” (นาง ว. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ข้อค้นพบที่ได้จากการสังเกตการณ์ทั้งที่มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม พบเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการเมืองท้องถิ่นของตำบลแห่งนี้ สามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งส่วนมากนั้น ผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งของผู้มีอิทธิพลหรือผู้กว้างขวางในท้องถิ่นของตำบลแห่งนี้ บางรายมีประวัติเป็นนักเลงหัวไม้ และบางรายก็มีอำนาจมีเงินสะสมมาจากปูย่า ตายายจนถึง

รุ่นลูกหลาน จึงหันเหชีวิตมาลงเล่นการเมืองกัน ทั้งนี้เนื่องจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในสังคมชนบทมองว่าเป็นผู้มีเกียรติ และสามารถเข้าถึงผลประโยชน์รูปแบบต่าง ๆ ได้ง่ายกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีเงินเดือนเป็นค่าตอบแทน ในยุคแรก ๆ ของการลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อช่วงชิงตำแหน่งทางการเมือง การศึกษาครั้งนี้ยังไม่ปรากฏข้อค้นพบเกี่ยวกับการซื้อสิทธิ์ขายเสียงแต่ประการใด มีแต่การอาศัยความเป็นพรรคพวกในการก้าวเข้าสู่อำนาจ (พวกมากลากไป) เท่านั้น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยังพบว่านักการเมืองท้องถิ่นยังสามารถใช้อิทธิทธิในการดำรงตำแหน่งเพื่อทำให้เกิดการอำนวยความสะดวกในการทำประกอบธุรกิจต่าง ๆ ในเขตตำบลแห่งหนึ่ง ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เห็นไหนนักการเมืองเมื่อก่อนเนี่ย เขาทำงานเพื่อชาวบ้านกัน แต่สมัยนี้ นักการเมืองเขาเอาแต่ผลประโยชน์กันทั้งนั้นแหละ ” (นาย ส. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ผลการศึกษานี้มีข้อค้นพบว่า วิธีการผลิตของตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เปลี่ยนไปค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากระบวนการผลิตยังเป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทว่ารูปแบบของการผลิตมีวัตถุประสงค์มุ่งสู่การขายเป็นกึ่งหัน ไปขายเป็นสินค้า เนื่องจากค่านิยมทางวัตถุ เริ่มแผ่อิทธิพลเข้ามาภายในชุมชน เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีพ่อค้าจากต่างถิ่นนำเข้ามาให้บริการถึงหน้าบ้านชาวเรือนของประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ทุกวันนี้ เขาไม่ปลูกผักปลูกหญ้าไว้กินกันแล้ว เขาหันซื้อกินกันมีอะไรก็ขายกันได้หมด” (นาง ม. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครองในยุคนี้มีข้อค้นพบว่า การเมืองในเขตตำบลแห่งหนึ่ง มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ โดยเริ่มต้นจากการที่มีพระราชกฤษฎีกาก่อตั้งสุขาภิบาลในปี พ.ศ. 2537 ตามประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 110 ตอนที่ 43 ลงวันที่ 9 เมษายน 2537 นโยบายจากภาครัฐได้กระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น ซึ่งถูกขับเคลื่อนโดยพระราชบัญญัติองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบในการบริหารราชการของสุขาภิบาล แต่โครงสร้างทางการเมืองการปกครองของเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ทำให้สุขาภิบาลได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหน่วยงานนิติบุคคล มีการเลือกตั้ง พ.ศ. 2537 เรื่อยมา

กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการของทางราชการอย่างเป็นทางการ ด้วยวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้นำโดยทางอ้อมจากสมาชิกเลือกเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้สังคมในท้องถิ่น เกิดรอยปริร้าวแตกแยกที่ได้เข้ามาดำรงประธานสภาเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันนำมาซึ่งกลุ่มการเมืองที่มีบทบาทสำคัญของคนในตระกูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นภายในสุขาภิบาล สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ตำบลแห่งนี้ มันแคบ เป็นพวกเดียวกัน เขารู้จักกันคุ้นเคยเกือบทุกคนทุกบ้าน” (นาย ฉ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ช่วงหลังการยกฐานะเป็นเทศบาลของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 – 2546

ก่อนที่ตำบลแห่งนี้จะยกระดับขึ้นเป็นองค์ปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลตั้งแต่ พ.ศ. 2542 พบว่าโครงสร้างอำนาจภายในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จะมีอำนาจที่สำคัญใน 5 ตระกูลหลัก คือ ตระกูล ชก. ตระกูล กพ. ตระกูล บร. ตระกูลคม. และตระกูล วป. มาแต่ในอดีตที่เริ่มมีการปกครองท้องถิ่นที่เรื่อยมา การจัดตั้งสุขาภิบาลถึงการยกระดับเป็นเทศบาล พบว่าการเมืองและความขัดแย้งของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จึงมีฐานมาจากบทบาทของคนใน 5 ตระกูลใหญ่ ในยุคการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองดังนี้

ใน พ.ศ. 2542 ได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลมาเป็นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อมีการพัฒนาก้าวผ่านมาถึงจุดนี้ ประชาชนเริ่มมีการตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น เกิดวิหิตในลักษณะของการมองต่างมุมนี้ “เป็นคนอยู่นอกเขตเทศบาล และเป็นคนในเขตเทศบาล” กล่าวคือ ตั้งแต่มีเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลถูกเรียกว่า “บ้านนอก” ขณะที่ในเขตเทศบาลจะเรียกและยกย่องคนในพื้นที่ว่า “ในเมือง” ซึ่งอยู่ภายใต้ฐานันดรเดียวกันนั้น “ได้ถูกตีค่าความเป็นมนุษย์ต่างกัน ระหว่างคนอยู่ต่างพื้นที่เดียวกัน เกิดการแย่งอำนาจและผลประโยชน์ รวมไปถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตำบล โดยเริ่มจากคนในตระกูลใหญ่ ที่มีการแย่งชิงทรัพยากรในพื้นที่ เป็นพวกนักเลงอิทธิพลเก่า คนกลุ่มที่ 1 นี้จะช่วยเหลือเพื่อหวังได้ผลประโยชน์ มาจากการเป็นฐานคะแนนเสียง ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นพวกนักลงทุนทำเพื่อผู้ที่มีบารมีของเจ้านายสั่งมาอีกต่อหนึ่ง รวมถึงความต้องการของตนเอง และกลุ่มที่ 3 เป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่ครองอำนาจเก่าอยู่ อย่างไรก็ตามผลที่ได้รับจากการศึกษามีข้อค้นพบว่า ทั้ง 5 ตระกูลมาจากพื้นฐานเดียวกันอยู่ในรูปของระบบอุปถัมภ์ตอบแทนผู้มีพระคุณ เป้าหมายต้องช่วยเหลือดูแลจะอยู่ในรูปของพระเดชและพระคุณ ในการนี้ยังมีผลทำให้เริ่มเห็นรอยปริ้วา อันเกิดขึ้นมาจากการแย่งชิงผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ในท่วงทำนองเดียวกัน สังคมของชาวบ้านตำบลแห่งนี้ที่ในอดีตเต็มไปด้วยความสมัครสมานสามัคคี ความรักใคร่กลมเกลียว เริ่มถูกอิทธิพลของระบบทุนนิยมและด้วยกระแสของยุคการบริโภคนิยมที่ก้าวกระโดดเข้ามาในชุมชนอย่างรวดเร็ว โดยได้เข้าครอบงำในชุมชนและสังคมท้องถิ่น ด้วยการแอบแฝงมาในรูปแบบการบริโภคนิยม ผสมผสานกับลัทธิวัตถุนิยม ค่อย ๆ กลืนวัฒนธรรมดั้งเดิมของตำบลแห่งนี้หายไปทีละเล็กทีละน้อย โดยที่สภาพทั่วไปของสังคม จากที่เคยเอื้ออาทรต่อกัน และให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันแบบสุจริตใจมาโดยตลอดกับกลายเป็นการแปรเปลี่ยนเป็น “น้ำผึ้งผสมยาพิษ” เมื่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามานั้น นักการเมืองเริ่มมองเห็นถึงประโยชน์

ส่วนตนมากขึ้น ซึ่งเป็นการเรียกรับผลประโยชน์และค่าตอบแทนทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนใหญ่จะมองในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนซื้อขายโดยมีเงินตราเป็นตัวกำหนด หรือสิ่งของอย่างอื่นตามแต่จะตกลงระหว่างกัน (นาย อ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เมื่อพิจารณาในแง่มุมมองของวัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า คนในชุมชนเริ่มเลื่อมความศรัทธาจากการมีศีลธรรมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นในเอกลักษณ์ความเป็นตัวตนของคนตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการละเมิดศีลห้าอยู่เนื่อง ๆ ปราศจากการเกรงกลัวต่อบาป ชาวบ้านเริ่มปฏิเสธให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและประเพณีอันดีงามของประชาชนในท้องถิ่น ถึงกระนั้นก็ตามภายใต้เศรษฐกิจที่เร้นแค้นตกต่ำ ชาวบ้านในท้องถิ่นในยุคนี้ ยังคงมีความเชื่อทางไสยศาสตร์ เรื่องราวเกี่ยวกับภูตผีปีศาจและสิ่งเร้นลับที่มองไม่เห็นอยู่มากพอสมควรสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนเราทุกวันนี้ซื่อห่วย ขอโชคหลอกด้วยการบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่ชอบทำมาหากิน ชีวิตหาทางออกที่คิดว่านี่ไม่ได้” (นาง บล. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การบริหารงานลักษณะแบบแบ่งเขตระหว่างเขตพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลและเขตพื้นที่สุขาภิบาลตำบลได้เป็นฝ่ายบริหารงานจัดการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับมาจากส่วนกลางเพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ

การเมืองการปกครองเป็นหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน มีหน้าที่ดูแลปกครองรักษาความปลอดภัยของประชาชนในท้องถิ่น แต่บางครั้งฝ่ายท้องที่และท้องถิ่นละเมิดอำนาจหน้าที่ซึ่งกันและกัน เช่น ถนนพังแจ้งกำนันแต่ไม่แจ้งนายก น้ำประปาไม่ไหลแจ้งกำนัน เป็นต้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ถึงจะแบ่งหน้าที่กันชัดเจนแต่ชาวบ้านเขายังไม่ละทิ้งกำนัน มีเรื่องเดือดร้อนก็ไปหากำนันก่อนอื่น” (นาย อ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ช่วงการเลือกตั้งนายกบริหารเทศบาลของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่ พ.ศ. 2546 -2557

สำหรับความเปลี่ยนแปลงการบริหารของตำบลแห่งหนึ่ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 – 2557 ซึ่งผู้วิจัยเรียกว่า ยุคการดำรงอยู่ของความขัดแย้ง เนื่องจากในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งได้มีเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศบาลโดยอ้อมผ่านสภาสมาชิกเทศบาล นำไปสู่การเลือกตั้งนายกที่มาจากประชาชนเลือกผู้บริหาร หมายความว่า บริบทของตำบลแห่งหนึ่ง เริ่มมีรอยปริแตกการเมืองที่ต้องมีการแข่งต่อสู้ทางการเมืองเพื่อเข้าไปมีบทบาทอำนาจในการบริหารงานของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากที่สมาชิกได้มีการเจรจาตกลงกันได้เปลี่ยนย้ายจากเวทีการต่อสู้จากสภาเทศบาลไปสู่พื้นที่การต่อสู้ของประชาชนในตำบลเดียวกันเพื่อต้องการให้

ได้มาซึ่งผู้บริหารที่มาจากฝ่ายเดียวกัน ทำให้รูปแบบการเลือกนายกโดยตรงจากประชาชน ดังกล่าว เกิดความขัดแย้งที่ยังคงดำรงอยู่ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา

โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิตีความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ผลการศึกษาที่มีข้อค้นพบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจอย่างสุดโต่งก้าวกระโดด โดยที่เริ่มจากการเปลี่ยนแปลงที่วิธีการผลิต เพื่อการยังชีพควบคู่กับการขาย ก้าวกระโดดสู่วิธีการผลิตเป็นแบบเพื่อการขายเต็มรูปแบบ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังมีข้อค้นพบว่า เกิดการสร้างนวัตกรรมด้านกระบวนการผลิตใหม่ ๆ ขึ้นด้วยการใช้ เทคโนโลยีเข้ามาเพื่อเพิ่มผลผลิตเช่น การใช้เครื่องจักรไถนาแทนวัวควาย เป็นต้น

สำหรับโครงสร้างทางการเมืองการปกครองของตำบลแห่งหนึ่ง ตามพระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 12)” ในช่วง พ.ศ. 2546 สำหรับในเขตเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทย ด้วยผลของนโยบายการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น ซึ่งถูกขับเคลื่อนโดยพระราชบัญญัติองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีผลทำให้การเลือกตั้งตัวแทนท้องถิ่น ต้องกระทำการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง (พระราชบัญญัติเทศบาล) ซึ่งบัญญัติให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ต้องกำหนดการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลตามกฎหมายวิธีการของทางราชการ อย่างเป็นทางการ ด้วยวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้นำโดยตรง ปัจจัยสาเหตุนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญทำให้สังคมชุมชนท้องถิ่น เริ่มเกิดรอยปริ้วร้าวเรื่อยมา ภายใต้การพัฒนาระบบเศรษฐกิจภายในและภายนอกชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ผู้นำทางการเมืองเองก็ต้องมีการพัฒนาตนเอง ควบคู่ไปกับการสร้างกลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้เกิดพลังในการแข่งขันทุกรูปแบบ

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางการเมืองท้องถิ่น พบว่า การเข้ากับการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เฒ่าผู้แก่ของตำบลมีข้อค้นพบว่า ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งส่วนใหญ่ จะมาจากผู้มีอิทธิพลนานาปีการ เช่น ฐานะทางการเงินมีธุรกิจส่วนตัวที่มีการประกอบอาชีพที่แตกต่างไปจากคนในชุมชน เป็นการแฝงตัวเข้ามาหวังตำแหน่งหวังผลประโยชน์ทางการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากการดำรงตำแหน่งผู้นำทางการเมือง สังคมมองว่าเป็นผู้มีเกียรติ สามารถเข้าถึงผลประโยชน์รูปแบบต่าง ๆ ได้ง่ายกว่า โดยเฉพาะการได้รับเงินเดือนเป็นค่าตอบแทน นอกจากนี้แล้วผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยังสามารถใช้เอกสิทธิ์ นอกเหนือในหน้าที่ช่วยผลักดันการยอมรับในสังคม ทั้งนี้การมีตำแหน่งก็เพื่อต้องการการอำนวยความสะดวกในการประกอบทำธุรกิจต่าง ๆ เช่น ธุรกิจมิดไต้ดิน รับเหมาต่าง ๆ โครงการของเทศบาลและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้เป็นอย่างดี ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนมีสิทธิเดินทางไปไหนมีแต่คนต้อนรับ ยังมีเงินด้วยแล้วแทบไม่ต้องเดิน อะไรอะไรก็ถึงมือถึงปากไปหมด” (นาย ข. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

แจกเช่นเดียวกันกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อใครยาวก็สาวได้สาวเอา เพราะว่าสังคมปัจจุบันยกย่องคนมีตังค์กันที่วัตถุและสิ่งของ”
(นาย ป. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กล่าวโดยสรุป วิวัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2596 ถึง ปัจจุบันสามารถอธิบายสรุปถึงความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ปี พ.ศ.	ลักษณะเศรษฐกิจ	การเมืองการปกครอง	การคมนาคม	การรักษาโรค	การจัดการความขัดแย้ง
2496 - 2536	การพึ่งพาตนเอง	ผู้เฒ่าผู้แก่, พระ, นักเลง, นายบ้าน,	ทางเรือ, ทางเกวียน, ทางควายเดิน	สมุนไพร (ทา, ฟัน)	เจรจาไกล่เกลี่ย
2536 - 2542	เพื่อยังชีพและเหลือขาย	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ทางลูกรัง, รถประจำทางถนน	ยาสามัญประจำบ้าน	ประนีประนอม ข้อพิพาท
2542 - 2557	เพื่อขาย	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	คอนกรีต ถนนลาดยาง	ยาแผนปัจจุบัน	กฎหมาย, ศาล

การก่อรูปและปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้งทางการเมือง ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้

จากบริบทประวัติศาสตร์ของตำบลแห่งหนึ่ง ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถที่จะวิเคราะห์การก่อรูปความขัดแย้งการเมืองในของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 ว่าเป็นความขัดแย้งในการช่วงชิงตำแหน่ง นายกเทศมนตรี โดยอ้อม คือการผ่านการโหวตจากสมาชิกสภาเทศบาลโดยมีผู้กระทำการทางการเมืองที่อยู่หรือมีเครือข่ายกับตระกูลหลักในเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ คือ ตระกูล ชก. ตระกูล กพ. ตระกูล บร. และตระกูล คม. จากการต่อสู้ของกลุ่ม

เครือข่ายทั้ง 5 ตระกูล ดังกล่าว เป็นจุดเริ่มและเป็นฐานให้เกิดการเมืองของการช่วงชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรีของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีมีลำดับดังต่อไปนี้

1. นาย ก. นามสมมติ ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2544
2. นาย ต. นามสมมติ ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ช่วงปี พ.ศ. 2544 – 2546
3. นาย สม. นามสมมติ รักษาการนายกเทศมนตรี ช่วงปี พ.ศ. 2546 – 2548
4. นาย สว. นามสมมติ ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2553
5. นาย จ. นามสมมติ ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ช่วงปี พ.ศ. 2553 – 2557
6. นาย ข. นามสมมติ ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ช่วงปี พ.ศ. 2557 – ปัจจุบัน

ในการศึกษาเชิงวิชาการเพื่อให้ทราบถึงสภาพความเป็นมาของการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีคนของตระกูลสำคัญที่มีการสะสมทุน ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น อันนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ และเริ่มมองเห็นภาพการก่อรูปเป็นประเด็นของความขัดแย้งที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษา ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงเวลาของการศึกษา ในยุคที่มีนโยบายการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงจากประชาชน ซึ่งงานวิจัยนี้สิ้นสุดลง ท่ามกลางการดำรงอยู่ของความขัดแย้งทางการเมือง การฉายภาพปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการก่อรูปในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงถึงการก่อรูปในมิติต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการต่อสู้แข่งขันเพื่อแย่งชิงพื้นที่ แย่งฐานเสียงกันอย่างรุนแรงระหว่างคนในตระกูลที่มีบทบาททางการเมือง และยังมีความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่อดีต จากตระกูลใหญ่ 5 ตระกูล ที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น อันยังผลนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งทางการเมืองในเขตพื้นที่ของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2557)

ดังนั้นในการก้าวมาสู่ตำแหน่งของนายกเทศมนตรีทั้ง 5 คน ในแต่ละคนมาจากคนในตระกูลที่มีบทบาทในทางการเมืองระดับต่าง ๆ ทำให้เกิดการแย่งชิงจนเกิดความรุนแรงเช่นเดียวกัน แต่ละครณี จนทำให้มีการเสียชีวิตในกระบวนการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยผ่านสภาเทศบาลและการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ความรุนแรงดังกล่าว จึงเป็นกรณีศึกษาที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการเมืองและความขัดแย้งในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ อย่างชัดเจนรวมทั้งสิ้น 4 กรณีศึกษา ดังนี้

การศึกษากรณีที่ 1 การเสียชีวิต นาย ก. นามสมมติ สมาชิกสภาของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ในกรณีศึกษาที่ 1 นั้น คือกรณีการเสียชีวิตของนาย ก. นามสมมติ สมาชิกสภาของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ และภรรยา เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 การนำกรณีศึกษานี้มาใช้สำหรับการศึกษา เพื่อชี้ให้เห็นว่ากรณีดังกล่าว ได้เชื่อมโยงไปสู่ปัจจัยของการแย่งชิงตำแหน่งทาง

การเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เช่น ตำแหน่งนายกเทศมนตรีเป็นการเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาล ได้เกิดเหตุการณ์ที่มาจากปัจจัยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนำไปสู่รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน และนำมาซึ่งวิถีของความขัดแย้งทางการเมืองกระทั่งสุดท้ายจบลงด้วยชีวิต

เส้นทางชีวิตของ นาย ก. นามสมมติ : เอีย ก.

สำหรับประวัติของ นาย ก. นามสมมติ จากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า ประชาชนทั่วไปในพื้นที่เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก จะรู้จักในนาม “เอีย ก. นามสมมติ” บิดา มารดาเป็นคนเชื้อสายจีน อพยพที่หนีความยากจนมาจากประเทศจีนแผ่นดินใหญ่มีเชื้อพื้นหมอนไบเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทย ประกอบอาชีพ โรงสีข้าวและค้าขายของชำ ทำนา ทำไร่ ได้ดำเนินกิจการดังกล่าวระยะหนึ่ง ต่อมาได้ขายกิจการโรงสีข้าวให้กับนายทุนรายอื่นไป และได้เลิกทำธุรกิจค้าขายของชำที่เคยทำอยู่ จากนั้นได้ย้ายถิ่นฐาน มาอาศัยตั้งรากฐานใหม่ นาย ก.นามสมมติ เป็นบุตรชายคนที่ 2 ของครอบครัว ด้วยความเป็นคนที่ครอบครัวมีพื้นฐานดีและเป็นคนขยันทำมาหากิน เมื่อย้ายมาอยู่ที่ใหม่แล้ว ได้ทำธุรกิจต่าง ๆ หลายประเภท อาทิ ลานตากมันเส้น และทำธุรกิจรวบรวมรถขนย้ายมันเส้นส่งโรงโม่มัน นอกจากนี้แล้วยังประกอบอาชีพเกษตรกรรมควบคู่กันไป เช่น การทำสวนทุเรียน สวนเงาะ ไร่มันสำปะหลัง เป็นต้น โดยที่ นาย ก.นามสมมติ จะเป็นผู้ดูแลกิจการดำเนินธุรกิจลานตากมันเส้น รถบรรทุกห้วมันเส้น ทำสวนทุเรียน ทำสวนเงาะ รวมตลอดไปจนถึงการทำไร่มันสำปะหลังเรื่อยมา เพราะเห็นว่าช่องทางการทำธุรกิจกิจการลานมันตากมันเส้น รถบรรทุกหิ้วลื้อและทำสวนผลไม้สร้างรายได้ให้ครอบครัวอย่างมหาศาล ซึ่งในเวลาต่อมาไม่นาน นาย ก. นามสมมติ สามารถตั้งตัวได้อย่างมีฐานะมั่นคงด้วยกิจการลานตากมันเส้น รถบรรทุกหิ้วลื้อขนย้ายมันเส้น ในการประกอบอาชีพดังกล่าวสร้างรายได้ให้ตัวนาย ก.นามสมมติ และครอบครัวเป็นอย่างมาก จากความสำเร็จในการทำลานตากมัน รถบรรทุก และสวนผลไม้เอง เป็นฐานสำคัญทางการเมืองของ นาย ก.นามสมมติ หรือ เอีย ก. นามสมมติ ในเวลาต่อมา (นาย ร. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

นอกจากการสะสมทุนทางเศรษฐกิจแล้ว นาย ก. นามสมมติ ยังทำการสะสมทุนทางสังคม โดยการบริจาคเงินช่วยเหลือชาวบ้านที่ตกทุกข์ได้ยากเมื่อเวลาเจ็บป่วย และยังบริจาคเงินช่วยเหลือให้ชุมชนละแวกใกล้เคียง ตามวัดต่าง ๆ ในพื้นที่ และมอบทุนการศึกษาให้เด็กนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ร่วมทำกิจกรรมส่วนรวมอีกหลายแห่ง กล่าวโดยสรุปได้ว่าการสะสมทุนของ นาย ก. นามสมมติ ดำเนินการโดยผ่านธุรกิจหลักของครอบครัว ที่ทำการเกษตรกรรมเพื่อขายหลัก สามารถเข้าถึงกระแสความต้องการของชาวบ้านในพื้นที่ได้โดยง่าย ดังนั้น นาย ก. นามสมมติ จึงสามารถก้าวขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาภิบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกในเวลาต่อแบบไม่ยากเย็นนัก (นาย ร. นามสมมติ. ผู้ให้สัมภาษณ์. 2557)

การเข้าสู่เส้นทางสายการเมืองของ นาย ก.นามสมมติ : เสีย ก.นามสมมติ

จากความมีชื่อเสียงในฐานะผู้มีความมั่งคั่งจากทุนทางสังคม ความมั่งคั่งจากทุนทางเศรษฐกิจ ทำให้ นาย ก. นามสมมติ มีโอกาสก้าวเข้าสู่เส้นทางทางการเมืองโดยรู้จักและสนิทสนมกับนักการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองระดับจังหวัด รวมไปถึงนักการเมืองระดับชาติมากยิ่งขึ้นตามลำดับ เริ่มต้นจากการรู้จักนักการเมืองอาวุโสอย่าง นาย ต. นามสมมติ อดีตผู้ใหญ่บ้านที่ได้ลาออกมามองการเมืองท้องถิ่น เป็นนายกเทศมนตรีของเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สนิมสนมกับนาย บ. นามสมมติ อดีตกำนันตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ และนาย จ. นามสมมติ ในอดีตมีตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านเกษียณอายุแล้ว ได้พลิกผันตัวมาลงการเมืองท้องถิ่น และเป็นพี่น้องกับ นาย จ. นามสมมติ ที่เป็นพื้นฐานการเมืองมาก่อนหน้านี้ จากความสัมพันธ์อันดีที่ใกล้ชิดสนิทสนมกันมายาวนานนี้เอง ซึ่งเป็นบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนในตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ นาย ก. นามสมมติ มีความชื่นชมและศรัทธาในคุณงามความดีมีคุณธรรมของบุคคลเหล่านี้ ทำให้นาย ต. นามสมมติ กับนาย บ. นามสมมติ และนาย จ. นามสมมติ ได้ติดต่อชักชวนนาย ก. นามสมมติ เข้าสู่วงการการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ในเวลาต่อมา ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการก้าวเดินในถนนชีวิตทางการเมืองของ นาย ก. นามสมมติ โดยการลงสมัครสมาชิกสภาภิบาลเป็นครั้งแรกของชีวิตการเมือง ในปี พ.ศ. 2540 และได้รับเลือกตั้งดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาภิบาล โดยสังกัดอยู่ทีมเดียวกันกับนาย ต. นามสมมติ ตั้งแต่สมัยแรกที่ลงสมัครสมาชิกสภาภิบาล ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “ผมไปขอร้องเกลี้ยกล่อมให้ เสีย ก. นามสมมติ เข้ามาช่วยทีมผมหน่อย กว่าผมจะขอร้องให้เสีย ก. นามสมมติ ร่วมทีมผมได้ ผมต้องวิงวอนคนช่วยเคลียร์ให้ เสีย ก. ตอบปากรับคำ” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

บทบาททางสังคมของ นาย ก. นามสมมติ เป็นที่รู้จักกันดี “ในนามเสีย ก. นามสมมติ” โดยธรรมชาติเป็นคนดี มีเมตตา รักครอบครัว มีใจโอบอ้อมอารี เป็นคนใจถึง ถึงไหนถึงกัน รักพวกพ้อง ทำให้เป็นที่รักใคร่ของคนในตำบล ชุมชนละแวกใกล้เคียงพื้นที่ดังกล่าวสัมภาษณ์ที่ว่า

“ไอน้องจะมีเรื่องกับใคร มันเป็นคนทำงาน เห็น ๆ กันอยู่ มันเป็นคนเข้ากับคนง่าย” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า นาย ก. นามสมมติ ได้ใช้ยุทธวิธีในการสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับสมาชิกสภาภิบาลและนักการเมืองภายในท้องที่ ไม่ค้นพบว่าเคยขัดแย้งทางการเมืองกับฝ่ายใดเลย ดังนั้นจึงสามารถทำงานเข้ากันได้กับทุกคนและทุกขั้วการเมือง ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ นาย ก. นามสมมติ ไม่มีภาพลักษณ์ในเชิงลบเกี่ยวกับการทุจริตในองค์กรต่าง ๆ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เขาเป็นคนดีนะ มีคุณธรรม ชอบช่วยเหลือสังคม สมัยที่สมัยก็ไม่พลาดคนเฝ้ารับรองได้เลย” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การสร้างเครือข่ายทางการเมืองของ นาย ก. นามสมมติ

จากการศึกษาการสร้างเครือข่ายทางการเมืองของนาย ก. นามสมมติ หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปในนาม “เฮีย ก. นามสมมติ” นักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองท้องถิ่น การศึกษามีข้อค้นพบว่าเกิดขึ้นมาก่อนที่มีการยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี พ.ศ. 2542 ในสมัยที่มี นาย ค. นามสมมติ เป็นนายกสุขาภิบาล และนาย ต. นามสมมติ เป็นสมาชิกสุขาภิบาล ทั้งนี้อยู่ภายใต้การแนะนำของนาย ต. นามสมมติ ในการนำทางเข้ามาสู่การมีบทบาททางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจาก นาย ก. นามสมมติ เป็นผู้มีประสบการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นมานาน อีกทั้งยังมีฐานทางเศรษฐกิจครอบครัวที่เข้มแข็ง ทำให้สมาชิกสุขาภิบาลให้การยอมรับนับถือ นอกจากนี้แล้วนาย ต. นามสมมติ ยังเป็นผู้สนับสนุนให้ นาย ค. นามสมมติ ให้สมาชิกสุขาภิบาลเลือก นาย ค. นามสมมติ เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกสุขาภิบาลในสมัยแรก แต่มีการทำสัญญาใจตกลงกันไว้ล่วงหน้าว่า เมื่อสุขาภิบาลยกฐานะเป็นเทศบาล นาย ค. นามสมมติ ต้องมอบคืนอำนาจในตำแหน่งนายกเทศมนตรีให้กับนาย ต. นามสมมติ โดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ แต่เมื่อมีการยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลในปี พ.ศ. 2542 นาย ค. นามสมมติ กลับไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ให้คำมั่นสัญญาไว้กับ นาย ต. นามสมมติ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมทวงคำสัญญาที่เคยตกลงกันไว้ก่อนยกฐานะเป็นเทศบาล แต่พี่เขาไม่ยอม เขาอ้างว่าเหลืออีก 2 ปีเอง สมัยหน้าค่อยเอาแล้วกัน ผมจะทำไงล่ะ ผมต้องแบ่งฝ่ายแบ่งพวกสมาชิกสภาเทศบาล ผมจะทำไฉนได้ล่ะ เมื่อคำพูดไม่เป็นคำพูด” (นาย ต. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

จากต้นเหตุของความขัดแย้งที่มีขึ้นจากปัจจัยสาเหตุดังกล่าว ส่งผลทำให้การโหวตคะแนนเสียงเพื่อแต่งตั้งนายกเทศมนตรีมีการแข่งขันกันขึ้นในเวลาต่อมา ซึ่งการตรวจสอบคะแนนลับพบว่าสมาชิกสภาเทศบาล มีการโหวตด้วยบัตรใบเดียว โดยให้สมาชิกเลือกผู้บริหารดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ปัจจัยที่เกิดขึ้นดังกล่าวโดยมี นาย ก. นามสมมติ เป็นตัวขับเคลื่อนคะแนนเสียงของแต่ละฝ่าย นาย ก. นามสมมติ มีความสัมพันธ์ที่ดีผู้ที่ลงชิงตำแหน่งทั้งสองฝ่าย เสมือนเป็นเหตุผู้ที่จะต้องตัดสินใจขาดในการเลือกนายกเทศมนตรีในครั้งนี้ สาเหตุสำคัญทำให้ นาย ก. นามสมมติ สมาชิกสุขาภิบาล ถูกกดดันจากเพื่อนสมาชิกเทศบาลกลุ่มการเมืองท้องถิ่นและท้องถิ่นทั้งสองฝ่าย ซึ่งมี นาย จ. นามสมมติ กับนาย น. นามสมมติ เป็นญาติพี่น้องกับ นาย ก. นามสมมติ ซึ่งความเป็นพี่น้องกัน นาย จ. นามสมมติ ผู้ชักชวนนาย ก. นามสมมติ ให้โหวตคะแนนให้ นาย ก. นามสมมติ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“น้องเอ็งต้องช่วยคนบ้านเดียวกันนะ ไหน ๆ เราก็เป็นพี่น้องกันถือว่าเอ็งช่วยอาแล้วกัน”

สำหรับ นาย ค. นามสมมติ ได้ส่งคนช่วยเจรจาไกล่เกลี่ยกับนาย ก. นามสมมติ ซึ่งผู้ที่รับหน้าที่เป็นแกนกลางสำหรับการเจรจาข้อตกลง ก็คือ ผู้ใหญ่ จ. นามสมมติ ที่มีศักดิ์เป็นอาของนาย ก. นามสมมติ เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ นาย ก. นามสมมติ ได้รับความกดดันจนเกิดความเครียด

ได้นำเรื่องดังกล่าวไปปรึกษากับ นาย บ. นามสมมติ กับนาย ต. นามสมมติ จนมีนักการเมืองท้องถิ่น คนหนึ่งกล่าวถึงคำพูดของ นาย ก. ไว้ว่า

“ผมเองรู้สึกหนักใจกับการ โหวตคะแนนเสียงเลือกนายก ผมจะอย่างไรดี ผู้ใหญ่ช่วย แนะนำผมด้วย ครั้นผมจะเลือกฝ่ายนี้อีกฝ่ายนั้นก็มาว่าผม”

นาย ก. นามสมมติ ได้กล่าวตัดพ้อกับนาย บ. นามสมมติ กับนาย ต. นามสมมติ ท้ายที่สุด นาย ก. นามสมมติ ไม่สามารถหาทางออกให้ตัวเองได้ นาย ก. นามสมมติ ตัดสินใจจบชีวิตตัวเองลง ด้วยวิธีการฆ่าตัวตาย หรือการถูกลอบสังหาร ภายในบ้านของนาย ก. นามสมมติ แบบไม่มีหลักฐาน และไม่สามารถสืบสวนสอบสวนเชื่อมโยงไปสู่การจับตัวผู้ต้องหาได้จนทุกวันนี้ภายใต้คำถามทางสังคม ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมกับเฮีย ก. นามสมมติ สนทนกันคิดอนมีอะไรจะมาให้ผมฟังตลอด แต่ผมรู้นะว่า นาย จ. นามสมมติ กับผู้ใหญ่ อ. นามสมมติ เขาหวังคะแนนจาก เฮีย ก. นามสมมติ ทั้งคู่” (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้นำท้องถิ่นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง ทานหนึ่งที่ว่า

“ผมคาดไม่ถึงเหมือนกันว่ามันจะเป็นแบบนี้ นื่องมันมีปัญหาอะไรหรือเปล่า ถ้าเป็นเรื่อง การเมืองจริง ๆ ผมเองก็มีส่วนทำให้มันคิดมากเหมือนกัน” (นาย จ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เมื่อ นาย ก. นามสมมติ เสียชีวิตลง ผลทางกฎหมายที่ตามมาก็คือจะต้องมีการเลือกตั้ง สมาชิกเทศบาลคนใหม่ ปรากฏว่าสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งขึ้นใหม่เป็นนักการเมืองที่อยู่ทีมเดียวกับ กับ นาย ค. นามสมมติ ส่งผลทำให้ นาย ค. นามสมมติ ได้รับการเลือกตั้งจากการ โหวตคะแนนด้วยการ ใช้วิธีการกาบัตรใบเดียว และได้เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง ต่อมาตามลำดับ

ชีวประวัติของ นาย ก. นามสมมติ : จากเกษตรกรสู่การเมืองท้องถิ่น

สำหรับประวัติของนาย ก. นามสมมติ ผลการศึกษาที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เจาะลึก มีข้อค้นพบว่า ตั้งแต่เดิมนั้นมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในตำบลแห่งหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียง ทิศตะวันออก โดยกำเนิด มีฐานะ ครอบครัวปานกลาง ในด้านการประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร ทำสวนผลไม้ โดยนิยัส่วนตัวไม่ชอบ สังสรรค์ยุ่งเกี่ยวกับใคร ๆ ในชุมชน เป็นคนโอบอ้อมอารี มีอัธยาศัยใจอกดี เป็นที่รักใคร่ของประชาชน ในหมู่บ้าน และเขตชุมชนละแวกใกล้เคียง ต้นตระกูลของนาย ก. นามสมมติ ถือได้ว่าเป็นนักการเมือง รุ่นใหม่ที่เพิ่งเริ่มเข้ามาสู่เส้นทางการเมือง โดยที่ก่อนหน้านี้ไม่เคยลงสมัครลงเล่นการเมืองในระดับใด มาก่อน เข้ามาสู่เส้นทางการเมืองครั้งแรก ด้วยการลงสมัครตำแหน่งสมาชิกเทศบาล เป็นครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. 2542 ก่อนเสียชีวิตดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลได้ประมาณ 2 ปีเศษ ไม่เคยมีปัญหา

เพื่อร่วมงานในเทศบาล แต่เนื่องจาก ได้ความกดดันทางการเมืองที่ทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งมีทั้งการใช้พระเดช และพระคุณ คือฝ่าย นาย ก. นามสมมติ และนาย ต. นามสมมติ ได้ไปขอให้ลงคะแนนโหวตให้ ด้วย คิดเอาเองว่าไม่ว่าใครได้รับการโหวตให้เป็นนายกเทศมนตรี ตัวเขาเองก็ต้องทำงานด้วยความลำบากใจ อยู่ดี ทั้งนี้เพราะถูกความกดดันทางการเมือง จึงหาทางออกด้วยการจบชีวิตตนเองลงในที่สุด โดยผล การศึกษามีข้อค้นพบว่า นาย ก. นามสมมติ ไม่ได้สังกัดกลุ่มการเมืองคนไหนทั้งในระดับจังหวัดและ ระดับชาติ เนื่องจากการได้รับการชักชวนจากนาย ต. นามสมมติ และนาย บ. นามสมมติ จากนั้นก็ได้สนใจ ในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากระทั่งเสียชีวิตลง พร้อมภรรยา ด้วยข้อสันนิษฐานทางคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า ฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหาความวุ่นวาย ทางการเมือง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมเองก็ไม่รู้เหมือนกันว่ามันเกิดอะไรขึ้น ทางเจ้าหน้าที่บอกว่าฆ่าตัวตาย ทางญาติก็ไม่มีใครคิดใจเอาความ จับมือใครดมก็ไม่ได้” (นาย ข. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การศึกษาเกี่ยวกับการก่อรูปของความขัดแย้งทางการเมือง อันเกี่ยวเนื่องมาจากการสังหารตน หรือการลอบสังหาร นาย ก. นามสมมติ สมาชิกสภาเทศบาลนั้น การศึกษาค้นคว้ามีข้อค้นพบว่า นาย ก. นามสมมติ ถือได้ว่าเป็นกรณีศึกษาแรกเป็นการแข่งขันทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ ที่มุ่งหวัง ช่วงชิงผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเทศบาล อันมีสาเหตุปัจจัยมาจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่าง จนนำไปสู่วิถีของความขัดแย้งทางการเมืองในการแย่งชิงต่อสู้แข่งขันในตำแหน่งผู้บริหารของเทศบาล แห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีฐานความคิดเดิมมาจากการต้องการก้าวสู่อำนาจ จากการเข้าดำรง ตำแหน่งทางการเมืองที่ผู้มีอำนาจของทั้งสองฝ่ายพยายามจะแบ่งการบริหารฝ่ายละ 2 ปี ตามที่ได้พูดคุย การตกลงกันไว้ตั้งแต่แรกก่อนเป็นสมาชิกเทศบาล เนื่องจากต่างฝ่ายก็วิเคราะห์ตรงกันว่า หากปล่อยให้ ต่อสู้แย่งชิงกันตามกระบวนการของกฎหมาย ย่อมนำมาซึ่งความเดือดร้อนเสียหาย อย่างไม่มีหนทาง หลีกเลียงแน่นอน แต่เมื่อถึงเวลาขึ้นจริงสถานการณ์กลับพลิกผัน เนื่องจากเกิดมีการรวมทีมแบ่งข้าง โหวตคะแนน หาบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

หลังจากที่ได้สมาชิกสภาครบถ้วนตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด คือ 12 คนครบ นาย ก. นามสมมติ เป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการชักชวนจาก นาย ต. นามสมมติ เพื่อขอให้ช่วยเหลือในการโหวต คะแนนเลือกนาย ต. นามสมมติ เพื่อได้เข้าไปดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ซึ่งในการโหวตครั้งนี้ มีเงื่อนไขว่า ผู้ที่จะได้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวจะต้อง ได้สมาชิกมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นสาเหตุให้ฝ่าย นาย ก. นามสมมติ และภรรยา ถูกกดดันอย่างหนักจากทั้งฝ่ายนาย ต. นามสมมติ และทางซีกฝ่ายนาย ก. นามสมมติ โดยให้ผลประโยชน์ตอบแทนที่คล้ายคลึงกัน มีทั้งการเสนอตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี และการเสนอเงื่อนไขอื่นที่เป็นเงิน กรณีดังกล่าวสร้างแรงกดดันอย่างหนักให้กับ นาย ก. นามสมมติ และครอบครัว โดยเข้าใจว่าตนเองตกอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก เพราะไม่ว่าฝ่ายไหนได้ตนเอง

ก็หนีไม่พ้นข้อครหาอยู่ที่ สุดท้ายหาทางออกไม่ได้ จึงตัดสินใจบชีวิตตนเองและภรรยาลง เพื่อหนีปัญหาทางการเมือง เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2542 (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557) สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า

“เพราะว่า คนนี้เป็นพวก ส่วนคนนั้นมีบุญคุณ ทั้งสองฝ่ายเคยช่วยเหลือกัน เคยเกื้อกูลกันมา” (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การศึกษากรณีที่ 2 นาย บ. อดีตกำนันตำบลแห่งหนึ่ง ในภาคตะวันออกเฉียง

กรณีศึกษาที่ 2 เป็นกรณีที่ นาย บ. นามสมมติ อดีตกำนันตำบลแห่งหนึ่ง ในภาคตะวันออกเฉียง ถูกลอบยิงได้รับบาดเจ็บสาหัส เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นถึงการเชื่อมโยงไปสู่ปัจจัยของการแข่งขันตำแหน่งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง เช่น ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี ตำแหน่งที่ปรึกษานายกเทศมนตรี ตำแหน่งเลขานุการนายกเทศมนตรี เป็นต้น เป็นสาเหตุปัจจัยสำคัญอันนำไปสู่เส้นทางของความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง

ภูมิหลังชีวิตของนาย บ. นามสมมติ (พี่ บ.นามสมมติ) : การสะสมทุนทางเศรษฐกิจ

สำหรับประวัติ นาย บ. นามสมมติ อดีตกำนันตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง จากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า ประชาชนทั่วไปในพื้นที่จะรู้จักในนามว่า “พี่ บ.” หรือ นาย บ. นามสมมติ เป็นคนไทย นับถือศาสนาพุทธ ดั้งเดิมตั้งถิ่นฐานอยู่ ที่ ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง นาย บ. นามสมมติ เป็นบุตรของ นาง ค. นามสมมติ เป็นบุตรชายคนโตของครอบครัว บร. การเข้าสู่การเมืองครั้งแรก เริ่มต้นตั้งแต่ระดับท้องที่ โดยดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเรื่อยมาหลายสมัย ต่อมาได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง ซึ่งอยู่ในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน 2 สมัย ต่อมาเมื่อ ปี พ.ศ. 2540 ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นกำนันตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง การเข้าไปมีบทบาททางการเมืองของนาย บ. นามสมมติ มีฐานมาจากการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ ดังนี้

เส้นทาง การสะสมทุนทางเศรษฐกิจของ นาย บ. นามสมมติ ในฐานะที่เป็นลูกชายคนโตของตระกูล บร. ซึ่ง นาย บ. นามสมมติ ต้องทำหน้าที่ดูแลน้อง ๆ ตั้งแต่เล็ก ๆ เมื่อนาย บ. นามสมมติ เติบโตขึ้นพอที่จะแบ่งเบาระยะของครอบครัวได้ ก็เริ่มสร้างทุนทางเศรษฐกิจจากการทำรับจ้างดูแลควบคุมลานตากมัน “เสี่ยเอ นามสมมติ” ประกอบอาชีพทำไม้เบญจพรรณ สวนผลไม้ คือ สวนทุเรียน และสวนยางพาราในระยะหนึ่ง นาย บ. นามสมมติ ได้เข้ามาควบคุมดูแลกิจการให้กับบริษัทแห่งหนึ่งที่ตำบลน้ำเป็นในภาคตะวันออกเฉียง จากนั้นแล้วนาย บ. นามสมมติ ยังทำตัวเป็นผู้มีอิทธิพลเหนือกฎหมายภายใต้การคุ้มครอง คุ่มคิวดรโดยสารประจำทาง หลังจากนั้นได้มีครอบครัวด้วยการสมรสกับ นาง ก. นามสมมติ ได้แยกครอบครัวมาสร้างฐานะที่ตลาดสี่แยกแห่งหนึ่ง ยังประกอบอาชีพตามเดิมเช่น ทำสวน

ทูลเรียน สวณยางพารา เป็นนักเลงคும்บ่อน และดูแลกิจการรถสองแถวมาอยู่เหมือนเดิม เมื่อปฏิบัติตน เช่นที่ได้กล่าวมาแล้วในระยะหนึ่ง เห็นว่าการใช้ชีวิตโดยอาศัยอิทธิพลที่เหนือกฎหมายหลายเรื่อง ด้วยกัน เช่น การคும்บ่อน คุมกิจการรถสองแถว เป็นต้น ไม่สามารถสร้างความมั่งคั่งในชีวิตได้อย่าง ยั่งยืน ดังนั้นจึงมองช่องทางธุรกิจอื่น ๆ ที่สามารถสร้างความมั่งคั่งให้กับครอบครัว นาย บ. นามสมมติ ในอนาคต ตัดสินใจลงทุนทำธุรกิจเกี่ยวกับ การทำการเกษตรเพื่อจำหน่าย ทำธุรกิจบ่อทราย และเป็น นายหน้าซื้อขายที่ดินในเวลาต่อมา ซึ่งธุรกิจทั้งหมดนี้ได้สร้างความมั่งคั่งให้กับครอบครัวได้อย่างเป็น รูปธรรมในเวลาอันรวดเร็ว และการสะสมทุนทางเศรษฐกิจนี้เองได้เป็นฐานสำคัญทางการเมืองให้กับ นาย บ.นามสมมติ ในเวลาต่อมา (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

นอกจากการสะสมทุนทางเศรษฐกิจแล้ว นาย บ. นามสมมติ ยังได้ทำการสะสมทุนทางสังคม โดยการเริ่มสร้างเครือข่ายทางสังคมกับชาวบ้าน สร้างชื่อเสียงจากการทำกิจกรรมกับบุคคลหลายกลุ่ม ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือชาวบ้านในการเจรจาไกล่เกลี่ยให้กับชาวบ้านที่ไม่สามารถตกลง เรื่องความขัดแย้งกันได้ เช่น เรื่องการระวางแนวเขตแดนที่ดิน การลุกกล้าแนวเขตที่ดิน การร่วมกิจกรรม กับทางวัดโรงเรียน เป็นต้น กล่าวคือ เมื่อวัดและโรงเรียนมีกิจกรรมงานบุญต่าง ๆ นาย บ. นามสมมติ มักร่วมในการบริจาคทุนการศึกษา ให้กับนักเรียนที่เรียนดีแต่มีฐานะยากจนทุกปีกับทางโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งนี้รวมไปถึงวัดและโรงเรียนในละแวกใกล้เคียงด้วย นอกจากนี้แล้วจากการลงพื้นที่ที่สัมภาษณ์ แบบเจาะลึกของผู้วิจัย ยังมีข้อค้นพบว่านาย บ. นามสมมติ มีอุปนิสัยใจคอเรียบง่าย ชอบช่วยเหลือ คนผู้ตกทุกข์ได้ยากมาโดยตลอด ดังนั้นจึงเป็นที่รู้จักของชาวบ้าน เป็นที่รักเคารพนับถือของชาวบ้าน ในท้องถิ่นโดยทั่วไป ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การเมืองไม่ว่าจะเล่นระดับไหนก็ตาม ถ้าไม่คลุกคลีกับชาวบ้าน ลงได้สมัยเดียวเท่านั้นล่ะ” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการสะสมทุนของ นาย บ. นามสมมติ ทั้งการสะสมทุนทางสังคมและการ สะสมทุนทางเศรษฐกิจ ล้วนแล้วแต่อาศัยการดำเนินการ โดยผ่านอาชีพธุรกิจหลักคือธุรกิจที่ได้ทำ การเกษตรเพื่อการขาย กิจการธุรกิจบ่อทราย กิจการนายหน้าซื้อ-ขายที่ดิน และเป็นคนพื้นเพมาโดย กำเนิดสามารถเข้าใจถึงบริบทและความต้องการของชาวบ้าน ได้โดยง่ายและมีความลึกซึ้ง ดังนั้น นาย บ. นามสมมติ จึงสามารถก้าวไต่เต้าจากนักธุรกิจท้องถิ่น ขึ้นมาเป็นนักการเมืองจากผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน มาสู่การเป็นผู้ใหญ่บ้าน จนกระทั่งก้าวหน้าถึงการดำรงตำแหน่งกำนันตำบลแห่งหนึ่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเวลาต่อมา

ความมีชื่อเสียงโดยอาศัยฐานะของทุนทางสังคม และพื้นฐานความมั่งคั่งจากการสะสมทุน ทางเศรษฐกิจ ทำให้ นาย บ. นามสมมติ มีโอกาสรู้จักและสนิทสนมกับนักการเมืองท้องถิ่น ขยายวง ผู้การมีปฏิสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับจังหวัด และการมีความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับชาติ มากขึ้นตามลำดับ โดยเริ่มต้นจากความคุ้นเคยกับการเมืองกลุ่ม ส.ส. นักการเมืองอาวุโสของจังหวัด

ระยอง โดยเป็นบุคคลที่นาย บ. นามสมมติ ให้ความเคารพนับถือตั้งแต่ต้นมาโดยตลอด นอกจากนี้แล้ว ผลการศึกษาครั้งนี้ ยังมีข้อค้นพบว่า นาย บ. นามสมมติ ยังได้รู้จักสนิทสนมกับนักการเมืองชื่อดังอีกหลายคนในจังหวัดใกล้เคียง (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เส้นทางการก้าวเข้าสู่ชีวิตการเมืองท้องถิ่นของนาย บ. นามสมมติ

สำหรับ นาย บ. นามสมมตินั้น มีเป้าประสงค์หลักของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองท้องถิ่นก็เพื่อการแสวงหาอำนาจทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ในการปกป้องผลประโยชน์ทางธุรกิจของตนเองและกลุ่มพวกพ้อง เนื่องจากการมีตำแหน่งทางการเมืองจะทำให้ฝ่ายตรงข้ามที่เป็นคู่แข่งทางธุรกิจ รวมถึงกลุ่มข้าราชการที่คอยมุ่งหวังแสวงหาผลประโยชน์ รู้สึกเกิดความเกรงอกเกรงใจ หรือเกรงกลัวจนไม่กล้าเข้ามาแทรกแซงและหาผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจของนาย บ. นามสมมติ เพราะการมีอำนาจและตำแหน่งทางการเมืองสามารถให้คุณให้โทษได้ตลอดเวลา ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนที่มีความอดทนดี มีตำแหน่งทางการเมือง เอาไว้เพื่อเป็นเกราะป้องกันตัว เพื่อไม่ให้คนอื่นมันมารังแกเราได้” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

จุดเริ่มต้นของการก้าวเดินในเส้นทางการเมืองของนาย บ. เริ่มจากการดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 มาสองสมัย ติดต่อกันมาเป็นเวลา 10 ปี ต่อมาเมื่อนาย ย. นามสมมติ ที่เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เกษียณอายุราชการ 60 ปี ทำให้ นาย บ. นามสมมติ รับมาตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 เรื่อยมา รวมระยะเวลา 8 ปี เมื่อปี พ.ศ. 2540 ในครั้งที่ นาย ล. นามสมมติ ลาออกจากการดำรงตำแหน่งกำนัน ทำให้ นาย บ. นามสมมติ ได้ลงสมัครเลือกตั้งเพื่อช่วงชิงตำแหน่งกำนันตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกที่ว่างอยู่ โดยลงแข่งขันแย่งชิงตำแหน่งกับนาย วร. นามสมมติ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 ซึ่งทั้งนาย บ. นามสมมติ กับ นาย วร. นามสมมติ มีทุนทางสังคมดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านทั้งสองคน นาย บ. นามสมมติ ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำหลายฝ่าย คือ เสียเจ้ามือห้วยไต้ดินและเจ้าของลานตากมัน นาย ป. นามสมมติ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 นาย ต. นามสมมติ สมาชิกเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก และ“เสีย ช.”หรือ นาย ช. นามสมมติ เป็นต้น สำหรับฝ่าย นาย วร. นามสมมติ นั้น ได้รับการสนับสนุนจาก นาย จ. นามสมมติ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 นาย ฮ. นามสมมติสมาชิกสภาจังหวัดระยอง และนาย น. นามสมมติ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ผมกับพี่ บ. นามสมมติ สนับสนุนกันมานาน เป็นผู้ใหญ่บ้านมาพร้อมกัน พี่ บ. นามสมมติ ช่วยผมให้เป็นผู้ใหญ่ได้ ผมต้องตอบแทนบุญคุณเขาสิ ผมจะไปช่วยคนอื่นคนอื่นได้อย่างไร” (นาย ป. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ผลการเลือกตั้งกำนันดังกล่าว ปรากฏว่า นาย บ. นามสมมติ ได้รับเลือกเป็นกำนันตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ซึ่งมีนายทุนใหญ่จากนอกเขตพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีฐานทางเศรษฐกิจเป็นเจ้าของมือห้วยไต้ดิน มีอิทธิพลเหนือกฎหมายจากการทำธุรกิจ

มาช่วยเหลือในการวางกลยุทธ์การหาเสียงเลือกตั้ง ให้นาย บ. นามสมมติ การศึกษาครั้งนี้พบว่า นาย บ. นามสมมติ มีบุคลิกส่วนตัวเป็นคนมีน้ำใจโอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนที่ตกทุกข์ได้ยากในพื้นที่และพื้นที่ละแวกใกล้เคียงที่ได้รับความเดือดร้อนเรื่อยมา กระทั่งได้รับการไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ด้วยคะแนนเสียงที่ท่วมท้นจากการเลือกตั้งกำนันตำบล ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การเมืองปัจจุบันถ้าไม่มีบารมีบ้าง ต้องการปูพื้นฐานมาหลายปี ถ้าไม่มีเงินก็ไม่ใช่เรื่องง่าย ถ้าไม่ทำความดีอีกด้วยและไม่ช่วยเหลือใครแล้ว ใครเขาจะมาช่วยเราล่ะ” (นาย อ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ผลการเลือกตั้งกำนันตำบลแห่งหนึ่งจะยุติลงแล้วก็ตามแต่ความขัดแย้งยังคงดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยมีข้อค้นพบว่า ผู้ปกครองท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่น เริ่มมีรอยแตกร้าวแบ่งฝักแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน กล่าวได้ว่าผู้ปกครองท้องถิ่นซึ่งทำตัวเป็นฐานเสียงให้กับนาย บ. นามสมมติ และนาย วร. นามสมมติ ต่างก็มีการแตกฝ่ายแบ่งขั้วกันอย่างเห็นได้ชัดเจนมากขึ้น รวมถึงประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบตามมาอย่างต่อเนื่อง เมื่อนาย บ. นามสมมติ ได้เข้าดำรงตำแหน่งกำนันตำบลแห่งนี้ได้มาหนึ่งสมัย พอถึงสมัยที่สองไม่มีคู่แข่งทางการเมือง ทำให้ นาย บ. นามสมมติ ได้ดำรงตำแหน่งกำนันต่อเนื่องมาถึง พ.ศ. 2548

เมื่อนาย บ. นามสมมติ ดำรงตำแหน่งกำนันแล้วได้เจรจาดกลงกับนาย ต. นามสมมติว่าจะช่วยเหลือให้นาย ต. นามสมมติ ขึ้นมาบริหารงานนายกเทศมนตรีอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้ออกจากตำแหน่งนายกเทศมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2546 ดังกล่าวมาข้างต้น คือในสมัยที่ นาย ต. นามสมมติ ดำรงตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรี ได้ถูกสมาชิกสภาเทศบาล โคนล้มกลางสภาเทศบาล กล่าวคือ นาย ต. นามสมมติ ได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2544 อยู่ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ประมาณ 2 ปีเศษ นาย ช. นามสมมติ หรือ “เสี่ย ช.นามสมมติ” เริ่มไม่พอใจต่อการกระทำของ นาย ต.นามสมมติ ที่ไม่ให้งานรับเหมาก่อสร้างถนนหนทางเส้นต่าง ๆ ซึ่งนาย ต. นามสมมติ ได้ทำการชี้แจงให้นายเสี่ย ช. นามสมมติ หรือ นาย ช. นามสมมติ ถึงเหตุผลว่า งานก่อสร้างคอนกรีตได้บรรจุทำแผนงบประมาณแล้วแต่เนื่องยังขาดงบประมาณต้องรองบประมาณจากส่วนกลางมาอุดหนุนก่อน จึงสามารถดำเนินงานและทำการโครงการก่อสร้าง ทำให้ “เสี่ย ช.นามสมมติ” หรือ นาย ช. นามสมมติ เกิดความไม่พอใจ และได้มีการต่อว่าต่อขานกันอย่างรุนแรงหลายครั้ง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เอ็งจะเอางานไปให้ใคร หรือเอ็งจะให้กำนัน อ้าวไม่ยอม อ้าวช่วยหาเสียงจนเอ็งได้เป็นนายก หมดเงินหมดทองกับเอ็งไปหลายแสนบาท อ้าวไม่มีสิทธิทำงานก่อสร้างเลยไซ้โหม” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กระนั้นก็ตาม เรื่องราวความขัดแย้งที่เกิดขึ้นยังไม่จบเพียงตรงนี้ หลังจากมีการเจรจาไกล่เกลี่ยจากผู้มีบารมีแต่ก็ไม่เป็นผล “เสี่ย ช. นามสมมติ” หรือ นาย ช. นามสมมติ ได้แยกตัวออกจากการเมืองชั่วคราว มาสร้างกลุ่มการเมืองใหม่กับ นาย น. นามสมมติ และมีการรวมพรรคพวกสมาชิกสภาเทศบาลมาร่วมทีมอยู่ฝ่ายตนเอง นาย ช. นามสมมติ และ นาย น. นามสมมติ สามารถรวบรวมกลุ่มพรรคพวกสมาชิกสภาเทศบาลได้เกินครึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาเทศบาลทั้งหมดในเทศบาล หลังจากนั้นนาย ช. นามสมมติ และนาย น. นามสมมติ เริ่มกระบวนการชำระบัญชีเค้น ด้วยการทำหนังสือร้องเรียนนาย ต. นามสมมติ ด้วยข้อกล่าวหาหลายประการ เช่น ใช้งบประมาณเกินความจริง การรู้เห็นเอื้อประโยชน์ให้กับผู้รับเหมา และการรู้เห็นกับข้าราชการประจำละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยนาย ช. นามสมมติ และนาย น. นามสมมติ ได้ส่งหนังสือร้องเรียนไปถึงผู้ว่าราชการจังหวัด และสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นสาเหตุให้นาย ต. นามสมมติ ถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนระเบียบวินัย การละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่และมีสิ่งไม่ชอบมาพากลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของนายก ต. นามสมมติ ถึงขั้นต้องลาออกจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ แต่ยังคงดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลจนหมดวาระสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“อ้าวกับเอ็งเป็นที่นั่งกัน อ้าวก็ลงทุนลงแรงกับเอ็งมาตลอด เงินทองอ้าวก็ให้เอ็งหยิบยืมก่อนไม่รู้ว่าจะเอ็งไปเชื่อใคร อ้าวจะเอาเอ็งไว้ทำไมละ” (นาย ปจ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2546 มีการย้ายข้าราชการเมืองแล้วนั้นได้มีการเลือกตั้งใหม่กันภายในเทศบาล โดยการนำทีมของ นาย น. นามสมมติ. “เสี่ย น. นามสมมติ.” หรือนาย ช. นามสมมติ และนาย จ. นามสมมติ โดยให้ นาย สม. นามสมมติ มาเป็นผู้รักษาการแทนนายกเทศมนตรี สมาชิกที่ไม่เห็นด้วยไม่มีใครกล้าคัดค้านปล่อยไปตามเกม เพื่อนสมาชิกของทีมฝ่าย นาย ต. นามสมมติ ได้เก็บความโกรธเอาไว้ในใจไม่ปริปาก แต่ปัญหาภายในเทศบาลยังคงไม่จบสิ้น เกิดความแตกแยกกันภายในเป็น 2 ฝ่ายที่ขัดแย้งในเรื่องการแบ่งผลประโยชน์ไม่ลงตัวหลายด้าน โดยที่สมาชิกเทศบาลไม่มีใครกล้าต่อต้าน นาย น. นามสมมติ และ “เสี่ย น. นามสมมติ” หรือ นาย ช. นามสมมติ เนื่องจากทั้งสองคนเป็นผู้มีอิทธิพลทางการเมือง เรื่อยมาจนหมดวาระ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยก่อนเป็นเพื่อนกัน โดมารุ่นเดียว เทียวกินนอนสมัยเป็นหนุ่ม ทำไมผมจะไม่รู้ว่านิสัยใจคอเขาเป็นคนแบบไหน ถ้าใครไม่มีผลประโยชน์มาหยิบยื่นให้ จ้างให้มันจะเล่นด้วย” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กล่าวโดยสรุปก็คือเมื่อหันมาพิจารณากรณี นาย บ. นามสมมติ เห็นได้ว่า ทั้งคู่กรณี ในอดีตเคยเป็นกลุ่มการเมืองที่เคยเป็นพวกเดียวกัน เมื่อมีการเลือกตั้งจำเป็นต้องมีการแบ่งฝ่ายเพื่อสนับสนุนนักการเมืองจากฝ่ายตนเอง ทั้งนี้เพราะต้องการมีอำนาจอันนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์ของตนเองและพรรคพวก ทำให้ทำลายมิตรภาพที่เคยนับถือกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษอย่างยาวนาน

และเมื่อดำเนินมาถึงจุดแตกหักทางเมือง ความสัมพันธ์เคยใกล้ชิด ความไว้เนื้อใจกันที่เคยบังเกิดมี กลับกลายเป็นความแค้นที่ต้องทำร้ายถึงชีวิตกันและกัน เพราะขาดเหตุผลแห่งการรับรู้ไม่เข้าใจ อันมีผลพวงมาจากการแข่งขันกันทางการเมือง

ชีวิต อาชีพ และนักการเมืองกับการลอบสังหารกำนัน บ. นามสมมติ

สำหรับประวัติอดีต กำนัน บ.นามสมมตินั้น ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า เป็นคนพื้นเพดั้งเดิมอยู่ในตำบลแห่งหนึ่ง เป็นตระกูลผู้มีฐานะทางครอบครัวดีพอประมาณ เป็นบุคคลที่มีเครือข่ายดี เป็นผู้มีน้ำใจโอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือทุกคนที่มีเรื่องเดือดร้อน เริ่มต้นชีวิตในทางการเมืองครั้งแรกด้วยการดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน การประกอบอาชีพมีธุรกิจส่วนตัว เช่น ดูแลบ่อทรายให้กับนักธุรกิจใหญ่คนหนึ่งในตำบล ต่อมาได้ร่วมกันทำบ่อทรายกับนาย ช. นามสมมติ. ประกอบกับการทำสวนยางพารา และสวนทุเรียนเรื่อยมา จนกระทั่งได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 เมื่อ ปี พ.ศ. 2531 หลังจากนั้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2536 ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี ก็ลาออก เพื่อต้องการสมัครตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านอีกครั้ง ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออยู่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ใหม่ให้ครบวาระ 4 ปีเต็ม แต่ต่อมามีการชิงตำแหน่งกำนันคนใหม่ขึ้นมาทำให้ นาย บ. นามสมมติ ลงสมัครแข่งขันกับ นาย ว. นามสมมติ ซึ่งทั้งคู่มีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านด้วยกันทั้งคู่ ผลการเลือกตั้งครั้งนั้น นาย บ. นามสมมติ ซึ่งได้การสนับสนุนจากผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง 8 หมู่บ้านร่วมด้วยสมาชิกเทศบาล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผลการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงท่วมท้นในครั้งนี้ มีผลกระทบก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองอย่างมากกับผู้ที่ให้การสนับสนุนฝ่าย นาย ว. นามสมมติ ที่ก่อรูปเป็นความขัดแย้งและรอวันแก้แค้นเรื่อยมาถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า

“เราไม่เคยมีศัตรูกับใครเลย แต่ไม่รู้เวรกรรมอะไร ถึงมาลอบทำร้ายเรา ไม่เข้าใจเหมือนกัน”

(นาย บ. นามสมมติ. 2557)

การศึกษาเกี่ยวกับการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเนื่องจากเหตุการณ์ที่นาย บ. นามสมมติ อดีตกำนันถูกลอบยิง มีข้อค้นพบตามหลักฐานและเอกสารที่ปรากฏ ขณะที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลว่า สำหรับกรณีศึกษาที่สองนั้น เป็นเหตุการณ์ที่นาย บ.นามสมมติ อายุ 58 ปี กำนัน ถูกลอบสังหาร ในครั้งนี้ได้รับบาดเจ็บสาหัส เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2548 ในรถยนต์ ขณะที่กำลังเดินทางกลับจากการตรวจภารกิจในหมู่บ้าน สำหรับประวัติทางการเมืองของ นาย บ. นามสมมติ. เคยเป็นหัวหน้าคะแนนและให้การสนับสนุนทางการเมืองกับ นาย ต. นามสมมติ ในสมัยปี พ.ศ. 2544 ที่นาย ต. นามสมมติ ที่ได้รับการดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี นาย บ. นามสมมติ ได้เป็นหัวหน้าคะแนนเสียงคนสำคัญให้กับนักการเมืองในทุกระดับ

ในท้องถิ่นและท้องที่ นาย บ. นามสมมติ ไม่มีความขัดแย้งในเทศบาล แต่ได้ร่วมทุนเป็นหุ้นส่วนกับ นักการเมืองหลายคนเช่น นาย ข. นามสมมติ หรือ นาย ช. นามสมมติ เป็นต้น ซึ่งการศึกษาพบว่าแม้ ในเวลาต่อมา ทั้งคู่จะมีเรื่องขัดแย้งกันในการการเมืองกับเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัว แต่ก็สามารถเจรจา ตกลงข้อพิพาท โดยปราศจากข้อกังขาไม่มีอะไรติดค้างคาใจ ในปี พ.ศ. 2544-2548 นาย บ. นามสมมติ ยุคนั้นมีชื่อเสียงโด่งดังทางสังคมมากเป็นผู้กว้างขวางคนหนึ่ง ใครต้องการมีตำแหน่งทางการเมือง ในตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ซึ่งนาย บ. นามสมมติ สามารถเป็นแกนกลางคุยให้ได้ทุกครั้ง สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ใครอยากได้ตำแหน่งทางการเมืองในเขตนี้ ต้องมีเงินเท่านั้น แล้วบอกผมให้ไปคุยช่วยเหลือ ใ้ทุกครั้งไป” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สำหรับประวัติอดีตกำนัน บ. นามสมมติ นั้น ผลการศึกษา มีข้อค้นพบว่า เป็นนักการเมือง ท้องถิ่นที่อยู่ในสังกัดพรรคการเมืองใหญ่ทั้ง 2 พรรค

การศึกษากรณีที่ 3 การลอบสังหารนาย ข. นามสมมติ

เป็นการศึกษากรณี นาย ข. นามสมมติ สมาชิกสภาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เป็น นักธุรกิจส่วนตัวและผู้รับเหมาก่อสร้างในเขตพื้นที่ ถูกลอบสังหารจนเสียชีวิต เป็นกรณีที่ถูกวิจัยจะนำมา เสนอเป็นกรณีศึกษา ซึ่งให้เห็นถึงปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน การได้ประโยชน์ การเสีย ประโยชน์ เชื่อมโยงผลไปยังการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก จนนำไปสู่การได้ประโยชน์ การเสียประโยชน์ ในการบริหารงานเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ส่งผลถึงการปองร้ายจนเสียชีวิต ซึ่งสามารถสรุปประเด็นในการศึกษากรณีนี้ ได้ดังนี้

การสะสมทุนเบื้องต้นของนาย ข. นามสมมติ

สำหรับนาย ข. นามสมมติ จากการสัมภาษณ์ในเชิงเจาะลึก พบว่า ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ เป็นที่รู้จักกันในนาม “สอ.” เป็นบุตรของคนจีนอพยพหนีความยากจนมาจากประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ ด้วยเชื้อพื้นหมอนไบเข้ามาใช้ชีวิตทำมาหากินอยู่ในประเทศไทย โดยการตั้งหลักถิ่นฐานบ้านเรือน ที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก นาย ข. นามสมมติ เป็นบุตรคนที่ 2 ของตระกูล อาชีพเดิมของ ครอบครัวเป็นกรรมกรขายแรงงานทั่วไป แม้อาชีพเป็นแม่ค้าหาบเร่ขายขนม เลี้ยงครอบครัวเรื่อยมา เมื่อครอบครัวนาย ข. นามสมมติ สามารถเก็บหอมรอมริบได้เงินมาจำนวนหนึ่ง จึงได้นำมาซึ่งอาชีพ เปิดกิจการโรงงานขนมที่ออฟฟี่โดยส่งขายตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วไปหลายแห่ง

การสะสมทุนทางเศรษฐกิจ ของนาย ข. นามสมมติ มีจุดเริ่มต้นจาก ประกอบอาชีพ กวนขนม ขณะนั้นมีฐานะพออยู่พอกิน (จนก็ไม่จน รวยก็ไม่รวย) ต่อมานาย ข. นามสมมติ ได้มองเห็นช่องทาง การทำขนมน่าจะเพิ่มจุดขายได้ดี ด้วยวิธีการนำมาแปรรูปตกแต่งสีสันทันให้ดูสวยงามน่ารับประทาน ตามยุคสมัย จึงได้คิดค้นนวัตกรรมด้านการผลิตขึ้นมาใหม่เพื่อสร้างแรงจูงใจในภาคการตลาด จนเป็น

จุดเปลี่ยนที่สำคัญในชีวิตของ นาย ช. นามสมมติ และครอบครัว ด้วยการผลิตทำขนมทอफीส่งออก จำหน่ายให้กับร้านค้าขายส่ง-ขายปลีก รายใหญ่ ๆ ตามต่างจังหวัด โดยเริ่มจากจังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรีและยังส่งขายไปภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดใกล้เคียงอื่น ๆ เรื่อยมา

จากการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของครอบครัว นาย ช. นามสมมติ ด้วยการเป็นयीั้วใหญ่ขายส่งขนมทอफीนี้เอง ต่อมาเมื่อ นาย ช. นามสมมติ ได้ตัดสินใจแต่งงานแยกครอบครัวมาประกอบกิจการของตนเองจนนำมาซึ่งความมั่งคั่งในชีวิต ควบคู่ไปกับการเป็นนายหน้าซื้อ-ขายที่ดิน รวมถึงการรับจ้างที่ดินช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่จากการเป็นนายหน้าซื้อขายที่ดิน และรับจ้างที่ดินมองว่า จะทำให้ไม่พอเลี้ยงดูครอบครัว นาย ช. นามสมมติ จึงมองหาช่องทางการสร้างความมั่นคงให้ตนเอง ครอบครัวใหม่ โดยได้ขยายการสะสมทุนมาสู่ธุรกิจก่อสร้างด้วยการตั้งบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ทำธุรกิจ บ่อคูทราย รับเหมาก่อสร้าง บริการรถแม่โคโครขุดบ่อเลี้ยงกุ้งตามชายฝั่งตะวันออกแบบครบวงจร และมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมาก จนได้รับฉายาว่า “สส.” เป็นที่รู้จักของชาวบ้านในตำบลและเขตพื้นที่ใกล้เคียงได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ จนก้าวไปสู่การเติบโตด้านธุรกิจทางสังคมของ “สส.” ที่ดำเนินการโดยผ่านธุรกิจหลักในการรับเหมาก่อสร้าง ทำธุรกิจบ่อทราย ให้บริการรถแม่โคโคร จนมีเครือข่ายเป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่กว้างขวาง ทำให้การติดต่อสื่อสารรวมไปถึงการสร้างความสัมพันธ์กับชาวบ้านสามารถได้โดยง่าย ดังนั้น นาย ช. นามสมมติ จึงสามารถก้าวเข้ามาสู่กระแสเส้นทางในชีวิตทางการเมืองของสุขาภิบาลในเวลาต่อมา (นาย สบ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เส้นทางชีวิตก้าวเข้าสู่การเมืองของ นาย ช. นามสมมติ

เส้นทางในการเข้ามาสู่การเมืองท้องถิ่นภายในเขตของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของนาย ช. นามสมมติ ได้เริ่มมาจากการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสุขาภิบาล ก่อนที่จะมีการยกฐานะ เป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในสมัยแรก และได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสุขาภิบาลเรื่อยมาจนหมดวาระ ต่อมาได้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกในสมัยที่ 2 และได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสุขาภิบาลสมัยที่ 2 อีกเช่นเคย ในปี พ.ศ. 2542 สุขาภิบาลได้รับการยกฐานะให้เป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้ นาย ช. นามสมมติ ดำรงตำแหน่งสมาชิกเทศบาลเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไปอีกสองปีตามวาระ

การเข้าสู่การเมืองของ นาย ช. นามสมมติ เป็นการแสวงหาอำนาจทางการเมืองในการปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยผ่านกลุ่มนักการเมืองในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดรวมตลอดไปจนถึงระดับชาติ เนื่องจากการมีตำแหน่งทางการเมืองของนาย ช. นามสมมติ นั้น ผลการศึกษาที่ได้รับ

จากการสัมภาษณ์มีข้อค้นพบว่า ทำให้นักการเมืองฝ่ายตรงข้ามที่เป็นคู่แข่งทางธุรกิจรู้สึกเกรงใจหรือบางกรณีเกิดความกลัวจนไม่กล้าเข้ามาแทรกแซง และแสวงหาผลประโยชน์จากธุรกิจของนาย ช. นามสมมติ ในรูปแบบต่าง ๆ เพราะการมีอำนาจวาสนาบารมี ตำแหน่งทางการเมืองสามารถให้คุณให้โทษได้มากพอประมาณ ส่วนใหญ่แล้วพบว่านักการเมืองได้ใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อประโยชน์ส่วนตน มากกว่าการปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม

อำนาจและผลประโยชน์ที่นำไปสู่ความขัดแย้ง

ความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเรื่องที่มีปฐมเหตุมาจากความขัดแย้งของการแข่งขันผลประโยชน์ โดยก่อนหน้าที่เกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นนั้น ได้มีการเริ่มต้นความคิดในการดำเนินกิจการร่วมหาทุนทางการเมือง (ทุนหาเสียง) ขึ้นระหว่าง นาย ต. นามสมมติ กับนาย ช. นามสมมติ ในการศึกษาพบว่า ต่อมาเกิดมีการขัดแย้งเกิดขึ้นในกลุ่มผู้ร่วมทุนด้วยกันเอง เนื่องจากขาดความไว้วางใจกันเกี่ยวกับความโปร่งใส จนถึงขั้นมีการลอบสังหารกันเสียชีวิตจากแนวทางการสอบสวน-สืบสวน โดยมีรองผู้กำกับภาคจังหวัดแห่งหนึ่ง กล่าวสรุปสำนวนภายหลังตรวจสอบที่เกิดเหตุว่า สาเหตุปมสังหารสืบเนื่องมาจากเรื่องฆ่าล้างแค้น อันเกี่ยวเนื่องมาจากคดีที่กำนันคนหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถูกยิงได้รับบาดเจ็บสาหัส และเชื่อมโยงกับเรื่องการแข่งขันผลประโยชน์เชิงธุรกิจรับเหมา กำนันคนดังกล่าว ในตำบลแห่งหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและตำบลใกล้เคียง นาย ช. นามสมมติ ยังเป็นคนสนิทของสมาชิกวุฒิสภาของจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (“ลอบฆ่ากำนันดังแห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. 2549 : 10)

แต่จากการสันนิษฐานและการวิเคราะห์เชื่อมโยงของกลุ่มการเมืองข้างต้นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า การเมืองนาย ช. นามสมมติ ใน ปี พ.ศ.2546 นาย ช. นามสมมติ กับนาย น. นามสมมติ ร่วมมือกัน โกงล้มสภาเทศบาล และ โกงตำแหน่งนายก เป็นปัจจัยที่ทำให้ นาย ต. ต้องหลุดพ้นออกจากการดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรีเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจาก นาย ช. นามสมมติ ไม่พอใจต่อการกระทำของ นาย ต. นามสมมติ ที่ไม่จัดสรรโครงการรับเหมาประมูลงานให้กับนาย ช. นามสมมติ และเครือข่ายโดยตรง แต่ได้จัดสรรโครงการรับเหมาก่อสร้างให้กับนาย บ. นามสมมติ อยู่หลายโครงการทำให้ นาย ช. นามสมมติ และนาย ต. นามสมมติ เกิดการบาดหมางใจทะเลาะมีปากเสียงกันอย่างรุนแรง ทั้งนี้ นาย ช. นามสมมติ มีการพูดทวงบุญคุณกับนาย ต. นามสมมติ ในเรื่องเกี่ยวกับเงินที่ช่วยเหลือในการหาเสียงตลอดเวลาคือว่า

“สอ. เนี่ยชอบกินเหล้ามเพื่อนฝูง เขาต้องอยู่เหนือพวกอยู่นิดหนึ่ง จนพรรคพวกเอือมระอากันหมด ผมก็โดนกินเหล้ามอยู่เหมือนกัน จนเขารวย” (นาย ปม. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ความขัดแย้งดังกล่าวไม่สามารถหาข้อยุติได้ กระทั่งนาย ช. นามสมมติ หรือ “สอ.” ตัดสินใจแยกตัวออกมาตั้งกลุ่มการเมืองใหม่โดยการเป็นพันธมิตรกับฝ่าย นาย น. นามสมมติ สามารถรวบรวม

สมาชิกเทศบาลมาเป็นฝ่ายของ นาย น. นามสมมติ มากกว่าครึ่ง จึงนำไปสู่การลงมติเปิดประชุมสภาเพื่ออภิปรายทั่วไปถึงการทำงานที่ไม่โปร่งใส การรู้เห็นเป็นใจกับฝ่ายข้าราชการ เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้สมาชิกลงมติไม่ไว้วางใจ นาย ต. นามสมมติ จากนั้น นาย น. กับนาย ข. ได้ทำหนังสือร้องเรียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด เกี่ยวกับการละเลยต่อหน้าที่ และการทุจริตภายใต้การบริหารงานของนาย ต. นามสมมติ ดังกล่าว จนทางจังหวัด โดยมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นสอบวินัยในความผิดฐานละเลยต่อหน้าที่ และมีการเสนอความเห็นให้ปลดออกจากตำแหน่งนายกเทศมนตรี แต่นาย ต. นามสมมติ ได้ทำการลาออกจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีก่อนตั้งกรรมการการสอบทางวินัย แต่ก็ยังคงดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลจนหมดวาระ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เห็นมัย เลือะกะสิ่ง มาอยู่รวมกันแล้วคูชิ การเมืองจะเป็นอย่างไร ถึงที่เอ็งเข้าไม่ว่า แต่เมื่อถึงที่เข้าบ้าง เอ็งก็อย่าไว้อย่างกัน” (นาย ดร. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ในท่วงทำนองเดียวกันการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังคงมีอุณหภูมิของความร้อนแรงอยู่เนืองๆ มีการใช้อิทธิพลของ นาย ข. นามสมมติ หรือ “สข.” ที่ได้จากตำแหน่งทางการเมือง เข้าไปบงการของลักษณะผู้นำลักษณะของการอาศัยความมีอิทธิพลความเป็นเจ้าพ่อในพื้นที่ พฤติกรรมของนาย ข. นามสมมติ หรือ “สข.” สะท้อนให้เห็นจากพฤติกรรมการใช้อิทธิพลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การข่มขู่คุกคามเมืองท้องถิ่นที่มีประสบการณ์น้อยกว่า การใช้อิทธิพลได้คู่คทรายในพื้นที่สาธารณะเพื่อจำหน่าย ได้บุกรุกพื้นที่ที่เขาได้ทำการปลูกยางพาราในตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในฐานะประชาชน ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2557 กล่าวโดยสรุปคือจากกรณีศึกษาของ นาย ข. นามสมมติ หรือ “สข.” เห็นได้ว่า กลุ่มการเมืองท้องถิ่น มีพื้นฐานเดิมมาจากความเป็นเพื่อนและความเป็นพี่เป็นน้องกัน อดีตเคยเป็นนักการเมืองกลุ่มเดียวกันที่มีฐานความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการระหว่างกลุ่ม โดยการอาศัยความไว้นื้อเชื่อใจแก่กันและกัน แต่เมื่อถึงจุดแตกหักทางการเมืองที่มีปัจจัยมาจากการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การเชื่อมโยงกับการมีผลประโยชน์ทับซ้อนจากที่เคยมีความสัมพันธ์ที่เคยใกล้ชิดสนิทสนมกัน ผนวกกับความไว้นื้อใจกันไม่สามารถที่จะดำรงอยู่ได้ เพราะต่างฝ่ายต่างต้องการเป้าหมายการมีผลประโยชน์ส่วนตัว และการมีอำนาจทางการเมืองทำให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่นเกิดความไม่เข้าใจกันถึงขั้นแตกหัก กลายเป็นการทำลายชีวิตและทรัพย์สินของอีกกลุ่มหนึ่ง

ความขัดแย้งทางการเมือง: ผู้การลอบสังหารนาย ข. นามสมมติ

การศึกษาเกี่ยวกับการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเนื่องกับเหตุการณ์ที่ นาย ข. นามสมมติ หรือ นาย ฉ. นามสมมติ อายุ 56 ปี ผู้ดำรงตำแหน่ง

สมาชิกสภาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถูกลอบสังหารเสียชีวิต เมื่อวันศุกร์ ที่ 18 สิงหาคม 2549 เมื่อเวลา 17.30 น. ในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น พนักงานสอบสวน ได้รับแจ้งเหตุถึงกันตายบริเวณสวนทุเรียน จากการสืบสวนสอบสวนได้ข้อสรุปว่า ขณะเกิดเหตุครั้งนี้ นาย ช. นามสมมติ ได้เดินทางมาตรวจงานกำลังก่อสร้างโครงการในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีกิจกรรมการขุดลอกคูคลอง และก่อสร้างทำทางและรางน้ำในพื้นที่หมู่ที่ 3 ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยที่แนวทางการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นตรงกับกรรับรู้ของประชาชนทั่วไปในพื้นที่ กล่าวคือการเสียชีวิตของ นาย ช. นามสมมติ มีสาเหตุเกิดจากการขัดผลประโยชน์ทางการเมืองในระดับผู้บริหารด้วยกันในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (“สท.คนดังถูกยิงคาที่”. 2549 : 18)

สำหรับนาย ช. นามสมมติ แต่เดิมมาประกอบอาชีพทำธุรกิจหลากหลาย ผลการศึกษาที่มีข้อค้นพบว่าก่อนหน้าที่นาย ช. นามสมมติ จะเสียชีวิต นาย ช. นามสมมติ ได้เปลี่ยนชื่อนามสกุลเป็น นาย ญ. นามสมมติ เนื่องจากสาเหตุที่เกิดจากการขัดผลประโยชน์ทางการเมืองอันมีในระดับผู้บริหารด้วยกันเองภายในเทศบาลนั้นเมื่อ พ.ศ.2544 เรื่อยมา นาย ช. นามสมมติ หรือ นาย ญ. นามสมมติ ก่อนตัดสินใจหันเหชีวิตมาเป็นอาชีพนักการเมือง เคยมีอาชีพหลัก ทำประกันภัยประเภทต่าง ๆ ทำสวนยางพารา รับเหมาประมูลงานก่อสร้างทุกชนิด เป็นนายหน้าซื้อขายที่ดิน เป็นผู้กว้างขวางในพื้นที่ เป็นเครือข่ายกับ นาย ต. นามสมมติ ในสมัยที่ นาย ต. นามสมมติ เป็นนายกเทศมนตรี นาย ช. หรือ นาย ญ. เป็นผู้ที่สำคัญในการช่วยผลักดันอยู่เบื้องหลังของนาย ต. นามสมมติ และกำนัน บ. นามสมมติ ซึ่งนาย ช. นามสมมติ หรือ นาย ญ. นามสมมติ เคยร่วมกัน เปิดตลาดขายส่งขนมที่ออฟฟิศทั่วราชอาณาจักร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในระยะหลังการขายส่งขนมที่ออฟฟิศ ไม่เจริญรุ่งเรืองทำให้การสะสมทุนทางเศรษฐกิจที่เคยทำร่วมกันได้มาใช้ลงทุนเพื่อสำหรับการหาเสียงเลือกตั้ง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“นักการเมืองอาชีพทุกคน เขาไม่เอาเงินที่เขาเก็บสะสมตั้งแต่ไหนแต่ไรมาเล่นการเมืองหรอก เขาจะหานายทุนมาสนับสนุนเขา เท่ากับว่าเขาไม่ลงทุนอะไร เขาแค่ลงทุนแต่แรง เห็นไหม นักการเมืองสมัยนี้เขามีเงินกัน ก็มีแต่เรานี่ละใช้เงินส่วนตัวที่เก็บหอมรอบริบจากการขายขนมมาเล่นการเมือง” (นาย ต. นามสมมติ. 2557)

แต่ภายหลังการศึกษามีข้อค้นพบว่า นาย ช. นามสมมติ มาขัดแย้งกับนาย ต. นามสมมติ ตรงที่นาย ช. นามสมมติ นั้นเป็นคนที่ชอบเอาแต่ใจตัวเอง จะทำอะไรต้องทำให้ได้ไม่พึ่งเหตุผลเพื่อร่วมงาน หรือสมาชิกสภาเทศบาลในทุกกรณี นาย ช. นามสมมติ หรือ นาย ญ. นามสมมติ เป็นสมาชิกสภาเทศบาล มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เรื่อยมาถึงปี พ.ศ. 2551 ประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้างและดูแลบริหารธุรกิจส่วนตัว ในด้านการเมืองนาย ช. นามสมมติ หรือ นาย ญ. นามสมมติ เคยดำรงตำแหน่งเป็นรองนายกเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในสมัยของนาย สร.นามสมมติ เป็นนายก

เทศมนตรีเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาจกล่าวได้ว่า นาย ช.นามสมมติ เป็นผู้กว้างขวาง มีอิทธิพลการเมืองระดับท้องถิ่นคนหนึ่งในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้าน สาธารณะประโยชน์นั้น ให้ความช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นมาโดยตลอดเช่นกัน โดยปกตินิสัย นาย ช. นามสมมติ มักชอบทำตัวเป็นหัวคะแนน ให้กับนักการเมืองในท้องถิ่นและนักการเมืองระดับ จังหวัดมาทุกยุคสมัย (นาย สร. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การศึกษากรณีที่ 4 กรณีการลอบสังหาร นาย น. นามสมมติ รองนายกเทศมนตรีของเทศบาล แห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรณีการลอบสังหาร นาย น. นามสมมติ สมาชิกสภาของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เสียชีวิตเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ในกรณีที่ 4 นี้ผู้วิจัยจะใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันมีสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่มีฐานมาจากการเปลี่ยนแปลงฐานสมาชิกมาเป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความเชื่อมั่นในทางความคิด ความเชื่อ ความชอบในระดับสูง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ปัจจัยทางด้านอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ผลลัพธ์สุดท้ายของการมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน นำมาซึ่งการประทุรร้ายร่างกายร้ายแรงถึงการเอาชีวิตแก่กันและกัน

พื้นฐานเดิมและการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและสังคมของนาย น. นามสมมติ

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ เจาะลึกพบว่า ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นที่รู้จักนาย น. นามสมมติ กันในนาม “พี่ น.” พ่อแม่ของ นาย น.นามสมมติ มีถิ่นฐานเดิม อยู่ที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นาย น. นามสมมติ เป็นบุตรคนที่ 2 ของตระกูล คม. นามสมมติ อาชีพเดิมของครอบครัว คม. นามสมมติ บิดาของ นาย น.นามสมมติ เป็นกรรมกรรับจ้างขายแรงงานทั่วไป ส่วนมารดาของ นาย น. นามสมมติ ทำขนมหวานขายควบคู่ไปกับการทำสวนผลไม้ ฐานะทางครอบครัวในอดีตไม่ได้ร่ำรวย มีฐานะพออยู่พอกินไปตามอัตภาพ

จากการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของ นาย น. นามสมมติ เริ่มสร้างฐานะทางครอบครัวจากอาชีพการทำขนมขาย การทำสวนผลไม้ กระทั่งตามไม่ได้สร้างความร่ำรวยให้กับครอบครัว นอกจากการพอมือพอกินไปเพียงวันคืนเท่านั้น เมื่อ นาย น. นามสมมติ เติบโตได้แต่งงานแยกครอบครัวมาสร้างเนื้อตัว เป็นหัวหน้าคนงานคุมคนงานลานมันเส้นให้กับนาย หอ. นามสมมติ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ มาได้ระยะหนึ่งนาย น. นามสมมติ ได้สังเกตเห็นช่องทางการทำงานมาหากินเป็นลูกจ้าง มองเห็นช่องทางการทำงานที่ดีกว่าเดิม ทำให้ นาย น. นามสมมติ ได้ซื้อรถเก๋งเพื่อรับจ้างขนย้ายมันเส้นและค้าขายของหนีภาษี เช่น เหล้า บุหรี่ ต่อมาระยะหลังกิจการลานมันเส้นมีความซบเซาลง ด้วยการที่สะสมทุนทางเศรษฐกิจมา ทำให้ นาย น. นามสมมติ มีฐานะดีขึ้น ด้วยการขายของหนีภาษีมาตลอด สมัยนั้นมีการตัดถนนสุขุมวิทสายบางนา-ตราด จึงหันมาร่วมลงทุนลงมือกับโรงโม่หิน ทำให้ นาย น. นามสมมติ

มีสัมปทานเปิดโรงโม่หินมีชื่อเสียงโด่งดัง เป็นที่รู้จักกันในพื้นที่ นาย น. นามสมมติ ได้ควบคุมดูแลกิจการสัมปทานควบคู่กับโรงโม่หิน เรื่อยมาระยะหนึ่งนาย น. นามสมมติ ได้มองว่าต้องให้รถบรรทุกและรถแม่โครตักหินขนย้ายหินจากหน้าผา ลงมากองไว้ในโรงโม่หิน จึงตัดสินใจซื้อรถบรรทุกสิบล้อมาเพื่อรับจ้างขนย้ายหิน และซื้อรถแม่โคร มาเพิ่มทุนทางเศรษฐกิจเรื่อยมาจนกระทั่งเริ่มมีฐานะดีขึ้น ซึ่งอาชีพนี้เองได้สร้างความมั่งคั่งให้ นาย น. นามสมมติ เรื่อยมาดังคำสัมภาษณ์

“เมื่อก่อนใครมั่งไม่รู้จักพี่ น. ผมเนี่ยอยู่กับเขาตั้งแต่เด็ก พี่ น. เขาโด่งดังรู้ ๆ กันอยู่ เขาทำอะไรมีอิทธิพล ขนาดชอบทำอะไรเหนือกฎหมาย จนไม่มีใครต่อกลอนกะแก ถ้าเขาสั่งให้ใคร ไปดูว่ามันเกิดอะไรขึ้น ให้อีกฝ่ายเตรียมหนีได้เลย เป็นอันว่าคนนั้นต้องโดนเตะแน่” (นาย ขย. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เมื่อพิจารณาทุนทางสังคมของครอบครัวนาย น. นามสมมติ มีข้อค้นพบว่าชอบช่วยเหลือชาวบ้านเป็นขวัญใจคนจนที่ตกทุกข์ได้ยาก ในทัศนะของชาวบ้าน นาย น. นามสมมติ ได้รับการขนานนามว่าเป็น “นักเลงพ่อพระ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นคติความขื่นมาภายในชุมชน เช่น วิวุ่นยกพวกตีกัน ในหมู่บ้าน ปัญหาคดีฆ่ากันยั้งกัน ชาวบ้านต่างก็พากันมาหาเพื่อขอความช่วยเหลือจากนาย น. นามสมมติ เพื่อช่วยเจรจาความกับอีกฝ่ายอยู่เนือง ๆ ทำให้นาย น. นามสมมติได้รับการยอมรับจากชาวบ้านและยกย่องนับถือ จากความสำเร็จในการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมของ นาย น. นามสมมติ ต่อมาได้ขยายกิจการไปสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจขั้รถแม่โครรับเหมารับถมบ่อ น้ำ ถมที่ดิน การคุมกิจการโรงโม่หิน และการทำสวนผลไม้ ซึ่งธุรกิจทั้งหมดนี้ ได้สร้างความมั่งคั่งให้กับครอบครัว นาย น.นามสมมติ อีกทั้งยังเป็นฐานสำคัญทางการเมือง นาย น. นามสมมติ เรื่อยมาตามลำดับ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“อย่างว่าแหละ คนเราเมื่อมีเงินแล้ว อยู่เฉย ๆ ไม่ได้หรอก ต้องแสวงหาโน่นทำนี่ตลอดเวลา” (นาย ขย. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การตัดสินใจก้าวเข้าสู่เส้นทางการเมือง นาย น. นามสมมติ

การเข้าสู่การเมืองของนาย น. นามสมมติ มีพื้นฐานมาจากความมีชื่อเสียงที่ได้สะสมทุนทางสังคมและความมั่งคั่งจากทุนทางเศรษฐกิจ ทำให้นาย น. นามสมมติ มีคนรู้จักและสนิทสนมกับนาย น. นามสมมติ เป็นจำนวนมากขึ้นตามลำดับ กลายเป็นการยกระดับความเป็นผู้มีอิทธิพลของนาย น. นามสมมติ สำหรับวัตถุประสงค์หลักของการเข้าสู่การเมืองก็เพื่อการแสวงหาอำนาจทางการเมือง ในการปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเองและของครอบครัว ทั้งนี้เพราะการมีอำนาจและตำแหน่งทางการเมืองสามารถให้คุณให้โทษในการทำธุรกิจทั้งทางตรงและทางอ้อมได้

โดยสถานภาพทางสังคมแล้ว นาย น. นามสมมติ มีฐานะเป็นนายทุนท้องถิ่นที่เติบโตใน
 กระแสของเจ้ากิจการมีธุรกิจรถแท็กซี่และบรรทุก จนได้ก้าวเข้าสู่วงการเมืองท้องถิ่นของเทศบาล
 แห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นาย น. นามสมมติ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล
 การเมืองท้องถิ่นของ นาย น. นามสมมติ มีฐานจากการสะสมทุนทั้งทุนทางเศรษฐกิจและทุนทาง
 สังคม ในปี พ.ศ. 2536 นาย น. นามสมมติ มาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล และได้รับ
 การเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลสมัยแรก (ก่อนที่จะมีการยกฐานะจากสภาเทศบาลเป็น
 ของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) และด้วยผลของการสร้างความดีอย่างต่อเนื่อง ทำให้ในปี
 พ.ศ. 2540 นาย น. นามสมมติ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลในสมัยที่สอง หลังจากนั้นได้ดำรง
 ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลสมัยที่สองได้ประมาณ 2 ปี สภาเทศบาลได้ยกฐานะเป็นของเทศบาล ในปี พ.ศ.
 2542 แต่นาย น. นามสมมติ ยังคงดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล โดยปริยายตามพระราชบัญญัติ
 เทศบาลต่อไปอีกสองปีจนหมดวาระการดำรงตำแหน่ง

การช่วงชิงผลประโยชน์ภายในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง ใต้

จุดเริ่มต้นของการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง
 ใต้พบว่า นาย น. นามสมมติ ได้มีการใช้อิทธิพลเหนือกฎหมาย เนื่องจากความจำเป็นในการแสวงหา
 ผลประโยชน์เพื่อสะสมทุนในฐานะที่เป็นนายทุนท้องถิ่น พฤติกรรมเช่นนี้ทำให้มีความขัดแย้งเรื่อง
 การแย่งชิงผลประโยชน์ในกลุ่มเดียวกัน จนถึงขั้นมีการฆ่ากันตาย จนเกิดจากความไม่เข้าใจกันระหว่าง
 คนสองกลุ่ม ในปี พ.ศ. 2544 กล่าวคือ การใช้อิทธิพลร่วมกับนาย ช. นามสมมติ หรือนาย ญ. นามสมมติ
 โคนล้มสภาเทศบาลในสมัยของนาย ต. นามสมมติ ได้เข้าข่มขู่สมาชิกในสภาเทศบาล เทศบาลแห่งหนึ่ง
 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จนไม่มีสมาชิกคนใดกล้าขัดขวาง พบว่าได้มีปัญหาขัดแย้งกับผู้รับเหมารายหนึ่ง
 ในต่างจังหวัด รวมถึงปัญหาความขัดแย้งกันเอง ในกลุ่มการเมืองเดียวกันที่เป็นฝ่ายบริหารอย่าง
 รุนแรง พัวพันกับคดีสังหารสมาชิกสภาจังหวัดคนหนึ่งในพื้นที่ และเตรียมตั้งทีมลงสมัครชิงตำแหน่ง
 นายกเทศมนตรี ซึ่งเหลือเวลาเพียงปีเศษ แข่งกับนายกเทศมนตรีคนปัจจุบัน ซึ่งอยู่ทีมเดียวกันมาตลอด
 สำหรับประเด็นที่ค้างไว้ 2 ประเด็นคือเรื่องการเมืองและขัดผลประโยชน์ทางด้านธุรกิจแหล่งข่าว
 ในพื้นที่เปิดเผยว่า เมื่อช่วงประมาณ 3 เดือนที่ผ่านมา นาย น. นามสมมติ ผู้ตายประมูลบ่อหินในพื้นที่ได้
 แต่ถูกตัดหน้าไป แล้วต่อมา นาย น. นามสมมติ นำชาวบ้านประท้วงการระเบิดหินในบ่อดังกล่าว
 โดยอ้างว่ากระทบต่อสิ่งแวดล้อมทำให้ผู้ที่ประมูลได้เข้าไประเบิดหินไม่ได้

ความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ความขัดแย้งเรื่องผลมาจากการ
 แย่งชิงอำนาจ ในกลุ่มด้วยกัน กล่าวคือ นาย น. นามสมมติ และนาย ช. นามสมมติ. “ สส.” หรือ
 นาย ญ. นามสมมติ ได้แยกตัวมารวมสมาชิกมาเป็นฝ่าย นาย น. นามสมมติ เพื่อจะโค่นล้มนายก

เทศมนตรี นาย ต. นามสมมติ และรองนายกเทศมนตรี เนื่องจากต้องการอำนาจทางการเมืองและได้ ล้างแค้น นาย ต. นามสมมติ ที่นาย ต. นามสมมติ ไม่ยอมให้ผลประโยชน์ของโครงการก่อสร้างเทศบาล แต่ก็นำโครงการต่าง ๆ ไปให้ นาย บ. นามสมมติ เป็นส่วนใหญ่ และยังคงกล่าวหาว่า นาย ต. นามสมมติ รู้เห็นให้พนักงานที่เป็นข้าราชการประจำนารถไปใช้ในส่วนตัว และนาย น. นามสมมติ ยังไม่พอใจ เพื่อนสมาชิกด้วยกันอีกหลายคนที่ไม่ทำตามคำสั่งนาย น. นามสมมติ ซึ่งนิสัยส่วนตัวของนาย น. นามสมมติ แล้วถ้าไม่พอใจใครจะโวยวายใช้กำลัง เข้าชกต่อหน้าทันที สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“พี่ น. เขาเป็นคนแบบนี้มาแต่ไหนแต่ไรแล้ว แต่เขาก็เป็นคนดีของสังคม ชอบช่วยเหลือ ทุกคน ไม่เคยเรียกร้อคนน้ำร้อน-น้ำชาจากผมเลย” (นาย ชน. นามสมมติ, สัมภาษณ์, 2557)

ผลจากการสะสมทุนทางการเมืองของนาย น. นามสมมติ จากการแย่งชิงอำนาจทางการเมือง ภายในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยที่นาย น. นามสมมติ ร่วมมือกับนาย ช. นามสมมติ “สอ.” หรือ นาย ญ. นามสมมติ พร้อมพวก โคนล้มอำนาจนายกเทศมนตรีของ นาย ต. ดังกล่าว ข้างต้นแล้ว นาย น. นามสมมติ และนาย ช. นามสมมติ ยังได้มีการครอบงำการแต่งตั้งผู้บริหารคนใหม่ ภายใต้การบริหารงานของนาย น. นามสมมติ เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2546 โดยมีจัดตั้งคณะเทศมนตรี มาบริหารงานชุดใหม่ภายใน คือ นาย สม. นามสมมติ ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี นาย สข. นามสมมติ และนาย น. นามสมมติ เป็นรองนายกเทศมนตรีจนครบวาระ ซึ่งเป็นการคานอำนาจของนาย น. นามสมมติ กับนาย ช. นามสมมติ เพื่อใช้การบริหาร ในช่วงซึ่งผลประโยชน์ในหลายรูปแบบ เช่น มีการโยกย้ายโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ในสมัยนาย ต. นามสมมติ ขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรี ได้ปรับเปลี่ยนโครงการก่อสร้างหลายโครงการต่าง ๆ ให้ไปตรงกับที่มีฐานเสียงและใน หมู่บ้านของ นาย สม. นามสมมติ และพวก จะให้บริษัทก่อสร้างของ นาย ช. นามสมมติ เป็นผู้ลงมือทำโครงการดังกล่าว โดยการกำกับดูแลผลประโยชน์ร่วมกันของ นาย น. นามสมมติ และนาย ช. อย่างใกล้ชิดเรื่อยมาจนกระทั่งหมดวาระปี พ.ศ. 2548

การเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดขึ้นใหม่อีกครั้งในปี พ.ศ. 2548 ในครั้งนี้ นาย น. นามสมมติ สนับสนุนเลือกให้นาย สร. นามสมมติ สมัครชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรี กับนาย ต. นามสมมติ ผลปรากฏว่า นาย สร. นามสมมติ ได้รับคัดเลือกเป็นนายกเทศมนตรี ส่วนนาย น. นามสมมติ เป็นรองนายกเทศมนตรีเรื่อยมา จนมีการถูกลอบสังหารเสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. 2551 (นาย สร. นามสมมติ, สัมภาษณ์, 2557)

ประวัติชีวิตของนาย น. นามสมมติ : ก่อนก้าวเข้าสู่ถนนสายการเมือง

สำหรับการศึกษาประวัติของ นาย น. นามสมมติ พบว่า ถิ่นกำเนิดเป็นคนพื้นเพดั้งเดิมใน ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีฐานะดีสืบทอดมาจากรุ่นหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ่อแม่มีอาชีพค้าขายที่ทำการหน้าพระเปิดหินส่วนตัว จนมีฐานะดีในชุมชนละแวกนั้น ๆ ต่อมา นาย น. นามสมมติ มีครอบครัวได้ย้ายไปอยู่ที่อื่น ยังประกอบอาชีพรับเหมาขุดเจาะระเบิดหินอยู่ในระยะหลังได้เปลี่ยน

อาชีพเป็นผู้รับเหมาขุดลอกคลอง ถมที่ เป็นต้น ด้านชีวิตการเมืองไม่เคยรับตำแหน่งใด ๆ มาก่อนหน้านี้ เมื่อการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นาย น. นามสมมติ ได้ลงสมัครชิงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลในสมัยแรก เมื่อ ปี พ.ศ. 2536 จนกระทั่งมีการยกฐานะเป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 เป็นสมาชิกสภาเทศบาล โดยปริยายตามกฎหมาย เรื่อยมา นักการเมืองส่วนใหญ่จะรู้จัก นาย น. นามสมมติ เป็นอย่างดีทุกท่าน จนได้รับฉายาว่าเจ้าพ่อเทศบาลอาชีพส่วนตัวจะรับเหมาจะดูแลเป็นครั้งคราว ลักษณะส่วนตัว จะเป็นคนพูดจาเสียงดังฟังชัด นักเลงเรียกพี่ มีความเชื่อมั่นในตัวเองค่อนข้างสูง ไม่ค่อยยอมลดราวาศอกให้กับใคร พูดคำไหนคำนั้น จะช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากคดีความต่าง ๆ เป็นผู้ที่รับเคลียร์ทุกคดี และเป็นที่ยรักใคร่ของประชาชนในตำบล จึงเป็นที่มาของการเป็นสมาชิกเทศบาลทุกสมัย ตำแหน่งสำคัญ ๆ เช่น รองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี หรือเป็นประธานสภา เป็นต้น จากคนไม่เคยเกรงกลัวใครในสำนักงานเทศบาล จึงไม่มีใครกล้าแสดงการคัดค้าน เพราะรู้ถึงนิสัยใจคอของ นาย น. นามสมมติ จึงจำเป็นต้องแก้งยิบยอมรับฟัง ซึ่งแท้ที่จริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวของ นาย น. นามสมมตินี้เอง เป็นจุดชนวนสำคัญของการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมือง เรื่อยมา (อยู่ในรูปแบบของคลื่น ได้นำที่รอวันคิดบัญชีแค้นเมื่อโอกาสมาถึง) พฤติกรรมเช่นนี้แม้แต่การประชุมสภาเทศบาลซึ่งโดยปกติแล้วจะเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ทว่าในทางปฏิบัติที่เทศบาลกลับพบว่ามีได้เป็นเช่นนั้น ไม่มีใครกล้าขัดขวางในการกระทำใดๆ ของนาย น. นามสมมติ “ผมรู้ถึงกิตติศัพท์ พี่ น. แกมานานแล้ว ไม่มีใครอยากยุ่งกับแกนักหรอก เดี่ยวแกโมโหจะอยู่ไม่ติด” หรือแม้แต่การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ดูแลกิจการของโรงโม่หิน พฤติกรรมของ นาย น. นามสมมติก็ยังคงใช้วิธีการบริหารเฉกเช่นเดียวกันกับที่เทศบาล รวมทั้งการรับประมุลงานงานในเขตเทศบาลด้วยเช่นกัน (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การศึกษาเกี่ยวกับการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากเหตุการณ์ของกรณีศึกษาที่สืบนี้ ปრაกฏการณ์เกิดขึ้นคล้าย ๆ กันกับเหตุการณ์เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2551 ที่นาย ช. นามสมมติ หรือนาย ฉ. นามสมมติ ถูกคนร้ายลอบยิงเสียชีวิตสำหรับกรณี นาย น. นามสมมติ มีอายุ 57 ปี ดำรงตำแหน่งเป็นรองนายกเทศมนตรีเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ถูกลอบสังหารเสียชีวิตอยู่ในรถส่วนตัว ขณะที่กำลังจะเดินทางไปเปิดงานฝึกอบรมโครงการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

เริ่มต้นชีวิตการก้าวเข้าสู่เส้นทางทางการเมือง ด้วยการได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เรื่อยมากระทั่งถึงปี พ.ศ. 2551 ประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้าง และดูแลกิจการโรงโม่หินย่อยในหมู่ที่ 3 ในด้านการเมืองดำรงตำแหน่งรองนายกเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ในสมัยที่ นาย สร. นามสมมติ เป็นนายกเทศมนตรี

เทศบาล โดยบุคคลิกภาพส่วนตัวผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า เป็นผู้กว้างขวางและเป็นผู้มีอิทธิพลการเมืองระดับท้องถิ่นและท้องถิ่นคนหนึ่งในพื้นที่ ด้วยการสร้างบารมีจากการให้ความช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นที่มาโดยตลอด ซึ่งส่วนใหญ่ นาย น. นามสมมติมักวางตัวเป็นหัวคะแนนให้กับนักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัดมาทุกยุคสมัย สำหรับในกรณีที่เกิดขึ้นมาในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเช่นเดียวกัน เมื่อครั้งเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาล เมื่อปี พ.ศ. 2548 ซึ่งมี นาย น. นามสมมติ เป็นหัวคะแนนให้ นาย ค. นามสมมติในสมัยที่ลงคะแนนโหวตสรรหานายกเทศมนตรี จนกระทั่งมีรอยแตกร้าวในสมาชิกเรื่อยมา

กรณีศึกษาเรื่องการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้นำเสนอมาทั้ง 4 กรณี สามารถสรุปได้ว่า การสะสมทุนและการก้าวเข้าสู่แวดวงการเมืองท้องถิ่นของนาย ก. นามสมมติ นาย บ. นามสมมติ นาย ช. นามสมมติ และนาย น. นามสมมติ กระทั่งพัฒนาการก่อรูปเป็นความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรง เนื่องจากความไม่ลงตัวในการแบ่งปันผลประโยชน์ในพื้นที่ที่มีอิทธิพลของนักการเมือง ในพื้นที่ภายในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถสรุปผลการศึกษาท้องถิ่นในลักษณะที่เป็นการแบ่งงานกัน ความไม่สอดคล้องกันได้ดังนี้

นาย ก. นามสมมติ สะสมทุนทางเศรษฐกิจจากฐานการทำงานการเกษตรและธุรกิจรับราชการเป็นหลัก หลังจากนั้นเมื่อมีฐานะทางครอบครัวดีขึ้น จึงได้เน้นการสะสมทุนทางสังคมด้วยการช่วยเหลือประชาชนและสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่

นาย บ. นามสมมติ สะสมทุนทางเศรษฐกิจ มีทุนทางสังคมและมีอิทธิพลทางการเมืองในพื้นที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือค่อนข้างสูง ดังนั้นหาก นาย บ. นามสมมติ ได้ช่วยเหลือนักการเมืองคนใดคนนั้นมักจะได้ตำแหน่งเสมอ บทบาททางการเมืองของนาย บ. นามสมมติ มีลักษณะผู้ทรงอิทธิพลที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ โดยมีทั้งพระเดชและพระคุณ

นาย ช. นามสมมติ เน้นการสะสมทุนทางเศรษฐกิจโดยมีฐานธุรกิจอยู่ที่การก่อสร้าง ดังนั้นจึงมีบทบาททางการเมืองได้ในเฉพาะเขตพื้นที่ เช่น การรวบรวมสมาชิกสภาเทศบาลเพื่อ โคนันล้มนายกเทศมนตรี มีบทบาททางการเมืองที่สำคัญ คือการใช้อำนาจและการใช้อิทธิพลอย่างเห็นได้ชัด

นาย น. นามสมมติ มีการสะสมทุนทางสังคมมาในอดีตและเริ่มสะสมทุนทางเศรษฐกิจด้วยกิจการรับเหมาก่อสร้าง และควบคุมกิจการโรงไม้หิน โดยนำกรณีศึกษาในภาพรวมมาประมวลวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่มีผลต่อความขัดแย้งทางการเมือง

การศึกษาเกี่ยวกับการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีผลมาจากนโยบายการกระจายอำนาจลงท้องถิ่น ซึ่งเริ่มจากการศึกษาประวัติความเป็นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการศึกษาประวัติศาสตร์โครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม

เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้อค้นพบว่าเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับการแต่งตั้งจากสุขาภิบาล มาเป็นรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 มีการแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ เทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในปี พ.ศ. 2537 ดังนั้นผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะพื้นที่เทศบาลตำบล ได้มีการบริหารจัดการกิจการสาธารณะกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บำบัดทุกข์บำรุงสุข ให้กับประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบล โดยมีอำนาจตามบทบาทหน้าที่ และเป็นภารกิจหลัก ซึ่งตามกฎหมายได้มีการกำหนดเอาไว้ในบทบัญญัติเทศบาล โครงสร้างทางการบริหารออกเป็น 2 ฝ่ายได้แก่ ฝ่ายบริหาร ซึ่งประกอบด้วยนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งหมายถึง สมาชิกสภาเทศบาล โดยที่ตำแหน่งนายกเทศมนตรี และตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล (สท.) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนผู้มีสิทธิตามรัฐธรรมนูญ สามารถอยู่ดำรงตำแหน่งได้ วาระละ 4 ปี ซึ่งแต่ละฝ่ายมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน กล่าวคือฝ่ายบริหารจะทำหน้าที่กำหนดนโยบายและจัดทำงบประมาณด้านต่าง ๆ ส่วนฝ่ายนิติบัญญัติหรือสภาเทศบาลตำบล จะทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“บางครั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาเทศบาลฯ เป็นทีมเดียวกัน แต่เมื่อถึงคราวปฏิบัติงานตามหน้าที่ ก็จะต่างบทบาทกัน ฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่บริหารนำเสนอโครงการ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งก็จะคอยตรวจสอบการทำงานให้เกิดความบริสุทธิ์และตรงต่อความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่มากที่สุด ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับว่ากิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ขัดต่อกฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องหรือไม่” (นาง ณ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้อค้นพบว่ามิปฐมเหตุมาจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากพื้นที่ที่มีทรัพยากรบนพื้นดินและใต้ดินอย่างมหาศาล มีการทำสัมปทานระเบิดหิน เกิดขึ้นตามกาลเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลง จนเป็นปัจจัยทำให้ก่อชนวนความขัดแย้งเล็ก ๆ ขึ้น ระหว่างนายทุนผู้ประกอบการ กลุ่มชาวบ้าน และกลุ่มผู้นำท้องถิ่นและกลุ่มนักการเมืองระดับจังหวัด ทำให้ปัจจุบันเขาในพื้นที่ มีส่วนที่หลงเหลือเพียงส่วนน้อย ผลการประกอบการระเบิดหิน ทำให้คนในชุมชนมีฐานะดีขึ้น เนื่องจากคนในชุมชนมีงานทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้นไปด้วย ผลมาจากโรงโม่หินของบริษัทต่าง ๆ ที่เข้ามาแสวงหาผลกำไร เกิดการแข่งขันแย่งปันราคาซื้อที่ดินในตำบล

ผลการศึกษาเรื่องการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมือง ในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้อค้นพบว่า ความขัดแย้งเริ่มขึ้นที่การแบ่งฝ่ายในการลงสมัคร เพื่อช่วงชิงตำแหน่งทางการเมืองจาก คนกลุ่มหนึ่งที่มีชื่อเสียงของตระกูลต่าง ๆ อยู่ 5 ตระกูล และมีกลุ่มมืออิทธิพล 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 มีนาย ค. นามสมมติ หรือเลี่ย ค. นามสมมติ คหบดีเจ้าของธุรกิจบ้านจัดสรร ผู้กว้างขวางแห่งตลาดที่มีอดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 นาย น. นามสมมติ คอยสมทบทีมและผู้ให้การสนับสนุน กลุ่มที่ 2 นาย ต. นามสมมติ เจ้าของธุรกิจรถยนต์มือสองตลาด และกลุ่มที่ 3 มีนักการเมืองผู้นำท้องถิ่น กำนันธุรกิจในพื้นที่ร่วมมือให้ความช่วยเหลือ ซึ่งแต่เดิมนั้นทั้งคู่แข่งเป็นทั้งเพื่อนและเป็นพันธมิตรทางการเมืองกันมาก่อน สาเหตุของความขัดแย้งในชั้นต้นนี้มาจากความต้องการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง เพื่อเอาไว้คุ้มครองธุรกิจส่วนตัว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2557 เส้นทางการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ถูกผูกขาดโดยกลุ่มผู้มีอำนาจที่สะสมทุนมาจากธุรกิจสัมปทานโรงโม่หินขนาดเล็ก อาศัยตำแหน่งทางการเมืองทำธุรกิจในตลาด เช่น สัมปทานโรงหินชั้นใต้ดินและบนดิน ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ธุรกิจโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปขนาดเล็ก เป็นต้น ทำให้เกิดการขยายฐานอำนาจ ด้วยการรวมกลุ่มพรรคพวกพี่น้อง ลงเล่นการเมืองเพื่อปกป้องธุรกิจส่วนตัวทำให้สามารถดำเนินธุรกิจไปได้อย่างสะดวก กล่าวโดยสรุป คือ หลังมีการประกาศให้เป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้เกิดคู่แข่งทางการเมืองขึ้นมา 3 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง เป็นกลุ่มที่นำโดย นาย ค. นามสมมติ อดีตผู้ใหญ่บ้านที่เกษียณอายุราชการ อาศัยอำนาจสมัยที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน นายทุน และนักธุรกิจให้การสนับสนุน ส่วนกลุ่มที่สอง คือกลุ่มของนาย ต. นามสมมติ ที่มีพรรคพวก เครือญาติเป็นนักธุรกิจ ส่วนกลุ่มที่สาม มีผู้นำท้องถิ่น ท้องถิ่นนักธุรกิจในท้องถิ่น ให้การสนับสนุนทางการเมือง ดังเช่นคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“แต่เดิมเป็นพวกเดียวกันแท้ ๆ แต่มานี้ไม่รู้ทำไมจึงมาแข่งขันกัน ไม่ว่าเวลาจะยาวนานแค่ไหน โลกจะพัฒนาอย่างไร ที่กล่าวไว้ว่าการเมืองไม่มีมิตรแท้ ศัตรูถาวร เกิดทุกระดับการเมืองท้องถิ่นถึงระดับประเทศ ยังคงใช้ได้และคิดว่าจะเป็นความจริงไปตลอดกาลเสียด้วยซ้ำ” (นาย ต. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เมื่อหันไปพิจารณาการก่อรูปของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีข้อค้นพบว่า เกิดขึ้นภายใต้การเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ภายใต้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และประมวลกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการมอบหมายอำนาจหน้าที่สำคัญต่อเจตนารมณ์ของการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน ถึงปัจจุบันผ่านการบริหารงานภายใต้กระบวนการดังกล่าวมาแล้ว ได้แก่ สมัยแรก พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2542 สมัยที่ 2 พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2544 สมัยที่ 3 แบ่งได้ 2 ช่วง คือ พ.ศ. 2544 ถึง 2546 และถึง พ.ศ. 2548 สมัยที่ 4 พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2553 และสมัยที่ 5 พ.ศ. 2553 ถึง 2557

สรุปวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความขัดแย้งทางการเมืองจากกรณีศึกษาการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง

ในการสรุปวิเคราะห์ถึงปัจจัยสาเหตุที่มีผลต่อความขัดแย้ง จากกรณีศึกษาการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองของครั้งนี้ มีข้อค้นพบว่า ปัจจัยที่มีผลจากการการยกฐานะเป็นเทศบาล ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองมีผลประโยชน์เข้าเกี่ยวข้องจนนำไปสู่การประทุรภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินแก่กันและกัน มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยด้านการแข่งขันผลประโยชน์
2. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพทางการเมือง
3. ปัจจัยด้านการต่อสู้แข่งขันแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง
4. ปัจจัยด้านการรับรู้ด้านข้อมูลข่าวสาร

ปัจจัยด้านการแข่งขันผลประโยชน์

สำหรับปัจจัยด้านการแข่งขันผลประโยชน์ หรือผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประมูลรับเหมาก่อสร้าง การแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน และอื่น ๆ เป็นต้น อันเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ปัจจัยด้านการแข่งขันผลประโยชน์ในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มีข้อค้นพบว่า เมื่อการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นจะการแข่งขันผลประโยชน์ในท้องถิ่นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง แท้ที่จริงมีสาเหตุมาจากการแย่งธุรกิจต่าง ๆ หลายประการ เช่น การทำธุรกิจโรงงานไม่หิน นอกจากนี้แล้วยังมีเรื่องการแข่งขันประมูลงานโครงการก่อสร้างของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง ที่ในแต่ละรอบปีงบประมาณมีอยู่หลายโครงการเช่น โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตรอบหมู่บ้าน โครงการขุดลอกคูคลองส่งน้ำและท่อระบายน้ำ เป็นต้น ซึ่งมีการจัดสรรผลประโยชน์ไม่ลงตัว เพราะต่างฝ่ายต่างก็มีบริษัทลูกหาบที่อยู่ ในสังกัดตนเอง มีผลก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น ระหว่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นด้วยตนเอง เพราะจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมีข้อค้นพบว่า ปัจจัยด้านผลประโยชน์นี้เกิดขึ้นมา ก่อนที่จะมีการลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งด้วยซ้ำ การก่อรูปเกี่ยวกับผลประโยชน์นี้เห็นได้จากการสัญญาว่าจะให้ตำแหน่งทางการเมืองตอบแทนการช่วยเหลือ การฝากลูกหลานเข้ามาทำงานในเทศบาล รวมถึงประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ ที่อยู่ในรูปของเงินทอง โครงการต่าง ๆ ที่ชุมชนเดือดร้อนและมีความต้องการ เป็นต้น และเมื่อได้ตำแหน่งนายกเทศมนตรีสนใจแล้วก็จะต้องแบ่งงานให้พวกพ้อง และญาติพี่น้องตนเองตามที่ได้รับปากตกลงกันไว้ก่อนลงเลือกตั้ง ทำให้ฝ่ายที่อยู่ทีมเดียวกันและการเมืองชั่วตรงข้ามเกิดความไม่พอใจ จึงใช้วิธีการเอาคืนด้วยการคัดค้านการบริหารงานหรือการตรวจรับงานอย่างมีเงื่อนไข ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การนำเอาข้อกฎหมายมาหาจุดบกพร่อง และการ

ควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายตรงข้าม เป็นต้น กรณีความขัดแย้งทางการเมืองที่มีปัจจัยพื้นฐานมาจากปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่แตกต่างกันนี้ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อได้เป็นนายกแล้ว ต้องทำตามข้อตกลงกันไว้ ไม่อย่างนั้นจะถูกหักหลัง ในสมัยหน้าไม่มีความเชื่อตรงในบทบาทของนักการเมือง คนที่อยู่ไม่ได้ คนโกงมีแต่ความร่ำรวย เป็นอย่างนี้แหละ สังคมไทยทุกวันนี้” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เช่นเดียวกันกับคำกล่าวสัมภาษณ์ที่ว่า

“การทำโครงการ และร่างนโยบายจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน จะต้องสอดคล้องกับความต้องการของนักธุรกิจผู้ให้การสนับสนุน การเมืองเป็นเรื่องผลประโยชน์ของใครว่าแต่ใครมีความสามารถหรือใครมีพรรคพวกอยู่ก่อนจะลงมือทำอะไรง่ายเสมอ ทุกอย่างไม่มีอะไรจริงจัง ยืนได้มาแล้วก็เสียไปเป็นไปตามกลไกของธรรมชาติและสัตว์โลก พวกข้าราชการอย่างพวกเราสอนนโยบายไม่ทัน ต้องตามน้ำอย่างเดียวจึงจะอยู่รอดสมัยนี้” (นาย พ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เมื่อหัน ไปพิจารณาความขัดแย้งจากการประมุขงานของผู้รับเหมาก่อสร้าง อันเป็นปัจจัยสาเหตุด้านผลประโยชน์ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในตำแหน่งทางการเมืองของเทศบาล ที่ผลการศึกษาคั้งนี้มีข้อค้นพบคือ ปัจจัยอันเกิดจากค่าตอบแทนในการฮั้วประมูล หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ค่าเปอร์เซ็นต์งานที่ได้จากหัวคิวของโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาล มีค่าตอบแทนในการฮั้วประมูลงาน และเปอร์เซ็นต์ที่ได้จากโครงการรับเหมาก่อสร้าง ส่วนใหญ่จะตกอยู่ในมือของนายกเทศมนตรี สำหรับผู้ที่มีตำแหน่งรองนายก หรือเลขา นายกไม่มีสิทธิการได้รับผลประโยชน์ดังกล่าวภายในเทศบาล ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เวลาบริษัทต่างๆ ไปวิ่งงานจะต้องชนกันถึง 10 บริษัท แต่มีข้อแม้รับรู้กันภายในระหว่างนายกและผู้รับเหมา เป็นผู้ชี้แจงเหตุผลว่างาน โครงการนี้ เป็นของบริษัทใดแบ่งเปอร์เซ็นต์ให้เท่าไร” (นาย พ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

จากเงินค่าตอบแทนการฮั้วประมูลงาน และเปอร์เซ็นต์ที่ได้รับจากโครงการก่อสร้างนี้เอง เป็นปัจจัยด้านผลประโยชน์อีกรูปแบบหนึ่ง ที่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในสังคมทางการเมืองของเทศบาล ทั้งนี้เพราะเนื่องจากเกิดมีทั้งฝ่ายได้ประโยชน์ และฝ่ายเสียประโยชน์ขึ้นอีก ทั้งนี้มีทั้งฝ่ายที่ได้ประโยชน์มากและฝ่ายที่ได้ประโยชน์น้อย เป็นปัจจัยสาเหตุสำคัญของความขัดแย้งอันมีผลมาจากความไม่ไว้วางใจแก่กันและกัน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“พอมีผลประโยชน์ก็แอบกินแอบใช้กันอยู่เฉพาะกลุ่มพวกเขาไม่กี่คน อีกพวกอดอยากปากแห้ง ทุกคนจึงมีความคิดเหมือน ๆ กันคือ รอวันเวลาที่จะแยกตัวออกไปตั้งทีมงานใหม่ เพื่อมุ่งหวังที่จะกลับมาลงสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกับทีมเดิมที่เคยสังกัดอยู่ อาจเรียกว่าขัดแย้งกันก็ได้ ทะเลาะกัน

ก็จะทำอะไรได้ ถ้าคนมีทัศนคติต้องการเอาชนะกัน โดยไม่มีการพิจารณาว่าวิธีการที่นำไปสู่ชัยชนะนั้นจะผิดหรือถูก” (นาย พ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สำหรับความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านการแข่งขันผลประโยชน์ ผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน และผลประโยชน์ทับซ้อนในพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประมูลรับเหมาก่อสร้าง การแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน และอื่น ๆ เป็นต้น จนนำไปสู่เหตุการณ์ร้ายแรง ถึงขนาดปองร้ายในชีวิตกัน

ปัจจัยด้านบุคลิกภาพทางการเมือง

ในการศึกษาถึงปัจจัยด้านความแตกต่างทางด้านบุคลิกภาพการเมืองที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาครั้งนี้ มีข้อค้นพบว่าปัจจัยด้านความขัดแย้งในทางด้านบุคลิกภาพการเมือง ในแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน โดยสิ้นเชิง ซึ่งทุกคนมาจากหลากหลายสถานะ ต่างคนต่างเชื่อในศักยภาพของตนเอง เช่น ในบางรายเข้ามาเพื่อต้องการความเป็นธรรมในทางสังคม แต่บางรายเข้ามาเพราะต้องการความเป็นเจ้าของเพียงฝ่ายเดียว ในทางการเมือง ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า ความเชื่อมั่นทางด้านบุคลิกภาพการเมืองที่มีระดับการเปลี่ยนแปลงยากหรือง่ายต่างกัน ทั้งนี้บุคคลอาจไม่ยอมรับแนวคิดหรือความเห็นของบุคคลอื่น จึงเกิดสิ่งไม่พึงปรารถนาตามมาได้ เช่น กรณีผู้ให้การสนับสนุนการเมืองในการลงเลือกตั้งในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการคอยบัญชาการหรือสั่งการอยู่เบื้องหลัง และมีการจ้องจับผิดว่าใครอยู่ข้างฝ่ายใดมากน้อยเพียงใด รวมถึงการรวมตัวต่อต้านการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมเอาไว้ได้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มมีข้อค้นพบว่าการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หากว่าตัดสินใจลงเล่นแล้วมักจะเลิกยาก เพราะสังคมทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีบุคลิกภาพการเมือง ในตัวบุคคลรวมไปถึงความศรัทธาเลื่อมใสเฉพาะกลุ่มที่ค่อนข้างมีความรุนแรง หากวันหนึ่งข้างหน้า เลิกเล่นการเมือง การเมืองก็จะย้อนกลับมาเล่นงานในรูปแบบของการตรวจสอบเชิงธุรกิจ เช่น ตรวจสอบภาษีย้อนหลัง เป็นต้น เปรียบเสมือนขึ้นหลังเลื้อหาทางลงลำบาก เพราะจะถูกเลือกกัด ดังนั้นจะเห็นว่าบุคลิกภาพส่วนตัวมีผลกระทบต่อการดำรงตำแหน่งการเมือง ภายในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่มีการยอมรับความรู้ความสามารถของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอย่างแน่นอน นักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยุคปัจจุบันจะเต็มไปด้วยความหวาดระแวง และพร้อมที่จะหักหลังกันนำไปสู่การพลิกขั้วทางการเมืองได้ตลอดเวลา การใช้อำนาจเงินเป็นสิ่งที่อยู่เหนืออุดมการณ์ ทุกฝ่ายวางเป้าหมายสูงสุดของชีวิตในการลงเล่นการเมืองไว้ที่เป้าประสงค์เดียวกันคือผลประโยชน์ส่วนตัวและพรรคพวก สอดคล้องตามความเชื่อซึ่งสะท้อนจากการสัมภาษณ์ที่ว่า

“การเมืองทุกวันนี้ไม่ต้องถามหาอุดมการณ์นักการเมืองอีกแล้วไม่มีหรือ เงินเป็นพระเจ้า มีความสำคัญต่อการดำรงชีพประจำวัน ที่อาจเรียกได้ว่า เงินไม่มากก็ไม่ถูกหรือเงินไม่มากไม่เป็น นักการเมืองก็เช่นกัน วันนี้มันด่ากัน โกรธกัน พอมีคนมาเสนอตำแหน่งให้ฟุ้งนี้ดีกัน คำว่าศักดิ์ศรี หดไปกับคำว่าเงิน ๆ กำลังลอยมา (นาง ญ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สำหรับปรากฏการณ์ของความขัดแย้งทางการเมืองที่ผลการศึกษานำมาวิเคราะห์ เชื่อมโยงกับปัจจัยด้านความแตกต่างทางด้านบุคลิกภาพการเมือง ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตัวเองค่อนข้างสูง ไม่ค่อยยอมลดราวาศอกให้กับใคร เป็นที่รู้จักนิสัยใจคอของทุกคนในการทำงานของเทศบาล จึงจำเป็นต้องแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ซึ่งแท้ที่จริงแล้วพฤติกรรมดังกล่าวของนักการเมืองเป็นจุดชนวนสำคัญของการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลเรื่อยมา (อยู่ในรูปแบบของคลื่นใต้น้ำที่รอวันคิดบัญชี แค้นเมื่อโอกาสมาถึง) พฤติกรรมเช่นนี้แม้แต่การประชุมสภาเทศบาล ซึ่งโดยหลักการแล้วจะเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ทว่าในทางปฏิบัติที่เทศบาลกลับพบว่ามีได้เป็น เช่นนั้น ไม่มีใครกล้าขัดขวางในกระทำใด ๆ ของนายกเทศมนตรี เลยแม้แต่เพียงผู้เดียว หรือแม้แต่การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ดูแลกิจการของโรงโม่หิน ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นักการเมืองมีกิจการเป็นของตนเอง เช่น มีรถแท็กซี่รับจ้างทำงานทั่วไป รวมทั้งการรับประมูลงานงานในเขตเทศบาล

ปัจจัยด้านการต่อสู้แข่งขันแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาถึงปัจจัยสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เกิดจากปัจจัยด้านการต่อสู้แข่งขันเพื่อแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง พบว่าเป็นการต่อสู้แข่งขันเพื่อแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง ระหว่างกลุ่มบุคคลผู้มีอำนาจในท้องถิ่นมีจำนวน 3 กลุ่ม ซึ่งจากการศึกษาในเชิงลึกพบว่า แต่เดิมนั้น กลุ่มคู่แข่งทางการเมืองนี้เป็นพวกเดียวกันมาก่อน ส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดต่อสู้แข่งขันแย่งชิงตำแหน่งทางการเมืองนั้น มีฐานคิดของความขัดแย้งที่มาจากความไม่ลงตัวเกี่ยวกับการจัดสรรตำแหน่งต่าง ๆ ในฝ่ายบริหารของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และตำแหน่งประธานสภาเทศบาล เป็นต้น ตามลำดับเหตุการณ์ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นการจะได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งในการใช้กลยุทธ์ด้านต่าง ๆ เพื่อต้องการทำลายคู่แข่งต่อสู้โดยใช้วิธีต่าง ๆ นานา เช่น การซื้อเสียงด้วยการพนัน การสรรหาหัวคะแนน ตลอดจนการทำลายชีวิตของคู่แข่ง ตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาทั้ง 4 กรณี ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดมาแล้วในหัวข้อการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมือง กระนั้นก็ตามการยกฐานะเป็นเทศบาล ก็ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญไม่น้อยที่มีผลทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางการเมืองขึ้น และมีการจัดหาตัวบุคคลเพื่อมารับตำแหน่งสำคัญ

ในทางการเมือง เช่น การเป็นรองนายกเทศมนตรี เป็นต้น การมอบหมายตำแหน่งนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด อันเกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งในการพยากรณ์ถึงบุคคลที่มีโอกาสในการได้รับเลือกตั้ง เข้ามาเป็นผู้บริหารสูงสุดของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีหลักการพิจารณาจากเครือข่ายที่แน่นแฟ้น และวัตถุประสงค์ที่เป็นตัวเงิน ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของกลุ่มคนเหล่านั้น เพื่อจะมาสรางทีมงานให้มีความแข็งแกร่ง มีดีต่าง ๆ ในการแข่งขันตำแหน่งทางการเมืองนี้เอง ทำให้เป็นที่มาของความขัดแย้งทางการเมืองมากที่สุด ในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“สมัยนี้คนเราหาความจริงใจไม่ได้ ไม่มีอะไรดีไปกว่าเงินทอง การมีผลประโยชน์ส่วนตัว ทำเพื่อปากท้องเป็นเรื่องของความอยู่รอด เงินซื้อได้ทุกอย่างแต่ซื้อไม่ได้คือใจคน เพราะคนเราสมัยนี้เมื่อตำแหน่งหน้าที่สูงศักดิ์ มักมีคนมาให้การสนับสนุนตนเองอยู่เบื้องหลัง เวลาเราไปขอความช่วยเหลือบ้างกับมองข้ามหรือทำไม่รู้จักรเราเลย” (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สิ่งที่ทำให้เกิดการต่อสู้แข่งขันแย่งชิงตำแหน่งทางการเมืองระหว่างคู่แข่งของกลุ่มคน 3 กลุ่ม ทั้งที่แต่เดิมอยู่ชั่วคราวเมืองเดียวกันนั้น ผลการศึกษาวิจัยมีข้อค้นพบว่า สาเหตุของการเกิดความขัดแย้งและขยายวงกว้างนำไปสู่การต่อสู้ทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาจากหลายปัจจัยสาเหตุ เช่น การยุบส่งเสริม การสรรหาผู้เหมาะสมทางคุณสมบัติและรูปสมบัติ มีอุดมการณ์ทางการเมืองเหมือนกัน ทำสัญญาข้อตกลงร่วมกันแล้วไม่มีการปฏิบัติตาม จึงล้วนแต่เป็นจุดเริ่มต้นของความแตกแยกของนักการเมืองท้องถิ่น เพราะไม่สามารถตกลงกันด้วยสันติ ต้องการเอาชนะด้วยวิธีที่แยบยล จึงใช้วิธีสาดสีใส่ร้ายกันหวังทำลายขวัญคู่แข่งทางการเมือง ทำให้เกิดความขัดแย้งแบ่งพรรคแบ่งพวก และการนำไปซึ่งเหตุผลของการเปลี่ยนชั่วคราวทางการเมือง หมู่บ้านใดไม่ใช่ฐานเสียง ไม่ใช่พรรคพวกก็ไม่จัดสรรงบประมาณลงพื้นที่นั้น ๆ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งคราวใด เกิดความแตกแยกทำลายความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้าน คนยังไม่ทันจะดีกันเลย แต่การเลือกตั้งครั้งใหม่จะมาก็แล้ว น่าเบื่อจริง ๆ” (นาง คค. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เกิดจากปัจจัยด้านการต่อสู้แข่งขันเพื่อแย่งชิงตำแหน่งทางการเมืองนั้น ผู้วิจัยสามารถศึกษาได้จากเหตุการณ์ที่สาม ที่มีเรื่องขัดแย้งกันในทางการเมืองบ้างในบางครั้งบางโอกาส แต่ก็สามารถเจรจาตกลงข้อพิพาทกันได้ โดยจะปราศจากข้อกังขาไม่มีอะไรติดค้างคาใจ ซึ่งสองถือเป็นคู่กว้างขวางคนหนึ่ง ใครต้องการมีตำแหน่งทางการเมืองจะหันมาหา นาย บ. นามสมมติ สามารถเป็นแกนกลางคุยให้ได้ทุกเรื่อง

ปัจจัยด้านการรับรู้ด้านข้อมูลข่าวสาร

ปัจจัยด้านการรับรู้ที่แตกต่างกันระหว่างคู่แข่งมีผลต่อการเมือง ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า ผลจากการเลือกตั้งโดยตรงตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งของการเมืองเป็นอย่างมาก เนื่องจากประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีการแบ่งกลุ่มออกจากกัน เป็นฝักเป็นฝ่าย ในลักษณะพวกใครพวกมันตกลงกันไม่ได้ โดยมีทั้งการแบ่งตามโครงสร้างทางเครือญาติ ตามกลุ่มพรรคพวก และแบ่งตามกลุ่มผู้ร่วมอุดมการณ์เดียวกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์เรื่องราวต่าง ๆ บางครั้งก็ไม่ใช่เรื่องจริง ในการส่งข่าวในลักษณะของการพูดคุยปากต่อปาก บางครั้งมีการบิดเบือนปรุงแต่งข้อมูลในการสื่อสารจนเกิดความไม่เข้าใจหรือเกิดความหวาดระแวงคู่ขัดแย้งสร้างความไม่พอใจต่อกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ขึ้น ก่อให้เกิดความขัดแย้งสังคมส่วนบุคคล ขยายเป็นความขัดแย้งทางสังคมและลุกลามเป็นความขัดแย้งทางการเมืองในที่สุด นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจในตัวบุคคลต่างกลุ่มการเมือง ก็มักทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมาได้เสมอ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เวลาพูดถึงกลุ่มคนอื่น ๆ พูดแต่เรื่องไม่ดีไม่งาม โกงกินบ้าง ทูจริตบ้างต่างๆ นานา แต่พอพูดถึงฝ่ายตัวเองดีหมดดีทุกอย่าง หรืออาจเรียกว่าพูดดีใส่ตัว พูดชั่วใส่คนอื่น พออีกฝ่ายรู้เข้ารับไม่ได้ก็ทะเลาะกัน เรียกว่าเลี่ยมเขาให้ควายชนกัน” (นาย ลล. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนในสังคมทุกวันนี้เห็นแก่ตัว รักแต่ตัวเองเป็นคนไร้ศีลธรรมนี้จะพูดอะไรก็พูด พูดแล้วก็ไม่รับผิดชอบคำพูดตัวเอง ชอบให้ร้ายผู้อื่น คนฟังก็ไร้วิจารณญาณในการฟัง การเชื่อ สังคมจึงเปลี่ยนจากขาวเป็นดำ จากดำเป็นด่าง เต็มไปด้วยข่าวลือ เชื่อถือลำบาก และนอกจากนี้ยังลุ่มหลงระบบทุนนิยมมีอะไรไม่ได้ตั้งใจก็ใช้เงินฟาดหัว ดังคำกล่าวของพระรูปหนึ่งเคยพูดว่า “ถ้าโจรชื่นชมว่าดีให้ฟังระวังให้จงตระหนกเพราะพฤติกรรมโจรไม่เคยดี” (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สำหรับปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองเป็นอย่างมากประการหนึ่ง เนื่องจากประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบล มีการแบ่งกลุ่มออกจากกัน เป็นฝักเป็นฝ่ายเพื่อสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นที่ฝ่ายตนเองชื่นชอบอยู่ กระทั่งลุกลามบานปลายไปสู่การสร้าง ความขัดแย้งทางการเมืองหลายครั้ง ครั้งที่ร้ายแรงมากที่สุดก็คือ การรับรู้ข้อมูลที่ผิดพลาดเคลื่อนจนนำไปสู่การเสียชีวิต โดยเริ่มต้นมาจากความต้องการอำนาจจากการเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ผู้มีอำนาจของทั้งสองฝ่ายจะแบ่งการบริหารฝ่ายละ 2 ปี ตามที่ได้พูดคุยการตกลงกันไว้ตั้งแต่ต้น เนื่องจากต่างฝ่ายก็วิเคราะห์ตรงกันว่า หากปล่อยให้ต่อสู้แย่งชิงกันตามกระบวนการของกฎหมายย่อมนำมาซึ่งความเดือดร้อนเสียหายอย่างไม่มีหนทางหลีกเลี่ยงแน่นอน แต่เมื่อถึงเวลาขึ้นจริงสถานการณ์กลับพลิกผัน เนื่องจากเกิดมีการรวมทีมแบ่งข้างเพื่อโหวตคะแนน หาบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการร้องขอให้ช่วยเหลือโหวตคะแนนให้และซีกฝ่ายนาย ค. นามสมมติ โดยให้ผลประโยชน์ตอบแทนที่คล้ายคลึงกัน ทั้งการเสนอตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี และการเสนอเงินอื่นที่เป็นเงิน กรณีดังกล่าวสร้างแรงกดดันอย่างหนักให้กับ นาย ก.

นามสมมติ และครอบครัว โดยเข้าใจว่าตนเองตกอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก เพราะไม่รู้ว่าฝ่ายไหนได้ตนเองก็หนีไม่พ้นข้อครหาอยู่ดี สุดท้ายหาทางออกไม่ได้ จึงตัดสินใจจบชีวิตตนเองและภรรยาลง ขณะที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาภิบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 2 ปี

จากการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยที่รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น พ.ศ. 2496 นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การกระจายอำนาจการปกครอง ที่อยู่ภายใต้การปกครองของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน เพราะว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่เข้าถึงประชาชนในท้องถิ่นในระดับที่ใกล้ชิดมากที่สุด ก่อนหน้านั้น ผู้บริหารงานท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อม ผู้บริหารงานท้องถิ่น ยุคแรกของการกระจายอำนาจให้ฝ่ายปกครองมีหน้าที่ดูแลรักษาปกป้องประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ซึ่งการกระจายอำนาจยังไม่ควบคุมทั่วถึงทุกพื้นที่ ข้อค้นพบว่า ในยุคที่ยังไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนในเชิงโครงสร้างและเชิงธุรกิจทางการเมืองของผู้นำ ผู้บริหารต่าง ๆ ที่ในอดีตเต็มไปด้วยความสมักรสมานสามัคคี ทำให้เห็นถึงความปรองดองเป็นหนึ่งเดียวที่มีความรักใคร่กลมเกลียว ระหว่างผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับประชาชนในท้องถิ่นเรื่อยมา ดังนั้นการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ที่ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่องให้เกิดประสิทธิภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองให้ดียิ่งขึ้นด้วย กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีนโยบายกระจายอำนาจเพื่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในขณะที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ได้รับนโยบายของกระทรวงมหาดไทยตามประกาศพระราชกฤษฎีกาเบกษา การจัดตั้งสภาภิบาลเป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ในตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจาก ผลของนโยบายการกระจายอำนาจ เริ่มก่อร่างสร้างตัวขึ้นมาไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลที่มีขนาดเล็กที่สุด ได้กระจายอำนาจไปสู่ระดับตำบลเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2536 เพื่อการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ มีข้อค้นพบว่า การเมืองการปกครองในยุคการเริ่มต้นการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิออกเสียงในพื้นที่ครั้งแรก หลังจากถูกรวบงำด้วยระบบอุปถัมภ์ ด้วยวิธีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้นำโดยทางอ้อมจากสมาชิกเลือก เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้สังคมในชุมชนเริ่มเกิดรอยปริ้วแตกแยก ผู้ที่ได้เข้ามาดำรงประธานสภาตำบล อันนำมาซึ่งกลุ่มการเมืองที่มีบทบาท สืบเนื่องนำมาวิเคราะห์การเริ่มต้นของการก่อรูปความขัดแย้งการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ที่สำคัญกลุ่มคนในตระกูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นมีบทบาทภายในองค์กรสภาภิบาล ที่สามารถตกลงกันภายในได้ การบริหารงานขึ้นอยู่กับข้าราชการประจำ การจัดเก็บงบประมาณรายได้ในพื้นที่ยังไม่ทั่วถึงในทุกพื้นที่ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ที่ชัดเจน การพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลอย่างรวดเร็ว ค่อย ๆ เติบโตเป็นขั้นบันได ได้เข้ามาครอบงำคนในชุมชนสังคมท้องถิ่น ด้วยการแอบแฝงมาในรูปแบบบริโภคนิยม ผสมผสานกับลัทธิวัตถุนิยมค่อย ๆ กลืนวัฒนธรรมดั้งเดิมหายไปทีละเล็กทีละน้อย มาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ข้อมูลข่าวสารพัฒนารวดเร็วอย่างก้าวกระโดด ซึ่งมาจากผลพวงของการกระจายอำนาจการบริหารงานลงสู่ท้องถิ่น จากที่เคยเอื้ออาทรต่อกัน และให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันแบบสุจริตใจ มาโดยตลอด กลับกลายเป็นการแปรเปลี่ยนเริ่มถูกอิทธิพลของระบบทุนนิยม และด้วยกระแสของยุคการบริโภคนิยม อันนำมาซึ่งการแสวงหาผลประโยชน์มากขึ้นของผู้มีอำนาจทางการเมืองก่อนหน้านี้

การเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาล ในปี 2542 ผู้บริหารในองค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบล มีอำนาจในการบริหารงานในท้องถิ่นที่มีอิสระจากส่วนกลางมากขึ้น จากลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลของตำบลเป็นวิกฤติการณ์ทางการเมือง ในตำบลที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงฐานะดังกล่าว ก่อให้เกิดกลุ่มทางการเมือง กลุ่มผู้มีอิทธิพล และกลุ่มการเมืองท้องถิ่น โครงสร้างอำนาจของตระกูลใหญ่ ๆ ในตำบล ดังนั้นเมื่อมีการยกฐานะเป็นเทศบาล จะพบว่าการเมืองและความขัดแย้งของเทศบาลมีฐานรากมาจากบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นอันนำมาสู่ปัจจัยดังต่อไปนี้

ปัจจัยด้านการแข่งขันผลประโยชน์ หรือผลประโยชน์ที่แตกต่างกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประมูลรับเหมาก่อสร้าง การแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน และอื่น ๆ เป็นต้น อันเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาล มีข้อค้นพบว่า ปัจจัยด้านการแข่งขันผลประโยชน์ในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แท้ที่จริงมีสาเหตุมาจากการแย่งธุรกิจต่าง ๆ หลายประการ เช่น การทำธุรกิจโรงงานโมหิน เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังมีการแข่งขันประมูลงาน โครงการก่อสร้างในเทศบาลที่ในแต่ละรอบปีงบประมาณมีอยู่อีกหลายโครงการ เช่น โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตรอบหมู่บ้าน โครงการขุดลอกคูคลองส่งน้ำและท่อระบายน้ำ เป็นต้น ซึ่งมีการจัดสรรผลประโยชน์ไม่ลงตัว เพราะต่างฝ่ายต่างก็มีบริษัทลูกหาบที่อยู่ในสังกัดตนเองมีผลก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น ระหว่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นด้วยตนเอง เพราะจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมีข้อค้นพบว่า ปัจจัยด้านผลประโยชน์นี้เกิดขึ้นมา ก่อนที่จะมีการลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งด้วยซ้ำ การก่อรูปเกี่ยวกับผลประโยชน์นี้เห็นได้จาก การสัญญาว่าจะให้ตำแหน่งทางการเมืองตอบแทนการช่วยเหลือรวมถึงประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ ที่อยู่ในรูปของเงินทอง โครงการต่าง ๆ ที่ชุมชนเดือดร้อนและมีความต้องการ เป็นต้น และเมื่อได้ตำแหน่งนายกเทศมนตรีก็ต้องแบ่งงานให้พวกพ้องและญาติพี่น้องตนเองตามที่ได้รับปากตกลงกันไว้ก่อนลงเลือกตั้ง ทำให้ฝ่ายที่อยู่ทีมเดียวกันและการเมืองชั่วตรงข้ามเกิดความไม่พอใจ จึงใช้วิธีการเอาคืนด้วยการคัดค้านการบริหารงาน หรือการตรวจรับงานอย่างมีเงื่อนไข ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การนำเอาข้อกฎหมายหา

จุดบกพร่อง และควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายตรงข้าม เป็นต้น กรณีความขัดแย้งทางการเมืองที่มีปัจจัยพื้นฐานมาจากปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่แตกต่างกันนี้ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เมื่อได้เป็นนายกแล้ว ต้องทำตามข้อตกลงกันไว้ ไม่อย่างนั้นจะถูกหักหลัง ในสมัยหน้าไม่มีความเชื่อตรงในบทบาทของนักการเมือง คนคืออยู่ไม่ได้ คนโกงมีแต่ความร่ำรวย เป็นอย่างนี้แหละ สังคมไทยทุกวันนี้” (นาย บ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เช่นเดียวกันกับคำกล่าวสัมภาษณ์ที่ว่า

“การทำโครงการและร่างนโยบายจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและนักธุรกิจให้การสนับสนุน การเมืองเป็นเรื่องผลประโยชน์ของใคร ว่าแต่ใครมีความสามารถหรือใครมีพรรคพวกอยู่ก่อนจะลงมือทำอะไรง่ายเสมอ ทุกอย่างไม่มีอะไรจริงยั่งยืน ได้มาแล้วก็เสียไป เป็นไปตามกลไกของธรรมชาติและสัตว์โลก พวกข้าราชการอย่างพวกเราสนองนโยบายไม่ทัน ต้องตามน้ำอย่างเดียวจึงจะอยู่รอดสมัยนี้” (นาย พ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

เมื่อหันไปพิจารณาความขัดแย้งจากการประมุขงานของผู้รับเหมาก่อสร้าง อันเป็นปัจจัยสาเหตุด้านผลประโยชน์ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในตำแหน่งทางการเมืองของเทศบาลมีข้อค้นพบก็คือ ปัจจัยอันเกิดจากค่าตอบแทนในการฮั้วประมูล หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ค่าเปอร์เซ็นต์งานที่ได้จากหัวคิวของโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในเทศบาล ซึ่งการศึกษาข้อค้นพบว่าค่าตอบแทนในการฮั้วประมูล และเปอร์เซ็นต์ที่ได้จากโครงการรับเหมาก่อสร้าง ส่วนใหญ่จะตกอยู่ในมือของนายกเทศมนตรี สำหรับผู้ที่มีตำแหน่งรองนายก หรือเลขานายกไม่มีสิทธิ์การได้รับผลประโยชน์ดังกล่าวภายในเทศบาลดังกล่าว คำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เวลาบริษัทต่าง ๆ ไปวิ่งงานจะต้องชนกันถึง 10 บริษัท แต่มีข้อแม้รับรู้กันภายในระหว่างนายกและผู้รับเหมาเป็นผู้ที่ชี้แจงเหตุผลว่างานโครงการนี้ เป็นของบริษัทใดแบ่งเปอร์เซ็นต์ให้เท่าไร” (นาย พ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

จากเงินค่าตอบแทนการฮั้วประมูล และเปอร์เซ็นต์ที่ได้รับจากโครงการก่อสร้างนี้เอง เป็นปัจจัยด้านผลประโยชน์อีกรูปแบบหนึ่ง ที่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในสังคมทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะเนื่องจากเกิดมีทั้งฝ่ายได้ประโยชน์ และฝ่ายเสียประโยชน์ขึ้น อีกทั้งนี้ทั้งฝ่ายที่ได้ประโยชน์มากและฝ่ายที่ได้ประโยชน์น้อย เป็นปัจจัยสาเหตุสำคัญของความขัดแย้งอันมีผลมาจากความไม่ไว้วางใจแก่กันและกัน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“พอมีผลประโยชน์ ก็แอบกินแอบใช้กันอยู่เฉพาะกลุ่มพวกเขาไม่กี่คน อีกพวกอดอยากปากแห้ง ทุกคนจึงมีความคิดเหมือน ๆ กันคือ รอวันเวลาที่จะแยกตัวออกไปตั้งทีมงานใหม่ เพื่อมุ่งหวังที่จะกลับมาลงสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกับทีมเดิมที่เคยสังกัดอยู่ อาจเรียกว่าขัดแย้งกันก็ได้ ทะเลาะ

กันก็ใช่ ทำอย่างไรได้ ถ้าคนมีสิทธิต้องการเอาชนะกัน โดยไม่มีการพิจารณาว่าวิธีการที่นำไปสู่ชัยชนะนั้นจะผิดหรือถูก” (นาย พ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สำหรับความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีผลมาจากการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเภทต่าง ๆ จากการแย่งชิงผลประโยชน์ในการบริหารงานในท้องถิ่นนั้น รวมถึงการบริหารงบประมาณและการดูแลทรัพยากรในท้องถิ่นนั้น ๆ กล่าวคือ เป็นการเข้ากำกับดูแลและสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็เป็นท้องถิ่นที่มีความสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรอย่างมาก ทำให้ผู้บริหารเกิดความโลภความต้องการที่ต้องการถอนทุนคืนจากการหาเสียงเลือกตั้ง เป็นสาเหตุในการแย่งชิงผลประโยชน์ที่ไม่สอดคล้องกัน ทำให้ชุมชนถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพ จากผู้มีอำนาจทางการเมืองที่แสวงหาผลประโยชน์ที่ทับซ้อนในพื้นที่ตามรูปแบบต่าง ๆ จนนำไปสู่เหตุการณ์ร้ายแรง สอดคล้องคำที่ว่า “การเมือง ต้องมีการเจรจาต่อรองถึงจะรู้ว่าใครแน่ ” (นาย พ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

การจัดการความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในการศึกษาถึงวิธีการในการจัดการความขัดแย้งทางการเมือง เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่ามีแนวทางในการจัดการความขัดแย้ง 2 แนวทางได้แก่

แนวทางที่ 1 การจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมผ่านกลไกในท้องถิ่น ซึ่งจะประกอบไปด้วยกลไกต่าง ๆ ดังนี้

1. กลไกของระบบเครือข่าย
2. กลไกของระบบวัด
3. กลไกของระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชน
4. กลไกของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น
5. กลไกขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางที่ 2 การจัดการความขัดแย้งภายใต้กระบวนการยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนและกระบวนการดังนี้

1. การแจ้งความดำเนินคดีที่สถานีตำรวจ
2. การดำเนินการผ่านคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)
3. การอาศัยคำพิพากษาศาลในการบังคับคดี

จากการวิจัยเอกสารเกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆ ที่สามารถนำไปสู่การจัดการความขัดแย้งของผู้นำทางการเมือง โดยที่นักคิดนักทฤษฎีหลายสำนักให้ข้อเสนอแนะในการจัดการแก้ไขเรื่องที่เกี่ยวข้อง

ความขัดแย้ง ไว้ในลักษณะวิธีการที่มีความหมายเชิงปฏิบัติการที่ใกล้เคียงกัน (พรนพ พุกระพันธ์. 2542 : 107) ที่สามารถนำมากล่าวโดยสรุปถึง วิธีการจัดการปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองไว้ 3 วิธี ดังนี้

1. วิธีการเอาชนะ การทำให้สาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองหมดไป หรืออาจเรียกวิธีนี้ว่า “การเอาชนะ” เป็นวิธีการที่ทำให้คู่ขัดแย้งทางการเมืองออกมาจากสถานการณ์ของความขัดแย้ง แต่วิธีการแบบนี้ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า อาจทำให้เกิดความขัดแย้งมีความต่อเนื่องขึ้นมาได้อีก เพราะหากพิจารณาในแง่ของจิตวิทยา และพฤติกรรมของความขัดแย้งทางการเมืองยังคงแฝงตัวอยู่ลึก ๆ แม้ว่าพัฒนาการของความขัดแย้งจะค่อย ๆ ลดหายไปตามอารมณ์ที่ลดลงของกลุ่ม ซึ่งเป็นผู้นำทางการเมือง แต่ทั้งคู่ก็อาจมีความขัดแย้งต่อไปอีก โดยการสร้างปัจจัยสาเหตุของความขัดแย้งขึ้นมาใหม่ เช่น การส่งคนของตนเองลงสู่สนามเลือกตั้ง และผู้ที่ถูกเว้นวรรคทางการเมือง กลับกลายมาเป็นผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง กรณีเช่นนี้สามารถศึกษาเทียบเคียงให้เห็นได้จากการบริหารงานในเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ จัหวัดชลบุรี ที่นายบุญเลิศ น้อมศิลป์ ประกาศวางมือทางการเมืองชั่วคราว และให้บุคคลในทีมงานเดียวกันมาเป็นนายกเทศมนตรีแทน ขณะที่เบื้องหลังนั้น นายบุญเลิศก็ยังคงบัญชาการควบคุมการทำงานอยู่ทั้งระบบ ด้วยการดำรงตำแหน่งประธานที่ปรึกษา นายกเทศมนตรีนครแหลมฉบัง

ผลการศึกษาของผู้วิจัยจากการศึกษาตามเอกสารในวิธีที่ 1 เรื่องการทำให้สาเหตุของความขัดแย้งหมดไปนี้ สอดคล้องกับงานของแมรี พาร์คเกอร์ (1977 : 169) ที่ได้เสนอวิธีการจัดการปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองด้วยวิธีที่เรียกว่า การเอาชนะ โดยแนวคิดนี้มองว่าเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดและรวดเร็วที่สุด แต่เป็นวิธีที่อาจให้ผลลัพธ์ที่น้อยที่สุดในการจัดการปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ดังเช่นคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เป็นปัญหาที่ก่อตัวขึ้นและฝังรากลึกมานาน เพราะต่างฝ่ายไม่ยอมลดราวาศอก (เป็นภาษาท้องถิ่นแปลว่าไม่ยอมซึ่งกันและกันไม่ว่าเรื่องใด ๆ) ถ้าเป็นเช่นนี้ ผมมองว่าปัญหาต่าง ๆ ยุติยาก ในความคิดของผมเหมือนกับเพื่อน ๆ ที่เป็นคอบการเมืองท้องถิ่นอีกหลายคน มีความเห็นว่าปัญหานี้จะยุติได้มีวิธีทางเดียวก็คือ การปรับให้แพ้ไปทั้งคู่ หมายถึง คู่ขัดแย้งระหว่างผู้นำทางการเมืองคู่นี้ ควรยุติบทบาทหรือเลิกเล่นการเมืองไปเลย” (นาย จ. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

2. การให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดชนะเป็นผลมาจากการที่อีกฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง โดยที่ฝ่ายที่อ่อนแอกว่าจะต้องยอมรับความพ่ายแพ้ ทั้งทางจิตวิทยาและพฤติกรรม วิธีนี้ถ้าหากฝ่ายที่อ่อนแอกว่า ไม่ยอมรับความพ่ายแพ้ก็อาจสร้างความขัดแย้งต่อไปใหม่ โดยใช้วิธีการต่อสู้ลับหลัง วิธีนี้อาจเรียกว่า “การบังคับ” (Forcing) วิธีนี้เชื่อว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่ควรเกิดขึ้น ดังนั้นจึงสมควร

ถูกควบคุมโดยการจำกัดไม่ให้ความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้น ในความเป็นจริงนักการเมืองจะใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทุกวิธีทางในการ โจมตีฝ่ายตรงข้าม เพื่อให้แน่ใจว่าได้รับชัยชนะและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างที่ต้องการ แนวคิดนี้ให้เหตุผลว่าปัญหาความขัดแย้งจะระงับลงได้ ด้วยการแก้ไขเฉพาะคุณลักษณะของกลุ่มขัดแย้งทางการเมือง เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้โดยลำพังมิได้ โดยไม่ต้องอาศัยพลังใด ๆ จากภายนอกชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การแพ้-ชนะบางครั้งอยู่ที่กำลังของแต่ละฝ่าย กำลังในที่นี้หมายถึงกำลังคน กำลังเงิน กำลังแห่งความศรัทธารวมถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น บางคนผลงานน้อยแต่มีเงินมาก ต่อสู้แข่งขันกันไปสักสองสามสมัย ฝ่ายที่ผลงานดีทำงานเก่งเกิดความท้อแท้เบื่อหน่าย หรือไม่ก็หมดเงินทองจนเลิกเล่นการเมืองไปเลยก็มี “ไม่ต้องไปแก้ไขให้ยุ่งยากเลย” (นาย สร. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

สอดคล้องรับกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“หากกลุ่มที่เป็นกลุ่มขัดแย้งของผู้นำทางการเมืองมีอำนาจและบารมีเท่า ๆ กัน การจะทำให้อีกฝ่ายพ่ายแพ้ไปในเวลาอันรวดเร็วทำได้ยาก เหมือนการเมืองในเขตเทศบาลนจอมเทียน ผลัดกันแพ้ ผลัดกันชนะก็ยังต่อสู้ห้ำหั่นกันรุนแรงมาทุกสมัย ต้องหาคนกลางที่มีอิทธิพลมาห้ามจึงจะหยุด” (นาง ปช. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

3. การประนีประนอม (ชนะ-ชนะ) วิธีการจัดการขัดแย้งทางการเมืองเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อค้นพบว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดมีโอกาสเป็นไปได้สูง และสามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ การจัดการความขัดแย้งแบบประนีประนอม หมายถึงการที่คู่กรณีซึ่งเป็นกลุ่มขัดแย้งของผู้นำทางการเมือง ต้องตกลงกันที่จะไม่ให้มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด รู้สึกว่าชนะทั้งหมดหรือแพ้ทั้งหมด ซึ่งเป็นวิธีการที่ทั้งสองฝ่ายสามารถเข้าถึงสาเหตุความขัดแย้ง และพัฒนาไปสู่การคืนดีกันเป็นการปรับทัศนคติ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การแบ่งปันผลประโยชน์ที่ส่งผลไปสู่การมุ่งคืนดีกัน จะเกี่ยวข้องกับการเสียสละ การให้อภัยกันและไม่ตรีจิตของคู่ขัดแย้งทางการเมือง ด้วยความสมัครใจทั้งสองฝ่าย ดังเช่นคำสัมภาษณ์ที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางซึ่งสามารถนำไปสู่ความสมานฉันท์ทางการเมืองที่ว่า

“ทุกคนต้องลืมอดีต ไม่พูดถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมา เพราะหากเราจะสมานฉันท์ต้องไม่พูดเรื่องที่ผ่านมาแล้ว เพราะนอกจากจะแก้ไขไม่ได้แล้ว ยังหาประโยชน์อะไรก็ไม่ได้”

“ต้องช่วยกันหันหน้าเข้าหากัน คิดใหม่ทำใหม่อย่างสร้างสรรค์ต้องพูดคุยกันให้รู้เรื่องบนพื้นฐานของเหตุผล และโอกาสของความเป็นไปได้ อย่าลืมนวลีทางการเมืองที่ว่า “การเมืองไม่มีมิตรแท้ศัตรูถาวร” (นาย ป. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

นอกจากนี้แล้ว วิธีการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองแบบวิธีการประนีประนอม (Compromising) ผลการศึกษาซึ่งได้ประมวลผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยการ

อาศัยผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มแรก ได้แก่ การเมืองที่ได้รับการเลือกตั้ง ให้เข้าดำรงตำแหน่งบริหารของเทศบาลอยู่ปัจจุบัน กลุ่มที่สอง ได้แก่ กลุ่มที่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มที่สาม ได้แก่ กลุ่มข้าราชการหรือกลุ่มหัวหน้าส่วนงานราชการ และกลุ่มสุดท้ายได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือร่วมกับผู้ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการเมือง ผู้เชี่ยวชาญทางการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชนแบบไม่เป็นทางการ เป็นต้น มีข้อค้นพบว่าวิธีการประนีประนอม เป็นวิธีที่ดีและเหมาะสมมากที่สุด ในการนำมาใช้เป็นกระบวนการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีเช่นนี้สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“โบราณว่าไว้อย่าตีไว้กระทบคราด หมายถึง ทุกฝ่ายต้องตระหนักให้มาก ๆ ว่าคนทุกคนมีหัวใจ และคนสามารถพูดกันได้ ถ้าเราสามารถห้ามใจกันได้ เราจะยุติปัญหาความขัดแย้งทั้งปวงได้อย่างสิ้นเชิงเช่นกัน” (นาย ลล. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

หรือแม้แต่คำสัมภาษณ์ของพระสงฆ์ ที่จำพรรษาอยู่ยังเทศนาสอนใจแก่ผู้ขัดแย้งทางการเมือง ในงานทำบุญวันพระซึ่งทางวัดจัดขึ้นว่า

“รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราบ้าง จะทำให้คุณหมุมิของความขัดแย้งลดลง” (พระมหา ส. สัมภาษณ์. 2557)

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัย ทราบถึงแนวทางในการจัดการปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับผลงานของแมรี พาร์คเกอร์ (1977 : 169) ที่ได้เสนอวิธีแก้ไขหรือวิธีการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองไว้ว่า การประนีประนอมด้วยหลักการที่ทำให้ทุกฝ่ายรู้สึกได้ประโยชน์ เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด แต่การที่จะใช้วิธีนี้ได้อย่างได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุด ทุกฝ่ายที่เป็นคู่กรณีควรลดความต้องการของตนเองลง เพื่อสามารถดำเนินไปสู่ขั้นตอนการยุติความขัดแย้งของทั้งสองฝ่ายแบบสมัครใจ

การจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมผ่านกลไกต่าง ๆ ในท้องถิ่นภายใต้กระบวนการจัดการความขัดแย้งทางการเมือง โดยการอาศัยแนวทางประนีประนอมนั้น มีกลไกที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการจัดการความขัดแย้งการเมืองเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาของผู้วิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า สามารถดำเนินการภายใต้กลไกของระบบดังต่อไปนี้

1. กลไกของระบบเครือญาติ

ระบบเครือญาตินับว่าเป็นกลไกที่ค่อนข้างสำคัญมาก ต่อการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากผลการศึกษาเกี่ยวกับบริบทพื้นฐาน มีข้อค้นพบว่าเขตพื้นที่ให้บริการของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการให้บริการในปริมาณพื้นที่ซึ่งไม่กว้างขวางนัก ประกอบด้วยหมู่บ้านเล็ก ๆ แต่หนาแน่นรวมทั้งสิ้น 9 หมู่บ้าน อยู่ในเขตการปกครองดูแลเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะของเครือญาติ หรือไม่

ก็มีความสัมพันธ์ที่สนิทชิดเชื้อ จนนับถือกันเป็นญาติมาตั้งแต่ครั้งพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่าหลาย ๆ ครั้ง เมื่อเกิดเหตุการณ์ของความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น คนในชุมชนมักอาศัยช่องทางกลไกของระบบเครือข่ายเข้ามาแก้ไขปัญหาค้นหาจนประสบความสำเร็จอยู่เสมอ เนื่องจาก สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“บางทีทะเลาะกันแบบเอาเป็นเอาตาย มารู้ภายหลังญาติกันแท้ ๆ เกิดมาจากรกรากเผ่าพันธุ์เดียวกัน พ่อแม่ ปู่ย่า ตายายเขาสอนไว้ให้รักกัน” (นาย ลล. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

2. กลไกของระบบวัด

การจัดการความขัดแย้งทางการเมืองเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยการอาศัยกลไกของระบบวัด ก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากลไกอื่น ๆ เนื่องจากผลการศึกษาที่มีข้อค้นพบว่า เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ประชาชนกว่าร้อยละ 85 นับถือศาสนาพุทธ และเมื่อหันไปพิจารณาจำนวนและที่ตั้งวัดในเขตพื้นที่ของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า มีการก่อสร้างวัดที่ค่อนข้างใหญ่และเก่าแก่มาก ในการนี้ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่จึงมักชอบเดินทางไปที่วัดตามโอกาสสำคัญต่าง ๆ อีกทั้งนโยบายบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมก็ถูกบรรจุไว้ในแผนการพัฒนาลำดับต้น ๆ ด้วย ปัจจุบันยังคงเป็นแหล่งศูนย์รวมใจประชาชน ซึ่งจะเดินทางมาร่วมกันตามงานต่าง ๆ เช่น งานประจำปีของวัด งานทำบุญออกพรรษา เป็นต้น ดังนั้นในความเป็นจริงนักการเมืองมักถูกเชื่อเชิญจากทางวัด เพื่อร่วมงานสำคัญอยู่เนือง ๆ เช่น งานสืบสานวัฒนธรรมวันประเพณีสงกรานต์ ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 15 - 17 เมษายนของทุกปี เป็นต้น นักการเมืองทุกระดับก็จะลิ้มความขัดแย้งในการไปร่วมงานบุญกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา บางโอกาสทางวัดยังสร้างบรรยากาศของความสมานฉันท์ด้วยการเชิญไปนั่งที่เก้าอี้ตัวติดกัน สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนเนี่ยจึงจกร้องทักเขายังฟังเลยนะ แต่ถ้าพระพูดเพื่อขอขมาบาป แล้วยังฝืนทำต่อฉันว่ามันขอแด่เลยนะ” (นาย สร. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

3. กลไกของระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชน

การไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาทชุมชน ภายใต้กลไกของระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชนนี้ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถนำไปสู่ระงับความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ได้ระดับหนึ่ง การไกล่เกลี่ยและการระงับข้อพิพาทชุมชน ที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงนี้ ในพื้นที่ของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบไปด้วยหน่วยงานทั้งที่เป็นราชการ และองค์กรประเภทจัดตั้ง เช่น ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระดับตำบลของสำนักงานยุติธรรมจังหวัด สภามอบหมายชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้หน่วยงานดังกล่าวจะร่วมกันทำงาน ในรูปลักษณะของการทำงานแบบคู่ขนาน ที่มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน ดังเช่นคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“กลไกของระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชน เป็นแบบแผนของกลยุทธ์เชิงรุกที่เน้นการป้องกันและแก้ไขความขัดแย้ง ด้วยการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรภาครัฐที่มีความรับผิดชอบ

ต่อความปลอดภัยของสาธารณะกับชุมชน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในชุมชน” (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานของ อังคณา บุญสิทธิ์ (2549 : 76) ที่กล่าวได้ว่าระบบใกล้เคียงข้อพิพาทชุมชนจะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อรัฐอนุญาตให้เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน เป็นลักษณะการทำงานร่วมกันแบบเป็นหุ้นส่วน โดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางเพื่อป้องกันและควบคุมปัญหาความขัดแย้ง ทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อมในระดับเพื่อนบ้านหรือในระดับชุมชน ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะช่วยทำให้เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด แต่ถ้าทำได้จะเป็นผลดีต่อทุกฝ่ายเนื่องจากเกิดขึ้นมาด้วยความสมัครใจของกลุ่มขัดแย้งทั้งสองฝ่าย

อย่างไรก็ตามผลจากการศึกษาครั้งนี้ มีข้อค้นพบว่ากลไกของระบบการใกล้เคียงข้อพิพาทชุมชนเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่ค่อยได้ผลในเชิงปฏิบัติการเท่าใดนัก อาจจะมีประสิทธิผลบ้างก็เป็นกรณีพิพาทเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มชาวบ้านด้วยกันเอง เช่น ปัญหาการรुक้าแนวเขตที่ดิน การทำให้เสียทรัพย์โดยมิได้เจตนา เป็นต้น ผู้วิจัยมีข้อค้นพบจากการศึกษาว่าปัจจัยสาเหตุที่กลไกของระบบการใกล้เคียงข้อพิพาทชุมชนเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการนำไปแก้ไขปัญหาคัดแย้งทางการเมืองไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เพราะมีสาเหตุมาจากปัจจัยดังนี้

1. ความมีอิทธิพลสูงจนยากแก่การขอร้องหรือให้อภัยแก่กันและกัน
2. ความน่าเชื่อถือในตัวคณะบุคคลของระบบการใกล้เคียงข้อพิพาทชุมชน
3. คู่กรณีของความขัดแย้งไม่มีอิสระในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ โดยลำพัง หากแต่มี

ทีมงานหรือผู้ชักใยอยู่เบื้องหลัง

ดังเช่นคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารระดับสูงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตข้างเคียงที่ว่า

“หากจะเจรจาใกล้เคียงในระดับชุมชนนั้น เกิดผลสัมฤทธิ์ยากมาก เพราะต่างฝ่ายมักจะดึงเอาคนนอกมายุ่งเกี่ยว เพื่อมุ่งรักษาผลประโยชน์ของฝ่ายตนเอง จะเสียเปรียบบ้างเล็กน้อยก็ยอมกันไม่ได้ บางครั้งคนกลางที่มาใกล้เคียงก็ไม่ใช่ที่ยอมรับ คนดี ๆ ที่เป็นกลางจริง ๆ ไม่อยากลงมาเล่นด้วย เพราะกลัวเจ็บตัว “ได้ไม่คุ้มเสีย” (นาย สร. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

4. กลไกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กลไกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่ถูกจับตามองว่า จะสามารถจัดการความขัดแย้งของผู้นำทางการเมืองได้ แนวคิดนี้เกิดจากมุมมองที่ว่าคนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นคนกลุ่มเดียวกันหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นพวกเดียวกัน ดังนั้นหากเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นมาก็น่าจะที่สามารถอาศัยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและบรรยากาศของความ

เป็นกันเอง ใกล้เกลี่ย ตกลง พุดคุยตกลงเรื่องราวต่าง ๆ กันได้ง่าย โดยอาศัยกิจกรรมด้านต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบของการสร้างบรรยากาศในการเจรจา เช่น การประชุมการอบรมสัมมนา และงานเลี้ยงสังสรรค์ในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

ว่าผลการศึกษาด้านกระบวนการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ครั้งนี้ มีข้อค้นพบจากศึกษาว่า เป็นไปในทางตรงกันข้ามกับแนวคิดดังกล่าวข้างต้น โดยสิ้นเชิงกล่าวคือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี เป็นต้น แม้ผลการศึกษาจะรับฟังได้ว่าเป็นพรรคพวก เพื่อนพ้อง หรือเป็นกลุ่มคนที่ มีสีเสื้อสังกัดเดียวกันก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ทุกคนต่างคนต่างอยู่โดยมุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตน เป็นสำคัญ อันหมายถึงเสียงที่เป็นคะแนนเลือกตั้งของประชาชนในเขตพื้นที่เป็นหลักสำคัญ นอกจากนี้แล้วการอาสาตัวเข้าไปใกล้เกลี่ยปัญหาความขัดแย้งทั้งหลายทั้งปวง ในความเป็นจริงแล้วจะปราศจากการยอมรับ ในลักษณะที่อาจถูกใจฝ่ายหนึ่ง ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่พอใจ ดังนั้นวิธีที่ดีที่สุดก็คือการพยายามที่จะไม่เข้าไปรับรู้ในประเด็นปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจมีการต่อว่าต่อขาน วิพากษ์วิจารณ์กันลับหลังบ้าง ซึ่งจะมีวิธีการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า ถือเป็นทางเลือกสร้างสัมพันธไมตรี ทั้งสองฝ่ายที่ดีประการหนึ่งด้วยดังเช่นคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“กลุ่มนายกเทศมนตรี หรือผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่ จะรู้จักกันเกือบทั้งหมด มีการนัดกินข้าว ดื่มเหล้ากันบ่อย แต่เมื่อถึงคราวที่ท้องถิ่นใดทะเลาะกัน ถามว่าเราควร ไปยุ่งไหม ตอบแทนได้เลยว่า ไม่มีใครเข้าไปยุ่งแน่ ๆ เพราะคนจะคิดว่าไม่ใช่เรื่องอะไรของพวกเรา สิ่งที่ได้มา บอกได้เลยว่าไม่คุ้มเสีย” (นาย ต. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

5. กลไกของผู้มีอิทธิพลในส่วนท้องถิ่น

ในประเด็นเกี่ยวกับกลไกของระบบผู้มีอิทธิพลส่วนท้องถิ่น จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปฝังตัวอยู่ในพื้นที่ตำบล ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และจากการสังเกตการณ์ทั้งที่มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมมีข้อค้นพบว่า ผู้มีอิทธิพลในส่วนท้องถิ่นยังคงมีบทบาทสำคัญทางการเมือง โดยเฉพาะการเมืองในระดับท้องถิ่น เนื่องจากบางครั้งบางโอกาสการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้หลายโครงการยังจำเป็นต้องอาศัยงบประมาณจากแหล่งอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เนื่องจากจัดเก็บรายได้ของเทศบาลเองโดยตรงนั้น ไม่เพียงพอต่อการสนองความต้องการของประชาชน ในการพัฒนาต่าง ๆ ต้องอาศัยการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เช่น ผ่านความช่วยเหลือจากที่ทำการพรรคการเมือง ประจำจังหวัดต่าง ๆ เป็นต้น กรณีเช่นนี้หากเกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น อาจถูกแทรกแซงกดดันจากอิทธิพลทางการเมืองระดับที่สูงกว่าได้ง่าย เช่น การถูกขอร้องเกมบังคับจากนักการเมือง เป็นต้น สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“กรณีการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งต้องเชื่อมโยงทั้งเขตเทศบาลไปจนถึงองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องใช้เงินเป็นร้อยล้าน ถ้าพึ่งสำนักงานเทศบาลเองทำไม่ได้ต้องอาศัย อบจ. มาช่วย สุดท้ายเขาก็ให้งบประมาณเราตามความจำเป็น แต่ในเชิงลึกที่คนในพื้นที่ไม่รู้ เป็นเรื่องบุญคุณที่ต้องตอบแทนตอนมีการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ ไป” (นาย ต. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

ในการดังกล่าวจึงกลายเป็นระบบของการทำงานแบบพระเดชพระคุณขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การเมืองทุกระดับจะมีอักษรสองตัวคือ ผ. กับ พ. ผ. เรียกว่า แผนงาน ส่วน พ. เรียกว่า พวก สุดท้ายแล้วพวกสำคัญกว่าแผน เพราะเมื่อใดเป็นพวกกันจริง ๆ แผนค่อยเขียนมาส่งตามหลังก็ได้ แต่ก็อย่างว่าอีกนั่นแหละ ต้องคิดนี้บุญคุณกัน เมื่อวันหน้าเขาอยากให้เราทำอะไรก็ต้องสนองให้เขาถึงจะไม่เต็มใจก็ตาม” (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้ยังมีข้อค้นพบว่า กลไกของระบบผู้มีอิทธิพลส่วนท้องถิ่นไม่สามารถจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง แต่อาจจะยับยั้งไว้ได้เป็นการชั่วคราวเท่านั้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เวลาผู้มีอำนาจมาพูดคุยมาเคลียร์ปัญหาให้ ต่างฝ่ายก็ยอมรับฟังกันคืออยู่นะ แต่พอลับหลังก็ไม่ทำตามเหมือนกับที่ได้รับปากไว้” (นาย ง. นามสมมติ. สัมภาษณ์. 2557)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการนำเสนอผลการวิจัยในบทนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการนำเสนอด้วยการแบ่งหัวข้อการนำเสนอออกเป็น 4 หัวข้อใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผลการศึกษา
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาให้ทราบถึงการก่อรูปความขัดแย้งทางการเมืองในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระทบต่อการเมืองและความขัดแย้งของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง
3. เพื่อศึกษาให้ทราบถึงแนวทางการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเมืองและความขัดแย้งทางการเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ข้อค้นพบข้อที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า การก่อรูปความขัดแย้งทางการเมือง เกิดจากการกระจายอำนาจมาสู่ท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง ได้จัดตั้งเป็นสุขาภิบาลตำบลครั้งแรก ปี พ.ศ. 2536 หลังจากนั้นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล ในปี พ.ศ. 2542 ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 ได้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยตรงจากประชาชน ถือว่าเป็นปรากฏการณ์ก่อรูปความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งเป็นความขัดแย้งในการช่วงชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรี โดยอ้อมมาสู่กระบวนการเลือกตั้งโดยตรง คือในครั้งแรก ใช้การโหวตจากสมาชิกสภาเทศบาลทั้งหมดเลือกนายกเทศมนตรี ซึ่งเกิดการคานอำนาจเกิดขึ้นที่มีเครือข่ายในตระกูลหลักที่มีบทบาทในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง คือ 5

ตระกูล ที่มีการสะสมทุนทางเศรษฐกิจกับการมุ่งแสวงหาผลประโยชน์การคานอำนาจในทางการเมืองตามลำดับ อันนำไปสู่รอยแตกร้าว จากการผูกขาดอำนาจทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเริ่มมองเห็นภาพการก่อรูปเป็นประเด็นของความขัดแย้งที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นั้น ภายใต้กฎหมายที่ต้องมีการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน จากลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่า หลังมีการประกาศให้เป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้เกิดกลุ่มขัดแย้งทางการเมืองขึ้นมาสามกลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง เป็นกลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่อาศัยอำนาจเก่าในสมัยที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มเครือข่ายนักธุรกิจ โดยอาศัยการมีบทบาททางการเมืองดั้งเดิมได้สนับสนุนผู้นำท้องถิ่น ส่วนกลุ่มที่สามเป็นกลุ่มผู้นำชุมชนที่ให้การสนับสนุนทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เกิดความต้องการมีอำนาจมีตำแหน่งเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งสามกลุ่มไม่มีการเจรจาข้อตกลงกัน ใช้วิถีกลยุทธ์ในการเลือกตั้งสรรหาผู้นำ จนนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมือง ที่มาโครงสร้างอำนาจในตระกูลใหญ่ ๆ ในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีฐานรากมาจากการสะสมทุนทางเศรษฐกิจที่อยู่ในท้องถิ่น มีการแย่งชิงตำแหน่งของนักการเมืองที่มีบทบาทมีอำนาจอิทธิพล นำมาสู่ปัจจัยความขัดแย้ง

ข้อค้นพบข้อที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถสรุปว่าการเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลแห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี พ.ศ. 2542 เป็นปัจจัยสาเหตุที่มีผลต่อการทำให้เกิดรอยร้าวการขัดแย้งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยพบว่า การเมืองเริ่มมีการผูกขาดอำนาจ การคานอำนาจของนักการเมืองที่มีทุนมาจากการสะสมทุนในทุกรูปแบบจะต้องแบ่งฝ่ายหลายขั้วการเมือง ที่ต้องการคานอำนาจให้นานมากที่สุด ซึ่งวิเคราะห์ได้พบว่ามีทั้งสิ้นอยู่ 5 ตระกูล 3 ขั้วอำนาจใหญ่ในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่

1. ปัจจัยด้านการแย่งชิงผลประโยชน์ ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาพบว่า เป็นการแย่งชิงผลประโยชน์ในด้านสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ และโครงสร้างพื้นฐานที่อยู่ในรูปของการรับประมูลงานโครงการก่อสร้าง เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และการถมที่ดินสาธารณะ ขุดลอกคูคลอง เป็นต้น ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตำบลแห่งหนึ่ง อันนำไปสู่การแย่งชิงผลประโยชน์จากการบริหารจัดการงานในท้องถิ่น รวมถึงการบริหารงบประมาณและการดูแลทรัพยากรในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย กล่าวคือ มีความต้องการที่เข้ามากำกับดูแลและสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่ตำบลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็เป็นท้องถิ่นที่มีความสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรอย่างมาก ทำให้ผู้บริหารเกิดความโลภความต้องการที่ต้องการถอนทุนคืนจากการหาเสียงเลือกตั้ง เป็นสาเหตุการแย่งชิงผลประโยชน์ที่ไม่สอดคล้องกัน ทำให้ชุมชนถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพ จากผู้มีอำนาจทางการเมืองที่แสวงหาผลประโยชน์ทับซ้อนในพื้นที่ตามรูปแบบต่าง ๆ เช่น การระเบิดหินในที่

สาธารณณะเพื่อจำหน่าย การเปิดประมูลงานก่อสร้างไม่โปร่งใส การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนที่เหลื่อมล้ำ เป็นต้น จนนำไปสู่เหตุการณ์ร้ายแรง

2. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพทางการเมือง ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาปัจจัยด้านบุคลิกภาพทางการเมืองของนักการเมืองในชุมชนท้องถิ่นที่มีพื้นฐานแตกต่างจากกันนั้น ที่นำไปสู่ชนวนเหตุของความขัดแย้ง จากการแบ่งขั้วทางการเมือง ภายใต้ระบบอุปถัมภ์มาแต่ในอดีต ทำให้กลุ่มการเมืองที่ร่วมอุดมการณ์ ศักดิ์ศรีทางการเมืองเดียวกัน ที่ทำลายฝ่ายพวกเดียวกัน ที่ไม่สามารถยอมกันและเพื่อได้การตอบแทนผู้มีพระคุณด้วยนานัปการ เช่น ในรูปแบบของทรัพย์สิน ความชื่นชอบในตัวบุคคลดังกล่าวมาตั้งแต่อดีต ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยในท้องถิ่นยังคงอยู่กับที่ เป็นเหตุชนวนความขัดแย้งทางการเมืองที่เห็นต่างกันเรื่อยมาของการเลือกตั้งทุกครั้งในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง

3. ปัจจัยด้านการต่อสู้แข่งขันแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง ในการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ปัจจัยด้านการต่อสู้แข่งขันแย่งชิงตำแหน่งทางการเมืองในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง เช่น การแย่งชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี ตำแหน่งเลขานุการนายกเทศมนตรี ฯลฯ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง เนื่องจากตำแหน่งทางการเมืองในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง ที่มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ผลการศึกษา สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า สิ่งที่ทำให้เกิดการการต่อสู้แข่งขันแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง ระหว่างคู่แข่งของกลุ่มคน 3 กลุ่ม ทั้งที่แต่เดิมอยู่ชั่วคราวเมืองเดียวกันนั้น เกิดจากการแข่งขันต่อสู้ทางการเมืองแล้วได้ขยายวงกว้าง ไม่สามารถตกลงกันด้วยสันติวิธี ต้องการเอาชนะด้วยวิธีที่แยบยล การนำไปซึ่งเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวทางการเมือง หมู่บ้านใดไม่โช้ฐานเสียง ไม่โช้พรรคพวกก็ไม่จัดสรรงบประมาณลงพื้นที่นั้น ตลอดจนการทำลายชีวิตของกลุ่มต่อสู้

4. ปัจจัยด้านการรับรู้ด้านข้อมูลข่าวสาร ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า ผลจากการเลือกตั้งโดยตรงตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งของการเมืองเป็นอย่างมาก เนื่องจากประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงจะมีการแบ่งกลุ่ม เป็นฝักเป็นฝ่าย ในลักษณะพวกใครพวกมันตกลงกันไม่ได้ โดยมีทั้งการแบ่งตามโครงสร้างทางเครือญาติตามกลุ่มพรรคพวก และแบ่งตามกลุ่มผู้ร่วมอุดมการณ์เดียวกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์เรื่องราวต่าง ๆ บางครั้งไม่เป็นเรื่องจริง การส่งข่าวสารในลักษณะของการพุดคุยปากต่อปาก บางครั้งมีการบิดเบือนปรุงแต่งข้อมูลในการสื่อสารจนเกิดความไม่เข้าใจหรือเกิดความหวาดระแวงคู่แข่ง สร้างความไม่พอใจต่อกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ขึ้น ก่อให้เกิดความขัดแย้งจากส่วนบุคคล ขยายเป็นความขัดแย้งทางสังคม และลุกลามเป็นความขัดแย้งทางการเมืองในที่สุด นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจในตัวบุคคลต่างกลุ่มการเมือง ก็มักทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมาก

อย่างหนึ่งก็คือเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ บางโอกาสการสื่อสารด้วยวาจาที่บอกเล่าต่อ ๆ ในแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ซึ่งทุกคนมาจากหลากหลายสถานะ ต่างคนต่างเชื่อในศักยภาพของตนเอง มีความเชื่อมั่นในอุดมการณ์ที่มีระดับการเปลี่ยนแปลงยากหรือง่ายต่างกัน ทั้งนี้บุคคลอาจไม่ยอมรับแนวคิดหรือความเห็นของบุคคลอื่น จึงเกิดสิ่งไม่พึงปรารถนาตามมาได้ กระทั่งลุกลามบานปลายไปสู่การสร้างความขัดแย้งทางการเมืองหลายครั้ง

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มีข้อค้นพบว่าแนวทางในการจัดการความขัดแย้งทางการเมือง ในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ 2 แนวทาง ได้แก่

1. การจัดการความขัดแย้งด้วยแนวทางการไกล่เกลี่ยประนีประนอมผ่านกลไกต่าง ๆ ในท้องถิ่น
2. การจัดการความขัดแย้งภายใต้กระบวนการยุติธรรม

ในการศึกษามีข้อค้นพบว่า แนวทางที่ดีที่สุดและได้รับการยอมรับมากที่สุด อีกทั้งมีแนวโน้มต่อการสัมฤทธิ์ผลค่อนข้างสูงคือ แนวทางการไกล่เกลี่ยประนีประนอม โดยอาศัยช่องทางการดำเนินการผ่านกลไกต่าง ๆ ภายในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ในลักษณะของการเฉลี่ยทุกข์แบ่งสุข หรืออาจเรียกว่า ชนะ-ชนะ ได้แก่ ความรู้สึกที่ไม่มีฝ่ายใดเป็นฝ่ายพ่ายแพ้หรือเสียประโยชน์ทางการเมืองด้วยการลืมอดีต หันหน้าเข้าหากัน เจรจาปรองดอง เป็นวิธีการปฏิบัติที่ทั้งสองฝ่ายลดความต้องการของตนเองลงมา เพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ให้เกิดความพอดี และนำไปสู่การยุติความขัดแย้งแบบสมัครใจได้ภายใต้ความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย ส่วนแนวทางที่สอง ที่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ได้ นั้น มีข้อค้นพบว่า เป็นแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยอาศัยกระบวนการยุติธรรม แต่แนวทางนี้ควรจัดลำดับในการดำเนินการไว้ภายหลังหรือควบคู่ไปกับแนวทางแรก สำหรับการจัดการความขัดแย้งทางการเมือง ในแนวทางการจัดการความขัดแย้งภายใต้กระบวนการยุติธรรมนี้ วิธีการที่ได้จากการศึกษาสามารถดำเนินการได้ โดยการดำเนินการผ่านคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และการใช้อำนาจศาลพิพากษาบังคับคดีความ

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัย การเมืองและความขัดแย้งทางการเมืองในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้วิจัยสามารถนำมาเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหา บทที่ 2 ดังนี้

องค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในการวิเคราะห์ความขัดแย้งทางสังคมนั้น มีปัจจัยที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. กลุ่มที่มองว่า ความขัดแย้งจากการแข่งขันผลประโยชน์ กล่าวคือ วันชัย วัฒนศัพท์ (2550 : 25) อธิบายถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความขัดแย้งทางสังคมจากความต้องการหรือผลประโยชน์ การแข่งขันกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์หรือความต้องการต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่จำกัดกับปริมาณของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดก็นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งได้ ซึ่งสอดคล้องกับการแข่งขันผลประโยชน์ในเทศบาลตำบล ในช่วงปี พ.ศ. 2546 ที่กลุ่มการเมืองท้องถิ่นได้ร่วมเจรจากับกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในการจัดสรรผลประโยชน์ภายในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่สอดคล้องกัน โดยสะท้อนถึงการแบ่งฝ่ายโดยใช้มติสภาโคนอำนาจผู้บริหารจนเกิดการแย่งชิงในผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มท้องถิ่นและกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่มีความต้องการผูกขาดอำนาจทางการเมือง เพื่อที่จะเข้าถึงผลประโยชน์ได้ง่ายขึ้นส่งผลให้หมดความไว้วางใจกันในที่สุด ทำให้การบริหารงานไม่ครบวาระ

2. ปัจจัยด้านค่านิยม/อุดมการณ์/ความเชื่อปัจจัยด้านอุดมการณ์ทางการเมือง เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดสถานการณ์ต่อความขัดแย้งทางการเมืองของบริบททางสังคมของคนในตำบล มีรูปแบบสังคมแบบอุปถัมภ์กัน เนื่องจากการเป็นเครือญาติกัน เคยทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อมีนโยบายให้ประชาชนมีอำนาจบริหารจัดการมากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนต่างฝ่ายต่างเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นในรูปแบบของต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำ หากฝ่ายหนึ่งเข้ามาร่วมกิจกรรมที่ไม่ใช่พวกเดียวกันจะไม่ให้การสนับสนุน มีข้อค้นพบว่าการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ สอดคล้องกับนักคิดคนสำคัญ คือ เจมส์ โค และคณะ (2002 : 3) เห็นว่า สาเหตุสำคัญของระบบสังคมที่มีปัจจัยรากฐานความขัดแย้ง ในค่านิยม แนวทาง ความชื่นชอบ ซึ่งความขัดแย้งในลักษณะนี้อาจเกิดขึ้นในบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือขัดแย้งกับบุคคลอื่น หรือระหว่างคนใดคนหนึ่งกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือหลาย ๆ กลุ่มของบุคคล หรือนิติบุคคล หรือระหว่างกลุ่มบุคคลหลาย ๆ คนที่อยู่ในกลุ่มหนึ่งกับอีกกลุ่มหนึ่ง หรืออีกหลาย ๆ กลุ่มของบุคคล

3. ปัจจัยด้านการแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง มีข้อค้นพบว่าการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ ที่เห็นได้ชัดจากอำนาจทางการเมืองที่มีจำกัด แสดงให้เห็นถึงความต้องการการมีอำนาจทางการเมือง และใช้ตำแหน่งทางการเมืองเพื่อการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ จึงเกิดการแย่งชิงตำแหน่งจนเกิดความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งมีสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภกร อิมวัฒนกุล (2553 : 15) ในการศึกษาสาเหตุความขัดแย้งในองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาสาเหตุความขัดแย้งพร้อมทั้งศึกษาแนวทางในการจัดการความขัดแย้งในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่าสาเหตุของความขัดแย้งในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีทั้งสิ้น 13 สาเหตุ โดยสามารถนำจากสาเหตุที่สำคัญ ดังเช่น การแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง

4. ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่าง เป็นอีกมิติหนึ่งที่น่าไปสู่กระบวนการของการเกิดความขัดแย้งทางการเมืองในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างนี้ ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า การสื่อสารไม่เชื่อมโยง ข้อมูลที่ไม่ตรงกับต้นทาง ในลักษณะของการแต่งเรื่องดีให้เป็นเรื่องเลวร้ายบ้าง ใส่ร้ายป้ายสีกันบ้าง หรือแม้กระทั่งการยุยงส่งเสริมให้มีการทะเลาะกันเองบ้าง ล้วนอยู่ในเงื่อนไขของประเด็นปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรพงษ์ โชติอัครนิตย์ (2552 : 45) ที่ได้ศึกษาปัจจัยสาเหตุของความขัดแย้ง และแบบแผนของการบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสำนักงานเทศบาลตำบลโคกโพธิ์ ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุส่วนใหญ่ของความขัดแย้งได้แก่ เรื่องการติดต่อสื่อสารที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนในการทำงาน อันส่งผลต่ออำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน เป็นปมความขัดแย้งมาจนถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนโยบายเป็นการปฏิรูปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในการจัดการความขัดแย้งภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแห่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

1. ควรมีการปฏิรูปการกระจายอำนาจที่จากส่วนกลาง ให้เกิดการมีส่วนร่วมตามระบบอุปถัมภ์เกื้อกูลกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีความอยู่กินดี
2. ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีอำนาจที่ทางการตามกฎหมาย ที่มีการคานอำนาจกับหน่วยงานภาครัฐ โดยให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในการตรวจสอบตามหลักธรรมาภิบาล
3. ควรมีการปฏิรูปการกระจายอำนาจให้ผู้บริหารเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ผู้นำท้องถิ่น โดยดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 4 ปี เท่านั้น
4. ควรใช้หลักการไกล่เกลี่ยในการแก้ไขปัญหาเรื่องผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ด้วยการใช้คนกลางที่ทุกฝ่ายยอมรับ การปรับความสมดุล กรณีการใช้อำนาจขาดความเสมอภาค และควรมีการเยียวยาหรือซ่อมแซมความรู้สึกทางจิตใจ กรณีที่ความสัมพันธ์ภายในเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ทรอยร้าวฉาน
5. ควรใช้เวทีสาธารณะเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มการเมืองเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น โดยใช้ยุทธศาสตร์การเมืองภาคประชาชนที่ขับเคลื่อนโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน กล่าวคือ มีการรับรู้ปัญหาาร่วมกัน มีการคิดวิธีการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ตลอดจนการกำหนดยุทธศาสตร์ไปสู่การนำนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัย เรื่องการเมืองและความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินการวิจัยหลังจากนี้คือ

1. ควรมีการศึกษาถึงสภาพทางสังคมหรือสภาพแวดล้อมด้านอื่น ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำทางการเมืองในเขตเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และใช้ศึกษากับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพแนวกรณีศึกษา (Case Study Approach) เพื่อนำมาเปรียบเทียบให้เห็นแนวทางที่หลากหลาย และกำหนดเป็นแนวนโยบายให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในแต่ละพื้นที่
2. ควรมีการศึกษาเชิงลึกที่เกี่ยวกับการเมืองที่เกิดความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ให้มากขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนองค์ความรู้ทางสังคมท้องถิ่นต่อไปในอนาคต
3. ควรมีการศึกษาประเมินผลด้านการเมืองและการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองอีกครั้งเมื่อระยะเวลาผ่านไปนับแต่งานวิจัยนี้จบลงแล้ว 1 ปี (ประมาณเดือนมกราคม พ.ศ. 2558)

บรรณานุกรม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ ธนไพประกาศร์. (ตุลาคม – ธันวาคม 2545). “การบริหารความขัดแย้ง,” วารสารเทคโนโลยี. (29) : 48.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). การบริหารความขัดแย้งว่าด้วยทฤษฎี แนวคิด และหลักการ. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- โกวิท พวงงาม. (2550). มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์ กระจายอำนาจและการบริหารงานท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : เสนาธรรม.
- จิรพงษ์ โชติอักษรนิษฐ์. (2552). สาเหตุของความขัดแย้ง และแบบแผนของการบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสำนักงานเทศบาลตำบลโคกโพธิ์. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การเมืองและการปกครอง). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2555). แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง. ชลบุรี : บ็ุกเซ็นเตอร์.
- ชัยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2555). บทบาททางการเมืองของเจ้าพ่อท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์ : กรณีศึกษาจังหวัดหนึ่งทางภาคตะวันออก. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- “ข่มขืนคนสนิท พณาเจือเพชร,” (18 สิงหาคม 2549). ไทยรัฐ. หน้า 19.
- “ข่มขืนหัวคะแนนประดิษฐ์,” (30 พฤษภาคม 2554). มติชน. หน้า 9.
- “เด็ดหัวคะแนน เลี้ยตือ,” (23 พฤษภาคม 2554). เดลินิวส์. หน้า 14.
- เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง. (2557). ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2554). ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : วิญญูชน
- นาง ง. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.
(23 พฤษภาคม 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.
- นาง ฉ. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.
(23 พฤษภาคม 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.
- นาง ฉ. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.
(19 สิงหาคม 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.
- นาง คก. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.
(3 กรกฎาคม 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.
- นาง บล. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.
(19 สิงหาคม 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.

นาย ปจ. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.

(12 กรกฎาคม 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.

นาย ปม. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.

(19 สิงหาคม 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.

นาย ขย. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.

(19 สิงหาคม 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.

นาย ร. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.

(5 สิงหาคม 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.

นาย ลล. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.

(27 กรกฎาคม 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.

นาย ส. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.

(2 มิถุนายน 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.

นาย สร. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.

(19 สิงหาคม 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.

นาย พ. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.

(23 กรกฎาคม 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.

นาย อ. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.

(18 กรกฎาคม 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2548). **ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บัญชา แก้วส่อง. (2545). **การจัดการและการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : อักษราพัฒนา.

“ประกบยิง ส.ส. ประชา,” (11 พฤษภาคม 2554). **เดลินิวส์**. หน้า 8.

ประภัสสร เดชาภิมณฑ์. (2543). **ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประมงพื้นบ้านและกลุ่มประมงปลา**

กระตักปั่นไฟ : เฉพาะกรณี จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2523). **แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองไทย**. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ :

ศูนย์สื่อเสริมวิชาการ.

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). **พฤติกรรมกลุ่ม**. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

พรนพ พุกกะพันธ์. (2544). **ภาวะผู้นำและแรงจูงใจ**. กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์.

พระมหา ส. นามสมมติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กัญญาณัฐ พานทอง เป็นผู้สัมภาษณ์.

(12 กรกฎาคม 2557). ที่เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.

“พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2546,” (22 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 45 ตอนที่ 24 หน้า 15. *ไพศาล วงศ์วารสิทธิ์*. (2533). *เครื่องมือในการจัดการความขัดแย้ง*. กรุงเทพฯ :

ชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

“ชิงโหดหน้าสำนักงานเทศบาล,” (23 กรกฎาคม 2551). *ASTV ผู้จัดการออนไลน์*. หน้า 2. *ราชบัณฑิตยสถาน*. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ :

อักษรเจริญทัศน์.

“ลอบฆ่ากำนันดังแห่งภาคตะวันออก,” (18 สิงหาคม 2549). *ไทยรัฐ*. หน้า 10

วรชัย วุฒิสารสกุล. (2553). *การบริหารความขัดแย้งในองค์กร*. นครราชสีมา :

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วารภรณ์ พรหมสุวรรณ. (2555). *ความขัดแย้งทางการเมืองภายในองค์การบริหารส่วน ตำบลเวียง*

อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การเมืองและการปกครอง)*. เชียงใหม่ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วันชัย วัฒนศัพท์. (2550). *ความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา*. ขอนแก่น :

ศิริภักษ์ ออฟเซ็ท.

วันชัย วัฒนศัพท์. (2550). *ความขัดแย้ง: หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา*. นนทบุรี :

สถาบันพระปกเกล้า.

วิชัย แหวนเพชร. (2543). *มนุษย์สัมพันธ์ในการบริหารอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ : ธรรมกมล.

วิศิษฐ์ วังวิญญู. (2552). *สุนทรียสนทนา*. กรุงเทพฯ : สวนเงินมีมา.

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). *จิตวิทยาสังคม ทฤษฎีและปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ศุภกร อิมวัฒน์กุล. (2553). *สาเหตุความขัดแย้งในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอ*

ด้านขุนทดจังหวัดนครราชสีมา. *วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (วิศวกรรมโยธา)*. นครราชสีมา :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

“สท.คนดังถูกยิงคาที่,” (18 สิงหาคม 2549). *ไทยรัฐ*. หน้า 18.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2547). “แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้ง,” *รัฐประศาสนศาสตร์*. 1(3) : 9.

สมบัติ ชำรงชัญญวงศ์. (2545). “แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้ง,” *รัฐประศาสนศาสตร์*. 1 (3) : 9.

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2540). *ความขัดแย้ง : การบริหารเพื่อสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ :

ต้นอ้อ.

อรุณ รักธรรม. (2536). *การพัฒนาองค์กร : แนวความคิดและการประยุกต์ใช้ในระบบสังคมไทย*.

กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- อังคณา บุญสิทธิ์. (2549). “การจัดการความขัดแย้งในวิถีทางความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์,”
วารสารคุณภาพ. 54 (3) : 76.
- Barnard, C. I. (1968). **The Functions of the Executive**. Cambridge : Harvard University.
- Chung and Meggincon, L. C. (1981). **Organizational Behavior Management**. New York :
Harper and Row.
- Dahrendorf, Ralph. (1968). **Class and Class Conflict in Industrial Society**. Stanford :
Stanford University Press.
- Dubrin, Andrew J. (1984). **Foundations of Organizational Behavior** . N.J. : Prentice-Hall .
- Georg Simmel. (1971). **The Metropolis and Mental life**. Chicago : University of Chicago.
- Harris ,G. (2011). **Foundations of Organization**. (Online) Available : www.gotoknow.org.
1 December 2014.
- James Co, A. and Other. (2002). **Symbolic Interaction : Genesis, Varieties and Criticism**.
London : Rautledge.
- Lawrence, Paul R. (1973). **Managing Differentiation and Integration**. Boston : Harvard
University.
- Mary, P.F. (1977). **Dynamic Administration : the Collected Papers of Mary Parker Follet**.
New York : Hippocrene Books.
- William, A. (2004). **Local Government**. New York : Macmillan.

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก
แนวการสัมภาษณ์เจาะลึก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แนวการสัมภาษณ์เจาะลึก

ด้านสภาพของปัญหาความขัดแย้ง

1. ท่านคิดว่ากระบวนการที่นำไปสู่การเกิดความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีขั้นตอนพัฒนาอย่างไรบ้าง
2. ท่านคิดว่าความขัดแย้งนั้นมีการสะสมจนเกิดเป็นความรุนแรงทางการเมืองได้อย่างไร และเพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น
3. ท่านทราบหรือไม่ว่าเหตุการณ์ของความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นดังกล่าวมีคนหรือกลุ่มคนที่มาเกี่ยวข้องเป็นใครบ้าง เพราะเหตุใด

ด้านปัจจัยสาเหตุของความขัดแย้ง

1. ปัจจัยสาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามความคิด ความเชื่อของท่าน มีสาเหตุมาจากอะไร อย่างไร
2. การจัดสรรผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การรับเหมาก่อสร้าง เป็นต้น ท่านคิดว่ามีผลทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือไม่ อย่างไร
3. ความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง (ความคิด ความเชื่อ ความชอบ) ท่านคิดว่าเป็นปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือไม่ อย่างไร
4. การแย่งชิงตำแหน่งทางการเมือง เช่น นายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ท่านคิดว่าเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การเกิดความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือไม่ อย่างไร
5. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่าง ท่านคิดว่ามีผลทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือไม่ อย่างไร
6. ท่านคิดว่าการเลือกตั้งมีผลต่อความขัดแย้งหรือไม่อย่างไร
7. ในความคิดของท่านมีปัจจัยอื่นๆ อีกหรือไม่ที่มีผลต่อความขัดแย้งของทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะอย่างไรจึงเป็นเช่นนั้น

ด้านแนวทางในการจัดการความขัดแย้ง

1. ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันหากเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในชุมชน มีวิธีในการบริหารจัดการความขัดแย้งหรือไม่ อย่างไร

2. กลไกของระบบเครือข่ายและผู้อาวุโสจะสามารถจัดการความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้หรือไม่อย่างไร
3. กลไกของระบบวัดจะสามารถจัดการความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้หรือไม่ อย่างไร
4. ผู้มีอิทธิพลทางการเมืองท้องถิ่นจะสามารถจัดการความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้หรือไม่ อย่างไร
5. มีกลไกอื่นๆ อีกหรือไม่ที่สามารถจัดการความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้
6. การใกล้ชิดข้อพิพาทชุมชนสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้หรือไม่ อย่างไร
 - 6.1 การประเมินประណอมให้ทุกฝ่ายได้
 - 6.2 การหาคนกลางมาเจรจาไกล่เกลี่ย
 - 6.3 การให้คู่ขัดแย้งมาปรับความเข้าใจกัน
 - 6.4 อื่นๆ
7. กระบวนการยุติธรรม เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล เป็นต้น สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้หรือไม่ อย่างไร
 - 7.1 การประเมินประណอมให้ทุกฝ่ายได้
 - 7.2 การหาคนกลางมาเจรจาไกล่เกลี่ย
 - 7.3 การให้คู่ขัดแย้งมาปรับความเข้าใจกัน
 - 7.4 อื่นๆ
8. ท่านคิดว่าการบริหารจัดการเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมืองของเทศบาลแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีแนวทางอย่างอื่นหรือไม่ อย่างไร และเพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น

ภาคผนวก ข

แนวการสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานชุมชน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แนวการสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานชุมชน

1. ชุมชนแห่งนี้ มีประวัติความเป็นมาและมีความหมายอย่างไร
2. ชุมชนแห่งนี้ มีอายุยาวนานเท่าไร มีเรื่องราวเกี่ยวกับการเกิดขึ้นหรือไม่อย่างไร
3. ผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณนี้ มาจากไหน มีเชื้อชาติอะไรบ้าง และมีการอพยพเข้าออกอย่างไร
4. ชุมชนแห่งนี้ได้ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญๆ มาอย่างไร
 - 4.1 อะไรเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงนั้น (ถนน, ไฟฟ้า, โทรศัพท์ เป็นต้น)
 - 4.2 ผลกระทบที่สำคัญอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงคืออะไร
5. ลักษณะเครือข่ายของชุมชนที่อาศัยเป็นอย่างไร
6. อาชีพหลักของคนในชุมชนแห่งนี้ คืออาชีพอะไร
7. มีอาชีพเสริมหรือไม่ (เช่น ปลูกพืชสวนครัว หรือหัตถกรรม)
8. ผลผลิตจากการประกอบอาชีพพอเลี้ยงตัวเอง และครอบครัวหรือไม่
 - 8.1 หากไม่พอทำอย่างไร
 - 8.2 ถ้ามีส่วนเกินจากการผลิตชุมชนทำไปอย่างไร
9. ลักษณะการขายตัวของเศรษฐกิจเงินตรา และการผลิตเพื่อขายเกิดขึ้นเมื่อไร เพราะเหตุใดอะไรเป็นปัจจัยสำคัญ
10. ปัญหาหนี้สินในชุมชนแห่งนี้เป็นอย่างไร
11. โครงสร้างชนชั้นทางเศรษฐกิจเป็นอย่างไร
12. โครงสร้างชนชั้นทางสังคมเป็นอย่างไร
13. ลักษณะของระบบเครือญาติในชุมชนเป็นอย่างไร มีบทบาททางสังคมอย่างไร
14. ลักษณะของระบบอุปถัมภ์ในชุมชนเป็นอย่างไร
15. ระบบความเชื่อเดิม/ประเพณี/วัฒนธรรมของชุมชนเป็นอย่างไร (เช่น ถิ่นพุทธ/ผี/พราหมณ์) และสภาพปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปเช่นไร
16. วัตถุประสงค์ต่อชุมชนอย่างไร ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
17. ใครเป็นผู้นำชุมชน ชาวบ้านมีเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างไร (ตำแหน่ง/การศึกษา/เงิน/อิทธิพล/พิธีกรรม/มนุษยสัมพันธ์)
18. ผู้นำที่เป็นทางการของชุมชนแห่งนี้เป็นใคร มีบทบาทอย่างไร
19. ผู้นำตามธรรมชาติหรือนำแบบไม่เป็นทางการเป็นใคร มีบทบาทอย่างไร
20. ชุมชนกองดินมีกฎระเบียบที่สำคัญอะไรบ้าง
21. กระบวนการในการตัดสินใจปัญหาของชุมชนเป็นอย่างไร
22. การรวมกลุ่มกันตามประเพณีเป็นอย่างไร เช่น กลุ่มอาชีพ/กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ เป็นต้น
23. การรวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจเป็นอย่างไร เช่น สหกรณ์/สมาคม เป็นต้น

ภาคผนวก ค

พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542

พรบ.เปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติ
เปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล
พ.ศ. ๒๕๔๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๒
เป็นปีที่ ๕๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลพ.ศ.๒๕๔๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๔ ให้บรรดาสுகาภิบาลตามกฎหมายว่าด้วยสุขาภิบาลที่มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีฐานะเป็นเทศบาลตำบลตามกฎหมายว่าด้วยเทศบาลในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๕ ให้กรรมการสุขาภิบาลซึ่งได้รับเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นสมาชิกสภาเทศบาลของเทศบาลตำบลที่เปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลนั้น จนกว่าจะครบวาระที่เหลืออยู่เดิมของกรรมการสุขาภิบาลนั้น

ให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตามกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลให้ครบจำนวนของสภาเทศบาลตามกฎหมาย ว่าด้วยเทศบาลภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้มีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระของสมาชิกสภาเทศบาลตามวาระหนึ่ง

ความในวรรคสองมิให้ใช้บังคับกับกรณีที่วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาเทศบาลตามวรรคหนึ่งมีเหลืออยู่ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ในกรณีเช่นนั้น ให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๑๐ ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้สมาชิกสภาเทศบาลตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง เลือกสมาชิกด้วยกันเองเป็นนายกเทศมนตรีคนหนึ่งและเทศมนตรีสองคนประกอบเป็นคณะเทศมนตรีแล้วเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง

เทศบาลใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเพิ่มขึ้นตามมาตรา ๘ วรรคสอง ให้สมาชิกสภาเทศบาลของเทศบาลนั้นเลือกสมาชิกด้วยกันเองเป็นนายกเทศมนตรีคนหนึ่งและเทศมนตรีสองคนประกอบเป็นคณะเทศมนตรี แล้วเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง ทั้งนี้ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเพิ่มขึ้น และให้คณะเทศมนตรีตามวรรคหนึ่งพ้นจากตำแหน่งในวันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะเทศมนตรี

มาตรา ๑๑ บรรดาข้อบังคับ กฎ ระเบียบ ประกาศ มติ และคำสั่งที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยสุขภาพหรือกฎหมายอื่นที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงมีผลใช้บังคับได้ต่อไปเป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายว่าด้วยเทศบาล

มาตรา ๑๒ ในวาระเริ่มแรกเป็นเวลาสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มิให้นำมาตรา ๘ (๕) แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ มาใช้บังคับกับเทศบาลที่จัดตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัตินี้ และให้สำนักทะเบียนอำเภอ ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ที่มีหน้าที่รับผิดชอบและควบคุมการปฏิบัติงานการทะเบียนราษฎรในเขตสุขภาพเดิมยังคงมีหน้าที่ดังกล่าวในเขตเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

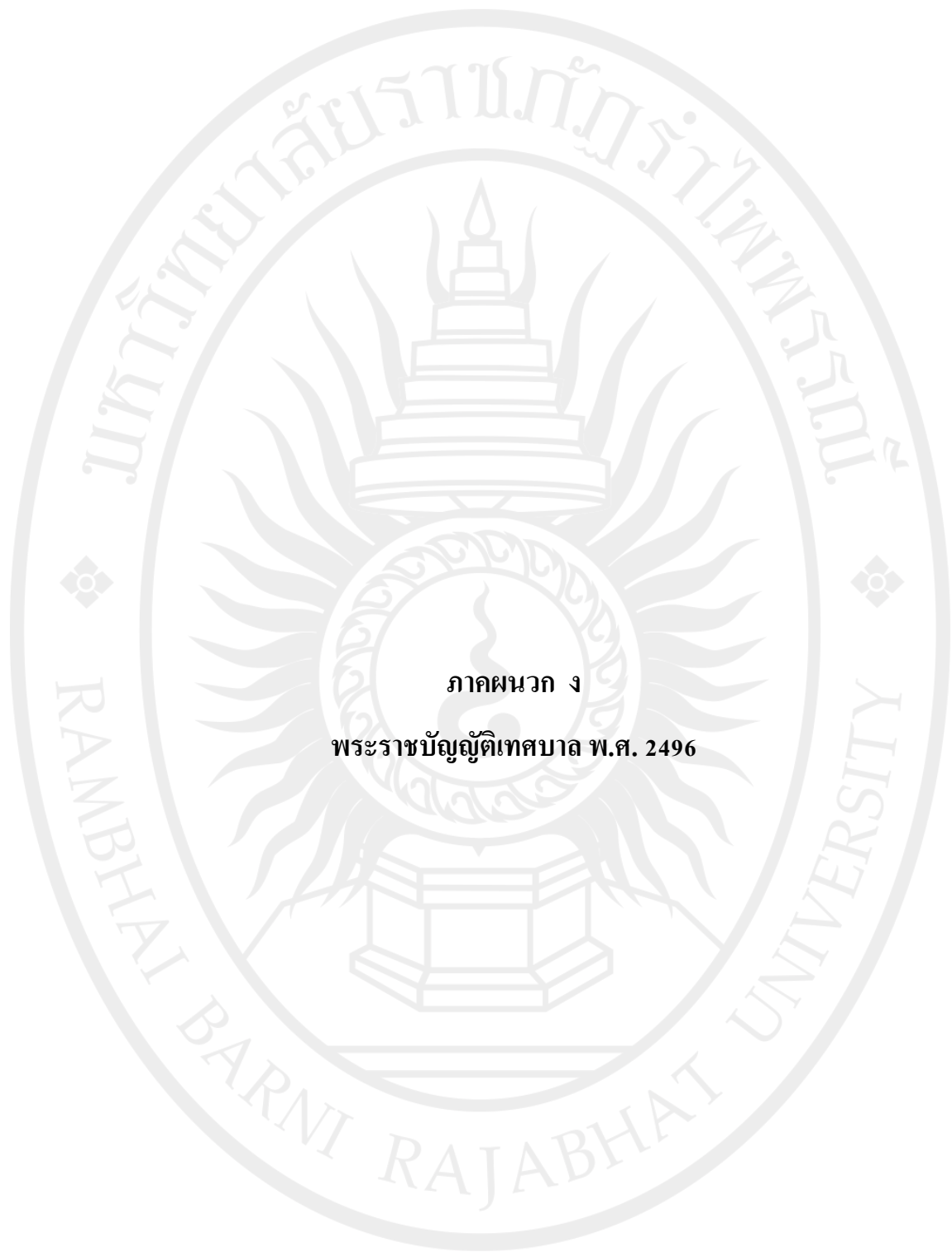
มาตรา ๑๓ ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเขตเทศบาลที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงมีอำนาจหน้าที่อยู่ต่อไปจนกว่าจะพ้นจากตำแหน่ง หรือครบวาระแต่ไม่เกินห้าปี และมีให้ใช้กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ในส่วนที่บัญญัติถึงการแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนันในเขตเทศบาลนั้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชาน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ง

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

พระราชบัญญัติ

เทศบาล

พ.ศ. ๒๕๕๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖

เป็นปีที่ ๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่าโดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการเทศบาลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๕๖”

มาตรา ๒๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๔๖ และบรรดากฎหมาย กฎ ข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ให้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะท้องถิ่นใดเป็นเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนครแล้ว ห้ามมิให้ใช้กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่นในส่วนที่บัญญัติถึงการแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนันในท้องถิ่นนั้น และให้บรรดาบุคคลที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนันพ้นจากตำแหน่งและหน้าที่เฉพาะในเขตท้องถิ่นนั้นในเขตเทศบาลตำบลใด ถ้าหมดความจำเป็นที่จะต้องมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล หรือสารวัตรกำนัน ให้รัฐมนตรีประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕ ให้เทศบาลที่ได้จัดตั้งขึ้นแล้วในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ คงมีฐานะเป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ตามที่เป็นอยู่ แล้วแต่กรณี มีอำนาจหน้าที่และอยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้

๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๐/ตอนที่ ๑๔/หน้า ๒๒๒/๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๖

๒ มาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖ บรรดาเทศบัญญัติที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๙๖ พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๙๑ และพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๙๖ หรือโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่น ให้คงใช้บังคับได้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเทศบัญญัติดังกล่าวในวรรคก่อนไม่ชำระค่าปรับ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๖๐ วรรคท้ายแห่งพระราชบัญญัตินี้ มาใช้บังคับ

ส่วนที่ ๑

การจัดตั้งเทศบาล

มาตรา ๗ เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาล ให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เทศบาลเป็นทบวงการเมือง มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

มาตรา ๘๓ เมื่อมีการจัดตั้งเทศบาลตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายว่าด้วยสภาพตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้จัดตั้งเป็นเทศบาลในระหว่างที่ไม่มีนายกเทศมนตรี ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่จัดตั้งเทศบาลปฏิบัติหน้าที่ปลัดเทศบาล และให้ปฏิบัติหน้าที่นายกเทศมนตรีเท่าที่จำเป็นได้เป็นการชั่วคราว จนถึงวันประกาศผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี

มาตรา ๘๔ เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา ๑๐๕ เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา ๑๐๖ เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศ

กระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

๓ มาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖

๔ มาตรา ๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖

๕ มาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖

๖ มาตรา ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖

มาตรา ๑๒๗ ภายใต้อำนาจมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ การเปลี่ยนชื่อเทศบาลหรือการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล ให้กระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย

ในกรณีที่เป็นการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนคร ให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน ในท้องถิ่นที่ได้เปลี่ยนแปลงเขตเป็นเทศบาลตามความในวรรคหนึ่งสิ้นสุดอำนาจหน้าที่เฉพาะในเขตที่ได้เปลี่ยนแปลงนั้นเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศกระทรวงมหาดไทยเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลใช้บังคับเป็นต้นไป

มาตรา ๑๓๘ ภายใต้อำนาจมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ ท้องถิ่นซึ่งได้ยกฐานะเป็นเทศบาลแล้วอาจถูกเปลี่ยนแปลงฐานะหรือยุบเลิกได้โดยทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทยท้องถิ่นที่ได้เปลี่ยนแปลงฐานะตามความในวรรคหนึ่ง ให้พ้นจากสภาพแห่งเทศบาลเดิมนับแต่วันที่ได้ออกเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นต้นไป บรรดาทรัพย์สิน หนี้ สิทธิ และสิทธิเรียกร้องของเทศบาลเดิมให้ออน ไปเป็นของเทศบาลใหม่ในขณะเดียวกันนั้น และบรรดาเทศบัญญัติที่ได้ใช้บังคับอยู่ก่อนแล้วคงให้ใช้บังคับต่อไป

ส่วนที่ ๒

องค์การเทศบาล

มาตรา ๑๔๕ องค์การเทศบาลประกอบด้วยสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี

บทที่ ๑

สภาเทศบาล

มาตรา ๑๕๑๐ สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามจำนวน ดังต่อไปนี้

(๑) สภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบสองคน

(๒) สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบแปดคน

(๓) สภาเทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนยี่สิบสี่คน

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล นอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว จะต้อง

๓ มาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖

๔ มาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖

๕ มาตรา ๑๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖

๑๐ มาตรา ๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖

ไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่นหรือที่ปรึกษาหรือเลขานุการของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปี นับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลว่างลง ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดและยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๔๘ ทวิบทศ๕๐ สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมสภาเทศบาลเพื่อให้นายกเทศมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการเทศบาล โดยไม่มีการลงมติ

ญัตติตามวรรคหนึ่งให้ยื่นต่อประธานสภาเทศบาล และให้ประธานสภาเทศบาลกำหนดวันสำหรับการอภิปรายทั่วไป ซึ่งต้องไม่เร็วกว่าห้าวันและไม่ช้ากว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่รับญัตติแล้วแจ้งให้นายกเทศมนตรีทราบ

มาตรา ๔๘ เตรตศ๕๑ นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ๕๒ กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติ และนโยบาย

(๒) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล

(๓) แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และ

เลขานุการนายกเทศมนตรี

(๔) วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(๕) รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น มาตรา ๔๘ จตุตศ๕๑ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และ เลขานุการนายกเทศมนตรี ต้องไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นใดในส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ เว้นแต่ตำแหน่งที่ดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ เป็นพิเศษจากส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ นอกเหนือไปจากที่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลใน ธุรกิจการงานตามปกติ

(๓) เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่เทศบาลนั้นเป็น คู่สัญญา หรือในกิจการที่กระทำให้แก่เทศบาลนั้น หรือที่เทศบาลนั้นจะกระทำ๕๔บทบัญญัติตาม มาตรานี้มีให้ใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ได้รับเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญหรือ เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับกับกรณีที่บุคคล ดังกล่าวตามวรรคหนึ่งรับเงินตอบแทนค่าเบี้ยประชุมหรือเงินอื่นใดเนื่องจากการดำรงตำแหน่ง กรรมการของรัฐสภาหรือวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาเทศบาลหรือสภาท้องถิ่นอื่น หรือกรรมการที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็น โดยตำแหน่ง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางกัญญาณัฐ พานทอง
วัน เดือน ปีเกิด	17 มกราคม 2515
สถานที่เกิด	ตำบลกองดิน อำเภอกาหลง จังหวัดจันทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	50 หมู่ที่ 6 ตำบลกองดิน อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	กรรมการผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด กัญญาณัฐ การโยธา และเลขานุการบริษัทประยูทธพาราวัค
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	50 หมู่ที่ 6 ตำบลกองดิน อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2554	ศิลปศาสตรบัณฑิต ศศ.บ. (การพัฒนาชุมชน) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
พ.ศ. 2557	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รป.ม. (การปกครองท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี